

Азия/Еуропа

Ақпараттық-сараптама журналы
Басылымның 2-ші жылы, №15, Наурыз 2017

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN AYLIK YAYINIDIR

ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАРАТЫН БАСЫЛЫМЫ

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҮШІНШІ ЖАҢҒЫРУЫ: ЖАҢАНДЫҚ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІК

KAZAKISTAN'IN ÜÇÜNCÜ MODERNİZASYON SÜRECİ: KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK KABİLİYETİ

RÖPORTAJ СҰХБАТ

TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER PARLAMENTLER
ASAMBLESİ GENEL SEKRETERİ JANDOS
ASANOV İLE TÜRKİA'NIN FAALİYETLERİ
HAKKINDA MÜLAKAT

ТҮРКІ ТІЛДЕС МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ
ПАРЛАМЕНТТІК АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ БАС
ХАТШЫСЫ ЖАНДОС АСАНОВ МЫРЗАМЕН
ТҮРКІПАНЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ ТУРАЛЫ СҰХБАТ

STRATEJİK AKIL İLE YÖNETİM: KALKINMA
VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜMEYE YÖNELİK
ÖNCELİKLER

ПАРАСАТТЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАСҚАРУ:
ДАМУ МЕН ТҰРАҚТЫ ІЛГЕРІЛЕУГЕ
БАҒЫТТАЛҒАН БАСЫМДЫҚТАР

DOC. DR. NEVZAT SIMSEK

ZNACHENIE SOTRUDNICHESTVO S NATO
V MNOGOVEKTORNOY VNEŠNEY
POLITIKE KAZAKHSTANA

IMPORTANCE OF THE COOPERATION
WITH NATO IN THE MULTI-VECTOR
FOREIGN POLICY OF KAZAKHSTAN

PROF. DR. KURALAI BAIZAKOVA

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Nevzat Şimşek

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Dr. Aidaibek Amirbek

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Cengizhan Canaltay

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Dr. Azhar Serikkaliyeva
Daniyar Nurbayev
Omirbek Hanayi
Aigerim Manatkızı
Zhuldyz Baizakova

Sekretarya / Хатшылық
Saltanat Suleymen

Teknik Redaksiyon / Техникалық редактор
Saule Akhmetkaliyeva

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Nevzat Şimşek
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek
Dr. Aidaibek Amirbek
Dr. Erkin Baydarov
Lidiya Parkhomchik

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

"Ақпараттық-сараптама" және "Өзекті пікір" айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

DOC. DR. NEVZAT SIMSEK

Merhabalar,

Mart 2017 sayımız ile karşınızdayız. Bu sayıda Türk dili konuşan ülkeler parlamenterler asamblesi TürkPA genel sekreteri sayın Jandos Asanov ile yapılan röportaja yer veriyoruz. Türk Keneşi'nin projelerine yasal destek sağlamayı taahhüt eden bir kurum olan TürkPA, kurulduğu günden itibaren üye ülkeler arasında parlamentoları tecrübesinin geliştirilmesi, öncelikli işbirliği alanlarında üye ülkelerin mevzuatının uyumlaştırılması, Türk dili konuşan ülkeler arasında çeşitli alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi yönünde yoğun şekilde çalışmaktadır. Düşüncelerini hayata geçmesi açısından en önemli kurumumuzun yapısı ve faaliyetleri hakkında en yetkin ağızdan okuyacağınız bu röportajın faydalı olacağını ümit ediyoruz.

Ayrıca yine bu sayımızda kapak konusu olarak sayın Nursultan Nazarbayev'in 31 Ocak 2017 tarihinde geleneksel halka sesleniş konuşmasını Kazakça ve Türkçe olarak yayınlamak istedik. Birkaç yıldır Kazakistan'da görev yapan bir akademisyen olarak ben de her sene bu halka sesleniş konuşmalarını merakla beklediğimi itiraf etmem gerekir. Bilinmelidir ki, gelişmiş ülkelerin yüksek katma değerli teknoloji malı, gelişmekte olan ülkelerin ise düşük katma değerli malları üretip sattığı mevcut yapı, gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru bir kaynak transferini sürekli kılmakta, bir ölçüde yeni bir sömürü mekanizması şeklinde işlemektedir. Bacon'ın "bilgi, güçtür" şeklinde bir özdeyişi vardır ve bu, endüstriyel devrime temel oluşturan görüşlerden biridir. İşte bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin bilgi, nitelikli eleman açığını bir an önce kapatacak politikalar uygulaması gerekir. Kazakistan kaynak zenginliği ülkesi olması açısından, söz konusu mekanizmayı kırmayı bakımından diğer ülkelere nazaran çok daha fazla şansla sahiptir. Diğer bir ifadeyle Kazakistan'da 25 yılda elde edilen refahın kalıcı olması için, ekonominin yaratmış olduğu kaynakların verimli kullanımının sağlanması ve bu yolla sanayileşmenin ötesinde teknoloji yaratabilen sürdürülebilir bir ekonomik yapının geliştirilmesi hayati derecede önemlidir. Bu mülahazalar çerçevesinde sayın Nursultan Nazarbayev'in belirlediği öncelikler oldukça kayda değerdir.

Diğer taraftan, bu sayımızda ayrıca Kazakistan'ın dış politikasında NATO, Kaşgar özel ekonomik bölgesi ve Lianyungang lojistik terminali hakkında analizlerimizi de okuyabilirsiniz. Barış, istikrar ve huzur dolu günler dileklerimizle. □

Қадірлі де құрметті оқырман қауым!

Назарларыңызға «Азия Еуропа» журналының 2017 жылдың наурыз айындағы санын ұсынып отырмыз. Журналдың бұл санында Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясы (ТүрікПА) Бас хатшысы Жандос Асановпен жүргізілген сұхбатпен бөлісуді жөн көрдік. Түркі Кеңесінің жобаларына құқықтық қолдау көрсету міндетін алған ұйым – ТүрікПА құрылған күннен бастап мүше мемлекеттер арасында парламенттік тәжірибені дамыту, ынтымақтастықтың басым бағыттарында мүше елдердің заңнамасын үйлестіру, түркітілдес елдер арасында түрлі салалардағы ынтымақтастықты дамыту бойынша қарқынды жұмыс істеп келеді. Идеяларды іске асыру тұрғысынан ең маңызды ұйымымыздың құрылымы және қызметі туралы сұхбат пайдалы болады деп үміттенеміз.

Сондай-ақ, бұл санымызда негізгі тақырып ретінде Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың 2017 жылғы 31 қаңтарда Қазақстан халқына кезекті жолдауын қазақ және түрік тілдерінде жариялауды жөн санадық. Бірнеше жыл бойы Қазақстанда қызмет атқарып келе жатқан ғалым ретінде мен де Елбасының жыл сайынғы жолдауларын асыға күтетінімді атап өткенім жөн. Дамыған елдердің жоғары қосылған құны бар технология тауарларын, ал дамушы елдердің төмен қосылған құны бар тауарларды өндіріп, сататын құрылым дамушы елдерден дамыған елдерге ресурстардың көшуіне себеп болып, жаңа отарлау тетігі ретінде жұмыс істейде. Ф.Бэконның «Білім – күш» деген қанатты сөзі өнеркәсіптік революцияның негізін қалаған пікірлердің бірі болып табылады. Сондықтан, дамушы елдер білім мен білікті маман тапшылығын мүмкіндігінше тезірек жоятын саясат жүргізу қажет. Қазақстан табиғи ресурстарға бай ел болып табылғандықтан, басқа елдерге қарағанда бұл тетікті бұзуға әлдеқайда көбірек мүмкіндігі бар. Басқаша айтқанда, Қазақстан 25 жылда жеткен жетістіктері мен әл-ауқатын сақтап қалу үшін, экономиканың жасап шығарған ресурстарын тиімді пайдалануды қамтамасыз ету және осылайша жоғары технологиялы тұрақты экономикалық құрылымды дамыту өте маңызды болып табылады. Бұл тұрғыда Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев белгілеген басымдықтар айрықша маңызды.

Сонымен қатар, журналымыздың бұл санында Қазақстанның сыртқы саясатында НАТО, Қашқар арнайы экономикалық аймағы мен Ляньюньган теңіз портындағы көлік-логистикалық терминалы туралы талдауларымызды оқи аласыздар. Баршаңызға бейбітшілік, тұрақтылық және тыныштық тілеймін. □

ULUSA SESLENİŞ ХАЛЫҚҚА ЖОЛДАУ

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ –
ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВ
KAZAKISTAN CUMHURİYETİ KURUCU CUMHURBAŞKANI
SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV**

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҮШІНШІ ЖАҢҒЫРУЫ: ЖАҺАНДЫҚ
БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІК
KAZAKISTAN'IN ÜÇÜNCÜ MODERNİZASYON SÜRECİ: KÜRESEL
REKABET EDEBİLİRLİK KABİLİYETİ.....4

ÖNSÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
DOC. DR. NEVZAT SIMSEK1

RÖPORTAJ СҰХБАТ

ТҮРКІ ТІЛДЕС МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ ПАРЛАМЕНТТІК АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ
БАС ХАТШЫСЫ
TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ GENEL SEKRETERİ
JANDOS ASANOV36

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

STRATEJİK AKIL İLE YÖNETİM: KALKINMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜMEYE
YÖNELİK ÖNCELİKLER
ПАРАСАТТЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАСҚАРУ: ДАМУ МЕН ТҰРАҚТЫ ІЛГЕРІЛЕУГЕ
БАҒЫТТАЛҒАН БАСЫМДЫҚТАР
DOC. DR. NEVZAT SIMSEK48

IMPORTANCE OF THE COOPERATION WITH NATO IN THE MULTI-VECTOR
FOREIGN POLICY OF KAZAKHSTAN
ЗНАЧЕНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВО С НАТО В МНОГОВЕКТОРНОЙ ВНЕШНЕЙ
ПОЛИТИКЕ КАЗАХСТАНА
PROF. DR. KURALAI BAIZAKOVA59

LIANYUNGANG LOGISTICS TERMINAL: NEW TRADE OPPORTUNITIES FOR
KAZAKHSTAN AND CHINA
ЛОГИСТИЧЕСКИЙ ТЕРМИНАЛ ЛЯНЬЮНГАН: НОВЫЕ ТОРГОВЫЕ
ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КИТАЯ И КАЗАХСТАНА
AZHAR SERIKKALIYEVA72

KAŞGAR ÖZEL EKONOMİK BÖLGESİNDEKİ SON GELİŞMELER
ҚАШҚАР АРНАЙЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЙМАҒЫНДАҒЫ СОҢҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР
OMIRBEK HANAYI81

HABER-YORUM

АҚПАРАТТЫҚ-САРАПТАМА

СТРАТЕГИЯ ДЕЙСТВИЙ ПО РАЗВИТИЮ УЗБЕКИСТАНА	
НА 2017-2021 ГОДЫ.....	102
THE CENTRAL ASIAN TOUR OF IRAN'S PRESIDENT HASSAN ROUHANI	104
ABD'NİN YENİ BAŞKANI DONALD TRUMP'IN KONUŞMASINDAN İLK	
İZLENİMLER.....	106
CURRENT DEVELOPMENTS IN THE AZERBAIJANI AZERİ-CHIRAG-GUNASHLI	
OILFIELD BLOCK DEVELOPMENT	108
CRACKS IN THE ANTARCTIC ICE SHELF.....	109
RUSYA FEDERASYONU CUMHURBAŞKANI'NİN FEDERAL KORUMA SERVİSİNİ	
GÜÇLENDİRME GİRİŞİMLERİ.....	110
CHINESE PRESIDENT XI JINPING'S SPEECH AND MEETING WITH THE UKRAINIAN	
COUNTERPART	112
400 BILLION TENGE OF THE INVESTMENTS OF THE UAPF IS INVESTED INTO	
BANKS' DEPOSITS.....	113
NATO COUNTRIES PLAN TO CARRY OUT TRAINING MISSIONS	
IN UKRAINE	115
THE 48TH MEETING OF SPECIAL WORKING GROUP ON THE ELABORATION OF THE	
CONVENTION ON THE LEGAL STATUS OF THE CASPIAN SEA	116
İRAN DEMİRYOLU HATLARINI GENİŞLETMEK İÇİN \$462 MİLYON	
YATIRIM YAPACAK.....	117
NEW DEVELOPMENTS IN TAX ADMINISTRATION OF KAZAKHSTAN	119
2017 – THE YEAR OF ECOLOGY IN RUSSIA.....	121
KOOKMIN BANK INTENDS TO SELL ITS SHARE IN BANK	
CENTERCREDIT.....	123
THE RUSSIAN-BELARUSIAN BORDER TENSIONS.....	125
ABD BAŞKANI DONALD TRUMP'IN ÇİN POLİTİKASINDA YAPTIĞI REVİZYON.....	126
THE MINISTRY OF AGRICULTURE PLANS TO DIVERSIFY AGRICULTURAL	
EXPORTS OF KAZAKHSTAN	128
MEASURES TO COMBAT COAL DUST AT THE MURMANSK SEAPORT.....	129
THE KAZAGRO PLANS TO ALLOCATE 60 BILLION TENGE INTO	
THE AGRICULTURAL SECTOR IN 2017	131
УЗБЕКИСТАН И РОССИЯ НА ПОРОГЕ НОВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО	
СОТРУДНИЧЕСТВА	132
TÜRKMENİSTAN-ŞİÖ: İŞBİRLİĞİNİ DERİNLEŞTİRMEYE DAYALI ADIMLAR.....	134
SECOND PHASE OF THE SEVENTH CROSS-COUNTRY GAS	
PIPELINE OF IRAN	136
MODERNIZATION OF REFINERIES IN KAZAKHSTAN	138
S&P DOWNGRADED THE RATING OF THE DELTA BANK TO "D"	140
EURASIAN ECONOMIC COMMISSION PREPARES A PROJECT OF	
COMMON GAS MARKET FOR THE EURASIAN ECONOMIC UNION	142

ETKİNLİKLER

ІС-ШАРАЛАР

.....	144
-------	-----

NURSULTAN NAZARBAYEV

KAZAKISTAN CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҮШІНШІ ЖАҢҒЫРУЫ: ЖАҺАНДЫҚ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІК*

KAZAKISTAN'IN ÜÇÜNCÜ MODERNİZASYON SÜRECİ: KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK KABİLİYETİ*

Құрметті қазақстандықтар!

Мен Қазақстан халқына жаңа дәуір қарсаңында сөз арнап отырмын.

Еліміз өзінің 25 жылдық даму кезеңінен абыроймен өтті. Біз елімізді мақтан тұтамыз. Табыстарымыз бен жетістіктеріміз ту-

* Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы.

Değerli Kazakistanlılar!

Ben Kazakistan halkına yeni bir dönemin arife-sinde sesleniş yapıyorum.

Halkımız 25 yıllık kalkınma sürecini onurlu bir şekilde tamamladı. Biz ülkemiz ile gurur duyuyoruz. Bağımsızlığımızı 25. Yıldönümü kutla-

* Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in Kazakistan halkına sesleniş konuşması.

ралы Тәуелсіздігіміздің 25 жылдық мерейтойында атап өттік. Оларды бүкіл әлем біледі және жоғары бағалайды.

2017 жылдың басынан бастап Қазақстан Біріккен Ұлттар Ұйымы Қауіпсіздік Кеңесінің мүшесі болды. Биыл Астанада «ЭКСПО-2017» халықаралық көрмесі өтеді. Мұндай өте маңызды әлемдік деңгейдегі іс-шараны біз ТМД және Орталық Азия елдерінің арасында бірінші болып өткіземіз. Алматыда Универсиада-2017 спорт ойындары өтіп жатыр. Оған 57 мемлекеттен 2 мыңнан астам спортшы мен делегация мүшелері қатысуда.

Осының барлығы Қазақстанның халықаралық аренада жоғары беделге ие болғанын және саясатымыздың дұрыстығын көрсетеді.

Қазақстан 2050 жылға қарай әлемдегі ең алдыңғы қатарлы 30 мемлекеттің қатарына қосылуға тиіс. Біз осы мақсатқа қарай табандылықпен ілгерілей береміз.

Жаһандық бәсекелестіктің өсуі және әлемдегі тұрақсыздық жағдайында, 2012 жылы халқыма ұсынған «Қазақстан-2050» стратегиясының өзектілігі арта түседі. Біз қиындықтарды уақтылы болжай алдық.

«Нұрлы жол» экономикалық саясатының және «100 нақты қадам» Ұлт жоспарының нәтижесінде осынау қиын, жаһандық трансформацияның алғашқы кезеңінен лайықты өтіп келеміз. Тек 2014-2016 жылдар аралығында біз экономиканы қолдауға қосымша 1,7 триллион теңге жұмсадық. Мұның барлығы экономикалық өсімді және бизнесті қолдауға, 200 мыңнан астам жаңа жұмыс орындарын ашуға мүмкіндік берді.

Нәтижесінде, 2016 жылы біз ішкі жалпы өнімнің 1% өсімін қамтамасыз еттік. Бұл қазіргі күрделі жағдайда айтарлықтай маңызды.

Әлем қарқынды түрде өзгеріп келеді. Бұл – жаңа жаһандық болмыс, оны біз қабылдауға тиіспіз.

Қымбатты отандастар!

Болашағын айқындап, сын-қатерлерді

маларында қазанғарымыз ve бағарыларымыз хахында бахсетміштік. Бағарыларымыз түм дүнья бilmekte ve тахдир etmektedir.

2017 ылы itibariyle Kazakistan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin bir üyesi olarak seçilmiştir. Bu sene Astana'da "EXPO-2017" uluslararası fuarı düzenlenecektir. Dünya çapında çok önemli bir etkinliği BDT ve Orta Asya ülkeleri arasında ilk biz düzenlemekteyiz. Almatı'da 57 ülkeden 2 binden fazla sporcu ve delegasyon üyelerinin katıldığı Universiade-2017 spor oyunları düzenlenmektedir.

Bunların hepsi Kazakistan'ın uluslararası arenada yüksek bir itibara sahip olduğunun ve siyasetimizin doğruluğunun göstergesidir.

Kazakistan 2050 yılına kadar dünyanın en gelişmiş 30 ülkesi arasına katılmalıdır. Biz bu amaç doğrultusunda kararlı bir şekilde ilerlemekteyiz.

Dünyada küresel rekabetin ve istikrarsızlığın arttığı bir dönemde, 2012 yılında halkıma sunmuş olduğum "Kazakistan-2050" stratejisinin güncelliği daha da artacaktır. Biz zorlukları zamanında öngörmeyi başardık.

"Nurlu Yol" ekonomi politikası ile "100 Somut Adım" ulusal planları sonucunda böyle zorlu küresel dönüşüm sürecinin ilk döneminden layıkıyla geçmekteyiz. Sadece 2014-2016 yılları arasında ekonomiyi desteklemek için ek 1.7 trilyon tenge kaynak aktardık. Bu sayede ekonominin kalkınmasına, iş dünyasının desteklenmesine ve 200 binden fazla yeni iş olanağını yaratılmasına olanak sağlandı.

2016 yılında GSYİH'nın %1 oranında büyümesini sağladık. Bu günümüzün zorlu şartlarında kayda değer bir başarıdır.

Dünya hızla değişmektedir. Bu yeni küresel gerçekliği kabul etmek zorundayız.

Sevgili yurttaşlar!

Geleceğini belirleyen, zorlukları beklemeden, onlara karşı önlemini almayı bilen milletler başarıya ulaşacaktır.

Dünyada dördüncü sanayileşme devrimi başlamıştır.

Ekonominin teknolojik olarak gelişmesi, bir-

“

**2017 ЖЫЛДЫҢ
БАСЫНАН БАСТАП
ҚАЗАҚСТАН БІРІККЕН
ҰЛТТАР ҰЙЫМЫ
ҚАУІПСІЗДІК
КЕҢЕСІНІҢ МҮШЕСІ
БОЛДЫ.**

**2017 YILI İTİBARIYLA
KAZAKİSTAN BİRLEŞMİŞ
MİLLETLER GÜVENLİK
KONSEYİ'NİN BİR ÜYESİ
OLARAK SEÇİLMİŞTİR**

”

күтіп отырмастан, оған табанды түрде қарсы тұра алатын халық қана жеңіске жетеді.

Әлемде кезекті, Төртінші өнеркәсіптік революция басталды.

Экономиканы жаппай цифрландыру тұтас саланың жойылуына және мүлде жаңа саланың пайда болуына алып келеді. Біздің көз алдымызда болып жатқан ұлы өзгерістер – әрі тарихи сын-қатер, әрі Ұлтқа берілген мүмкіндік.

Бүгін мен Қазақстанды Үшінші жаңғырту жөнінде міндет қойып отырмын. Елдің жаһандық бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін экономикалық өсімнің жаңа моделін құру қажет.

Қазіргі кезде көптеген елдер осындай міндетті орындауға ұмтылуда. Өсімнің жаңа моделіне көшу тәсілі әр жерде әр түрлі екеніне сенімдімін. Біз өзіміздің мықты тұстарымызды пайдаланып, Тәуелсіздігіміздің 25 жылында бірге қалыптастырған әлеуетімізді жоғалтып алмауымыз керек қой.

Қазақстанның Бірінші жаңғыруы бәріміздің есімізде. 25 жыл бұрын КСРО-ның қирандысынан шығып, өз жолымызды қалай бастағанымыз жадымызда тұр. Сол кезде біздің буын іргетасынан бастап қолға алып, әлем картасында болмаған жаңа мемлекет құрды.

Жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу жүзеге асырылды. Біздің бәріміз бірлесіп, сол кезде елімізді күйреуге, азамат соғысына, экономикалық күйзеліске ұшыратпағанымыз мен үшін өте маңызды. Қазақстан бұл кезеңде аз шығын шығарып, зор жетістіктерге қол жеткізді.

Екінші жаңғыру «Қазақстан-2030» стратегиясының қабылдануымен және жаңа елорда – Астананың салынумен басталды. Оның нәтижелі болғаны дау тудырмайды. Еліміз экономикалық тұрғыдан артта қалған аймақтан шығып, әлемдегі экономикасы бәсекеге қабілетті 50 мемлекеттің қатарына кірді.

Табысты өткен екі жаңғыру арқылы баға жетпес тәжірибе жинақтадық. Біз енді алға батыл қадам басып, Үшінші жаңғыруды

çok sektörün yok olmasına ve yeni sektörlerin açılmasına sebebiyet verecektir. Gözümüzün önünde gerçekleşen büyük değişiklikler hem tarihi bir sorumluluk hem de milletlere verilen bir fırsattır.

Bugünkü seslenişim Kazakistan'ın Üçüncü Modernizasyon Sürecine geçişiyle ilgilidir. Ülkenin küresel rekabet edebilirlik kabiliyetinin arttırılması için yeni bir ekonomik model oluşturulması gerekmektedir.

Günümüzde birçok ülke benzer hedefleri gerçekleştirmek için çabalamaktadır. Büyümenin yeni modeline geçişin her yerde farklı olduğuna eminim. Biz güçlü taraflarımızı kullanarak, bağımsızlığımızı 25. yılında birlikte elde ettiğimiz potansiyelimizi kaybetmemeliyiz.

Kazakistan'ın ilk modernizasyon süreci hepimizin hafızalarında. 25 yıl önce SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlığımızı ilan edip, kendi yolumuzu nasıl çizdiğimiz anılarımızda mevcuttur. O dönemde bizim kuşak büyük emek vererek dünya haritasında olmayan bir ülkeyi kurdu.

Planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş yapıldı. O dönemde hepimizin birlik olmamız, ülkemizi çöküşe, iç savaşa ve ekonomik krize sokmamamız benim için çok önemliydi. Kazakistan bu dönemde kısıtlı imkânlar ile büyük başarılar elde etmiştir.

İkinci modernizasyon dönemi "Kazakistan-2030" stratejisinin kabul edilmesi ve yeni başkent Astana'nın inşa edilmesiyle başladı. Bu stratejinin iyi sonuçlar verdiğine hiç şüphe yoktur. Devletimiz ekonomik açıdan geri kalmış bölgeden çıkarak, en gelişmiş 50 ülke arasına girmeyi başardı.

Başarılı geçen iki modernizasyon süreci sayesinde paha biçilmez deneyimler kazandık. Şimdi ise ileriye dönük cesur bir adım ile Üçüncü Modernizasyon Sürecini başlatmak zorundayız.

Bu modernizasyon süreci şimdiki küresel zorluklarla mücadele için değil, gelecekte "Kazakistan-2050" stratejisinin amaçlarına ulaşılması yolunda sağlam bir köprü olacaktır. Bu milli proje "100 Somut Adım" temelinde gerçekleştirilecektir.

бастауға тиіспіз.

Бұл жаңғыру – қазіргі жаһандық сын-қатерлермен күрес жоспары емес, болашаққа, «Қазақстан-2050» стратегиясы мақсаттарына бастайтын сенімді көпір болмақ. Ол Ұлт жоспары – «100 нақты қдам» базасында өткізіледі.

Мен оның бес негізгі басымдығын көріп отырмын. Олар экономиканың әлемдік өсімінің орта деңгейден жоғары қарқынын қамтамасыз етуге және 30 озық елдің қатарына қарай тұрақты түрде ілгерілеуге лайықталған.

Бірінші басымдық – экономиканың жеделдетілген технологиялық жаңғыртылуы.

Біз цифрлық технологияны қолдану арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өркендетуге тиіспіз. Бұл – маңызды кешенді міндет.

Елде 3D-принтинг, онлайн-сауда, мобильді банкинг, цифрлық қызмет көрсету секілді денсаулық сақтау, білім беру ісінде қолданылатын және басқа да перспективалы салаларды дамыту керек. Бұл индустри-

Ben bunun beş temel önceliğini görmekteyim. Bu adımlar dünya ekonomisinin ortalama büyüme oranından daha yüksek bir büyüme hızına erişmeyi ve en gelişmiş 30 ülke grubu arasına girebilmek için istikrarlı büyümeyi amaçlamaktadır.

Birinci öncelik: Ekonominin ileri teknolojiler ile modernizasyonunun sağlanması.

Biz dijital teknolojilerinin kullanımı ile kurulacak olan yeni endüstrilerin gelişmesini sağlamalıyız. Bu önemli ve bütüncül bir görevdir.

Ülkede sağlık ve eğitim alanlarında 3D baskı, online alışveriş, mobil bankacılık, dijital hizmetler geliştirilmeli ve diğer gelecek vadeden sektörlerde de kullanılmalıdır. Bu endüstriler günümüzde bile gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin yapısını değiştirerek geleneksel sanayiye yeni bir kalite katmışlardır.

Bu bağlamda, Hükümete “Dijital Kazakistan” özel programının geliştirilmesi ve kabul edilmesi talimatını veriyorum.

Yasal düzenlemeleri de yeni duruma uygun hale getirmek gerekmektedir.

ялар қазірдің өзінде дамыған елдердің экономикаларының құрылымын өзгертіп, дәстүрлі салаларға жаңа сапа дарытты.

Осыған орай, Үкіметке «Цифрлық Қазақстан» жеке бағдарламасын әзірлеуді және қабылдауды тапсырамын.

Біздің заңнамамызды жаңа жағдайға бейімдеу керек.

Коммуникацияның дамуы мен оптикалық-талшықты инфрақұрылымға жаппай қолжетімділікті де қамтамасыз ету керек. Цифрлық индустрияны дамыту басқа барлық салаларға серпін береді. Сондықтан Үкімет ІТ саласын дамыту мәселесін ерекше бақылауда ұстауға тиіс.

Жаңа индустриялар қалыптастырудың маңызды шарты инновацияны қолдау және оларды өндіріске тезірек енгізу болып саналады.

Үкіметке «ЭКСПО-2017» нысандарының бірінің базасында ІТ-стартаптар халықаралық технопаркін құруды тапсырамын. Ол әлемнің барлық елінен кәсіпкерлер мен инвесторлар тартудың платформасы болуға тиіс. Бұл үшін тиісті инфрақұрылым және салық жеңілдіктерін, оңайлатылған виза мен еңбек режимін қоса алғанда, қолайлы жағдай керек.

Біз жоғары оқу орындары, Назарбаев Университеті және «Алатау» инновациялық технологиялар паркі базасында өзіміздің ғылыми және инновациялық әлеуетімізді дамытуымыз керек.

Екінші кешенді міндет. Жаңа индустриялар құрумен қатар дәстүрлі базалық салаларды дамытуға серпін беруіміз керек.

Бұл – өнеркәсіп, агроөнеркәсіптік кешен, көлік пен логистика, құрылыс секторы және басқа салалар.

Бірінші. Еңбек өнімділігін айтарлықтай арттыру керек.

Бұл жердегі негізгі фактор Төртінші өнеркәсіптік революция элементтерін жаппай енгізу болуға тиіс.

Бұл – автоматтандыру, роботтандыру, жасанды интеллект, «ауқымды мәліметтер»

İletişim sektörünün gelişmesi ve fiber optik altyapısına büyük çapta erişimin sağlanması gerekmektedir. Teknolojide dijital gelişimin sağlanması diğer tüm sektörlerin gelişmesine ivme verecektir. Bu yüzden Hükümet IT sektörünün gelişmesi yönünde meselelere özel ilgi göstererek kontrol altında tutmalıdır.

Yeni endüstriler kurmanın en önemli şartlarından birisi yenilikleri destekleyerek onların sanayiye entegrasyonunun hızlandırılmasıdır.

алмасу, тағы басқа міндеттер.

Үкіметке бизнес өкілдерімен бірге 2025 жылға дейін базалық салаларды технологиялық тұрғыдан қайта жарақтандырудың кешенді шараларын әзірлеуді тапсырамын.

Екінші. Басымдығы бар салалардағы бәсекеге қабілетті экспорттық өндірісті дамытуды көздейтін индустрияландыруды жалғастыру керек.

Үкімет алдында қазірдің өзінде 2025 жылға

Hükümete “EXPO-2017” binalarının birinde IT-startup uluslararası teknoparkının kurulması talimatını veriyorum. Bunun dünyanın tüm ülkelerinden işadamları ile yatırımcıları çekebilecek bir platforma dönüşmesi gerekmektedir. Bunun için altyapı ve vergi indirimleri ile vize işlemleri ve çalışma rejiminin kolaylaştırılması sağlanmalıdır.

Üniversitelerimiz, Nazarbayev Üniversitesi ve “Alatau” yenilikçi teknoloji parkı imkânlarından istifade ederek kendi bilim ve deneyimimizi arttırmamız gerekmektedir.

www.24.kz

қарай шикізаттық емес экспортты 2 есе ұлғайту міндеті тұр.

Бұл бағыттағы жұмысты жандандыру үшін экспортты дамыту мен ілгерілету тетіктерін бір ведомствоға шоғырландыру қажет. Экспорттаушыларға «бір терезе» қағидаты бойынша өңірлерде де қолдау көрсету керек.

Үкімет жанынан Экспорт саясаты жөніндегі кеңес құруды тапсырамын. Оған бизнес қоғамдастығының өкілдері кіруге тиіс.

Биылғы 1 қыркүйекке дейін Үкімет әкімдермен және бизнес өкілдерімен бірлесіп, Бірыңғай экспорт стратегиясын әзірлеуі керек.

Қазақстан шетел инвестицияларын тарту ісіндегі көшбасшылығын сақтап қалуы қажет. «Астана» халықаралық қаржы орталығы ел экономикасына қаржы ресурстарын тартуда маңызды рөл атқаруға тиіс.

Біз тауар өндіру мен өткізу, қызмет көрсету ісін жаһандық желіге бейімдеуіміз керек. Мұны, ең алдымен, транснационалдық компанияларды тарту арқылы жасаған жөн.

Бүтүncүл гөrevлерin иkinциci исе yeni endүcтрiler kұrmaya чalıřırken geleneksel endүcтрilerimizin geliřimine de ivme kazandırmalıyız.

Bunlar arasında tarım, sanayi, ulařım, inřaat ve diđer сектöрler yer almaktadır. Bu dođrultuda, ilk olarak iřgүcү verimliliđinin önemli öлчүde arttırılması sađlanmalıdır.

Burada en önemli faktör, dördüncү sanayi devrimi unsurlarının tamamını hayata geчirmek olmalıdır.

Bunlar arasında otomasyon, robot teknolojileri, yapay zeka, “büyük veri” deđiřimi vd. yer almaktadır.

Hükümete iř dүnyasından temsilciler ile bir araya gelerek, 2025 yılına kadar temel сектöрlerin teknolojik ачıdan yeniden donatılmasına yönelik tedbirlerin geliřtirilmesi talimatını veriyorum.

İkinci. Geliřmiř ve ihracatta rekabet gücü yüksek olan üretim alanlarının geliřtirilmesini devam ettirecek sanayileřme sürecinin ilerletilmesi gerekmektedir.

Қазақстанда өндірістер ашу жөніндегі Қытаймен бірлескен инвестициялық бағдарламаны тиімді жүзеге асыру керек. Қытай тарапымен уағдаластыққа қол жеткізілді. Нысандар белгіленді. Нақты жұмыс істеу қажет.

Бұл қазақстандықтар үшін 20 мың жаңа жұмыс орнын ашатын заманауи өндіріс болмақ. Қазір 6 жоба жүзеге асырыла бастады, ал 2 жоба іске қосылды. Соның бірі – гибридік және толықтай электрлі JAC автомобильдерін ірі құрылғылардан құрастыратын зауыт.

Қажетті инфрақұрылым қалыптастыру жайын ескеріп, экспортқа бағдарланған электромобиль өндірісін одан әрі дамыту мәселесін пысықтауды тапсырамын.

Тұтастай алғанда, Қазақстанның өз Инвестициялық стратегиясы болуға тиіс. Үкімет оны биылғы 1 қыркүйекке дейін әзірлеуі керек.

Халықаралық ынтымақтастық аясында ұлттық экономикалық мүдделерді қорғап, ілгерілету қажет. Бұл, ең алдымен, ЕАЭО, ШЫҰ ішінде Жібек жолы Экономикалық белдеуімен ұштасатын жұмыстарға қатысты. Ол үшін экономикалық дипломатия жұмысын қайта құрып, жандандыра түсу қажет.

Үшінші. Экономикалық өсімнің тұрақтылығы үшін елдің тау-кен металлургиясы мен мұнай-газ кешендері өзінің стратегиялық маңызын сақтауға тиіс.

Әлемдік сұраныс бәсеңдеп кеткен кезде жаңа нарықтарға шығып, өнім жеткізу аумағын кеңейту керек. Минералдық-шикізаттық базаны кеңейтуге баса назар аударылуға тиіс. Геологиялық барлау жұмыстарын белсенді жүргізу керек.

Бұл салаларды одан әрі дамыту ісі шикізатты кешенді түрде қайта өңдеуді тереңдете түсумен берік

**ЖАҒАНДЫҚ БӘСЕКЕ-
ЛЕСТІКТІҢ ӨСУІ ЖӘНЕ
ӘЛЕМДЕГІ ТҰРАҚ-
СЫЗДЫҚ ЖАҒДАЙ-
ЫНДА, 2012 ЖЫЛЫ
ХАЛҚЫМА ҰСЫНҒАН
«ҚАЗАҚСТАН-2050»
СТРАТЕГИЯСЫ-
НЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ
АРТА ТҮСЕДІ. БІЗ
ҚИЫНДЫҚТАРДЫ
УАҚТЫЛЫ БОЛЖАЙ
АЛДЫҚ.**

**DÜNYADA KÜRESEL
REKABETİN VE İSTİK-
RARSIZLIĞIN ARTTIĞI
BİR DÖNEMDE, 2012
YILINDA HALKIMA
SUNMUŞ OLDUĞUM
“KAZAKISTAN-2050”
STRATEJİSİNİN
GÜNCELLİĞİ DAHA
DA ARTACAKTIR. BİZ
ZORLUKLARI ZAMA-
NINDA ÖNGÖRMEYİ
BAŞARDIK.**

Bununla ilgili olarak Hükümete petrol dışı ihracatı 2025 yılına kadar 2 katına çıkarma talimatını vermiştim.

Bu doğrultuda çabaları canlandırmak için ihracatı geliştirme ve arttırma mekanizmalarının bir devlet kurumunda toplanması gereklidir. İhracatçılara “Bir Pencere” ilkesine göre bölgelerde de yardım edilmesi gerekir.

Hükümete bağlı İhracat Politikası Konseyi kurulması talimatını veriyorum. Konsey içinde iş dünyasından temsilcilerin olması gerekmektedir.

1 Eylül 2017 tarihine kadar Hükümet valiler ve iş dünyasının çeşitli temsilcileriyle bir araya gelerek Ortak İhracat Stratejisini hazırlamalılar.

Kazakistan’ın yabancı yatırımların ülkeye çekilmesindeki lider pozisyonunu koruması gerekmektedir. “Astana” uluslararası finans merkezinin ülke ekonomisine mali kaynaklar çekmede önemli rol oynaması gerekmektedir.

Bizim mal üretimi, ulaşımı ve servisi konularında küresel ağa adapte olmamız gereklidir. Bunu öncelikle çok uluslu şirketleri ülkemize çekerek yapmamız doğru olacaktır.

Kazakistan’da üretim tesisleri kurmak için Çin ile ortak yatırım programının etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Çin tarafı ile anlaşmaya varıldı ve projeler belirlendi. Şimdi ise bu alanda sıkı bir çalışma gerekmektedir.

Bu Kazakistan halkı için 20 bin yeni iş olanağı sağlayacak modern endüstrilerin kurulması anlamına gelmektedir. Şu anda 6 proje hayata geçirilmek üzere, 2 proje ise çalışmaya başlamıştır. Bunlardan biri, JAC hibrid ve tam elektrikli arabalarının büyük montaj cihazları tesisidir. Gerekli altyapının oluşumu durumunu da göz önüne alarak, elektrikli arabaların ihracata yönelik üretimini daha da geliştirilmesi talimatını veriyorum. Genel olarak, Kazakistan’ın kendi yatırım stratejisi olmalıdır. 1 Eylül 2017 tarihine

**ҚАЗАҚСТАН 2050 ЖЫЛҒА
ҚАРАЙ ӘЛЕМДЕГІ ЕҢ
АЛДЫҢҒЫ ҚАТАРЛЫ
30 МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАТАРЫНА ҚОСЫЛУҒА
ТИІС. БІЗ ОСЫ
МАҚСАТҚА ҚАРАЙ
ТАБАНДЫЛЫҚПЕН
ІЛГЕРІЛЕЙ БЕРЕМІЗ.**

**KAZAKISTAN 2050 YILINA
KADAR DÜNYANIN EN
GELİŞMİŞ 30 ÜLKESİ
ARASINA KATILMALIDIR. BİZ
BU AMAÇ DOĞRULTUSUNDA
KARARLI BİR ŞEKİLDE
İLERLEMEYE DEVAM
EDECEĞİZ.**

ұштастырылуы тиіс.

Жыл соңына дейін Жер қойнауы туралы жаңа кодексті қабылдап, салық заңнамаларына қажетті өзгерістер енгізуді тапсырамын.

Төртінші. Аграрлық сектор экономиканың жаңа драйверіне айналуы керек.

Қазақстанның агроөнеркәсіп кешенінің болашағы зор.

Көптеген позициялар бойынша біз әлемде ірі аграрлық экспорттық өнім өндірушілердің бірі бола аламыз. Бұл, әсіресе, экологиялық таза тағамдарға қатысты. «Made in Kazakhstan» бренді сондай өнімдердің эталоны болуға тиіс.

Сонымен қатар, астық өнімдері бойынша біз Еуразияда «нан кәрзеңкесі» болуымыз керек. Шикізат өндірісінен сапалы өңделген өнім шығаруға көшу қажет. Тек сонда ғана біз халықаралық нарықтарда бәсекеге қабілетті бола аламыз.

**«НҰРЛЫ ЖОЛ»
ЭКОНОМИКАЛЫҚ
САЯСАТЫНЫҢ ЖӘНЕ
«100 НАҚТЫ ҚАДАМ»
ҰЛТ ЖОСПАРЫ-
НЫҢ НӘТИЖЕСİNДЕ
ОСЫНАУ ҚИЫН,
ЖАҒАНДЫҚ ТРАНС-
ФОРМАЦИЯНЫҢ
АЛҒАШҚЫ КЕЗЕҢІ-
НЕН ЛАЙЫҚТЫ ӨТІП
КЕЛЕМІЗ.**

**“NURLU YOL” EKONO-
MI POLİTİKASI İLE “100
SOMUT ADIM” ULUSAL
PLANLARI SONUCUN-
DA ZORLU KÜRESEL
DÖNÜŞÜM SÜRECİNİN
İLK DÖNEMİNDEN LA-
YIKIYLA GEÇMEKTEYİZ.**

kadar Hükümet bu stratejiyi hazırlaması gerekmektedir.

Uluslararası işbirliği çerçevesinde ulusal ekonomik çıkarları korumak ve geliştirmek gerekmektedir. İlk AEB'nin, ŞİÖ içinde İpek Yolu Ekonomik Kemer ile bağlantılı çalışmalarıyla ilgilidir. Bunun için ekonomik diplomasi çalışmalarını yeniden kurup aktif hale getirmek gerekmektedir.

Üçüncü. Ekonomik büyümedeki istikrar için madencilik, petrol ve gaz tesisleri stratejik önemini korumalıdır.

Dünyadaki talebin azalması nedeniyle yeni pazarlara açılmak gerekir. Maden kaynaklarını geliştirmeye özellikle dikkat edilmelidir. Jeolojik tüm çalışmaların verimli bir şekilde yapılması gerekir.

Bu çalışmalar sektörlerin ve hammadde sanayinin daha da geliştirilmesi ile entegre edilmelidir.

2017 yılının sonuna kadar Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile vergi kanunlarına gerekli değişikliklerin eklenmesi talimatını veriyorum.

Осы мақсаттарға қол жеткізу үшін Үкімет пен әкімдерге мынадай тапсырмалар беремін:

біріншіден, субсидияларды бөлу қағидаларын қайта қарастырып, біртіндеп өнімді сақтандыруға көшу қажет;

екіншіден, бес жыл ішінде 500 мыңнан астам жеке үй шаруашылықтары мен шағын фермерлерді кооперативтерге тартуға мүмкіндік беретін жағдай жасау керек;

үшіншіден, өнімнің өңдеу сапасын жақсартып, тауарларды сақтаудың, тасымалдаудың және өткізудің тиімді жүйесін құру қажет;

төртіншіден, еңбек өнімділігін белсенді түрде арттырып, өндіріс шығындарын төмендету керек;

бесіншіден, жерді пайдалану тиімділігін арттыруға тиіспіз. Суармалы егіс алаңын 5 жыл ішінде 40%-ға кеңейтіп, 2 миллион гектарға жеткізу қажет;

алтыншыдан, өндірісте сұранысқа ие аграрлық ғылыми зерттеулерге салынатын инвестиция көлемін арттыру керек.

Ауыл шаруашылығын әртараптан-дырып, 2021 жылға қарай азық-түлік тауары экспортын 40%-ға көбейтуді тапсырамын.

Бұл міндеттер агроөнеркәсіп кешенін дамытудың жаңа мемлекеттік бағдарламасы аясында іске асырылуы қажет.

Бесінші. Жаңа еуразиялық логистикалық инфрақұрылымды дамыту – маңызды басымдықтардың бірі.

Оған қазірдің өзінде қомақты инвестиция жұмсалды. Енді одан экономикалық қайтарым ала бастау қажет.

Үкіметке 2020 жылға қарай транзит-

БҮГІН МЕН ҚАЗАҚСТАНДЫ ҮШІНШІ ЖАҢҒЫРТУ ЖӨНІНДЕ МІНДЕТ ҚОЙЫП ОТЫРМЫН. ЕЛДІҢ ЖАҢАҢДЫҚ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСІМНІҢ ЖАҢА МОДЕЛІН ҚҰРУ ҚАЖЕТ.

BUGÜNKÜ SESLENİŞİM KAZAKİSTAN'IN ÜÇÜNCÜ MODERNİZASYON SÜRECİNE GEÇİŞİYLE İLGİLİDİR. ÜLKENİN KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK KABİLİYETİNİN ARTTIRILMASI İÇİN YENİ BİR EKONOMİK MODEL OLUŞTURULMASI GEREKMEKTEDİR.

Dördüncü. Tarım sektörü ekonominin yeni itici gücüne dönüşmesi gerekmektedir.

Kazakistan'ın tarım endüstrisinin geleceği parlaktır.

Birçok bakımdan biz dünyadaki en büyük tarım ürünleri ihracatçısı ülkelerden birisi olabiliriz. Bu özellikle doğal ürünler için geçerlidir. "Made in Kazakhstan" markası böyle bir ürünü temsil etmelidir. Aynı zamanda, tahıl ürünlerimizle Avrasya'da "ekmek sepeti" olmalıyız.

Hammadde üretiminden yüksek kaliteli işlenmiş ürünlerin üretimine geçmemiz gerekmektedir. Ancak o zaman uluslararası pazarda rekabet gücüne sahip olabiliriz. Bu hedeflere ulaşabilmek için Hükümet ve valilere aşağıdaki talimatını veriyorum:

Birincisi, sübvansiyonların tahsis kullarlarını yeniden düzenleyerek kademelі olarak tasarruf edilmesini sağlamak gerekiyor.

İkinci olarak önümüzdeki beş yıl içerisinde 500 binden fazla ev işletmeleri ile küçük işletmecilerin kooperatiflere katılmaları konusunda gerekli koşulların oluşturulması gerekiyor. Üçüncü olarak ürünlerin yapım kalitesini artırma, depolama, nakliye ve satışını kolaylaştıracak verimli bir sistem kurulmalıdır.

Dördüncü olarak işgücü verimliliği arttırmanın yanında üretim maliyetleri azaltılmalıdır.

Beşinci olarak arazi kullanımının verimliliğini arttırmamız gerekmektedir. 5 yıl içerisinde sulama alanlarının yüzölçümünün %40 artırılarak 2 milyon hektara çıkarılması gerekmektedir.

Altıncı olarak tarımsal üretimde talep gören bilimsel araştırmalara yapılan yatırımların miktarının arttırılması gerekmektedir.

тік тасымалдың жылдық көлемін:

- контейнерлермен тасымалданатын жүктер үшін 7 есе – 2 миллион контейнерге дейін;

- жолаушыларды әуе көлігімен тасымалдауды 4 есе – 1,6 миллион транзиттік жолаушыға дейін арттыруды тапсырамын.

Транзиттік тасымалдаудан түсетін табысты 5,5 есе – жылына 4 миллиард долларға дейін көбейту қажет.

2015 жылы мен «Нұрлы жол» инфрақұрылымдық даму бағдарламасын ұсындым. Өткен 2 жыл ішінде бағдарлама өзін толық ақтады.

Биыл республикалық маңызы бар 4400 шақырым автожол құрылысы мен қайта жаңғырту жұмыстары жүргізіледі. Жыл соңына дейін соның кем дегенде 600 шақырымы пайдалануға беріліп, кезең-кезеңімен ақылы жүйе енгізіледі.

2021 yılına kadar tarım sektörünün ürettiği ürünleri çeşitlendirerek gıda ürünlerinin ihracatının %40 arttırılması talimatını veriyorum. Bu görevler, yeni tarımsal sanayi kompleksinin geliştirilmesi ile yeni devlet programı çerçevesinde yapılmalıdır.

Beşinci. Yeni Avrasya lojistik altyapısının geliştirilmesi önemli önceliklerden birisidir.

Buna bugüne kadar büyük miktarlarda yatırım yapıldı, şimdi de bu yatırımların getirilerinin toplanması gerekmektedir.

Hükümete 2020 yılına kadar transit taşımacılığın yıllık miktarını,

- Konteynerler ile taşınan yükleri 7 katına – 2 milyon konteynere kadar;

- Hava yolu ulaşımında ise yolcu sayısını 4 kat artırarak 1,6 milyon transit yolcuya çıkarılması talimatını veriyorum.

Еліміздің көлік және транзит әлеуетін толық ашу үшін көрші елдермен үйлесімді іс-қимыл қажет. Жүктердің еркін транзитін, көлік дәліздерін құру мен оларды жаңғырту ісін қамтамасыз ету керек. Көлік инфрақұрылымын басқаруға, қызмет көрсету деңгейін арттыруға және әкімшілік кедергілерді жоюға ерекше көңіл аудару қажет.

Транскаспий дәлізі бойынша тасымалдау көлемінің ұлғаюына байланысты Құрық портын салудың екінші кезеңі – автомобиль өткелі құрылысын іске асыруға кірісу қажет.

Алтыншы. Урбанизация үдерісі құрылыс секторын дамыту қажеттігін алға тартып отыр. Ол отандық экономиканың толыққанды драйверіне айналуға тиіс.

Жол, тұрғын үй және басқа да инфрақұрылым құрылысына инвестиция сала отырып, біз қалаларымыздың ұзақ жылдарға дейін сыртқы және технологиялық келбетін айқындайтынымызды ұмытпағанымыз жөн. Сондықтан құрылысқа да, құрылыс материалдарын өндіру саласына да жаңа технологияларды енгізу керек. Ол үшін бізде қазір жақсы мүмкіндіктер бар.

Менің тапсырмам бойынша биыл «Нұрлы жер» тұрғын үй бағдарламасы іске асырыла бастайды. Ол аса маңызды міндетті орындауға – алдағы 15 жылда 1,5 миллион отбасын тұрғын үймен қамтамасыз етуге бағытталған.

Бағдарламада тұрғын үй нарығын дамытудың кешенді шаралары көрініс тапқан. Соның бірі – «Даму» акционерлік қоғамы арқылы мемлекеттің субсидия беруі есебінен құрылыс салушылар үшін банк несиесін арзандату. Тұрғындар үшін «Қазақстан ипотекалық компаниясы» акционерлік қоғамы арқылы банктер беретін ипотекалық несиені субсидиялау жүзеге асырыла-

ҚАЗАҚСТАННЫҢ БІРІНШІ ЖАҢҒЫРУЫ БӘРІМІЗДІҢ ЕСІМІЗДЕ. 25 ЖЫЛ БҰРЫН КСРО-НЫҢ ҚИРАНДЫСЫНАН ШЫҒЫП, ӨЗ ЖОЛЫМЫЗДЫ ҚАЛАЙ БАСТАҒАНЫМЫЗ ЖАДЫМЫЗДА ТҰР. СОЛ КЕЗДЕ БІЗДІҢ БУЫН ІРГЕТАСЫНАН БАСТАП ҚОЛҒА АЛЫП, ӘЛЕМ КАРТАСЫНДА БОЛМАҒАН ЖАҢА МЕМЛЕКЕТ ҚҰРДЫ. ЖОСПАРЛЫ ЭКОНОМИКАДАН НАРЫҚТЫҚ ЭКОНОМИКАҒА КӨШУ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛДЫ.

KAZAKHISTAN'IN İLK MODERNİZASYON SÜRECİ HEPİMİZİN HAFIZALARINDA. 25 YIL ÖNCE SSCB'NİN DAĞILMASIYLA BAĞIMSIZLIĞIMIZI İLAN EDİP, KENDİ YOLUMUZU NASIL ÇİZDİĞİMİZ ANILARIMIZDA MEVCUTTUR. O DÖNEMDE BİZİM KUŞAK BÜYÜK EMEK VEREREK DÜNYA HARİTASINDA OLMAYAN BİR ÜLKEYİ KURDU. PLANLI EKONOMİDEN PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞ YAPILDI.

Transit yolculuklardan elde edilen gelirin 5,5 kat artırılarak yıllık 4 milyar доллара kadar çıkarılması gerekmektedir.

2015 yılında “Nurlu Yol” altyapı geliştirme programını önerdim. Geçtiğimiz 2 yıl içerisinde program layıkıyla yerine getirilmektedir.

Bu yıl ulusal öneme sahip olan 4400 kilometre karayolu yapımı ve onarım çalışmaları yürütülecektir. Yılsonuna kadar en az 600 kilometrenin kullanıma açılması ve kademeli olarak paralı geçiş sisteminin kurulması gerekmektedir.

Ülkemizin ulaşım ve transit potansiyelini tam olarak kullanabilmek için komşu ülkeler ile koordineli bir şekilde çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Ulaşım altyapısının yönetimi, hizmet düzeyinin artırılması ve idari engellerin ortadan kaldırılması konularına özellikle dikkat edilmesi gerekir.

Trans-Hazar ulaştırma koridoru üzerinde artan yük taşımacılığı nedeniyle Kuryk liman inşaatının ikinci aşamasına – yol köprüsü inşaatına başlanması gerekmektedir.

Altıncı. Kentleşme süreci inşaat sektörünün geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu sektör milli ekonominin en büyük itici güçlerinden birisi haline gelmelidir.

Yol, konut ve diğer altyapı inşaatlarına yatırım yaparak, şehirlerimizin görünüşünü ve teknolojisini uzun yıllar için değiştirebileceğimizi düşünmeliyiz. Bu nedenle, inşaat sektöründe ve inşaat malzemeleri üretiminde yeni teknolojileri kullanmak gerekir. Bunu yapmak için, bizim daha iyi fırsatlarımız da var.

Bu yıl, benim talimatım üzerine Nurlu Zher (Nurlu Yer) konut programı uygulanmaya başlayacaktır. Nurlu Zher programının en büyük hedefi ise, önümüzdeki 15 yıl içinde 1,5 milyon aileye konut sağlamaktır.

Programda konut piyasasını geliştir-

ды. «Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі» салымшылары үшін әкімдіктердің несиелік тұрғын үй салуы жалғасады. Оған ілгеріде бөлінген қаржы «револьвер» қағидаты бойынша қайта пайдаланылады.

Әкімдіктер халықтың әлеуметтік әлсіз топтары үшін сатып алу құқығынсыз аренда-лық тұрғын үй бөлу ісін дамыта беретін болады. Жаппай тұрғын үй құрылысы үшін әкімдер тиісті жер телімдерін бөлуге тиіс.

Біз қалаларда жеке тұрғын үйлердің бірыңғай сәулет стилінде салынуына мән беретін боламыз. Бұл үшін мемлекет қажетті инфрақұрылым тұрғысынан көмек көрсетеді.

Үкімет әкімдермен бірлесіп, үлкен қалалардың іргелес орналасқан елді мекендермен көлік байланысын дамыту жөнінде шаралар қабылдауы қажет.

Үшінші кешенді міндет – еңбек нарығын жаңғырту.

Жаңа технологиялардың енгізілуіне байланысты дәстүрлі салаларда еңбек ресурстары босап қалатын болады. Сонымен бірге, жаңа индустрия құрып, дамыту жұмыспен қамтудың және азаматтардың нақты табысын өсірудің қосымша мүмкіндігі болуға тиіс.

Үкімет пен әкімдерге еңбеккерлердің басқа салаларға басқару аясында ауысуы үшін жағдай жасауды тапсырамын.

Біздің ірі кәсіпорындар әкімдіктермен бірлесе отырып, тиісті жол карталарын әзірлеуі керек. Онда қысқартылатын жұмысшыларды қайта даярлау, оларды әрі қарай жұмыспен қамту үшін бірлесіп инвестиция салу жайы қарастырылуы қажет. Басы артық жұмыс күші бар өңірлерден басқа жерлерге, сондай-ақ, ауылдардан қалаларға жұмыс күшін ұтымдылықпен тартуға қолдау көрсету керек.

Үкімет жұмыспен қамту орталықтарын реформалап, барлық бос жұмыс орындары мен бүкіл елді мекендерде бірыңғай онлайн платформа қалыптастыруы қажет.

Екінші басымдық – бизнес-ортаны түбегейлі жақсарту және кеңейту.

meve yönelik geniş kapsamlı tedbirler de vardır. Bunlardan biri ise Damu A.Ş. üzerinden verilen devlet sübvansiyonlarının desteğiyle inşaatçıların banka kredilerinin maliyetini azaltmaktır. Vatandaşlara bankalar tarafından sağlanan ipotekli krediler Kazakistan İpotek Şirketi A.Ş. üzerinden sübvanse edilecektir. Kazakistan Konut İnşaatı Tasarruf Bankası A.Ş. yatırımcıları için valilikler tarafından yapılan ipotekli konut inşaatları da devam edecektir. Bu bağlamda daha önce tahsis edilen fonlar “revolver” ilkesine göre tekrar kullanılacaktır.

Valilikler sosyal yardıma muhtaç gruplar için kiralık konut programını geliştirmeyi devam edecektir. Ayrıca Valiler toplu konut yapımı için gerekli arsaları tahsis etmelidir.

Şehirlerdeki şahsi konutların aynı mimari tarzında yapılmasına dikkat edeceğiz. Bunun

Біздің стратегиялық мақсатымыздың бірі – елдің ішкі жалпы өніміндегі шағын және орта бизнестің үлесі 2050 жылға қарай кем дегенде 50% болуын қамтамасыз ету.

Бұл – өте өршіл мақсат, бірақ оған қол жеткізуге болады. Оны орындау үшін қазіргі кезеңде мынадай қадамдар жасалуы қажет.

Бірінші. Менің тапсырмам бойынша Үкімет биылдан бастап Нәтижелі жұмыспен қамту және жаппай кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасын іске асыруға кірісіп кетті.

Бұдан былай Қазақстан азаматтары өз бизнесін жүргізу үшін ауылда да, қалада да 16 миллион теңгеге дейін шағын несие ала алады.

Шағын несие беру аясын кеңейтіп, кәсіп-

ішін devlet gerekli altyapı konularında yardımcı olacaktır.

Hükümet yerel valilerle beraber, büyük şehirlerin bitişğinde bulunan yerleşim birimleri arasındaki ulaşım bağlantılarının geliştirilmesi için önlemler almalıdır.

Üçüncü büyük bir görevimiz ise, işgücü piyasasının modernizasyonudur.

Yeni teknolojilerin kullanılmasıyla geleneksel sektörlerdeki birçok çalışan, işsiz kalacaktır. Aynı zamanda endüstriyel tesisler oluşturmak, vatandaşlar için istihdam ve reel gelir büyümesine imkân sağlayacaktır.

Hükümet ve valilere işçilerin diğer sektörlerle transfer edilmesi için uygun şartların yaratılması talimatını veriyorum.

керлерге кепілдік жасау және қызмет көрсету тетіктерін белсенді пайдалану керек. Бұл шараларды бизнес жүргізу және қаржылық сауаттылыққа үйрету ісін ұйымдастырумен қатар атқару керек.

Жаппай кәсіпкерлікті қолдау тетіктерін одан әрі жетілдіру керек. Қазақстанның әр өңірі жаппай кәсіпкерлікті, соның ішінде отбасылық кәсіпкерлікті дамыту бағытында кешенді шаралар ұсынуға тиіс.

Жаңадан ашылған жұмыс орындарының саны – бұрынғыша Үкімет пен әкімдер қызметінің тиімділігін бағалаудың негізгі критерийінің бірі болмақ.

Екінші. Үкімет «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасымен (ҰКП) бірлесіп, бизнестің барлық шығынын жаппай азайту жөнінде шаралар қабылдауы қажет. Бұл әсіресе энергетика, көлік және логистика, сондай-ақ, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық салаларындағы қызмет көрсету құнына қатысты.

Мемлекеттік қызметтер көрсету үдерісі мейлінше оңтайландырылуға тиіс. Құжаттардың мерзімі мен тізбесін қысқартып, қайталанатын рәсімдерді жою керек. Бұл орайда адамның өзінің баруын қажетсінбейтін толық электрондық форматқа көшіру керек.

Сондай-ақ, бизнестің қазіргі қолданыстағы реттеушілік жүктемесі өсімнің жаңа моделін жасау міндетімен үйлеспейді.

Үкімет пен әкімдерге биылғы 1 шілдеге дейін бизнесті қайта реттеу жөніндегі жүйелі шаралар әзірлеу міндетін жүктеймін.

Дамыған елдердің озық стандарттары мен тәжірибесін енгізу керек.

Бұл жұмысты әсіресе өңірлік деңгейде атқару маңызды.

Әкімдер Үкіметпен бірлесіп, Дүни-

**ЕКІНШІ ЖАҢҒЫРУ
«ҚАЗАҚСТАН-2030»
СТРАТЕГИЯСЫНЫҢ
ҚАБЫЛДАНУЫМЕН
ЖӘНЕ ЖАҢА
ЕЛОРДА – АСТАНА-
НЫҢ САЛЫНУМЕН
БАСТАЛДЫ. ОНЫҢ
НӘТИЖЕЛІ БОЛҒА-
НЫ ДАУ ТУДЫР-
МАЙДЫ. ЕЛІМІЗ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ
ТҰРҒЫДАН АРТ-
ТА ҚАЛҒАН АЙ-
МАҚТАН ШЫҒЫП,
ӘЛЕМДЕГІ ЭКОНО-
МИКАСЫ БӘСЕКЕГЕ
ҚАБІЛЕТТІ 50 МЕМ-
ЛЕКЕТТІҢ ҚАТАРЫ-
НА КІРДІ.**

**ІКІНСІ MODERNİ-
ZASYON DÖNEMİ
“KAZAKİSTAN-2030”
STRATEJİSİNİN
KABUL EDİLMESİ
VE YENİ BAŞKENT
ASTANA'NIN İNŞA
EDİLMESİYLE BAŞ-
LADI. BU STRATEJİ-
NİN İYİ SONUÇLAR
VERDİĞİNE HİÇ
ŞÜPHE YOKTUR.
DEVLETİMİZ EKO-
NOMİK AÇIDAN
GERİ KALMIŞ BÖL-
GEDEN ÇIKARAK, EN
GELİŞMİŞ 50 ÜLKE
ARASINA GİRMEYİ
BAŞARDI.**

Бүйүк ішлетмелеріміз valilikler ile birlikte uygun yol haritalarını geliştirmelidirler. Söz konusu yol haritasında, azaltılan işçilerin yeniden eğitim alması ve tekrar istihdam edilmesi için birleşerek yatırım yapma konusu da yer almalıdır. Bölgeler arasında işgücü fazlalığının işçi sayısı az olan yerlere kaydırılması, köylerden şehirlere verimli bir şekilde yönlendirilmesi konularında destek verilmesi gerekmektedir.

Hükümet, istihdam merkezlerini yenileyerek, tüm iş ilanları ve tüm yerleşim birimleri için ortak bir platform oluşturması gerekmektedir.

İkinci öncelik: İş ortamının tamamıyla iyileştirilmesi ve genişletilmesi.

Stratejik hedeflerimizden biri, 2050 yılında küçük ve orta ölçekli işletmelerin ülkenin gayri safi yurtiçi hasılasındaki payını en az %50 seviyesine çıkarmaktır.

Bu çok büyük bir hedef olmasına rağmen ulaşılabilir. Bu hedefi gerçekleştirmek için şimdiden aşağıdaki adımları atmak gerekmektedir.

Birinci. Benim talimatım üzerine, hükümet bu yıldan itibaren üretken istihdam ve kitlesel olarak girişimciliğin geliştirilmesi programını hayata geçirdi.

Bundan sonra, Kazakistan vatandaşları şehir veya köylerde kendi işlerini yürütmek için 16 milyona tengeye kadar kredi alabilirler.

Küçük kredi kullanım alanlarını genişleterek, girişimcilerin garanti mekanizmaları ve servis işletmelerini etkin bir şekilde kullanmaları gerekir. Bu çalışmaları girişim yürütme ve finansal okuryazarlık eğitim uygulamalarıyla beraber gerçekleştirmesi gereklidir.

Kitlesel girişimciliği destekleyecek mekanizmaların iyileştirilmeleri gerekmektedir. Kazakistan'ın her böl-

ежүзілік банк рейтингі негізінде өңірлерде бизнес жүргізу үшін жағдайды жақсарту жөнінде нақты жоспарлар әзірлеу керек.

Елімізде бизнес жүргізуді жеңілдету жөнінен өңірлер мен қалалар рейтингін енгізу қажет. Біз үздіктер үшін арнаулы сыйлық тағайындаймыз. Оны жылына бір рет, Индустрияландыру күнінде табыс етеміз.

Үшінші. Мемлекеттің экономикадағы үлесін ішкі жалпы өнімнің 15%-ына дейін, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (ЭЫДҰ) елдері деңгейіне дейін төмендету экономикалық өсімге тың серпін беруге тиіс.

Бұдан бұрын 2020 жылға дейін жекешелендірілетін 800-ге жуық кәсіпорынды қамтитын тізбе жасалған болатын. Тиісті жұмыстар атқарылуда.

Үкіметке сол тізбедегі кәсіпорындарды жекешелендіруді тездетіп, оны 2018 жылдың соңына дейін аяқтауды тапсырамын.

Ірі компанияларымызды IPO-ға дайындау және оған бейімдеу ісін де жеделдету керек. Yellow Pages қағидаттарын енгізу мемлекет үшін экономикадағы қызмет түрлерін 47%-ға (652-ден 346-ға) қысқартуға мүмкіндік берді.

Келесі кезеңде осы қағидаттарға сай келмейтін мемлекет меншігіндегі барлық кәсіпорындар мен ұйымдарды 2020 жылға дейін жеке секторға беру немесе жою қажет. Ал ондай кәсіпорындар саны бірнеше мың болады.

Әрбір бағдарлама немесе тапсырмаға орай заңды тұлғалар құру тәжірибесі бұдан былай тоқтатылуға тиіс.

Жекешелендірудің жариялылығы мен тиімділігін қамтамасыз ету қажет. Сондай-ақ мемлекеттік хол-

**ТАБЫСТЫ ӨТКЕН
ЕКІ ЖАҢҒЫРУ
АРҚЫЛЫ БАҒА
ЖЕТПЕС ТӘЖІРИБЕ
ЖИНАҚТАДЫҚ.
БІЗ ЕНДІ АЛҒА
БАТЫЛ ҚАДАМ
БАСЫП, ҮШІНШІ
ЖАҢҒЫРУДЫ
БАСТАУҒА ТИІСПІЗ.**

**БАШАРЛИ GEÇEN İKİ
MODERNİZASYON
SÜRECİ SAYESİN-
DE PAHA BİÇİL-
MEZ DENEYİMLER
KAZANDIK. ŞİMDİ
İŞE İLERİYE DÖNÜK
CESUR BİR ADIM İLE
ÜÇÜNCÜ MODER-
NİZASYON SÜRE-
CİNİ BAŞLATMAK
ZORUNDAYIZ.**

gesi, kitlesel girişim ve özellikle aile işletmelerinin geliştirilmesine yönelik kapsamlı bir tedbir paketi hazırlanmalıdır.

Daha önceden olduğu gibi, istihdam sayısındaki artış hükümet ve valilerin etkinliğinin değerlendirilmesi için ana kriterlerden biri olacaktır.

İkinci. Hükümet, Atameken Girişimciler Ulusal Odası'yla birlikte girişimcilerin maliyetlerini azaltmak için gerekli önlemleri almalıdır. Bu, özellikle enerji, ulaştırma ve lojistik alanlarının yanı sıra konut ve toplumsal hizmetler alanındaki maliyetlerle ilgilidir.

Kamu hizmetlerinin sunumu ve kamu hizmetlerine erişim oldukça kolaylaştırılmalıdır. Şartlar ve belgelerin listesini azaltmak ve tekrarlanan prosedürleri ortadan kaldırmak gerekir. Bu doğrultuda işlemlerin internet üzerinden yapılabilmesi için kapsamlı bir elektronik formatın hazırlanması gerekmektedir.

Ayrıca, girişimciler için mevcut düzenlemedeki kontrol mekanizması yeni büyüme modeliyle uyumlu değildir. Hükümete ve valilere 1 Temmuz 2017'ye kadar iş yapma düzenlemelerinin yeniden düzenlenmesi talimatını veriyorum.

Gelişmiş ülkelerin en iyi standart ve uygulamalarını yeni düzenlemelere entegre etmek gerekir.

Bu çalışmaları özellikle yerel düzeyde gerçekleştirmek önemlidir.

Valilerin Hükümetle birlikte, Dünya Bankası'nın derecelendirme standartları çerçevesinde yerel bölgelerdeki girişimciliğin şartlarının iyileştirilmesi için özel bir plan geliştirmeleri gerekmektedir.

Ülkemizde iş yapmanın kolaylaştırılması adına bölgesel ve şehirlerin derecelendirme kriterlerinin oluşturulması gerekiyor. Biz en iyiler için özel bir ödül hazırlayacağız. O ödüller

дингтер рөлін қайта қарастыру керек.

Үкіметке «Самұрық-Қазына» холдингін сапалы түрде трансформациялау ісін жүзеге асыруды тапсырамын.

Басқарушылық және өндірістік бизнес үдерістерін толық ревизия мен оңтайландырудан өткізу қажет. Нәтижесінде ол тиімділігі жоғары, жинақы және кәсіби холдингке айналуға тиіс. Менеджмент пен корпоративті басқару сапасын халықаралық деңгейге жеткізу керек.

Мемлекетке қандай маңызды секторларда, қатысу үлесінің қандай мөлшерімен және не қалдыратынымызды нақты анықтап алуымыз керек.

Табиғи монополияларды және стратегиялық маңызы бар, соның ішінде Трансұлттық компаниялар қатысатын жобаларды іске асыру міндетін мемлекетке қалдыру керек. Бұл жобалар мультипликативті нәтиже беруге тиіс.

«Бәйтерек» және «ҚазАгро» холдингтерін де қайта құру қажет. Олар мемлекеттік даму бағдарламаларын іске асыру жөніндегі операторлар болуға тиіс. Соған орай олардың функцияларын оңтайлан-

БҰЛ ЖАҢҒЫРУ – ҚАЗІРГІ ЖАҢАНДЫҚ СЫН-ҚАТЕРЛЕРМЕН КҮРЕС ЖОСПАРЫ ЕМЕС, БОЛАШАҚҚА, «ҚАЗАҚСТАН-2050» СТРАТЕГИЯСЫ МАҚСАТТАРЫНА БАСТАЙТЫН СЕНІМДІ КӨПІР БОЛМАҚ. ОЛ ҰЛТ ЖОСПАРЫ – «100 НАҚТЫ ҚАДАМ» БАЗАСЫНДА ӨТКІЗІЛЕДІ. МЕН ОНЫҢ БЕС НЕГІЗГІ БАСЫМДЫҒЫН КӨРІП ОТЫРМЫН. ОЛАР ЭКОНОМИКАНЫҢ ӘЛЕМДІК ӨСІМІНІҢ ОРТА ДЕҢГЕЙДЕН ЖОҒАРЫ ҚАРҚЫНЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ ЖӘНЕ 30 ОЗЫҚ ЕЛДІҢ ҚАТАРЫНА ҚАРАЙ ТҰРАҚТЫ ТҮРДЕ ІЛГЕРІЛЕУГЕ ЛАЙЫҚТАЛҒАН.

ылда bir defa Sanayileşme Günü'nde dağıтылаcaktır.

Üçüncü. Devletin gayri safi yurtiçi hasılaya katkısının %15'e kadar düşürülmesi ve sonrasında ise Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üye ülkeleri seviyesine kadar azaltılması, ekonomik büyümeye yeni bir ivme kazandıracaktır.

Bundan önce 2020 yılına kadar özelleştirilecek 800 şirketi içeren bir liste hazırlanmıştı. Şimdi bu konu hakkında gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Hükümete, söz konusu listedeki işletmelerin özelleştirilmesini hızlandırarak, 2018 yılının sonuna kadar tamamlaması için talimat veriyorum.

Büyük şirketlerimizin halka arzı konusundaki çalışmalar hızlandırılmalıdır. Yellow Pages ilkelerinin uygulanması devlet için ekonomik hizmet türlerinin %47'ye (652'den 346'ya) kadar azaltılmasına imkân sağlamıştır.

Bir sonraki aşamada söz konusu ilkelere uymayan tüm kamuya ait işletme ve organizasyonların 2020 yılına kadar kapatılması veya özelleştirilmesi gerekmektedir. Bu kriterlerdeki işletmelerin sayısı birkaç binin üzerindedir.

дыру керек. Жеке сектор жүзеге асыра алатын нәрсенің барлығы бизнеске берілуі қажет.

Сондай-ақ, оларға бағдарламаларды іске асыру үшін мемлекеттік емес қаржы көздері арқылы қор қалыптастырумен айналысу керек.

Төртінші. Кәсіпкерлікті дамытуға мемлекет-жекеменшік серіктестігі аясын кеңейту зор мүмкіндік береді. Бұл жерде әңгіме бірқатар мемлекеттік қызметтер көрсету міндетін бизнеске беру ісіне қатысты болып отыр.

Бізде қазірдің өзінде оларды мектепке дейінгі білім беру ісіне тарту саласында жақсы нәтижелер бар. Өткен 3 жылда мемлекет 40 мың орынға арналған 189 балабақша салса, жекеменшік сектор 100 мың орынға арналған 1300 балабақша ашты. Жекеменшік балабақшалардың ең көбі Оңтүстік Қазақстан (397), Алматы (221), Қызылорда (181) облыстарында ашылды.

Мен үшін осы сектордағы мемлекет-жекеменшік серіктестігінің үлгісі өте маңызды. Бұл аса маңызды жалпыұлттық міндеттердің бірі – 3-6 жас аралығындағы балаларды мектепке дейінгі білім берумен 2020 жылға қарай жүз пайыз қамту мәселесін мемлекет пен бизнес бірлесе шешіп отырғанын көрсетеді.

Мемлекет-жекеменшік серіктестігін дамыту әкімдердің нақты және кәсіби жұмысына байланысты.

Жекеменшік капитал тарту үшін мемлекет-жекеменшік серіктестігінің ықтимал барлық түрі мен нысанын пайдалану қажет. Олар – мемлекеттік мүлікті сенімді басқару, қызмет көрсету келісім-шарттары, тағы басқалар. Бұл ретте келісімнің барлық рәсімдерін, әсіресе шағын жобаларға қатысты рәсімдерді мейлінше жеңілдету және жеделдету қажет.

BU MODERNİ-ZASYON SÜRECİ ŞİMDİKİ KÜRESEL ZORLUKLARLA MÜCADELE İÇİN DEĞİL, GELECEKTE “KAZAKİSTAN-2050” STRATEJİSİNİN AMAÇLARINA ULAŞILMASI YOLUNDA SAĞLAM BİR KÖPRÜ OLACAKTIR. BU MİLLİ PROJE “100 SOMUT ADIM” TEMELİNDE GERÇEKLEŞTİRİLECEKTİR. BEN BUNUN BEŞ TEMEL ÖNCELİĞİNİ GÖRMEKTEYİM. BU ADIMLAR DÜNYA EKONOMİSİNİN ORTALAMA BÜYÜME ORANINDAN DAHA YÜKSEK BİR BÜYÜME HIZINA ERİŞMEYİ VE EN GELİŞMİŞ 30 ÜLKE GRUBU ARASINA GİREBİLMEK İÇİN İSTİKRARLI BÜYÜMEYİ AMAÇLAMAKTADIR.

”

Her program veya görev için tüzel kişiler yaratmak işlevi sona erdirilecektir.

Özelleştirme sürecinin şeffaflığı ve verimliliği sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra devlet işletmelerinin rolü tekrar gözden geçirilmelidir.

Hükümete Samruk-Kazyna Holding’ini niteliksel bir şekilde yenilenmesi talimatını veriyorum.

İş yönetimi ve üretim süreçlerinin kapsamlı bir denetim ve optimizasyondan geçirilmesi gerekmektedir. Bu sürecin sonucunda Samruk-Kazyna verimliliği yüksek profesyonel bir holding haline gelmelidir.

Yönetim ve kurumsal yönetim uygulamalarının kalitesi uluslararası ileri bir düzeye ulaşmalıdır.

Hangi önemli sektörün ve ne kadar hissesinin devlete ait olması gerektiğini belirlememiz lazım.

Doğal tekellerin stratejik önemi var ve özellikle çok uluslu şirketler ile yapılacak olan projelerin yapımı ve sorumluluğu devlete bırakılmalıdır. Bu projelerin katlanarak artan bir pozitif etki yaratması gerekmektedir.

Baiterek ve KazAgro holdingleri yeniden yapılandırılmalıdır. Bu kuruluşlar devletin kalkınma programlarını uygulayan operatörler olmalıdırlar. Bu bağlamda onların işlevlerini optimize etmek gerekir. Özel sektör tarafından yapılabilecek her şey özel sektöre verilmelidir.

Bunun yanı sıra söz konusu holdinglerin, programların uygulanması için devlete ait olmayan diğer finansman kaynaklarından finansal yardım alma yollarının oluşturulması gerekmektedir.

Dördüncü. Kamu-özel sektör ortaklığının genişletilmesi, girişimciliğin geliştirilmesi için büyük bir fırsat sağlanabilir. Bu bir dizi kamu hizmetlerinin özel sektöre verilmesi ile ilgilidir.

Мемлекет-жекеменшік серіктестігі инфрақұрылымды, соның ішінде әлеуметтік инфрақұрылымды дамытудың негізгі тетігіне айналуға тиіс.

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық нысандарын жаңғырту үшін бұдан әрі жекешелендіру мүмкіндігін қарастыра отырып, басқаруға және концессияға беру қажет. Үкімет бір орынды шиырлай беруді доғарсын. Бұл бағытта жұмысты жандандыра түсу керек.

Бесінші. Баға мен тариф бойынша ымыраласуға жол бермеу қажет.

Үкіметке «Атамекен» ҰКП-мен бірлесіп, бәсекелестікке кедергі келтіретін нормаларды анықтауға қатысты барлық заңнамаға «ревизия» жасауды тапсырамын.

Үшінші басымдық – макроэкономикалық тұрақтылық.

Мұндағы басты міндет – ақша-несие саясатының ынталандырушы рөлін қалыпқа келтіру және экономиканы қаржыландыруға жекеменшік капитал тарту.

Бірінші. Бүгінде Ұлттық банк алдында инфляциялық таргеттеу режимін дамыту жөніндегі маңызды міндет тұр. Орта мерзім ішінде инфляция деңгейін кезең-кезеңмен 3-4%-ға дейін төмендетуге қол жеткізуіміз керек.

Екінші. Еліміздің қаржы секторын «қайта жаңғырту» қажет.

Ұлттық банкке банк секторын қалыпқа келтіру жөнінде шаралар кешенін әзірлеуді тапсырамын. Банктердің балансын тиімсіз несиелерден арылту жұмысын жеделдетіп, қажет болған жағдайда олардың капиталын акционерлер тарапынан арттыруды қамтамасыз ету керек. Банктердің ахуалына жедел бақылау орнату үшін Ұлттық банкке көбірек құқық берген жөн. Ұлттық банк банктердің қателік

БІРІНШІ БАСЫМДЫҚ – ЭКОНОМИКАНЫҢ ЖЕДЕЛДЕТІЛГЕН ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҢҒЫРТЫЛУЫ. БІЗ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ҚҰРЫЛАТЫН ЖАҢА ИНДУСТРИЯЛАРДЫ ӨРКЕНДЕТУГЕ ТИІСПІЗ. БҰЛ – МАҢЫЗДЫ КЕШЕНДІ МІНДЕТ.

БІРІНСІ ӨНЦЕЛІК, ЕКОНОМІНІН ІЛЕРІ ТЕКНОЛОЈІЛЕР ІЛЕ МОДЕРНІЗАСЫО- NUNUN САВЛАН- МАСІ. БІЗ ДІЈІТАЛ ТЕКНОЛОЈІЛЕРІНІН КУЛЛАНІМІ ІЛЕ КУРУЛАСАК ОЛАН YENІ ENDÜSTRİLE- RİN GELİŞMESİNİ SAĒLAMALІYІZ. BU ÖNEMLİ VE BÜTÜN- CÜL BİR GÖREVDİR.

Okul öncesi eğitimin özelleştirmesi sürecinde şimdiye kadar iyi neticeler aldık. Son 3 yılda devlet tarafından 40 bin koltuklu 189 anaokulu yapılırken, özel sektör tarafından 100 bin koltuklu 1300 anaokulu açılmıştır. Özel sektöre ait anaokulları çoğunlukla Güney Kazakistan (397), Almatı ve Kızılorda (181) bölgelerinde açılmıştır.

Bana göre, okul öncesi eğitiminde kamu-özel sektör ortaklığı örneği çok önemlidir. Bu 2020 yılına kadar, en önemli ulusal görevlerden biri olan 3-6 yaş arası çocuklar için okul öncesi eğitimini yüzde yüz kapsama alanına ulaştırma sorununu kamu-özel sektör ortaklığıyla çözebileceğimizi gösterir.

Kamu-özel sektör ortaklığının geliştirilmesi valilerin profesyonel çalışmalarına bağlıdır.

Özel sermayeyi çekmek için kamu-özel sektör ortaklığının ihtimaller çerçevesinde en uygun şeklinin kullanılması gerekir. Onlar devlet mülkiyet yönetimi, hizmet sözleşmeleri ve diğerleridir. Bu durumda, sözleşmenin tüm işlemlerini, özellikle küçük projelerde işlemleri mümkün olduğunca basitleştirmek ve hızlandırmak gerekir.

Kamu-özel sektör ortaklığı altyapısının geliştirilmesi, özellikle sosyal altyapısının geliştirilmesi için ana mekanizma olmalıdır.

Konut ve toplumsal tesislerinin modernizasyonu için daha fazla özelleştirme olasılığını göz önünde bulundurarak, onları bağımsız yetime vermek gerekir. Hükümet bir bölgeye yoğunlaşmayı bırakması lazım ve bu yönde çalışmalarını canlandırılması gerekmektedir.

Beşinci. Fiyat ve tarife arasındaki pazarlığa izin verilmemesi gerekir.

Hükümete, Atameken Girişimciler Ulusal Odası'yla birlikte rekabete engel olan tüm düzenlemeleri tekrar

жіберуін күтпей, оларға ықпал ететін шаралар қабылдау үшін формальді көзқарастан ықтимал қатерлерге жол бермейтін қадамдарға көшуге тиіс.

Сондай-ақ, аудиторлық компаниялардың жауапкершілігін арттырып, акционерлердің ашықтығын қамтамасыз ету, ұжымдық басқаруды жақсарту қажет. Осының бәрін заңнамалық деңгейде бекіту керек.

Экономикадағы қаражат жетіспеушілігі және несиелер бойынша жоғары мөлшерлеме түйткілдерін шешу мақсатымен Ұлттық банк пен Үкіметке теңге түрінде қолжетімді орта және ұзақ мерзімге арналған қор қалыптастыруды қамтамасыз ету жөнінде кешенді шаралар қабылдауды тапсырамын.

Ұлттық банк инфляция ғана емес, сонымен қатар Үкіметпен бірге экономиканың өсуі үшін де жауапты болуға тиіс.

Үшінші. Қор нарығын одан әрі дамыту.

Жекешелендіру оның дамуына серпін беруге тиіс. Мен жоғарыда айтып өткендей, қор нарығына «Самұрық-Қазына» қоры компанияларының акцияларын орналастыру керек. Халықтың жинаған өз қаражатын ең алдымен түрлі бағалы қағаздарға инвестициялау мүмкіндігін одан әрі арттыру қажет.

Біз 2016 жылдың соңында заңдастыру науқанын аяқтадық. Оған еліміздің 140 мыңнан астам азаматы қатысты. Нәтижесінде 5,7 триллион теңге, оның ішінде қаражат түрінде 4,1 триллион теңге заңдастырылды.

Үкіметтің міндеті – бұл қаражаттың экономикаға, соның ішінде жекешелендіруге қатысу арқылы пайда беруін қамтамасыз ету. Сонымен бірге, Қазақстанның жекеменшік кәсіпорындарының облигация шығарылымдарын субсидиялау мәселесін пысықтау қажет.

Үкіметке Ұлттық банкпен бірлесіп, отандық қор нарығын жандандыруға бағытталған шаралар қабылдауды тапсырамын.

Келесі шешуші міндет – салық-бюджет саясатын жаңа экономикалық жағдайға бей-

гөзден geçirme talimatını veriyorum.

Үчүнцү öncelik: Makroekonomik istikrar. Burada ana görev, para politikasının olumlu rolünü canlandırmak ve ekonomiye özel sermayeyi çekmektir.

Birinci. Hali hazırda Merkez Bankası'na enflasyon hedeflemesi rejiminin geliştirilmesi görevi verilmiştir. Orta vadede enflasyon oranını adım adım %3-4'e kadar azaltmayı başarmamız gerekir.

İkinci. Ülkenin finans sektörü yeniden yapılanmalıdır.

Merkez Bankası'na bankacılık sektörünü geliştirmeye yönelik kapsamlı bir tedbir paketi hazırlanması talimatını veriyorum.

Bankaların faydasız kredilerden arındırılması çalışmalarını hızlandırarak, gerektiği takdirde onları sermayesinin hissedarlar tarafından artırılması çalışmaları yapılması gereklidir. Bankaların operasyonel riskini kontrol edebilmek için Merkez Bankası'na fazla etkinlik verilmelidir. Merkez Bankası'nın, diğer bankaların hata yapmalarını beklemeden, olası tehditlere karşı gerekli önlemleri alması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra şirketlerin sorumluluğunu artırarak, hissedarların şeffaflığını sağlanması ve kurumsal yönetimin geliştirilmesi lazımdır. Tüm bunlar yasal düzeyde gerçekleştirilmelidir.

Ekonomide para eksikliği ve kredilerin yüksek faiz oranları gibi sorunları çözmek için, Merkez Bankası ve Hükümete tenge cinsinden orta ve uzun vadeli fon oluşumunu sağlamaya yönelik tedbirler almaları talimatını veriyorum.

Merkez Bankası, sadece enflasyon için değil, aynı zamanda hükümetle beraber ülke ekonomisinin büyümesi için de sorumlu olmalıdır.

Üçüncü. Borsalar daha da geliştirilmelidir. Bu alanda özelleştirme sektörün gelişimine ivme vermelidir. Yukarıda da belirttiğim gibi, borsaya Samruk-Kazyna fonu şirketlerinin hisseleri yerleştirilmelidir. Halkın tasarruflarını öncelikle çeşitli menkul kıymetlere yatırma olasılığının daha fazla artırılması gerekmektedir.

2016 yılının sonuna kadar kayıt altına alma çalışmalarını tamamladık. Buna ülkemizde 140 binden fazla vatandaşlarımız katıldı. Sonuç

імдеу.

Бірінші. Бюджет шығыстарының тиімділігін түбегейлі арттыру қажет.

Біз 2017 жылы мемлекеттік даму бағдарламаларын қажетті ресурстармен толықтай қамтамасыз еттік. Министрліктер мен ведомстволардың қаражатты игеруінің тиімділігін тексеру қажет.

Республикалық бюджеттің 40%-дан астамын құрайтын Денсаулық сақтау, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, Білім және ғылым министрліктерінен бастау керек. Оның қорытындысы бойынша маған баяндалсын.

Тиімсіз бағдарламалардың қаражатын Үшінші жаңғырту міндеттерін іске асыруды қамтамасыз ететін бағдарламаларға қайта бөлу қажет. Сондай-ақ, қаражатты нақты экономикаға неғұрлым тезірек әрі тиімдірек жеткізу үшін бюджеттік рәсімдерді жеңілдеткен жөн.

Біз фискалдық орталықсыздандыру саясатын жалғастыруымыз керек. Өткен жылдарда орталықтан жергілікті жерлерге көптеген функциялар мен өкілеттіктер берілді. Енді олардың жеткілікті қаржылық дербестігін бекемдей түсу қажет. Сонымен бірге, қаржы шығысы жөніндегі өкілеттіктердің облыстық деңгейде шоғырлануына жол бермеу маңызды. Оларды әрі қарай аудандық және ауылдық жерлерге беру керек. Әкімдер өңірлік және жергілікті маңызы бар мәселерді шешуге тиіс, ал Үкімет жалпымемлекеттік мәселелерге ден қоюы қажет.

Екінші. Ұлттық қор қаражатын пайдалануға ұтымдылық тұрғысынан қараған жөн.

Ұлттық қордан алынған кепілдендірілген трансферт көлемі 2020 жылға қарай кезең-кезең бойынша 2 триллион теңгеге қысқартылуға тиіс.

ЕКІНШІ БАСЫМ-ДЫҚ – БИЗНЕС-ОРТАНЫ ТҮБЕГЕЙЛІ ЖАҚСARTU ЖӘНЕ КЕҢЕЙТУ. БІЗДІҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МАҚСАТЫМЫЗДЫҢ БІРІ – ЕЛДІҢ ІШКІ ЖАЛПЫ ӨНІМІНДЕГІ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІҢ ҮЛЕСІ 2050 ЖЫЛҒА ҚАРАЙ КЕМ ДЕГЕНДЕ 50% БОЛУЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ.

ІКІНЦІ ӨНЦЕЛІК: ІШ ОРТАМІНІН ТАМАМІҢА ІҮІЛЕШТІРІЛМЕСІ ВЕ ГЕНІШЛЕТІЛМЕСІ ГЕРЕКЛІДІР. СТРАТЕЖІК НЕДЕФЛЕРІМІЗДЕН БІРІ - 2050 ҮІЛІНДА КҮЧҮК ВЕ ОРТА ӨЛЧЕКЛІ ІШЛЕТМЕЛЕРІН ҮЛКЕНІН ГАҮРІ САҒІ ҮРТІЦІ НАСІЛАСІНДАКІ ПАҮІНІ ЕН АЗ %50 СЕВІҮЕСІНЕ ЧІКАРМАКТІР.

оларак, 5.7 trilyon tenge, onun içinde 4.1 trilyon tengelik nakit para kayıt altına alınıp yasallaştı.

Hükümetin görevi ise, kayıt altına alınan paralarını ekonomiye, özellikle özelleştirmeye katılımını sağlamaktır. Aynı zamanda, Kazakistan'ın özel işletmelerin tahvil ihracını sübvansе etme sorununun dikkate alınması gerekmektedir.

Hükümet Merkez Bankası'yla beraber, yurtiçi hisse senedi piyasasını geliştirmeye yönelik tedbirler almalıdır.

Bir sonraki ana görev ise maliye politikasını yeni ekonomik duruma uydurmaktır.

Birinci. Bütçe harcamalarının verimliliğini önemli ölçüde arttırmak gerekir.

2017 yılı için, devletin kalkınma programlarına gerekli kaynakları sağladı. Bakanlıklar ve ajansların bütçe harcamalarının verimliliğini kontrol etmeleri gerekir.

Bütçe harcamalarının verimliliğini kontrol edilmesi, ilk olarak, ulusal bütçenin %40'ından fazlasını oluşturan Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Eğitim ve Bilim bakanlıklarından başlamalıdır. Bu sürecin sonucu bana bildirilmelidir.

Faydası olmayan program fonlarını üçüncü modernleşme hedeflerinin gerçekleştirilmesini sağlayan programlara aktarmak gerekir. Aynı zamanda fonların reel ekonomiye daha hızlı ve daha verimli bir şekilde aktarılması için bütçe prosedürleri basitleştirilmelidir.

Mali yerelleştirme politikasına devam etmemiz gerekir. Geçtiğimiz yıllarda birçok görev ve yetkiler merkezi hükümet tarafından yerel yönetim birimlerine verildi. Artık onların mali özerkliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, harcama yetkilerinin bölgesel düzeyde birikmesinin önlenmesi önemlidir. Yönetim yetkilerinin

Салық саясатын бизнестің «көлеңкеден» шығуына бейімдеп, шикізаттық емес сектордағы салықтық базаны кеңейтуге бағыттау керек. Қазіргі салық жеңілдіктерін оңтайландыру қажет. Жалпыға ортақ декларациялау қарсаңында арнаулы салық режимін жаңаша қарастыру керек.

Салықтық әкімшілендіру тетіктері жетілдіруді талап етеді. Ең алдымен, мұның қосымша құн салығын жинауға қатысы бар.

Үшінші. Үкімет квазимемлекеттік сектордың сыртқы және ішкі қарыздарына мониторинг жүргізу мен бақылау жасау жүйесін қалыптастырып, онда тәртіп орнату керек.

Төртінші басымдық – адами капитал сапасын жақсарту.

Бірінші. Ең алдымен, білім беру жүйесінің рөлі өзгеруге тиіс. Біздің міндетіміз – білім беруді экономикалық өсудің жаңа моделінің орталық буынына айналдыру. Оқыту бағдарламаларын сыни ойлау қа-

ҮШІНШІ БАСЫМДЫҚ – МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҚ. МҰНДАҒЫ БАСТЫ МІНДЕТ – АҚША-НЕСИЕ САЯСАТЫНЫҢ ҮНТАЛАНДЫРУШЫ РӨЛІН ҚАЛЫПҚА КЕЛТІРУ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАНЫ ҚАРЖЫЛАНДЫРУҒА ЖЕКЕМЕНШІК КАПИТАЛ ТАРТУ.

ҮЧҮНЦҮ ÖNCELİK: MAKROEKONOMİK İSTİKRAR. BURADAKİ ANA GÖREV, PARA POLİTİKASININ OLUMLU ROLÜNÜ CANLANDIRMAK VE EKONOMİYE ÖZEL SERMAYEYİ ÇEKMEKTİR.

илге ve köylere kadar indirilmesi gerekmektedir. Valiler, bölgesel ve yerel düzeyde önemli olan sorunları çözerken Hükümet ülke boyutunda yaşanan sorunlara odaklanmalıdır.

İkinci. Ulusal Fon kaynaklarının daha verimli kullanılmasına önem verilmelidir. Ulusal Fon'dan alınan garantili transfer hacmi 2020 yılına kadar aşamalı olarak 2 trilyon tengeye düşürülmelidir.

Vergi politikası, işin "gölgeden" çıkmasını teşvik ederek petrol dışı sektörlerdeki vergi tabanının genişletilmesine odaklanmalıdır. Mevcut vergi avantajlarının optimize edilmesi gerekir. Evrensel Bildiri arifesinde özel vergi rejiminin yeniden dikkate alınması gerekmektedir.

Vergi idaresi mekanizmaları iyileştirilmelidir. Her şeyden önce bu katma değer vergisi tahsilatı ile ilgilidir.

Üçüncü. Hükümetin, yarı kamu sektörünün iç ve dış borçlarını izleme ve kontrol altında tutma sistemini oluşturarak oraya düzen getirmesi gerekir.

білетін және өз бетімен іздену дағдыларын дамытуға бағыттау қажет.

Сонымен бірге, IT-білімді, қаржылық сауаттылықты қалыптастыруға, ұлтжандылықты дамытуға баса көңіл бөлу керек. Қала мен ауыл мектептері арасындағы білім беру сапасының алшақтығын азайту қажет.

Үкіметке тиісті ұсыныстар беруді тапсырамын.

Атап айтқанда, үш тілді оқуға кезең-кезеңмен көшу мәселесі бойынша ұсыныстар әзірленсін.

Қазақ тілінің басымдығы сақталады. Оның әрі қарай дамуына зор көңіл бөлінеді. Сонымен қатар, бүгінде ағылшын тілі – жаңа технология, жаңа индустрия, жаңа экономика тілі. Қазіргі кезде 90% ақпарат ағылшын тілінде жарияланады. Әрбір екі жыл сайын олардың көлемі 2 есе ұлғайып отырады. Ағылшын тілін меңгермей, Қазақстан жалпы ұлттық прогреске жете алмайды.

2019 жылдан бастап 10-11 сыныптарда кейбір пәндерді ағылшын тілінде оқытатын боламыз. Бұл мәселені тиянақты ойланып, ақылмен шешу қажет.

Мектептердің және мұғалімдердің деңгейі, әсіресе ауыл мен қалада әртүрлі. Білікті педагогтардың жетіспеу проблемасы да бар. Сондықтан, осының барлығын ескеріп, ағылшын тілін кезең-кезеңмен енгізуіміз керек.

Тиісті ұсыныстар беруді тапсырамын.

Менің бастамам бойынша биыл «Баршаға арналған тегін кәсіптік-техникалық білім беру» жобасы іске асырыла бастады.

Тегін оқытумен ең әуелі жұмыссыз және өзін өзі тиімсіз жұмыспен қамтыған жастар, сондай-ақ кәсіптік білімі жоқ ересек адамдар

ТӨРТІНШІ БАСЫМДЫҚ – АДАМИ КАПИТАЛ САПАСЫН ЖАҚСARTY. БІРІНШІ. ЕҢ АЛДЫМЕН, БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ РӨЛІ ӨЗГЕРУГЕ ТИІС. БІЗДІҢ МІНДЕТІМІЗ – БІЛІМ БЕРУДІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУДІҢ ЖАҢА МОДЕЛІНІҢ ОРТАЛЫҚ БУЫНЫНА АЙНАЛДЫРУ. ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН СЫНИ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ЖӘНЕ ӨЗ БЕТІМЕН ІЗДЕНУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУҒА БАҒЫТТАУ ҚАЖЕТ.

DÖRDÜNCÜ ÖNCELİK, BEŞERİ SERMAYE KALİTESİNİN ARTTIRILMASIDIR. BİRİNCİ OLARAK, EĞİTİM SİSTEMİNİN ROLÜ DEĞİŞTİRİLMELİDİR. BURADAKİ BİZİM GÖREVİMİZ, EĞİTİMİ EKONOMİK BÜYÜMENİN YENİ MODELİNİN MERKEZİ BAĞLANTISI HALİNE GETİRMEK TİR. EĞİTİM PROGRAMLARI, ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE KENDİ BAŞINA BİLGİ EDİNME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE ODAKLANMALIDIR.

Dördüncü öncelik, beşeri sermaye kalitesinin arttırılmasıdır. Birinci olarak, eğitim sisteminin rolü değiştirilmelidir. Buradaki bizim görevimiz, eğitimi ekonomik büyümenin yeni modelinin merkezi bağlantısı haline getirmektir. Eğitim programları, eleştirel düşünme ve kendi başına bilgi edinme becerilerinin geliştirilmesine odaklanmalıdır.

Aynı zamanda, IT bilgisinin, finansal okuryazarlığın oluşturulmasına ve vatanseverlik duygularının geliştirilmesine dikkat edilmelidir. Kentsel ve kırsal okullar arasındaki eğitim kalitesi farkını azaltmak gerekir. Hükümete ilgili önerileri sunması yönünde talimat veriyorum.

Özellikle, okullarda üç dilli eğitime kademeli geçiş konusunda öneriler getirilmelidir.

Kazak dili hâkim durumunu koruyacaktır. Onun daha da geliştirilmesine büyük önem verilecektir. Buna ek olarak, günümüzde İngilizce, yeni teknolojilerin, yeni endüstrilerin ve yeni ekonominin dilidir. Şu anda, bilgilerin %90'ı İngilizce yayınlanmaktadır. Her iki yılda bir onların hacmi 2 kat artmaktadır. İngilizce bilmeden Kazakistan'ın ulusal ilerlemeyi elde etmesi mümkün olmayacaktır.

2019 yılından başlayarak 10-11. sınıflarda bazı dersler İngilizce yürütülecektir. Bu konuyu dikkatli bir şekilde düşünerek makul bir çözüm üretmek gerekir. Özellikle kentsel ve kırsal alanlarda okul ve öğretmenlerin seviyesi önemli ölçüde farklıdır. Nitelikli öğretmen yetersizliği sorunu da söz konusudur. Bu nedenle, tüm bu hususlar dikkate alınarak İngilizcenin aşamalı olarak uygulanması gerekmektedir. Hükümete ilgili önerilerini sunması yönünde talimat veriyorum.

Bu sene benim girişimim ile "Herkes İçin Ücretsiz Mesleki ve Teknik Eğitim" projesi başlatılmıştır.

қамтылуы тиіс. Кәсіптік білім беру жүйесінде, мен айтқандай, экономикадағы жаңа өндірістер үшін мамандар дайындауға ден қою керек.

Ол үшін кәсіптік стандарттар еңбек нарығының талаптарына және ең үздік әлемдік оқу-өндірістік тәжірибелерге сәйкес жаңартылуы қажет.

Сонымен қатар, жоғары білім беру жүйесі сапасына ерекше назар аударылады. Жоғары оқу орындарының кадрлық құрамына, материалдық-техникалық жабдықталу деңгейіне, білім беру бағдарламаларына қатысты бақылау мен талап күшейтілуі қажет.

Екінші. Білім беру жүйесімен қатар денсаулық сақтау жүйесі де өзгеруге тиіс.

Биылғы 1 шілдеден мемлекеттің, жұмыс берушілердің, азаматтардың ортақ жауапкершілігіне негізделген міндетті медициналық сақтандыру жүйесі (ММСЖ) енгізіле бастайды. Бұл жүйенің тиімділігі әлемдік тәжірибе арқылы дәлелденген.

Медициналық сақтандыру жүйесіне қатысушыларға кең ауқымдағы медициналық қызметтер ұсынылады. Оған халықтың әлеуметтік әлсіз топтарының қатысуына мемлекеттік қолдау көрсетіледі.

Үкімет қажетті деңгейде денсаулық сақтау саласын ақпараттандыруы керек. Бәсекелестікті дамыту үшін жеке меншіктегі медицина мекемелеріне ММСЖ жүйесі аясында тең жағдай туғызу керек.

Үкіметке және әкімдерге кең ауқымды ақпараттық-түсіндіру жұмысын жүргізуді тапсырамын.

Сондай-ақ, заңнамалық тұрғыдан барлық дәрі-дәрмектің бағасын реттеуді енгізу қажет.

Үшінші. Әлеуметтік қамтамасыз ету саласына қатысты.

**БЕСІНШІ БАСЫМ-
ДЫҚ – ИНСТИ-
ТУЦИОНАЛДЫҚ
ӨЗГЕРІСТЕРГЕ,
ҚАУІПСІЗДІККЕ
ЖӘНЕ СЫБАЙЛАС
ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН
КҮРЕСКЕ ҚАТЫСТЫ.**

**БЕШІNCІ ӨНЦЕЛІК
KURUMSAL DE-
ĞІШІM, GÜVENLİK
VE YOLSUZLUKLA
MÜCADELE İLE İLGİ-
LİDİR.**

**ҮКІМЕТКЕ «ҚА-
ЗАҚСТАННЫҢ
ҰЛТТЫҚ ТЕХНО-
ЛОГИЯЛЫҚ БА-
СТАМАСЫ» ДЕП
АТАЛАТЫН ЕЛДІ
ҮШІNШІ ЖАҢҒЫР-
ТУ ЖӨНІНДЕГІ 2025
ЖЫЛҒА ДЕЙІНГІ
ДАМУДЫҢ СТРАТЕ-
ГИЯЛЫҚ ЖОСПА-
РЫН ӘЗІРЛЕУДІ
ТАПСЫРАМЫН.**

**HÜKÜMETE “KAZA-
KİSTAN’DA ULUSAL
TEKNOLOJİ GİRİŞİ-
Mİ” ADI ALTINDA
KAZAKİSTAN’IN
ÜÇÜNCÜ MODERNİ-
ZASYONU ÜZERİNE
2025 YILINA KADAR
KALKINMANIN
STRATEJİK BİR PLA-
NINI GELİŞTİRMESİ
GÖREVİNİ VERİYÖ-
RUM.**

Ücretsiz eğitim projesi, ilk olarak işsiz ve serbest meslek sahibi gençlerin yanı sıra mesleki eğitimi olmayan yetişkinleri içermelidir. Piyasa ekonomisi içinde yeni ürünler için insan kaynaklarının eğitimi amacıyla mesleki eğitim sisteminin gelişmesine ivme kazandırması gerekmektedir.

Bu amaçla profesyonel standartların işgücü piyasasının gereksinimlerine göre güncellenmesi gereklidir ve en iyi uluslararası hizmet içi eğitim tecrübeleri zorunludur.

Ayrıca, yükseköğretim sisteminin kalitesine özel önem verilecektir. Yükseköğretim kurumlarının kadrosuna, lojistik destek düzeyine ve eğitim programlarına yönelik talep ve kontrol güçlendirilmelidir.

İkinci. Eğitim sistemine ek olarak, sağlık sistemi de değişmelidir.

1 Temmuz 2017 itibariyle devletin, işverenlerin ve vatandaşların müşterek sorumluluğuna dayalı zorunlu sağlık sigortası sistemi uygulanmaya başlayacaktır. Bu sistemin etkinliği, dünya uygulamaları ile kanıtlanmıştır.

Sağlık sigortası sistemine katılanlara sağlık hizmetleri geniş bir yelpazede sağlanacaktır. Nüfusun sosyal savunmasız gruplarının bu sisteme katılımı devlet tarafından desteklenecektir.

Hükümetin, sağlık sektörünü bilgilendirmesi gerekmektedir. Rekabetin gelişmesi için özel sağlık kuruluşlarına zorunlu sağlık sigortası sistemi çerçevesinde eşit şartlar sağlanmalıdır.

Hükümete ve valilere bilinçlendirme faaliyetlerini geniş bir yelpazede yürütmesi talimatını veriyorum.

Ayrıca, tüm ilaçların fiyatlarını düzenleyen mevzuat tanıtılmalıdır.

Üçüncü. Toplumsal refah alanı ile ilgilidir.

Менің тапсырмам бойынша 2017 жылғы 1 шілдеден бастап 2,1 миллион зейнеткер үшін зейнетақы 2016 жылғы деңгейден 20%-ға дейін арттырылады.

Бұдан бөлек, базалық зейнетақы тағайындау 2018 жылғы 1 шілдеден бастап жаңа әдістеме бойынша жүзеге асырылады. Оның көлемі зейнетақы жүйесіне қатысу өтіліне байланысты белгіленеді.

Осы өсімнің барлығы 2018 жылы базалық зейнетақының жаңа мөлшерін 2017 жылмен салыстырғанда 1,8 есе арттыруға мүмкіндік береді.

Елімізде жыл сайын 400 мыңға жуық бала туады, бұл – 1999 жылғы деңгейден 2 есе дерлік жоғары. Мұндай жақсы үрдісті алдағы уақытта да сақтау керек.

Менің тапсырмам бойынша 2017 жылғы 1 шілдеден бастап бала туғанда берілетін бір реттік жәрдемақы көлемі 20%-ға өсіріледі.

Ең төменгі күнкөріс шегін де қай-

ҚАЗАҚСТАН – ЖАС, КӨП ҰЛТТЫ, БОЛАШАҒЫНА СЕНІМДІ ЖӘНЕ ҚАРҚЫНДЫ ДАМУ КЕЛЕЖАТҚАН МЕМЛЕКЕТ! БІЗ ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАННЫҢ 25 ЖЫЛДЫҚ ДАМУ ЖОЛЫНАН ӨТТІК. АЛДАҒЫ 25 ЖЫЛДА БҰДАН ДА БИІК БЕЛЕСТЕР КҮТІП ТҰР. АЛДЫМЫЗДА ҚАНДАЙ ҚИЫНДЫҚТАР КЕЗДЕСЕ ДЕ, ОЛАРДЫ ЕҢСЕРЕ АЛАТЫНЫМЫЗҒА СЕНІМДІМІН. БІЗДІҢ БАСТЫ КҮШІМІЗ – БІРЛІКТЕ. ҚАЗАҚСТАНДЫ КЕЙІНГІ ҰРПАҚ ҮШІН БҰДАН ДА ӨСІП-ӨРКЕНДЕГЕН ЕЛГЕ АЙНАЛДЫРАМЫЗ!

Benim talimatım üzerine 1 Temmuz 2017 yılından başlayarak 2.1 milyon emekli için emekli maaşı 2016 ile karşılaştırıldığında %20 oranına kadar artırılacaktır. Buna ek olarak, temel emekli maaşının bağlanması 1 Temmuz 2018'den itibaren yeni yöntem ile gerçekleştirilecektir. Onun büyüklüğü emekli maaşı sistemine katılım uzunluğuna bağlı olarak belirlenecektir. Bu önlemler, 2018 yılında temel emekli maaşının yeni miktarını 2017'ye kıyasla 1.8 kat artıracaktır.

Her yıl ülkede yaklaşık 400 bin çocuk doğmaktadır. Bu rakam, 1999 yılına göre yaklaşık 2 kat daha yüksektir. Bu tür bir eğilim gelecekte de devam etmelidir. Benim talimatım üzerine 1 Temmuz 2017 tarihinden itibaren doğum yardımı %20 oranında artırılacaktır. Aynı zamanda asgari geçim düzeyi yeniden gözden geçirilmelidir. Bu, Kazakistanlıların gerçek tüketici harcamalarına uygun olmalıdır. Bu, 1 Ocak 2018'den itibaren destekçisi, hedeflenen yardımı ve imtiyazı olmayan, engelli çocuğa sahip ailelere ve

та қарастыру керек. Ол қазақстандықтардың нақты тұтынушылық шығыстарына сәйкес келуге тиіс. Бұл қадам 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап базалық зейнетақы, мүгедектерге және асыраушысынан айрылған отбасыларға арналған жәрдемақы, мүгедек бала тәрбиелеп отырғандарға берілетін атаулы көмек пен жәрдемақы көлемін 3 миллион адам үшін өсіруге мүмкіндік береді.

2018 жылғы 1 қаңтардан бастап атаулы әлеуметтік көмек көрсету шегін ең төменгі күнкөріс шегінің 40%-ынан 50%-ға дейін өсіріп, оның жаңа форматын енгізу керек. Бұл ретте жұмыс істеуге қабілетті адамның бәрі тек жұмыспен қамту бағдарламасына қатысу шарты арқылы ғана қолдауға ие болуға тиіс.

Бесінші басымдық – институционалдық өзгерістерге, қауіпсіздікке және сыбайлас жемқорлықпен күреске қатысты.

Бірінші. Үкімет үшінші жаңғырту аясында ЭЫДҰ-ның озық тәжірибелері мен ұсынымдарын имплементациялау жұмысын қамтамасыз етуге тиіс.

Екінші. Біз жеке меншікті қорғауға, құқық үстемдігіне және баршаның заң алдында теңдігін қамтамасыз етуге бағытталған реформалар жүргізудеміз. Бұл жұмысты жалғастыру керек.

Үкіметке «Атамекен» ҰҚП-мен және азаматтық қоғамдастықпен бірлесіп, жеке меншік құқығын қорғауды күшейтуге қатысты бүкіл заңнама ревизиясын жүргізуді тапсырамын.

Сонымен қатар, әкімшілік және қылмыстық заңнаманы ізгілендірген жөн. Әкімшілік айыппұлдар әділетті және құқық бұзу деңгейіне сәйкес болуға тиіс.

Кәсіпкерлік саласында құқық бұзғаны үшін салынатын санкцияны төмендету жұмысын одан әрі жүргізе беру керек. Қоғамға қауіптілігі

KAZAKISTAN, GENÇ, ÇOK ULUSLU, KENDİ GELECEĞİNE GÜVENLE BAKAN VE DİNAMİK BİÇİMDE GELİŞMEKTE OLAN BİR ÜLKEDİR! BİZ BAĞIMSIZ KAZAKISTAN'IN KALKINMA YOLUNUN 25 YILINI KUTLADIK. ÖNÜMÜZDEKİ 25 YILDA DAHA FAZLA BAŞARILAR ELDE EDECEĞİZ. DEVLET YARATMA YOLUNDA BÜYÜK DENEYİM KAZANARAK YENİ BİR AŞAMAYA GİRMEKTEYİZ. ÖNÜMÜZDEKİ ZORLUKLAR NE OLURSA OLSUN HEPSİNİ AŞABİLECEĞİMİZDEN EMİNİM. ANA GÜCÜMÜZ BİRLİKTİR. KAZAKISTAN'I BİZDEN SONRAKİ NESİLLER İÇİN DAHA MÜREFFEH BİR ÜLKE HALİNE GETİRECEĞİZ!

engellilere engelli çocukları için 3 milyon kişinin temel emekli gelirlerinin miktarının artmasını sağlayacaktır.

1 Ocak 2018 tarihi itibarıyla sosyal yardım eşiği, asgari geçim düzeyinin %40'ından %50'ye çıkarılarak yeni bir biçimi uygulanmalıdır. Bu noktada çalışma kabiliyeti olan herkes, sadece istihdam programına katılması şartıyla destek görmelidir.

Beşinci öncelik kurumsal değişim, güvenlik ve yolsuzlukla mücadele ile ilgilidir.

Birinci. Hükümet, üçüncü modernleşme kapsamında OECD'nin en iyi deneyimleri ve önerilerinin uygulanmasını sağlamalıdır.

İkinci. Biz özel mülkiyetin korunması, hukukun üstünlüğü ve kanun önünde eşitliği sağlamaya yönelik reformlar yürütmekteyiz. Çalışmaların devam edilmesi gerekmektedir.

Hükümete "Atameken" Ulusal Girişimciler Odası ve sivil toplum ile bir araya gelerek özel mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin tüm mevzuatı gözden geçirmesi talimatını veriyorum.

Aynı zamanda, idari ve ceza hukuku insanileştirilmelidir. İdari para cezaları adil ve işlenen suç düzeyine uygun olmalıdır.

İş alanında suçlar için uygulanan yaptırımların azaltılması için daha fazla çalışma yapılması gereklidir. Topluma tehdit seviyesi yüksek olmayan ekonomik suçlar, suç durumundan çıkarılmalıdır.

Yargı sistemine karşı güvenin artırılması gerekmektedir. Hâkimlerin çalışmalarına herhangi bir yasadışı etkinin önlenmesi önemlidir.

Üçüncü. Güvenlik açısından güçlü ve yetenekli bir devlet haline gelmek gerekmektedir.

Günümüzde insanlık artan terör tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu noktada, yi-

жоғары емес экономикалық қылмыс құрамын криминалдық сипаттан арылту керек.

Сот жүйесіне деген сенімнің артуына қол жеткізу қажет. Судьялардың жұмысына заңнан тыс кез келген ықпалды жою маңызды.

Үшінші. Қауіпсіздік ахуалы қуатты және әрекет ете алатын мемлекеттің өлшеміне айналып келеді.

Қазіргі заманда адамзат терроризмнің белең алуымен бетпе-бет келіп отыр. Бұл ретте деструктивті күштерді қаржыландыратындарға, шетелдік террористік ұйымдармен байланыс жасайтындарға қарсы күрес жүргізу ісі негізгі мәселе болып саналады.

Діни экстремизмді насихаттаудың алдын алу, әсіресе интернет пен әлеуметтік желіде оның жолын кесу жұмысын жүргізу керек. Қоғамда, әсіресе, діни қарым-қатынас саласындағы радикалды көзқарасқа байланысты кез келген әрекетке «мүлде төзбеушілікті» қалыптастыру керек.

Бас бостандығынан айыру орындарында сотталғандарды теологиялық тұрғыдан сауаттандыру қызметтерінің мақсатты жұмысы ұйымдастырылуға тиіс. Өскелең ұрпақты рухани-адамгершілік рухында тәрбиелеу үшін қосымша қадамдар жасау керек.

Бұл іске мемлекеттік емес секторды және діни бірлестіктерді белсенді түрде тарту қажет.

Осы шараның бәрі менің тапсырмам бойынша әзірленіп жатқан, 2017-2020 жылдарға арналған Діни экстремизм мен терроризмге қарсы әрекет жөніндегі мемлекеттік бағдарламада ескерілуге тиіс.

Киберқылмыспен күрестің өзектілігі барған сайын арта түсуде.

Үкімет пен Ұлттық қауіпсіздік комитетіне «Қазақстан киберқалқаны» жүйесін қалыптастыру шараларын қабылдауды тапсырамын.

Төртінші. Біз елдегі сыбайлас жемқорлық деңгейін төмендету бағытында елеулі қадамдар жасадық. Алайда, басты назар көбіне сыбайлас жемқорлықтың салдарла-

↑

кıcı güçlere finansman sağlayanlar ve yabancı terör örgütleri ile bağlantıları bulunanlar ile mücadele etmek önemli olmaktadır.

Özellikle internet ve sosyal ağlar dâhil olmak üzere, dini aşırılık propagandasının önlenmesi gereklidir. Toplumda, özellikle dini ilişkiler alanında ortaya çıkan radikal görüşler ile ilgili herhangi bir eyleme yönelik “sıfır hoşgörüsüzlük” oluşturulmalıdır.

Cezaevlerinde bulunan mahkûmlara dinsel rehabilitasyon hizmetleri için organize çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Genç neslin manevi ve ahlaki eğitimine yönelik ek adımların atılması gerekmektedir.

Bu faaliyete sivil toplum sektörü ve dini derneklerin aktif bir şekilde katılmaları gerekmektedir.

Tüm bu önlemlerin, benim talimatım üzerine geliştirilmekte olan 2017-2020 dönemi için Dini Aşırılık ve Terörle Mücadele devlet programında dikkate alınması gerekmektedir.

Siber suçlar ile mücadele sorununun güncelliği giderek artmaktadır.

Hükümete ve Ulusal Güvenlik Komitesi'ne “Kazakistan Siber Kalkanı” sisteminin oluşturulmasına yönelik tedbirler alması görevini veriyorum.

Dördüncü. Biz ülkedeki yolsuzluk düzeyini azaltmaya yönelik önemli adımlar gerçekleştirdik. Ancak, başlıca odak noktası genellikle yolsuzluk sonuçları ile başa çıkmak üzerinedir.

Yolsuzluk nedenleri ve koşulları belirlenerek, onları ortadan kaldırılmasına yönelik çabaların yoğunlaştırılması gerekmektedir.

Önemli konulardan biri, kamu ihalesi sektörünün gelişmesidir.

Hükümete kamu ihalesi sistemini merkezi hizmet ilkesine göre tanıtması görevini veriyorum.

Yarı kamu sektöründe, doğal tekeller ve toprakaltı sektör alanlarında da kamu ihalesini yürütme yaklaşımları esaslı bir şekilde gözden geçirilmelidir.

Yolsuzlukla mücadelede bu, çoğunlukla bütün toplumun aktif katılımına bağlıdır. Yolsuzluk-

рымен күресуге аударылып отыр.

Сыбайлас жемқорлықтың себептері мен алғышарттарын анықтап, оларды жою жұмысын күшейту қажет.

Маңызды мәселенің бірі – сатып алу саласын жетілдіру.

Үкіметке мемлекеттік сатып алу жүйесін орталықтандырылған қызмет қағидаты бойынша енгізуді тапсырамын.

Квазимемлекеттік секторда, табиғи монополия және жер қойнауын пайдалану салаларында да сатып алу шараларын өткізу әдістерін түбегейлі қайта қарастыру керек.

Сыбайлас жемқорлықпен күресте көп нәрсе бүкіл қоғамның белсене атсалысуына байланысты. Әлеуметтік желінің, өзге де медиа-ресурстардың дамуы жағдайында, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-әрекет барысында оны жалпы жұртшылықтың жек көруі күрестің қуатты құралына айналуға тиіс.

Құрметті қазақстандықтар!

Осы Жолдау арқылы еліміздің әр азаматына жаңа жағдайдағы даму бағытымыз жөніндегі өз көзқарасымды жеткізгім келді.

Үкіметке «Қазақстанның ұлттық технологиялық бастамасы» деп аталатын Елді үшінші жаңғырту жөніндегі 2025 жылға дейінгі дамудың стратегиялық жоспарын әзірлеуді тапсырамын.

Бізде уақыт талабын лайықты қабыл алып, елімізді одан әрі жаңғырту жөніндегі міндеттерді орындаудан басқа жол жоқ.

Біздің ұлы халқымыз бірегей тарихи мүмкіндікті толықтай пайдалана алатынына сенемін.

Қымбатты достар!

Қазақстан – жас, көп ұлтты, болашағына сенімді және қарқынды дамып келе жатқан мемлекет! Біз тәуелсіз Қазақстанның 25 жылдық даму жолынан өттік. Алдағы 25 жылда бұдан да биік белестер

la mücadelede, sosyal ağlar ve diğer medya kaynaklarının gelişmesiyle bu olgunun toplum tarafından kabul görmemesi güçlü bir araç olmalıdır.

Değerli Kazakistanlılar!

Halka sesleniş yaparak yeni şartlarda gelişme eğilimlerine ilişkin vizyonumu her vatandaşa iletmek istedim.

Hükümete “Kazakistan’da Ulusal Teknoloji Girişimi” adı altında Kazakistan’ın üçüncü modernizasyonu üzerine 2025 yılına kadar kalkınmanın stratejik bir planını geliştirmesi görevini veriyorum.

Zamanın meydan okumasını onurlu bir şekilde kabul ederek, ülkenin daha da modernleşmesine ilişkin görevleri gerçekleştirmekten başka bir yolumuz yok.

Büyük milletimizin bu eşsiz tarihi fırsattan tamamen yararlanacağına inanıyorum.

Değerli vatandaşlar!

Kazakistan, genç, çok uluslu, kendi geleceğine güvenle bakan ve dinamik biçimde gelişmekte olan bir ülkedir! Biz bağımsız Kazakistan’ın kalkınma yolunun 25 yılını kutladık. Önümüzdeki 25 yılda daha fazla başarılar elde edeceğiz.

Devlet yaratma yolunda büyük deneyim kazanarak yeni bir aşamaya girmekteyiz. Önümüzdeki zorluklar ne olursa olsun hepsini aşabileceğimizden eminim. Ana gücümüz birliktir.

Kazakistan’ı bizden sonraki nesiller için daha müreffeh bir ülke haline getireceğiz! □

күтіп тұр.

Мемлекет құру жолында теңдессіз, мол тәжірибе жинап, жаңа кезеңге қадам басып отырмыз. Алдымызда қандай қиындықтар кездессе де, оларды еңсере алатынымызға сенімдімін. Біздің басты күшіміз – бірлікте.

Қазақстанды кейінгі ұрпақ үшін бұдан да өсіп-өркендеген елге айналдырамыз! □

JANDOS ASANOV

ТҮРКІ ТІЛДЕС МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ ПАРЛАМЕНТТІК АССАМБЛЕЯ- СЫНЫҢ БАС ХАТШЫСЫ*

TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ GENEL SEKRETERİ*

ТүрікПА Бас хатшысы Жандос Асанов, яғни өзіңіз жайлы қысқаша айтып берсеңіз.

Мен 1969 жылы дүниеге келдім. 1993 жылы Алматы шет тілдері педагогикалық институтын бітіргеннен кейін Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінде қызмет атқара бастадым. Сыртқы істер министрлігінің орталық аппаратында, сондай-ақ Исламабад, Лондон, Вена және Брюссель елшіліктерінде жұмыс істедім.

2006-2008 жылдары Азиядағы өзара ықпалдастық және сенім шаралары жөніндегі кеңестің (АӨСШК) бірінші атқарушы директоры, ал 2009-2011 жылдары ЕҚЫҰ-ның Минскідегі Кеңсесі басшысының орынбасары болып қызмет атқардым. Үйленгенмін, төрт балам бар.

ТүрікПА Бас хатшылығы туралы ақпарат беріп өтсеңіз.

Хатшылық Әзірбайжан астанасы Баку қаласында орналасқан және Бас хатшы, Бас хатшы

* Ахмет Ясауи университетінің «АҮНАВЕР» атты журналының 2016 жылғы күзгі №53 санында жарияланды.

TÜRKPA Genel Sekreteri Jandos Asanov'u tanıyabilir miyiz?

1969 yılında doğdum. 1993 yılında Almatı Pedagoji Enstitüsü'nün Yabancı Diller Bölümü'nden mezun olduktan sonra Kazakistan Cumhuriyeti Dışişleri'ne hizmet etmeye başladım. Ayrıca Dışişleri Bakanlığının merkezi bünyesinde çalışmış bulunmakla birlikte Kazakistan'ın İslamabad, Londra, Viyana ve Brüksel Büyükelçiliklerinde görev yaptım.

2006-2008 yılları arasında Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı'nın (AİGK) ilk icra direktörü olarak görev yaptım ve 2009-2011 Minsk eski AĞİT Ofisi Başkan Yardımcısı oldum. Evliyim ve dört çocuğum var.

TÜRKPA Genel Sekreterliğini tanıyabilir miyiz?

Sekretarya Azerbaycan'ın başkenti Bakü şehrinde ve Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları, Komisyon Sekreterleri, ayrıca İdari ve

* Ahmet Yesevi Üniversitesi "AҮНАВЕР" dergisinin Güz 2016 yılı №53 sayısında yayınlanmıştır.

орынбасарлары, Комиссия хатшылары, сондай-ақ әкімшілік-техникалық персоналдан тұрады. ТүрікПА Хатшылығы Ассамблея, Кеңес және комиссиялардың тиімді қызметін қамтамасыз етеді. Хатшылықтың бүкіл қызметін Бас хатшы – ТүрікПА Хатшылығының төрағасы атқарады.

Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының құрылу мақсаты мен тарихы туралы айтып берсеңіз.

Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясы (ТүрікПА) Түркітілдес елдердің мемлекет басшыларының алғашқы саммиті болып өткен, 1992 жылы Түркітілдес елдер арасында қалыптасқан ұзақ мерзімді ынтымақтастық нәтижесінде құрылды. ТүрікПА 2008 жылы 21 қарашада Әзірбайжан, Қазақстан, Қырғызстан және Түркия Республикасы Парламент Төрағалары қол қойған Ыстамбұл келісімі негізінде құрылды.

Түркітілдес елдер ынтымақтастығын парламенттік деңгейде құру идеясы алғаш рет 2001 жылы 26-27 сәуірде Ыстамбұлда өткен VII Түркітілдес елдердің мемлекет басшыларының саммиті барысында Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев тарапынан ұсынылған болатын. 2006 жылы Анталияда өткен келесі VIII Саммит барысында Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясын құру бастамасын көтерді.

ТүрікПА-ның негізгі мақсаты парламенттік дипломатия арқылы мүше елдер арасында парламентаралық ынтымақтастықты дамыту, саяси және экономикалық диалогты ынталандыру, аймақтық және жаһандық қауіпсіздікті нығайтуға бағытталған түрлі бастамаларды әзірлеу және іске асыру үшін арнайы саяси орта құру. Осы тұрғыда ТүрікПА Біріккен Ұлттар Ұйымының қағидалары мен

ТҮРІКПА 2008 ЖЫЛЫ 21 ҚАРАШАДА ӘЗІРБАЙЖАН, ҚАЗАҚСТАН, ҚЫРҒЫЗСТАН ЖӘНЕ ТҮРКИЯ РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТ ТӨРАҒАЛАРЫ ҚОЛ ҚОЙҒАН ЫСТАМБҰЛ КЕЛІСІМІ НЕГІЗІНДЕ ҚҰРЫЛДЫ.

TÜRKPA AZERBAIJAN, KAZAKHISTAN, KIRGIZISTAN VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ PARLAMENTO BAŞKANLARI TARAFINDAN 21 KASIM 2008'DE İMZALANAN İSTANBUL ANLAŞMASI ÜZERİNE KURULMUŞTUR.

Teknik personelden oluşmaktadır.

TÜRKPA Sekretaryası Asamble, Konsey ve komisyonların verimli faaliyetini temin ediyor. Sekretaryanın bütün faaliyetini yürütmeyi Genel Sekreter – TÜRKPA Sekretaryasının Başkanı gerçekleştirir.

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin kuruluş amacı ve tarihçesi hakkında bilgi verir misiniz?

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenterler Asamblesi (TÜRKPA) Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Birinci Zirvesi'nin düzenlendiği 1992 yılında başlayan Türk Dili konuşan ülkeler arasında oluşmuş uzun vadeli işbirliği sonucunda kurulmuştur. TÜRKPA Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye Cumhuriyeti Parlamento Başkanları tarafından 21 Kasım 2008'de imzalanan İstanbul Anlaşması üzerine kurulmuştur.

Türk dili konuşan ülkeler işbirliği sürecinin parlamenter boyutunun kurulması fikri ilk olarak 26-27 Nisan 2001 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen VII. Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirvesi arasında Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan NAZARBAYEV tarafından dile getirilmiştir. 2006 yılında Antalya'da düzenlenen bir sonraki VIII. Zirve sırasında Cumhurbaşkanı Sayın NAZARBAYEV Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenterler Asamblesini kurma önerisini yinelemiştir.

TÜRKPA'nın temel amacı parlamenter diplomasi yoluyla üye ülkeler arasında parlamentolar arası işbirliğinin geliştirilmesi, siyasi ve ekonomik diyalogun teşvik edilmesi, bölgesel ve küresel güvenliği güçlendirmeye yönelik farklı girişimler hazırlanması ve uygulanması için uygun politik

ТҮРКПА-НЫҢ НЕГІЗГІ МАҚСАТЫ ПАРЛАМЕНТТІК ДИПЛОМАТИЯ АРҚЫЛЫ МҮШЕ ЕЛДЕР АРАСЫНДА ПАРЛАМЕНТАРАЛЫҚ ҮНТІМАҚТАСТЫҚТЫ ДАМУ, САЯСИ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДИАЛОГТЫ ҮНТАЛАНДЫРУ, АЙМАҚТЫҚ ЖӘНЕ ЖАҒАНДЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ НЫҒАЙТУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТҮРЛІ БАСТАМАЛАРДЫ ӨЗІРЛЕУ ЖӘНЕ ІСКЕ АСЫРУ ҮШІН АРНАЙЫ САЯСИ ОРТА ҚҰРУ.

TÜRKPA'NIN TEMEL AMACI PARLAMENTER DİPLOMASİ YOLUYLA ÜYE ÜLKELER ARASINDA PARLAMENTOLAR ARASI İŞBİRLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ, SİYASİ VE EKONOMİK DİYALOĞUN TEŞVİK EDİLMESİ, BÖLGESEL VE KÜRESEL GÜVENLİĞİ GÜÇLENDİRMEYE YÖNELİK FARKLI GİRİŞİMLER HAZIRLANMASI VE UYGULANMASI İÇİN UYGUN POLİTİK ORTAM YARATMAKTADIR.

құндылықтарының, декларацияларының және басқа әлем елдері мен халықаралық құқық нормаларының жақтаушысы болып табылады. Бұл жағдай мүше парламенттердің басшылары қабылдаған декларацияларда да көрініс тапты. Баку декларациясы ұлттық егемендік, егемендік теңдігі, аумақтық тұтастық, мемлекеттік шекаралардың мызғымастығы, бір-бірінің ішкі істеріне араласпау және қорқытып, күш қолданбау қағидаларын ұстануды және мүше елдердің ортақ ерігін растауда.

ТүрікПА аясындағы ынтымақтастық түркі елдерінің тарихи, мәдени және тілдік бірлігіне негізделген. Барлық мүше елдер нығайған ынтымақтастық үшін берік негіз қамтамасыз ететін дамыған экономика және динамикалық халық құрылымы сияқты ортақ ерекшеліктерге ие. Олардың алдында ұқсас саяси, экономикалық және мәдени мәселелер тұрғандықтан ТүрікПА бұл қиындықтарды еңсеру үшін парламентаралық іс-шаралар шеңберінде бірге әрекет етуге ниетті.

ТүрікПА-ның негізгі міндеттері мыналар болып табылады:

- Мәдени мұра, тарих, өнер, әдебиет және түркі елдері үшін маңызды болып табылатын басқа салалардағы құндылықтарды сақтау және болашақ ұрпаққа жеткізу, мүше мемлекеттердің заңнамасын үйлестіру;
- Мүше мемлекеттер арасындағы өзара сенімді нығайту;
- Білім беру, ғылым және технология салаларында тиімді аймақтық ынтымақтастықты ынталандыру;
- Бұқаралық ақпарат құралдарының өзара әрекеттестігі мен заңды ақпарат алмасуға бағытталған кең ауқымды байланыс қамтамасыз ету;
- Сауда және инвестиция үшін қолайлы жағдай жасау;
- Әсіресе энергетика және көлік саласында ортақ аймақтық экономикалық жобаларды ынталандыру;
- Өзара мүдде негізінде саяси мәселелерді талқылау.

↑

ортам yaratmaktadır. Bu bağlamda, TÜRKPA Birleşmiş Milletlerin ilke ve değerleri ve onun bildirilerinin yanı sıra diğer evrensel ülkelere ve uluslararası hukuk normlarına taraftardır. Bu durum üye parlamentoların başkanları tarafından kabul edilmiş bildirilerde de yansıtılmıştır. Bakü Deklarasyonu ulusal bağımsızlık, egemen eşitliği, toprak bütünlüğü, devlet sınırlarının dokunulmazlığı, birbirlerinin iç işlerine karışmama ve tehdit ya da güç kullanmamak ilkelerine bağlı kalmak, üye ülkelerin ortak iradesini teyit etmektedir.

TÜRKPA çatısı altında işbirliği Türk ülkelerinin tarihi, kültürel ve dilsel birliğine dayanmaktadır. Tüm üye ülkeler onlar arasında güçlendirilmiş işbirliği için sağlam bir zemin sağlayacak gelişen ekonomi ve dinamik nüfus yapısı gibi ortak özelliklere sahiptir. Onlar benzer siyasi, ekonomik ve kültürel sorunlarla karşı karşıya olduğundan dolayı, TÜRKPA ilgili zorlukların üstesinden gelmek için parlamentolar arası faaliyetler çerçevesinde ortak hareket niyetindedir.

TÜRKPA'nın temel görevleri şunlardır:

- Kültürel miras, tarih, sanat, edebiyat ve Türk ülkeleri için önem taşıyan diğer alanlardaki değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarımı dâhil olmak üzere üye ülkelerin mevzuatlarının olası uyumlaştırılması;
- Üye ülkeler arasında karşılıklı güveni güçlendirmek;
- Eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında etkili bir bölgesel iş birliğinin teşvik edilmesi;
- Kitle iletişim araçları etkileşimi ve hukuki bilgi değişimi amaçlayan daha geniş bir iletişim sağlama;
- Ticaret ve yatırım için elverişli koşullar yaratılması;
- Özellikle enerji ve ulaşım alanında ortak bölgesel ekonomik projelerin teşvik edilmesi;
- Karşılıklı çıkar temelinde siyasi konuların tartışılması.

Ұйым түркітілдес елдер арасында парламентаралық диалогты жеңілдетіп, жаңа идеялар мен ұсыныстар жасау және оларды іске асыру үшін тиісті заңнаманың болғанын қалайды. Барлық ТүрікПА-ға мүше елдер тәжірибелік ынтымақтастық үшін икемді көзқарас ұсынатын шынайы және өзара тиімді диалог орнатуда.

ТүрікПА-ның құрылымы жайлы мәлімет беріп өтсеңіз.

ТүрікПА мүше елдердің парламенттік делегацияларынан тұрады және әрбір мүше елдің делегациясынан Ассамблеяда тоғыз депутат ұсынылған. Ассамблеяның пленарлық отырысы жылына кемінде бір рет өткізіледі. Ассамблеяның қызметін мүше мемлекеттердің Парламент Төрағаларынан құралған Кеңес үйлестіреді. Ассамблея Кеңесі мүше мемлекеттер үшін ортақ тиімді даму жолдарын және олардың арасындағы ынтымақтастық перспективаларын белгілейді. Ассамблеяның мақсаттары мен міндеттерін орындау туралы шешім қабылдайды. ТүрікПА-ға төрағалық ету жыл сайын бір елден екінші елге әліпбидегі ретке сәйкес ауысып отырады. Ассамблея шешімдері қандай да бір мүше қарсылық білдірмесе, бәтуаластық негізінде қабылданады. Ассамблея Кеңесінің Төрағасы Кеңес отырысын өткізген елдің мәжіліс төрағасы болып табылады. Ассамблея Кеңесінің Төрағасы Бас Ассамблея отырысына төрағалық етеді.

Ассамблея мынадай комиссиялардан құралған:

- Құқықтық мәселелер және Халықаралық қатынастар жөніндегі комиссия;
- Әлеуметтік, мәдени және гуманитарлық мәселелер жөніндегі комиссия;
- Экономикалық ынтымақтастық жөніндегі комиссия;

2006 ЖЫЛЫ АНТАЛИЯДА ӨТКЕН VIII ТҮРКІТІЛДЕС ЕЛДЕРДІҢ МЕМЛЕКЕТ БАСШЫЛАРЫНЫҢ САММИТИ БАРЫСЫНДА ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫ НАЗАРБАЕВ ТҮРКІТІЛДЕС ЕЛДЕР ПАРЛАМЕНТТІК АССАМБЛЕЯСЫН ҚҰРУ БАСТАМАСЫН КӨТЕРДІ.

2006 YILINDA ANTALYA'DA DÜZENLENEN VIII. TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER DEVLET BAŞKANLARI ZİRVESİ SIRASINDA CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER PARLAMENTERLER ASAMBLESİNİ KURMA ÖNERİSİNİ YİNELEMİŞTİR.

Teşkilat Türk Dili konuşan ülkeler arasında parlamentolar arası diyalogu kolaylaştırmak, yeni fikirler ve öneriler üretmek ve bunların uygulanması için uygun bir mevzuatın olmasını istiyor. Tüm TÜRKPA üye ülkeleri pratik işbirliği için esnek bir yaklaşım sağlayan samimi ve etkili bir diyalogu savunuyor.

TÜRKPA'nın teşkilat yapısı hakkında bilgi verir misiniz?

TÜRKPA üye ülkelerin parlamento delegasyonlarından oluşur ve her üye ülkenin delegasyonu Asamble'de dokuz milletvekili ile temsil edilmektedir. Asamble genel kurul toplantısı yılda bir defadan az olmamak üzere düzenler. Asamblenin faaliyetlerini üye ülkelerin Parlamento Başkanlarından oluşan Konsey koordine eder. Asamble Konseyi üye ülkeler için ortak etkin gelişme yollarını ve aralarındaki perspektiflerini belirler. Asamblenin amaç ve görevlerinin yerine getirilmesine yönelik kararlar alır. TÜRKPA'da dönem başkanlığı bir yıl süre ile üye ülkeler tarafından alfabetik sırayla yürütülür. Asamble kararları herhangi bir üye tarafından itiraz olmazsa fikir birliğine dayalı alınır. Asamble Konseyi Başkanı Konsey oturumuna ev sahipliği yapan ülkenin meclis başkanıdır. Asamble Konseyi Başkanı Genel Kurul toplantısına başkanlık yapar.

Asamble aşağıdaki komisyonları oluşturur:

- Hukuk işleri ve Uluslararası İlişkiler Komisyonu;
- Sosyal, Kültürel ve İnsani Meseleler Komisyonu;
- Ekonomik İşbirliği Komisyonu;
- Çevre ve Doğal Kaynaklar Komisyonu;

ЕЛДЕРІМІЗ АРАСЫНДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРДЫҢ ҮЗДІКСІЗ ДАМУЫ ТҮРКІ ҢЫТЫМАҚТАСТЫҒЫНЫҢ БҮКІЛ ИНСТИТУТТАРЫНЫҢ ӨЗАРА ҮЙЛЕСТІРУ ҚЫЗМЕТІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ ЕКЕНІ АНЫҚ. ОСЫҒАН ОРАЙ ЖАҚЫН БОЛАШАҚТА ХАТШЫЛЫҒЫМЫЗ ТҮРКІТІЛДЕС МЕМЛЕКЕТТЕР ҢЫТЫМАҚТАСТЫҒЫ КЕҢЕСІ (ҚЫСҚАША ТҮРКІ КЕҢЕСІ) ХАТШЫЛЫҒЫМЕН ҮЙЛЕСТІРУ ҚЫЗМЕТІ БОЙЫНША НАҚТЫ ТЕТІКТЕРДІ ДАМУЫ МАҚСАТЫН КӨЗДЕП, ОСЫ БАҒЫТТА ЕКІ ХАТШЫЛЫҚ ЖҰМЫСЫН ЖАЛҒАСТЫРАТЫН БОЛАДЫ.

ҰЛКЕЛЕРІМІЗ АРАСЫНДАКІ ІЛІСКІЛЕРІН СҮРЕКЛІ GELİŞMESİ ТҮРК ІШБІРЛІГІНІН ТҮМ KURUMLARININ YOĞUN KARŞILIKLI KOORDİNASYON FAALİYETLERİNE BAĞLIDIR. BUNA GÖRE, YAKIN GELECEKTE SEKRETARYAMIZ ТҮРК ДІЛІ KONUŞAN ҰЛКЕЛЕР ІШБІРЛІГІ KONSEYİ (KISACA ТҮРК KONSEYİ) SEKRETERLİĞİ İLE KOORDİNE FAALİYETİNE DAİR SOMUT MEKANİZMALARIN GELİŞTİRİLMESİNİ HEDEFLİYOR VE BU YÖNDE İKİ SEKRETERLİK ÇALIŞMASINI SÜRDÜRMEKTEDİR.

• Қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстар жөніндегі комиссия:

Комиссиялар өз құзыретіндегі мәселелерге қарап, Ассамблея Кеңесі қабылдаған шешімдердің іске асырылуын қамтамасыз етеді, құжаттарды бағалайды және комиссияларға тапсырылған ұсыныстарды қара-

Комисyonлар kendi yetkilerine ilişkin konulara bakar, Asamble Konseyi tarafından kabul edilen kararların yürütölmesini sağlar, belgeleri değerlendirir ve komisyonlara sunulan önerileri inceler. Komisyon rapor, tavsiye ve karar taslaklarını kabul eder ve Asamblesinin Kon-

стырады. Комиссия баяндама, кеңес және қаулы жобаларын қабылдап, Ассамблея Кеңесі отырысына ұсыну үшін дауыс беру арқылы баяндамашыларды белгілейді.

ТүрікПА-ға мүше емес ұлттық парламенттер, халықаралық парламенттік және басқа

сеуі toplantısına sunmak için oylama yoluyla raportörler belirler.

Asamble Konseyinin rızası ve Başkanın daveti ile TÜRKPA üyesi olmayan milli parlamentolar, uluslararası parlamentler ve diğer organizasyonlar gözlemci veya misafir sıfatıyla Asambelenin açık oturumlarına katılabilir.

TÜRKPA Uluslararası Sekretaryası Asambelenin daimi çalışma organı işlevini yerine getirir. Sekretarya asamble, Konsey ve komisyonların etkin işleyişini sağlar. Sekretaryanın faaliyeti uluslararası sekretaryanın başkanı olan genel sekreter tarafından yönetilir.

TÜRKPA Sekretaryası Uluslararası Diplomatik Misyon yapısı Azərbaycan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (Azərbaycan Hükümeti adına) ve TÜRPA Genel Sekreteri tarafından imzalanan Ev Sahibi Ülke Anlaşmasına dayanmaktadır.

TÜRKPA'nın Türk Dünyası için önemini nasıl izah edersiniz?

Türk dili konuşan ülkeler arasındaki ilişkiler yüksek seviyeye ulaştıktan sonra Türk Dünyasında uluslararası ilişkilerin gelişmesine yardım eden ve kapsamlı işbirliğini koordine eden kurumlara talep artmıştır. Bunun sonucu olarak, 2008 yılında TÜRKPA, 2009 yılında Türk Dili Konuşan Devletler İşbirliği Konseyi kurulmuştur. TÜRKPA'nın esas amacı kuruma üye ülkeler arasında sürekli iyileştirme için yasal tedbirlerin yaratılmasıdır. Kısacası, TÜRKPA Türk Dünyasının parlamento ölçüsüdür.

TÜRKPA çerçevesinde kültür, eğitim, ekonomik işbirliği, yasal ve uluslararası ilişkiler alanları ile ilgili dört komisyon faaliyet göstermektedir. Böylece, TÜRKPA'nın kurumsallaşması devam etmektedir. Aynı zamanda, TÜRKPA AGİT Parlamenter Asamblesi, Parlamentolararası Birlik, İslam İşbirliği Teşkilatı ve diğer uluslararası kurumlara işbirliği ilişkileri yaratmıştır.

Örgüt üyeleri zengin doğal kaynaklara ve hızlı ekonomik gelişmeye sahiptir. Türk dili konuşan ülkeler arasındaki işbirliği için birçok alanlar mevcuttur. Kazakistan Cumhurbaşkanı

да ұйымдар Ассамблея Кеңесінің келісімімен және Төрағаның шақыруы бойынша бақылаушы не қонақ ретінде Ассамблеяның ашық отырыстарына қатыса алады.

ТүрікПА Халықаралық Хатшылығы Ассамблеяның тұрақты негізде жұмыс істейтін органы функциясын атқарады. Хатшылық Ассамблея, Кеңес және комиссиялардың тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз етеді. Хатшылықтың қызметін халықаралық хатшылықтың төрағасы болып табылатын бас хатшы басқарады.

ТүрікПА Хатшылығының Халықаралық дипломатиялық миссия құрылымы Әзірбайжан Республикасы Сыртқы істер министрлігі (Әзірбайжан Үкіметі атынан) және ТүрікПА Бас хатшысы қол қойған Қабылдаушы ел келісім-шартына сүйенеді.

ТүрікПА-ның түркі әлемі үшін маңыздылығын түсіндіріп берсеңіз.

Түркітілдес елдер арасындағы қарым-қатынастар жоғары деңгейге жеткеннен кейін түркі әлемінде халықаралық қарым-қатынастарды дамытуға септігін тигізіп, кешенді ынтымақтастықты үйлестіретін ұйымдарға сұраныс арта түсті. Нәтижесінде, 2008 жылы ТүрікПА, ал 2009 жылы Түркітілдес мемлекеттер ынтымақтастығы кеңесі құрылды. ТүрікПА-ның басты мақсаты ұйымға мүше елдер арасындағы қарым-қатынасты үздіксіз жетілдіріп отыру үшін құқықтық шаралар қабылдау болып табылады. Бір сөзбен айтқанда, ТүрікПА түркі әлемінің парламенттік өлшемі болып табылады.

ТүрікПА аясында мәдениет, білім беру, экономикалық ынтымақтастық, құқықтық және халықаралық қатынастар салалары бойынша төрт комиссия қызмет етуде. Осылайша, ТүрікПА-ның институттандырылуы жалғасуда. Сонымен қатар, ТүрікПА ЕҚЫҰ Парламенттік Ассамблеясы,

ИСМАИЛ ГАСПИРАЛЫНЫҢ «ТІЛДЕ, ПІКІРДЕ, ІСТЕ БІРЛІК» ҰРАНЫ ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ ИНТЕГРАЦИЯЛЫҚ ФИЛОСОФИЯСЫНЫҢ МӘНІН АЙҚЫН КӨРСЕТУДЕ. МҰНДА АТАЛҒАН ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ БІЛІМ, ИДЕЯ ЖӘНЕ ПІКІР БІРЛІГІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТҮРКІ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІ АРҚЫЛЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛАДЫ ДЕГЕН ҮМІТТЕМІЗ.

İSMAİL GASPIRALI'NIN "DİLDE, FİKİRDE, İŞTE BİRLİK" SÖYLEMİ TÜRK DÜNYASININ ENTEGRASYON FELSEFESİNİN ÖZÜNÜ AÇIK BİR ŞEKİLDE ORTAYA KOYMAKTADIR. BURADA SÖZÜ EDİLEN TÜRK DÜNYASININ İLİM, DÜŞÜNCE VE FİKİR BİRLİĞİ ULUSLARARASI TÜRK AKADEMİSİNİN ÇALIŞMALARIYLA HAYATA GEÇİRİLEBİLİR DİYE UMUT EDİYORUZ.

Sayın Nursultan Nazarbayev, Qabala'da düzenlenen Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi III. Zirve toplantısındaki konuşmasında kardeş halklar ve komşu ülkeler arasında karşılıklı yararlı işbirliğinin güçlendirilmesine ihtiyaç duyulduğunu ve Türk devletlerinin ortak gayrisafi yurt içi üretimini 1 trilyon 150 milyar dolar teşkil etmesine rağmen, aralarındaki ticaret hacminin mevcut potansiyelden düşük olduğunu vurgulamıştır. Gerçekten de ülkelerimizin genel ekonomik gücü yıldan yıla artıyor. Kazakistan, Azerbaycan ve Türkiye, ayrıca kozmik programlara sahiptir. Bunun yanı sıra, TÜRKPA'nın üye devletleri ekonomilerine yeni teknoloji ve buluşlar sunmakla yerli sanayi alanlarını geliştiriyorlar. Hidrokarbon boru hatları, otomotiv ve demiryolu ağları inşa veya tamir edilir. Yakın iki yıl içinde uluslararası Batı Çin-Batı Avrupa otomobil hattının inşası sona erecektir. Kazakistan Türkmenistan komşu Qorqas-Jetigen ve Janqa-Özen demir yolu hattını artık devreye bildirdi ve Orta ve Batı Kazakistan'ı birleştirecek dev demir yolu hattı çekilmektedir. Gelecek yıl Bakü-Tiflis-Kars demir yolu hattının inşası sona erecektir. Aktau ve Bakü deniz limanları arasında gemi taşımacılığı ise gelişmektedir. Tüm bu projeler tarihi İpek Yolu'nun restorasyonu ve Türk işbirliği çerçevesinde ticaret ve yatırım işbirliğinin daha da geliştirilmesi amacıyla uygulanmaktadır.

TÜRKPA'nın önümüzdeki dönem proje ve faaliyetleri hakkında bilgi verir misiniz?

Bildiğiniz gibi TÜRKPA yeni kurumsal aşamaya çevrilen Türk işbirliğinin parçasıdır. Bir başka deyişle, Türk Dünyasının parlamento ölçüsüdür ve doğal olarak, örgütün ana hattı tam entegrasyon sürecinin gelişmesi için

Парламентаралық одақ, Ислам ынтымақтастығы ұйымы және басқа да халықаралық ұйымдармен ынтымақтастық қарым-қатынастар орнатты.

Ұйым мүшелері табиғи ресурстарға бай және экономикасы қарқынды дамып жатқан елдер болып табылады. Түркітілдес елдер арасындағы ынтымақтастық үшін көптеген салалар бар. Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев Габала қаласында өткен Түркітілдес мемлекеттер ынтымақтастығы кеңесінің III саммиті отырысында сөйлеген сөзінде бауырлас халықтар мен көршілес елдер арасында өзара тиімді ынтымақтастықты нығайту қажеттігін және түркі мемлекеттерінің ортақ жалпы ішкі өнімі 1 трлн. 150 млрд. долларды құраса да, араларындағы сауда көлемінің әлеуетті көрсеткіштен төмен екенін атап өтті. Шынында да, елдеріміздің жалпы экономикалық күші жылдан жылға артып бара жатыр. Қазақстан, Әзірбайжан және Түркияның ғарыштық бағдарламалары да бар. Бұған қоса, ТүрікПА-ға мүше мемлекеттер экономикаларына жаңа технология енгізу арқылы отандық өнеркәсіп салаларын дамытуда. Көмірсутегі құбырлары, автомобиль және темір жол желілері салынууда немесе жөнделуде. Алдағы екі жыл ішінде халықаралық Батыс Қытай-Батыс Еуропа автомобиль желісінің құрылысы аяқталады. Қазақстан Түркіменстан көрші Қорғас-Жетіген және Жаңқа-Өзен темір жол желісін пайдалануға берді және Орталық және Батыс Қазақстанды біріктіретін үлкен темір жол желісі салынууда. Келесі жылы Баку-Тбилиси-Карс темір жол желісінің құрылысы аяқталады. Ақтау мен Баку теңіз порттары арасында теңіз тасымалы дамып келеді. Бұл жобалардың барлығы тарихи Жібек жолын қалпына келтіру және түркі ынтымақтастығы аясында сауда және инвестициялық ынтымақтастықты одан әрі дамыту мақсатында жүзеге асырылады.

ТүрікПА-ның алдағы кезеңдегі жобалары мен іс-шаралары туралы мағлұмат берсеңіз.

Өздеріңіз білетіндей, ТүрікПА жаңа институционалдық кезеңге өткен түркі ынтымақтастығының бір бөлігі болып табылады. Басқаша айтқанда, түркі әлемінің парла-

yasal tedbirlerin yaratılmasıdır. Bu bağlamda TÜRKPA çerçevesinde dört uzmanlaşmış komisyon faaliyet göstermektedir ve bunların arasında Hukuk meseleleri komisyonu oluşturulmuştur. İlk aşamada, dört üye ülkenin ulusal mevzuatının esas yapısal ve ilkeleri ile yakından çalışma süreci başlamış ve ilgili görüş alışverişi yapılmıştır. Bununla ilgili TÜRKPA'nın girişimiyle Türk dili konuşan ülkelerin Anayasaları Azerbaycan, Kazak, Kırgız ve Türk dillerinde yayımlanmıştır. Hukuk meseleleri Komisyonu toplantılarında ise milletvekilleri üye ülkelerde yüksek yasama durumu ve parlamentoların rolünü tartışmışlardır. Şu anda dört ülkenin mümkün olan yönlerde mevzuat içinde yakınlaştırılması meselesi yakından incelenmektedir. Şimdiki eğilimleri dikkate alırsak, Türk dili konuşan ülkeler arasında karşılıklı ekonomik ilişkilerin artırılması için yasal altyapının genişletilmesi de zamanın talebi ve gereği gibi ortaya çıkıyor.

Türk dili konuşan devletler arasında tek bilgi alanının oluşturulması temel konulardan biridir. Belirtmek gerekir ki, Türk dilleri uzmanlarına yeterince ihtiyaç var, örneğin Kazak dilinden Türk ve Azerbaycan dillerine ve aksine profesyonel tercüme alanında kadrolar neredeyse çok azdır. Önemli noktalardan biri de bu yönde tedbirler almak ve faaliyetleri güçlendirmektir. Bu süreç ise belli zaman gerektirecek.

Gelecek tedbirlere gelince, TÜRKPA'nın bir sonraki komisyon toplantıları bu yılın ekim ayında yapılacaktır. Asamble üyeleri tarafından küresel iklim değişikliği, üye ülkeler için neden ve sonuçları ve TÜRKPA üye ülkelerinde ekonominin çeşitlendirilmesi konuları tartışılacaktır. Üye ülkelerin parlamentoları arasında deneyim değişim programları devam edecektir.

Ayrıca düşünüyoruz ki, TÜRKPA üye ülkeleri modern çağrılara ve eğilimlere yeterli cevap vermek için birçok alanda işbirliğini güçlendirmelidir. Bu acıdan biz üye parlamentolara pratik ortak adımlara geçme teklifini öne sürdük. Bu çerçevede etkin yönetim, yolsuzlukla

менттік өлшемі және ұйымның негізгі мақсаты толық интеграциялық үдерісті дамыту үшін құқықтық шаралар қабылдау болып табылады. Осы тұрғыда, ТүрікПА аясында төрт мамандандырылған комиссия жұмыс істейді және солардың бірі – құқықтық мәселелер жөніндегі комиссия. Бірінші кезеңде төрт мүше елдің ұлттық заңнамасының негізгі құрылымы мен қағидалары жан-жақты қарастырылып, пікір алмасу жүргізілді. ТүрікПА-ның бастамасы бойынша түркітілдес елдердің Конституциялары әзірбайжан, қазақ, қырғыз және түрік тілдерінде жарық көрді. Құқық мәселелері жөніндегі комиссия отырыстарында депутаттар мүше елдерде жоғарғы заң шығарушы орган мәртебесі мен парламенттердің рөлін талқылады. Қазіргі уақытта төрт елдің заңнамаларын мүмкіндігінше жақындастыру мәселесі барынша қарастырылып жатыр. Ағымдағы үрдістерді назарға алатын болсақ, түркітілдес елдер арасындағы екіжақты экономикалық қарым-қатынастарды нығайту үшін құқықтық базаны кеңейту қажеттігі де заман талабы болып табылады.

АҒЫМДАҒЫ ҮРДІСТЕРДІ НАЗАРҒА АЛАТЫН БОЛСАҚ, ТҮРКІТІЛДЕС ЕЛДЕР АРАСЫНДАҒЫ ЕКІЖАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРДЫ НЫҒАЙТУ ҮШІН ҚҰҚЫҚТЫҚ БАЗАНЫ КЕҢЕЙТУ ҚАЖЕТТІП ДЕ ЗАМАН ТАЛАБЫ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ.

ГҮНҮМҮЗ ЕҒІЛІМЛЕРІ ДІККӘТЕ АЛІРСАҚ, ТҮРК ДІЛІ КОНУШАН ҮЛКЕЛЕР АРАСЫНДА ҚАРШЫЛЫҚ ЭКОНОМІК ІЛІШКІЛЕРІН АРТЫРЫЛМАСЫ ІЧІН ЯСАЛ АЛТЫПЫН ГЕНІШЛЕТІЛ-МЕСІ ДЕ ЗАМАНЫН ТАЛЕБІ ВЕ ГЕРЕГІ ГІБІ ОРТАЯ ЧІКІЙОР.

mücadele ve sivil toplumun gelişimi gibi konulara ilişkin seminerler, yuvarlak masa ve diğer toplantılar hayata geçirilecek. Aynı zamanda biz anlıyoruz ki, ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin sürekli gelişmesi Türk işbirliğinin tüm kurumlarının yoğun karşılıklı koordinasyon faaliyetlerine bağlıdır. Buna göre, yakın gelecekte Sekreteriamız Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (kısaca Türk Konseyi) Sekreterliği ile koordine faaliyetine dair somut mekanizmaların geliştirilmesini hedefliyor ve bu yönde iki Sekreterlik çalışmasını sürdürmektedir.

Bildiğiniz gibi, bu yılın Aralık ayında TÜRKPA'nın 6. Genel Kurul oturumu Kırgızistan'da başlayacak ve kurumda başkanlık Kazakistan'dan Azerbaycan'a geçecektir.

Son olarak okuyuculara neler söylemek istersiniz?

Son olarak onu söylemek istiyorum ki, Türk işbirliği kurumları Türk Dünyası, Türk kültürü ve tarihini araştırılırsa, bu Türk Dünyasının birliği ve gelişmesi için çok faydalı olacaktır. □

Түркітілдес мемлекеттер арасында бірыңғай ақпараттық кеңістікті құру негізгі мәселелердің бірі болып табылады. Түркі тілдерінің мамандарына деген қажеттіліктің бар екенін атап өткен жөн. Мысалы, қазақ тілінен әзірбайжан тіліне немесе керісінше кәсіби аударма саласында жұмыс істейтін мамандар өте аз. Осы бағытта тиісті шаралар қабылдап, бұл салаға бағытталған қызметті нығайту маңызды. Алайда, бұған біраз уақыт керек екені анық.

Болашақ шаралар туралы айтатын болсақ, ТүрікПА-ның келесі комиссия отырыстары осы жылдың қазан айында өтеді. Ассамблея мүшелері жаһандық климаттың өзгеруі, мүше елдерге әсері және ТүрікПА-ға мүше елдерде экономиканы әртараптандыру мәселелерін талқылайтын болады. Мүше мемлекеттердің парламенттері арасында тәжірибемен алмасу бағдарламалары жалғасын табады.

Сонымен қатар, ТүрікПА-ға мүше елдер қазіргі заманғы талаптар мен үрдістерге сай болу үшін көптеген салаларда ынтымақтастықты нығайтулары қажет деп ойлаймыз. Бұл тұрғыда біз мүше парламенттерге

ТҮРІКПА АЯСЫНДА МӘДЕНИЕТ, БІЛІМ БЕРУ, ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ, ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖӘНЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР САЛАЛАРЫ БОЙЫНША ТӨРТ КОМИССИЯ ҚЫЗМЕТ ЕТУДЕ. ОСЫЛАЙША, ТҮРІКПА-НЫҢ ИНСТИТУТТАНДЫРЫЛУЫ ЖАЛҒАСУДА.

TÜRKPA ÇERÇEVESİNDE KÜLTÜR, EĞİTİM, EKONOMİK İŞBİRLİĞİ, YASAL VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ALANLARI İLE İLGİLİ DÖRT KOMİSYON FAALİYET GÖSTERMEKTEDİR. BÖYLECE, TÜRKPA'NIN KURUMSAL LAŞMASI DEVAM ETMEKTEDİR.

практикалық шараларды бірлесе отырып қабылдауды ұсындық. Осы орайда тиімді басқару, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес және азаматтық қоғамның дамуы сияқты тақырыптарда семинарлар, дөңгелек үстелдер және өзге де отырыстар жүзеге асырылатын болады. Елдеріміз арасындағы қарым-қатынастардың үздіксіз дамуы түркі ынтымақтастығының бүкіл институттарының өзара үйлестіру қызметіне байланысты екені анық. Осыған орай жақын болашақта Хатшылығымыз Түркітілдес мемлекеттер ынтымақтастығы кеңесі (қысқаша Түркі кеңесі) Хатшылығымен үйлестіру қызметі бойынша нақты тетіктерді дамыту мақсатын көздеп, осы бағытта екі Хатшылық жұмысын жалғастыратын болады.

Өздеріңіз білетіндей, биыл желтоқсан айында Қырғызстанда ТүрікПА-ның 6-шы Бас Ассамблея отырысы басталды және төрағалық Қазақстаннан Әзірбайжанға ауысады.

Сөз соңында оқырмандарға айтар тілегіңіз?

Түркі ынтымақтастығы ұйымдары түркі әлемі, мәдениеті мен тарихын көптеп зерттеп, түркі әлемінің бірлігі мен дамуы үшін зор үлес тигізуін тілеймін. □

STRATEJİK AKIL İLE YÖNETİM: KALKINMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜMEYE YÖNELİK ÖNCELİKLER

DOC. DR. NEVZAT SIMSEK

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRÜ

ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ

ПАРАСАТТЫ СТРАТЕГИЯ- ЛЫҚ БАСҚАРУ: ДАМУ МЕН ТҰРАҚТЫ ІЛГЕРІЛЕУГЕ БАҒЫТТАЛҒАН БАСЫМ- ДЫҚТАР*

31 Ocak 2017 tarihinde sayın Nursultan Nazarbayev'in geleneksel halka sesleniş konuşmasını, birkaç yıldır Kazakistan'da görev yapan bir akademisyen olarak ben de merakla bekliyordum. Sayın Nazarbayev'in özellikle geçen yıl yaptığı halka sesleniş konuşmasında ortaya koyduğu fikirler, bir iktisatçı olarak çok ilgimi çekmişti. Kanımca, o konuşmada büyüme, reform ve kalkınma konularına yapılan vurgu, devlet yönetimindeki stratejik aklın ve geleceğe yönelik planlamanın ne denli önemli olduğunun somut bir sonucudur. Çünkü ekonomik açıdan zor olması beklenen bir yılın arifesinde yapılan bu konuşmada, sadece ekonomik istikrarı sağlayacak politika önerilerinden bahsedilmemekte, bunun ötesinde reform ve kalkınma ihtiyacının önemine özellikle vurgu yapılmaktaydı.

Bunun anlamı aslında şuydu: Petrol fiyatlarının düşük seyretmesi, özellikle Rusya gibi önemli bir ticaret partnerinin ekonomik durumunluk yaşaması, dolayısıyla tengenin değer kaybetmesi gibi nedenlerle ekonomide sıkıntılar yaşanacaktır. Biz bu sıkıntıları uyu-
layacağımız makro politikalarla aşacağız ve büyüme oranını arttıracacağız. Ancak önemli olan nokta, ekonomide yapısal değişikliğe yönelik reformları gerçekleştirerek bu tür krizlere açık hale gelmemektir. Diğer bir ifadeyle, sadece ekonomik büyümeyi değil,

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың 2017 жылғы 31 қаңтарда жарық көрген халыққа Жолдауын бірнеше жыл бойы Қазақстанда қызмет атқарып келе жатқан ғалым ретінде мен де асыға күткен едім. Әсіресе, Елбасының өткен жылғы Жолдауында ұсынған идеялары экономист ретінде менің назарымды өзіне ерекше аударды. Жолдауда өсу, реформа және даму мәселелеріне баса назар аударылуы парасатты стратегиялық басқару мен болашақты жоспарлаудың қаншалықты маңызды екенін көрсетеді деп ойлаймын. Себебі, экономикалық тұрғыда күрделі болады деп күтілген жыл қарсаңында жасалған Жолдауда тек экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз етуге қатысты ұсыныстар ғана емес, сондай-ақ, реформа жасау мен елді дамыту қажеттілігіне де ерекше көңіл бөлінді.

Айтылғандарды былайша мазмұндауға болар: мұнай бағасының төмендеуі, Қазақстанның, әсіресе, Ресей сияқты ірі сауда әріптесі экономикасының бәсеңдеуі, осының салдарынан теңгенің құнсыздануы экономикалық қиындықтар туындатуы мүмкін. Бұл мәселелер жүзеге асырылатын макросаясат арқылы еңсеріліп, өсу қарқыны арттырылады. Алайда, бұдан да маңыз-

* Егемен Қазақстан газетінің 16 ақпан 2017 жылғы №33 (29014) санында жарияланды.

ekonomik gelişmeyi de sağlamaktır.

İşte bu hedef, uzun vadeli stratejik bir planlama gerektirir ki, özellikle Kazakistan, belirli hedefler belirlemeyi ve bu hedeflere uygun stratejik planlama yapabilmeyi başaran bir ülke olması sebebiyle dünya sahnesinde saygın bir yer edinmiştir. Bu açıdan, kısa vadeli politikalar yerine orta ve uzun vadeli politikaların uygulanmasının ülkedeki istikrara çok önemli katkılar yaptığını düşünüyorum. Kazakistan'ın yaşadığı bu gelişme ve istikrar sürecinin, hem tarihten dersler çıkaran hem de 1990'lı yıllarda halkının geleceğini çok iyi bir şekilde öngörebilen sayın Nursultan Nazarbayev'in şahsiyetiyle de yakından ilişkili olduğu kanaatindeyim.

Sayın Nazarbayev'in halkın içinden gelen

ды жайт, экономикада құрылымдық өзгерістерге бағытталған реформаларды жүзеге асыру арқылы мұндай дағдарыстарға төтеп беретін нақты тетіктерді қалыптастыру қажет болады. Басқаша айтқанда, тек экономикалық өсу ғана емес, экономикалық дамуды да қамтамасыз ету мақсаты жүзеге асырылуы тиіс.

Бұл мақсат ұзақ мерзімді стратегиялық жоспарлауды талап етеді. Қазақстан Республикасы елдің дамуына бағытталған мақсаттарға сәйкес стратегиялық жоспар жасауда үлгі тұтарлық ел болғандықтан, әлемдік аренада сыйлы орынға ие. Осы орайда, қысқа мерзімді саясаттан гөрі, орта және ұзақ мерзімді саясаттың жүзеге асырылуы елдегі тұрақтылыққа орасан зор үлес қосқанын айтуымыз қажет. Қазақстанның

KAZAKISTAN, BELİRLİ HEDEFLER BELİRLEMİYİ VE BU HEDEFLERE UYGUN STRATEJİK PLANLAMA YAPABİLMİYİ BAŞARAN BİR ÜLKE OLMASI SEBEBİYLE DÜNYA SAHNESİNDE SAYGIN BİR YER EDİNMIŞTİR.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЕЛДІҢ ДАМУЫНА БАҒЫТТАЛҒАН МАҚСАТТАРҒА СӘЙКЕС СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЖОСПАР ЖАСАУДА ҮЛГІ ТҰТАРЛЫҚ ЕЛ БОЛҒАНДЫҚТАН, ӘЛЕМДІК АРЕНАДА СЫЙЛЫ ОРЫНҒА ИЕ.

“

КАЗАҚІСТАН’ІН YAŞADIĞI BU GELİŞME VE İSTİKRAR SÜRECİNİN, HEM TARİHTEN DERSLER ÇIKARAN HEM DE 1990’LI YILLARDA HALKININ GELECEĞİNİ ÇOK İYİ BİR ŞEKİLDE ÖNGÖREBİLEN SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV’İN ŞAHSİYETİYLE DE YAKINDAN İLİŞKİLİ OLDUĞU KANAATİNDEYİM.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАЗІРГІ ТАҢҒА ДЕЙІН ЖЕТКЕН ЖЕТІСТІКТЕРІ, ДАМУЫ МЕН ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ ТАРИХТЫ ТЕРЕҢ МЕҢГЕРГЕН, БОЛЖАУ ҚАБІЛЕТІ ЖОҒАРЫ ПРЕЗИДЕНТ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВТЫҢ КІСІЛІК КЕЛБЕТІМЕН ТЫҒЫЗ БАЙЛАНЫСТЫ ДЕП САНАЙМЫН.

”

akorda.kz

ve halkın yaşadığı zorlukları tecrübe eden geçmişi, büyük ölçüde Kazak halkının ihtiyaçlarını ve beklentilerini doğru yorumlamasına ve etkili çözümler getirmesine etkili olmuştur denilebilir. Bu bağlamda, halkın ihtiyaçlarını ve isteklerini çok iyi bir şekilde tahlil edebilmesi, diğer bir ifadeyle halkın psikolojik yapısını anlayabilme yeteneğine sahip olması, 1990'lı yılların başında diğer post-Sovyet devletlerinden önce sayın Nazarbayev'in "önce ekonomi, sonra siyaset" stratejisini hayata geçirmesini sağlamıştır. Günümüzde, "önce ekonomi, sonra siyaset" stratejisinin Sovyetler Birliğinin dağılması sonucu bağımsızlığını elde eden devletler için ne denli akıllı bir strateji olduğu bütün dünya ülkelerinin liderleri tarafından kabul edilmektedir. Aynı zamanda, bu strateji uluslararası arenada "Kazak modeli" olarak ifade edebileceğimiz yeni bir siyasi istikrar ve ekonomik gelişme modelini hayata geçirmiştir de denilebilir. Kazak modelinin bu iki temel direği Kazak hükümetinin bütün programlarında yer almıştır. Öyle ki, 14 Aralık 2012 tarihinde Kazakis-

GÜNÜMÜZ EKONOMİK DÜZENİNDE, AZ GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DAHA ÇOK TÜKETİM MALI ÜRETİMİ TEŞVİK EDİLMEKTE, SÖZ KONUSU MALLARIN ÜRETİMİ ASGARİ ÜCRET ÖDENEN NİTELİKSİZ EMEKLE SAĞLANABİLDİĞİNDEN BU ÜLKELERDE EMEĞİN MİLLİ GELİRDEN ALDIĞI PAY DÜŞÜK KALMAKTADIR. BU MALLARIN ÜRETİMİ VE İHRACATI İSE ÜLKEYE ÇOK DAHA AZ KATMA DEĞER GETİRMEKTEDİR. GELİŞMİŞ ÜLKELER İSE YÜKSEK KATMA DEĞERLİ TEKNOLOJİ MALI ÜRETİP SATMAKTADIRLAR. FAKAT MAALESEF BU ÜRETİM VE TİCARET YAPISI GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDEN GELİŞMİŞ ÜLKELERE DOĞRU BİR KAYNAK TRANSFERİNİ SÜREKLİ KILMAKTA, BİR ÖLÇÜDE YENİ BİR SÖMÜRÜ MEKANİZMASI ŞEKLİNDE İŞLEMEDİR.

qazirgi taqqa deyin jetken jetistikter, damuy men turaqtılıqy tarixty tereñ meñgergen, boljau qabiletı joğary Prezident Nırsultan Nazarbawtyñ kisiлик kелбетімен тығыз байланысты деп санаймын.

Елбасының халықтың ішінен шығуы мен мол өмірлік тәжірибесіне қоса, халықтың қажеттіліктері мен талаптарын терең талдай білетін психологиялық қабілетке ие болуының арқасында ол 1990-жылдардың басында басқа посткеңестік мемлекеттерден бұрын «алдымен - экономика, содан кейін саясат» деген стратегияны іске асыра алды. Қазіргі таңда Президенттің бұл стратегиясының КСРО ыдырағаннан кейін тәуелсіздікке қол жеткізген елдер үшін қаншалықты парасатты стратегия болғандығын әлемнің барлық елдерінің басшылары мойындайды. Сонымен қатар, бұл стратегия халықаралық аренада «Қазақстандық үлгі» деп аталады және саяси тұрақтылық пен экономикалық дамуды жүзеге асырды деп айтуға болады.

Қазақстандық үлгінің бұл екі негізгі тірегі (саяси тұрақтылық пен экономикалық даму) Үкіметтің барлық

tan'ın dünyadaki konumunu ve etisini güçlendirmeyi hedefleyen "Kazakistan 2050 Stratejisi: Olgunlaşan Devletin Yeni Siyasi İstikameti" adlı stratejinin de temellerini bu bakış açısı oluşturmuştur. Sayın Nazarbayev'in en son yaptığı halka sesleniş konuşmasında belirttiği öncelikler, 2050 yılında Kazakistan'ı dünyanın gelişmiş 30 ülkesi arasına dâhil etme hedefine doğrudan hizmet edecek niteliktedir.

Bu son konuşmada da belirtildiği gibi, ülkenin birinci modernleşme aşaması 1990'lı yıllarda piyasa ekonomisinin ilkelerine göre yeni kurulan devletin kurumsallaşmasını sağlamaktı. İkinci modernleşme aşaması ise 2030 Stratejisini uygulamak ve bu bağlamda yeni bir başkent kurmaktı. Dikkat edilmelidir ki; bu son aşama ülkenin geleceğini inşa etmek üzere kurgulanmıştır. Bu bağlamda yukarıda bahsedilen 2050 stratejisi belirlenmiştir ve bu hedeflere ulaşmak için '100 Somut Adım, Hepimiz için Modern Bir Devlet' Programı uygulanmaktadır.

Sayın Nazarbayev konuşmasında Kazakistan'ın modernleşmesini sağlamak için beş öncelik belirlemiştir: 1) Ekonominin teknolojik gelişme yoluyla hızla modernizasyonunun sağlanması, 2) Yeni iş sahalarının oluşturulması ve genişletilmesi, 3) Makro ekonomik istikrarın sağlanması, 4) Beşeri sermaye kalitesinin artırılması, 5) Kurumsal reformların yapılması, güvenliğin sağlanması ve yolsuzlukla mücadele edilmesi. Bu önceliklerin her biri ayrıntılı olarak incelenebilir. Nitekim, Kazakistan'da iktisat alanında çalışan arkadaşlarımız bu konuları ayrıntılı olarak inceleyeceklerdir. Bu noktada, ben son iki öncelik üzerinde kısaca yorum yapmak isterim.

Bilindiği gibi emek, girişimci ve teknik bilgi faktörlerinin sahibi olarak

БҮГІНГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖҮЙЕДЕ АЗ ДАМЫҒАН ЖӘНЕ ДАМУШЫ ЕЛДЕРДЕ КӨБІНЕСЕ ТҰТЫНУ ТАУАРЛАРЫНЫҢ ӨНДІРІСІ ҮНТАЛАНДЫРЫЛУДА, БҰЛ ТАУАРЛАРДЫҢ ӨНДІРІСІ ЕҢ ТӨМЕНГІ ЖАЛАҚЫ ТӨЛЕНЕТІН САПАСЫЗ ЕҢБЕКПЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЛЕНДІКТЕН, СОЛ ЕЛДЕРДЕ ЕҢБЕКТІҢ ҰЛТТЫҚ ТАБЫС ІШІНДЕГІ ҮЛЕСІ ТӨМЕН ДЕҢГЕЙДЕ ҚАЛУДА. БҰЛ ТАУАРЛАРДЫҢ ӨНДІРІСІ МЕН ЭКСПОРТЫ ЕЛГЕ ҚОСЫМША ҚҰН ӘКЕЛМЕЙДІ. АЛ ДАМЫҒАН ЕЛДЕР БОЛСА, ЖОҒАРЫ ҚОСЫЛҒАН ҚҰНЫ БАР ТЕХНОЛОГИЯ ТАУАРЛАРЫН ӨНДІРІП, САТУДА. БІРАҚ ӨКІНІСКЕ ҚАРАЙ, МҰНДАЙ ӨНДІРІС ПЕН САУДА ҚҰРЫЛЫМЫ РЕСУРСАРДЫҢ ДАМУШЫ ЕЛДЕРДЕН ДАМЫҒАН ЕЛДЕРГЕ КӨШУІНЕ СЕБЕП БОЛЫП, ОТАРЛАУ ТЕТІП РЕТІНДЕ ЖҰМЫС ІСТЕУДЕ.

”

бағдарламаларында көрініс тапқан. Шынында да, 2012 жылы 14 желтоқсанда Қазақстанның әлемдегі орны мен ықпалын нығайтуға бағытталған «Қазақстан-2050» Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдаудың да негізін осы көзқарас қалыптастырған болатын. Ал Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың ең соңғы Жолдауында белгіленген басымдықтар 2050 жылы Қазақстанды әлемдегі ең дамыған 30 елдің қатарына қосу мақсатын жүзеге асыруға бағытталса, онда айтылғандай, елдің бірінші жаңғыруы 1990-жылдары нарықтық экономика қағидаларына сәйкес құрылған жаңа мемлекеттің институттандырылуын қамтамасыз ету болды. Жаңғырудың екінші кезеңі «Қазақстан-2030» Стратегиясының іске асырылуымен және жаңа елорданың салынуымен байланыстырылады. Үшінші кезең елдің болашағын құруға бағытталғанын айта кеткен жөн. Осы орайда, жоғарыда аталған «Қазақстан-2050» Стратегиясы белгіленді және оны жүзеге асыру үшін «100 нақты қадам» Ұлт жоспары орындалу үстінде.

Қазақстан Президентінің халыққа Жолдауында елдің жаңғыруын қамтамасыз ету үшін бес басымдық белгіленген: экономиканың жеделдетілген технологиялық жаңғыртылуы; бизнес-ортаны түбегейлі жақсарту және кеңейту; макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету; адами капитал сапасын жақсарту; институттық реформаны жүзеге асыру, яғни қауіпсіздіктің қамтамасыз етілуі және сыбайлас жемқорлықпен күрес. Бұл басымдықтардың әрқайсысын жеке-жеке қарастыруға болады. Қазақстанда экономика саласының мамандары бұл мәселелерді егжей-тегжейлі халыққа түсіндіру жұмыстарын жүргізуде. Мен өз кезегімде соңғы екі басымдыққа қысқаша тоқталып өт-

“

BU DURUMUN FARKINDA OLAN SAYIN NAZARBA-YEV, ENTELEKTÜEL BİR DERİNLİK İLE KAZAKİSTAN'IN BU ŞEKİLDE BİR KAYNAK TRANSFERİNE MARUZ KAL-MASINI ÖNLEMELİK İÇİN ÇOK ÖNEMLİ ÖNCELİKLER BELİRLEMELİKTEDİR. BU NEDENLE, ÜLKENİN BEŞERİ SERMAYESİNİN NİTELİĞİNİN ARTTIRILMASINI, KU-RUMSAL YAPISININ GELİŞTİRİLMESİNİ HEDEF OLA-RAK GÖSTERMEKTE VE BUNA YÖNELİK POLİTİKALAR ÖNERMEKTEDİR.

ОСЫНЫ ТЕРЕҢ МЕҢГЕРГЕН ПРЕЗИДЕНТ НҰРСҰЛ-ТАН НАЗАРБАЕВ ҚАЗАҚСТАН РЕСУРСТАРЫНЫҢ КӨШУІН БОЛДЫРМАУ ҮШІН ӨТЕ МАҢЫЗДЫ БА-СЫМДЫҚТАРДЫ АНЫҚТАДЫ. СОНДЫҚТАН, ЕЛДІҢ АДАМИ КАПИТАЛЫНЫҢ САПАСЫН ЖАҚСАРТУДЫ ЖӘНЕ ИНСТИТУТТЫҚ ҚҰРЫЛЫМДАРДЫ ДАМУ-ДЫ МАҚСАТ ТҰТЫП, АРНАЙЫ САЯСАТ ҰСЫНУДА.

”

ЕЛ ЖҮРЕГІ -
АСТАНА!

insanın ekonomik sürece dâhil olması, insanın bizatihi kendisini de bir sermaye unsuruna dönüştürmektedir. Bu beşeri faktör, tarım ve sanayi toplumlarında fiziksel bir emek faktörü şeklinde üretim sürecine girerken, günümüz bilgi toplumunda nitelikli insan sermayesine erişme zorunluluğu daha fazla ön plana çıkmış, rekabet gücünün temel faktörü haline gelmiştir. Kısaca, günümüzde kalkınmanın en temel unsurlarından biri hatta itici gücü beşeri sermaye- entelektüel güçtür. Fakat günümüz ekonomik düzeninde, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha çok tüketim malı üretimi teşvik edilmekte, söz konusu malların üretimi asgari ücret ödenen niteliksiz emekle sağlanabildiğinden bu ülkelerde emeğin milli gelirden aldığı pay düşük kalmaktadır. Bu malların üretimi ve ihracatı ise ülkeye çok daha az katma değer getirmektedir. Gelişmiş ülkeler ise yüksek katma değerli teknoloji malı üretilip satmaktadırlar. Fakat maalesef bu üretim ve ticaret yapısı gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru bir kaynak transfe-

сем деймін.

Еңбек, кәсіпкерлік және техникалық білім сияқты факторларға ие адамның экономикалық үдеріске қосылуы оны өздігінен капиталдың бөлшегіне айналдыратыны мәлім. Бұл адами фактор ауыл шаруашылығы және өнеркәсіптік қоғамдарда физикалық еңбек факторы ретінде өндірістік үдеріске енсе, бүгінгі ақпараттық қоғамда білікті адами капиталды дамыту қажеттілігі бірінше кезекке шығып, бәсекеге қабілеттіліктің басты факторына айналды. Бір сөзбен айтқанда, бүгінгі таңда дамудың ең негізгі элементтерінің бірі, тіпті қозғаушы күші адами капитал, яғни зияткерлік күш болып табылады. Бірақ бүгінгі экономикалық жүйеде аз дамыған және дамушы елдерде көбінесе тұтыну тауарларының өндірісі ынталандырылуда, бұл тауарлардың өндірісі ең төменгі жалақы төленетін сапасыз еңбекпен қамтамасыз етілгендіктен, сол елдерде еңбектің ұлттық табыс ішіндегі үлесі төмен деңгейде қалуда. Бұл тауарлардың өндірісі мен экспорты елге қосымша құн әкелмейді. Ал дамыған

BU ÖNCELİKLER, KAZAKISTAN'IN DÜNYANIN EN BÜYÜK 30 ÜLKESİ ARASINDA GİREBİLMESİ İÇİN EKONOMİNİN YARATMIŞ OLDUĞU KAYNAKLARIN VERİMLİ KULLANIMININ SAĞLANMASINA VE BU YOLLA SANAYİLEŞMENİN ÖTESİNDE TEKNOLOJİ YARATABİLEN SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR EKONOMİK YAPININ GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİKTİR.

rini sürekli kılmakta, bir ölçüde yeni bir sömürü mekanizması şeklinde işlemektedir. Kısaca, gelişmekte olan ülkelerde izlenen kalkınma politikaları daha çok talep yönlü büyümeye odaklanmaktadır. İnsan sermayesi birikiminin zayıflığı bu ülkelerde teknoloji üretimini zorlaştırmakta, ülkelerin teknolojik sıçrama yapmasını engellemektedir. Diğer bir ifadeyle gelişmekte olan ülkelerde (Prof. Dr. Recep Kök'ün ifade ettiği gibi) kurumsal açık, bilim insanı açığı ve ikisinin kaçınılmaz sonucu olarak entelektüel açık söz konusudur.

Bu durumun farkında olan Sayın Nazarbayev, entelektüel bir derinlik ile Kazakistan'ın bu şekilde bir kaynak transferine maruz kalmasını önlemek için çok önemli öncelikler belirlemektedir. Bu nedenle, ülkenin beşeri sermayesinin niteliğinin artırılmasını, kurumsal yapısının geliştirilmesini hedef olarak göstermekte ve buna yönelik politikalar önermektedir. Belirlenen bu önceliklerin önemi gelecek kuşaklar tarafından muhakkak daha iyi idrak edilecektir. Bu

елдер болса, жоғары қосылған құны бар технология тауарларын өндіріп, сатуда. Бірақ өкінішке қарай, мұндай өндіріс пен сауда құрылымы ресурстардың дамушы елдерден дамыған елдерге көшуіне себеп болып, отарлау тетігі ретінде жұмыс істеуде. Қысқасы, дамушы елдерде жүргізілген даму саясаты көбінесе сұранысқа бағытталған өсуге негізделеді. Адами капитал жинақтаудың әлсіздігі мұндай елдерде технология өндірісін қиындатып, олардың технологиялық тұрғыда алға басуына кедергі келтіруде. Яғни, дамушы елдерде (профессор Реджеп Көк айтқандай) институционалдық жетіспеушілік, ғалымдардың жетіспеушілігі және осының нәтижесінде зияткерлік тапшылығы мәселесі орын алуда.

Осыны терең меңгерген Президент Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстан ресурстарының көшуін болдырмау үшін өте маңызды басымдықтарды анықтады. Сондықтан, елдің адами капиталының сапасын жақсартуды және институттық құрылымдарды дамытуды мақсат тұтып, арнайы саясат ұсынуда. Бұл белгіленген басымдықтардың маңыздылығын келесі ұрпақтардың тереңінен

**ЖОЛДАУДА АЙҚЫН-
ДАЛҒАН БАСЫМ-
ДЫҚТАР ӘЛЕМДЕГІ
ЕҢ ДАМУҒАН 30
ЕЛДІҢ ҚАТАРЫНА
ҚОСЫЛУ ҮШІН ЭКО-
НОМИКАНЫҢ НЕПІЗГІ
РЕСУРСТАРЫН ТИІМДІ
ПАЙДАЛАНУДЫ
ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІП,
ОСЫЛАЙША ЖОҒА-
РЫ ТЕХНОЛОГИЯНЫ
ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИ-
КАЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМДЫ
ДАМУҒА БАҒЫТТА-
ЛЫП ОТЫР.**

”

inform.kz

politikaların başarılı olması halinde sadece Kazak halkı değil tüm dünya, sayın Nursultan Nazarbayev'i çağın gereklerine uygun doğru öncelikler belirleyen ve bu yolla ülkesini dünyadaki gelişmiş ülkeler arasına dahil eden çok önemli bir dünya lideri olarak her zaman hatırlayacaktır.

Kısaca bu öncelikler, Kazakistan Cumhuriyetinin kalkınma ve sürdürülebilir büyüme odaklı ekonomi politikalarına katkı yapacak olan bir kurumsal gelişmenin sağlanmasına yönelik stratejik öneriler getirmektedir. Diğer bir ifadeyle, halka sesleniş konuşmasında belirtilen bu öncelikler, Kazakistan'ın dünyanın en büyük 30 ülkesi arasında girebilmesi için ekonominin yaratmış olduğu kaynakların verimli kullanımının sağlanmasına ve bu yolla sanayileşmenin ötesinde teknoloji yaratabilen sürdürülebilir bir ekonomik yapının geliştirilmesine yöneliktir. Bu öncelikler çerçevesinde, Kazakistan'ın rekabet gücünü arttırmak ve bu gücü sürdürülebilir kılmak için kurumsal çatı oluşturma yolunda önemli adımlar planlanmaktadır. Kazakistan, ilk 25 yılda stratejik akıl ile yönetim sonucu elde ettiği başarılarla gelecek 25 yıllara emin adımlarla yürüyen bir ülke konumuna gelmiştir. Eğer belirlediği öncelikleri başarabilirse kaynak zengini diğer ülkeler için de bir model olabilecektir. □

түсінетіндігі сөзсіз. Мұндай саясат сәтті іске асырылған жағдайда Қазақстан Президентін тек қазақ халқы ғана емес, сондай-ақ бүкіл әлемдік қоғамдастық өз елін әлемнің дамыған мемлекеттері қатарына қоса білген ұлы әлемдік көшбасшы ретінде бағалайтын болады.

Қорыта айтқанда, бұл басымдықтар Қазақстан Республикасының дамуы мен тұрақты өсуіне бағытталған экономикалық саясатына үлес қосатын институционалдық негізді қамтамасыз ететін стратегиялық ұсыныстар жасауда. Жолдауда айқындалған басымдықтар әлемдегі ең дамыған 30 елдің қатарына қосылу үшін экономиканың негізгі ресурстарын тиімді пайдалануды қамтамасыз етіп, осылайша жоғары технологияны тұрақты экономикалық құрылымды дамытуға бағытталып отыр. Осы басымдықтар аясында Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігін арттыру және оның тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін институционалдық негіз құру бағытында маңызды қадамдар көзделген. Қазақстан Республикасы тәуелсіздіктің алғашқы 25 жылында парасатты стратегиялық басқару нәтижесінде жеткен жетістіктерімен болашаққа нық қадам басқан елге айналды. Қазақстан Республикасы басымдықтарда белгіленген бастамаларды іске асырып, басқа да елдерге үлгі болары сөзсіз. □

IMPORTANCE OF THE COOPERATION WITH NATO IN THE MULTI-VECTOR FOREIGN POLICY OF KAZAKHSTAN

PROF. DR. KURALAI BAIZAKOVA

DIRECTOR OF RESOURCE AND INFORMATION
CENTER ON NATO, AL FARABI KAZAKH NATIONAL
UNIVERSITY

ДИРЕКТОР РЕСУРСНОГО И ИНФОРМАЦИОННОГО
ЦЕНТРА О НАТО ПРИ КАЗНУ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ

ЗНАЧЕНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВО С НАТО В МНОГОВЕКТОРНОЙ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ КАЗАХ- СТАНА

Since the proclamation of its sovereignty Kazakhstan demonstrates peaceful direction of its international policy that determines its goals and reflects the commitment to the modern international legal principles. Gradual development of the foreign policy and taking into account the problems facing the country in the light of the Strategy Kazakhstan-2050 [1], found its reflection in the "Concept of foreign policy of the Republic of Kazakhstan for 2014-2020" [2].

New stage of development of the geopolitical situation in and around the region was characterized by a gradual change in the role and degree of influence on Central Asia by the major players. The concept strongly proves that Kazakhstan is committed to further strengthening of relations with the leading countries of the world, to participate in the international political, military and economic organizations for its own economic development.

Kazakhstan advocates consistent implementation and improvement of the principles of multilateral structures. Based on current trends in the development of the modern world and its own vision of contemporary issues of international security and disarmament, Kazakhstan purposefully and actively participates in all processes of building security and disarmament at all levels of internati-

С момента провозглашения своего суверенитета Казахстан демонстрирует миролюбивую направленность своего международного курса, что определяет его ориентиры и отражает приверженность современным международно-правовым принципам. Последовательное развитие внешней политики Республики и учет задач, стоящих перед страной в свете Стратегии Казахстан-2050 [1], нашло отражение в «Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2014 – 2020 гг.» [2].

Новая фаза развития геополитической ситуации в регионе и вокруг него характеризовалась постепенным изменением ролей и степени влияния на Центральную Азию со стороны крупных игроков. И Концепция убедительно подтверждает, что Казахстан стремится к дальнейшему укреплению отношений с ведущими странами мира, участию в международных политических, военных и экономических организациях для нужд своего экономического развития.

Казахстан является сторонником последовательного проведения в жизнь и совершенствования принципов многосторонних структур. Исходя из существующих тенденций развития современного мира и собственного видения современных проблем международной безопасности и разоружения, Казахстан целенаправленно и активно

onal and regional cooperation. This is highly manifested in Kazakhstan's activities within the framework of the UN, CSTO, CICA, SCO, OSCE, as well as the partnership with NATO.

In this regard, Kazakhstan's foreign policy justly allocates well-deserved importance to the NATO, cooperation with which is regarded as an important aspect of strengthening the regional security of the republic. It covers a wide range of areas such as the reform of the defense and security sector, military interoperability of the armed forces of NATO countries and Kazakhstan, civil emergency planning and scientific cooperation. The foundation of Kazakhstan's cooperation with NATO is based on the mutual interests of the neighboring republics of the region.

The main mechanisms of cooperation of Kazakhstan with NATO are Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC) and the program "Partnership for Peace" (PfP) to which the country joined in 1995. PfP aim is to develop the country's individual relationship with NATO, by defining priority areas of cooperation. The principles of PfP are democracy, stability, reducing threats to peace and strengthening the security. PfP provides a certain freedom of action for the partner country concerning the level of interaction.

As noted in the Declaration adopted at the end of the NATO Summit in Wales in 2014, "PfP and the Euro-Atlantic Partnership Council are and will remain in the future an integral part of our vision of entire free and peaceful Europe. Due to these mechanisms political ties have been established throughout Europe, the Caucasus and the Central Asia; they also serve as the basis for practical cooperation to overcome common threats looming over our common security, including human security". [4]

Military cooperation and the reform of the defense and security sector

In 2005 came into force Security agree-

**KAZAKHSTAN
ADVOCATES CON-
SISTENT IMPLI-
MENTATION AND
IMPROVEMENT OF
THE PRINCIPLES
OF MULTILATERAL
STRUCTURES.**

**КАЗАХСТАН ЯВЛЯЕТСЯ
СТОРОННИКОМ
ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОГО
ПРОВЕДЕНИЯ
В ЖИЗНЬ И СО-
ВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
ПРИНЦИПОВ
МНОГОСТОРОННИХ
СТРУКТУР.**

участвует во всех процессах строительства систем безопасности и разоружения на всех уровнях международного и регионального сотрудничества, что проявилось в деятельности Казахстана в рамках ООН, ОДКБ, СВМДА, ШОС, ОБСЕ, а также партнерства с НАТО.

В связи с этим совершенно справедливо во внешней политике Казахстана уделяется заслуженное место НАТО, сотрудничество с которым является важным аспектом укрепления региональной безопасности республики. Оно охватывает широкий спектр областей, таких как реформа сектора обороны и безопасности, военная оперативная совместимость вооруженных сил стран НАТО и Казахстана, гражданское чрезвычайное планирование и научное сотрудничество. Основа сотрудничества Казахстана с НАТО базируется на учете взаимных интересов соседних по региону республик.

Основными механизмами сотрудничества Казахстана с НАТО является Совет евроатлантического партнерства (СЕАП) и программа «Партнерство ради мира» (ПРМ), к которой страна присоединилась в 1995 году. Целью ПРМ является развитие индивидуальных отношений страны с НАТО путем определения приоритетных направлений сотрудничества. Принципами ПРМ является демократия, стабильность, снижение угрозы миру и укрепление безопасности. ПРМ предоставляет определенную свободу действий для страны-партнера относительно уровня взаимодействия.

Как было отмечено в декларации, принятой по итогам Саммита НАТО в Уэльсе в 2014 г., «ПРМ и Совет евроатлантического партнерства являются и будут и в дальнейшем составной частью нашего видения целой, свободной и мирной Европы. Благодаря им были налажены политические связи по всей Европе, на Кавказе и до Центральной Азии; они также были основой для практического сотрудничества, направленного на преодоление общих угроз, нависших

ement between Kazakhstan and NATO signed in 1996. This document is aimed at securing mutual obligations for the protection of sensitive information exchanged during the interaction in the framework of Partnership for Peace. Parties reached higher level of cooperation in January 2006 by adopting the Individual Partnership Action Plan (IPAP) in the format "NATO+ Kazakhstan". The plan is aimed at strengthening regional and international security, the deepening of the transformation process of Kazakhstan's Armed Forces, increasing the interoperability, as well as cooperation in the areas of combatting terrorism, civil emergency planning, science and environment.

IPAP harmonizes and coordinates all aspects of the existing cooperation on NATO-Kazakhstan. It should be noted that Kazakhstan was the first Central Asian country, who reached such a level of cooperation with NATO.

The main focus of joint work with the Alliance remains the interaction in the military sphere, carried out on the basis of the Individual Partnership Programme (IPP), as well as within the Planning and Review Process (PARP) and the Operational Capability Concept (OCC).

Participation of Kazakhstan in the PfP Planning and Review Process (PARP) since 2002, contributed to developing the capabilities of the armed forces of the country to cooperate with NATO. Kazakhstan is committed to ensuring that the units of its armed forces and the armed forces of NATO countries have interoperability. At the moment the focus is on the airmobile forces and navy. So, for example, NATO and Kazakhstan are cooperating on a major project aimed at the development of the Navy of Kazakhstan in the Caspian Sea. The development of common strategic Navy documents continues, and alongside this Kazakhstan's Navy servicemen are undergoing full training in accordance with NATO standards and tactics.

Also, Kazakhstan is interested in expansion and strengthening the cooperation in the program of the European Command of NATO called Investing in security to improve its military infrastructure. The work continues on further development of the peacekeeping battalion to operate in conjunction with the Member States of the Alliance. For instance, Airborne Forces of Kazakhstan allocated

над нашей общей безопасностью, в том числе в области безопасности человека» [4].

Взаимодействие в военной сфере и реформа сектора обороны и безопасности.

В 2005 г. вступило в силу подписанное еще в 1996 г. Соглашение безопасности между РК и НАТО. Данный документ направлен на закрепление взаимных обязательств сторон по защите чувствительной информации, обмениваемой при взаимодействии в рамках программы «Партнерство во имя мира».

На более высокий уровень развития отношений стороны вышли в январе 2006 г., утвердив Индивидуальный план действий «Партнерство» (ИПДП) в формате «НАТО+Казахстан». План направлен на укрепление региональной и международной безопасности, углубление процесса трансформации ВС РК, повышение оперативной совместимости, сотрудничество в области борьбы с терроризмом, чрезвычайного гражданского планирования, науки и экологии.

ИПДП гармонизирует и координирует все аспекты существующего взаимодействия по линии Казахстан-НАТО. Нельзя не отметить, что Казахстан первым из центральноазиатских стран вышел на такой уровень сотрудничества с НАТО.

Основным направлением совместной работы с Альянсом остается взаимодействие в военной сфере, осуществляемое на основе Индивидуальной программы партнерства (ИПП), а также в рамках программ Процесс планирования и анализа (PARP- planning and review process (ПАРП) и Концепция оперативного потенциала (КОП).

Участие Казахстана в Процессе планирования и анализа ПРМ (ПАРП), начиная с 2002 г., помогло развивать способность вооруженных сил страны взаимодействовать с НАТО. Казахстан стремится к тому, чтобы подразделения его вооруженных сил и вооруженных сил стран НАТО были оперативно совместимы. В настоящий момент упор делается на аэромобильные силы и ВМС. Так, к примеру, страны НАТО и Казахстан ведут сотрудничество по крупному проекту, направленному на развитие ВМС Казахстана в Каспийском море. Продолжается разработка общих стратегических документов ВМС, и параллельно с этим делается все необходимое для

“

**NATO CAN NOT CLAIM
COMPLETE GEOPOLITICAL
PRESENCE IN THE REGION.
HOWEVER, NATO IS ANOTHER
ALTERNATIVE PLAYER. AND
WE SHOULD HAVE SUCH A
PLAYER OUT OF GEOPOLITI-
CAL CONSIDERATIONS.**

**НАТО НЕ МОЖЕТ
ПРЕТЕНДОВАТЬ НА ПОЛНОЕ
ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЕ
ПРИСУТВИЕ В РЕГИОНЕ.
НО НАТО – ЭТО ЕЩЕ
ОДИН АЛЬТЕРНАТИВНЫЙ
ИГРОК. А ТАКОГО ИГРОКА
НАМ ИМЕТЬ НАДО ИЗ
ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ
СООБРАЖЕНИЙ.**

”

Kazbat, with whom the organization holds annual joint exercises “Steppe Eagle” (Stepnoy Orel)

Kazakhstan has been playing an active role by organizing on its territory PfP training exercises, as well as participating in similar events held in other countries. In coordination with the NATO member states Kazakhstan is working to establish PfP regional training center and continues to cooperate with NATO and other regional partners in the field of military training techniques and training in foreign languages.

NATO still deems important to hold democratic defense reform in this region, as these forces

того, чтобы военнослужащие ВМС Казахстана прошли в полном объеме учебную подготовку в соответствии со стандартами и тактикой НАТО.

Также казахстанская сторона заинтересована в расширении и укреплении сотрудничества в программе Европейского командования НАТО – «Инвестиции в безопасность» для совершенствования своей военной инфраструктуры.

Продолжается совместная работа над дальнейшим развитием миротворческого батальона, который будет действовать совместно с государствами-членами Североатлантического союза. Так, из состава воздушно-десантных сил

ensure the security of the governments. Any process of democratization in Central Asian countries should be accompanied by reform of the security mechanisms that seek to establish democratic accountability of the national security system instead of a situation where the security forces serve only to maintain the existing regime. The process of democratic and institutional reforms in Kazakhstan held in the framework of cooperation with NATO is set out in the document of the Individual Partnership Action Plan (IPAP).

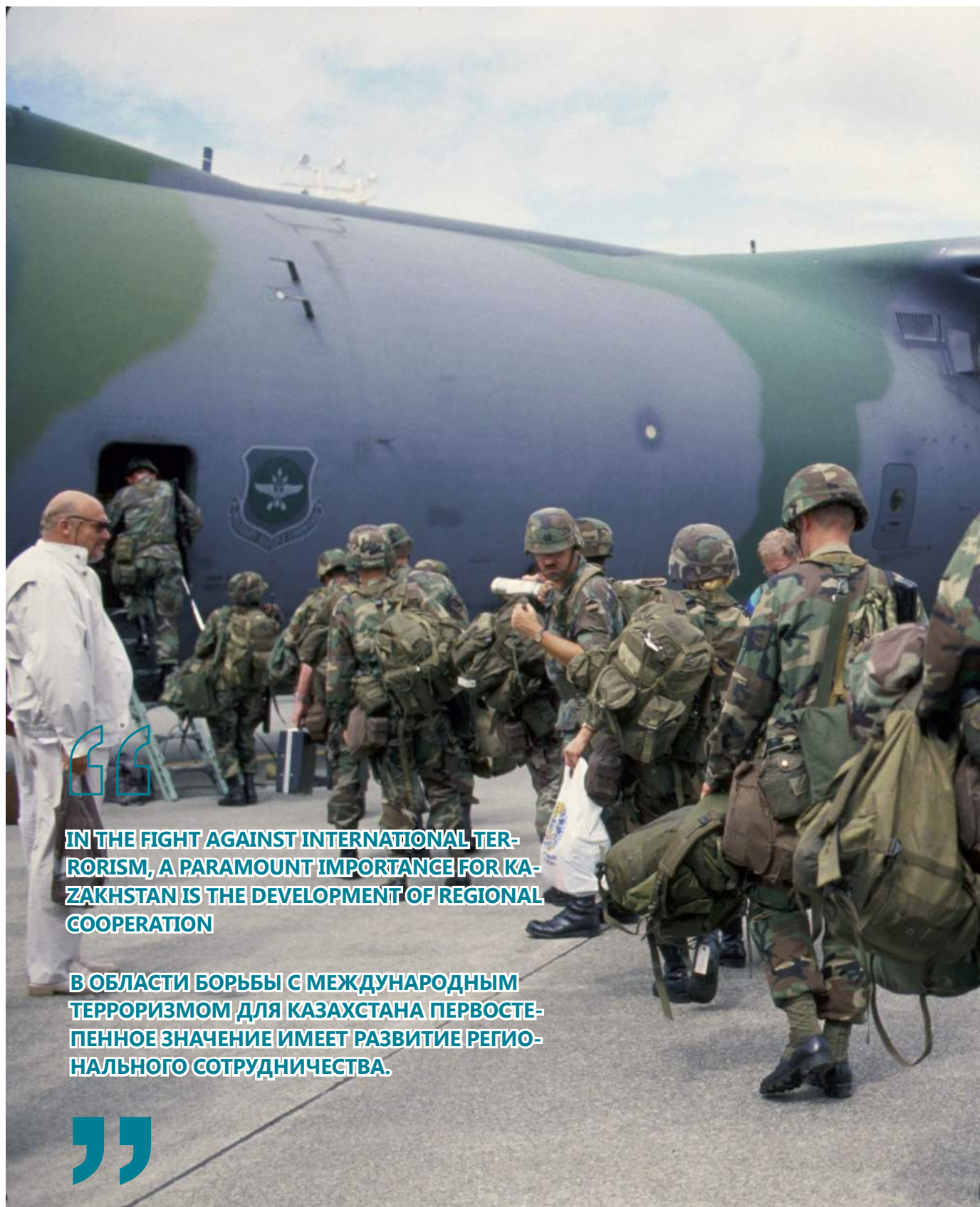
In consultation with NATO member states, Kazakhstan continues to elaborate a conceptual fra-

Казakhstan выделил Казбат, с которым организация ежегодно проводит совместные учения «Степной орел».

Казakhstan играет активную роль, организуя на своей территории учебную подготовку и учения ПРМ, а также участвуя в подобных мероприятиях, проводимых в других странах. По согласованию с государствами-членами НАТО Казakhstan ведет работу по созданию регионального учебного центра ПРМ и продолжает взаимодействовать со странами НАТО и с региональными партнерами в сфере методики военной подготовки и подготовки по иностранным языкам.

Для НАТО по-прежнему важно проведение в этом регионе демократической реформы системы обороны, так как это силы, обеспечивающие безопасность правительства. Любой процесс демократизации в центральноазиатских государствах должен сопровождаться реформой механизмов безопасности, которые стремятся установить демократически ответственную систему национальной безопасности вместо ситуации, когда силы безопасности служат только, чтобы поддержать существующий режим. Процесс демократических и институциональных реформ в Казakhstanе, проводимый в рамках сотрудничества с НАТО, изложен в документе План действий индивидуального партнерства (ПДИП) (IPAP – individual partnership action plan)

Консультируясь с государствами-членами НАТО, Казakhstan продолжает разработку концептуальных рамок для реформы сектора безопасности и обороны и продвижение основных проектов реформ в Министерстве обороны. Тот факт, что Казakhstan принял цели Плана действий партнерства по строительству оборонных институтов, стал хорошим подспорьем в этой работе. Программа помогает создавать систему эффективного судебного надзора и надлежащие механизмы управления для различных органов в сфере обороны и безопасности. На саммите НАТО в Уэльсе 2014 г. была принята всеобъемлющая инициатива «по оперативной совместимости с партнерами в целях повышения нашей способности преодолевать вызовы безопасности вместе с нашими партнерами» [6]. Министры обороны стран НАТО выдвинули платформу оперативной совместимости, про-

“

IN THE FIGHT AGAINST INTERNATIONAL TERRORISM, A PARAMOUNT IMPORTANCE FOR KAZAKHSTAN IS THE DEVELOPMENT OF REGIONAL COOPERATION

В ОБЛАСТИ БОРЬБЫ С МЕЖДУНАРОДНЫМ ТЕРРОРИЗМОМ ДЛЯ КАЗАХСТАНА ПЕРВОСТЕПЕННОЕ ЗНАЧЕНИЕ ИМЕЕТ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА.

”

nato.int

mework for security sector reform, the defense and promotion of principal reform projects of the Ministry of Defense. The fact that Kazakhstan adopted the objectives of the Partnership Action Plan on construction of the defence institutes became great help in this work. The program assists to create a system of efficient judicial oversight and appropriate governance mechanisms for various bodies in the area of defense and security. At the NATO summit in Wales in 2014 a comprehensive initiative on Interoperability with the partners to enhance our capabilities to overcome the security challenges together with our partners was adopted. [6]

NATO defense ministers put forward a platform of interoperability by holding a meeting with twenty-four partners who have demonstrated their commitment to strengthening the interoperability with NATO. Kazakhstan was the only country in Central Asia who joined them. These partners have been invited to work with us to advance the dialogue and practical cooperation concerning the interoperability issues.

The summit also initiated the strengthening of the defense potential and the associated security capacity pursuing to enhance NATO's commitment to partner countries and to help the Alliance to project stability, without sending at the same time large military contingent in the overall contribution of the Alliance to international security and stability, as well as conflict prevention. "The initiative is based on NATO's extensive knowledge and skills in the field of showing support, advice and assistance to countries in strengthening defense capabilities and the associated security potential" [7].

Consultation mechanisms

Kazakhstan holds regular consultations with NATO and partner countries within the framework of the EAPC that works as the common political foundation for partnership. Decision of the North Atlan-

PARTICIPATION OF KAZAKHSTAN IN THE PFP PLANNING AND REVIEW PROCESS (PARP) SINCE 2002 CONTRIBUTED TO DEVELOPING THE CAPABILITIES OF THE ARMED FORCES OF THE COUNTRY TO COOPERATE WITH NATO. KAZAKHSTAN IS COMMITTED TO ENSURING THAT THE UNITS OF ITS ARMED FORCES AND THE ARMED FORCES OF NATO COUNTRIES HAVE AN INTEROPERABILITY.

УЧАСТИЕ КАЗАХСТАНА В ПРОЦЕССЕ ПЛАНИРОВАНИЯ И АНАЛИЗА ПРМ (ПАРП), НАЧИНАЯ С 2002 Г., ПОМОГАЛО РАЗВИВАТЬ СПОСОБНОСТЬ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СТРАНЫ ВЗАИМОДЕЙСТВОВАТЬ С НАТО. КАЗАХСТАН СТРЕМИТСЯ К ТОМУ, ЧТОБЫ ПОДРАЗДЕЛЕНИЯ ЕГО ВООРУЖЕННЫХ СИЛ И ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СТРАН НАТО БЫЛИ ОПЕРАТИВНО СОВМЕСТИМЫ.

ведя встречу с участием двадцати четырех партнеров, продемонстрировавших свою приверженность делу укрепления оперативной совместимости с НАТО. Казахстан единственная страна из Центральной Азии вошла в их число. Эти партнеры были приглашены работать вместе с нами над дальнейшим продвижением диалога и практического сотрудничества по вопросам оперативной совместимости.

На этом саммите также была выдвинута инициатива «об укреплении оборонного потенциала и связанного с ним потенциала обеспечения безопасности», с тем, чтобы усилить приверженность НАТО странам-партнерам и помочь «Североатлантическому союзу проецировать стабильность, не направляя при этом крупного воинского контингента, в рамках общего вклада Североатлантического союза в обеспечение международной безопасности и стабильности, а также предотвращение конфликтов». «Инициатива опирается на обширные знания и навыки НАТО в области оказания поддержки, консультирования и содействия странам в вопросах укрепления оборонного потенциала и связанного с ним потенциала обеспечения безопасности» [7].

Механизмы консультации

Казахстан регулярно проводит консультации с НАТО и странами-партнерами в рамках СЕАП, который служит общей политической основой партнерских отношений. Свидетельством высокой оценки вклада нашей страны в обеспечение региональной и глобальной безопасности и большого авторитета Главы РК Н.А. Назарбаева в международных делах стало решение Североатлантического совета о проведении очередного Форума безопасности НАТО/СЕАП в июне 2009 года в Астане - неформальной встречи на уровне министров иностранных дел в Казахстане (впервые в регионе СНГ).

В нем приняли участие представители свыше 50 стран. Одним из важнейших

tic Council to hold the next NATO/EAPC Forum on security, an informal meeting of foreign ministers in Kazakhstan (first time in CIS space) in Astana in June 2009 is a clear evidence of high evaluation of our country's contribution to regional and global security as well as great reputation of the Head of the Republic of Kazakhstan Nazarbayev in the international affairs. It was attended by representatives of over 50 countries. One of the major issues to be raised at this forum was the discussion of the situation in Afghanistan. It is also worth mentioning that NATO representatives agreed with the position of Kazakhstan on the impossibility to solve the problem of the country by military means.

Cooperation in the fight against international terrorism

In the fight against international terrorism, a paramount importance for Kazakhstan is the development of regional cooperation. Today the Central Asian region is a territory with a high terrorist potential. Threats of terrorism and religious extremism are systemic in nature. This type of threat received an impetus from

KAZAKHSTAN CONTINUES TO ELABORATE A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR SECURITY SECTOR REFORM, THE DEFENSE AND PROMOTION OF PRINCIPAL REFORM PROJECTS OF THE MINISTRY OF DEFENSE.

КАЗАХСТАН ПРОДОЛЖАЕТ РАЗРАБОТКУ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ РАМОК ДЛЯ РЕФОРМЫ СЕКТОРА БЕЗОПАСНОСТИ И ОБОРОНЫ И ПРОДВИЖЕНИЕ ОСНОВНЫХ ПРОЕКТОВ РЕФОРМ В МИНИСТЕРСТВЕ ОБОРОНЫ.

вопросов, который был поднят на этом форуме, было обсуждение ситуации в Афганистане. Стоит заметить, что представители НАТО согласны с позицией Казахстана о невозможности решить проблему этой страны военным способом.

Сотрудничество в области борьбы с международным терроризмом

В области борьбы с международным терроризмом для Казахстана первоочередное значение имеет развитие регионального сотрудничества. Сегодня центральноазиатский регион представляет собой территорию с высоким террористическим потенциалом. Угрозы терроризма и религиозного экстремизма носят системный характер. Этот тип угроз получил импульс из внешних источников, и развивается и набирает новую динамику во внутривнутриполитических и социально-экономических процессах государств Центральной Азии.

В контексте реализации Плана действий Партнерства по борьбе с терроризмом (ПАП-Т), принятом СЕАП на Пражском Саммите 2002 г., Казахстаном было предложено создать в РК Учебный

the external sources, and is currently developing and gaining new dynamics in the domestic political and socio-economic processes of Central Asian governments.

In the context of implementation of the Partnership Action Plan against Terrorism (PAP-T) adopted by the EAPC at the Prague Summit in 2002, Kazakhstan suggested to establish Partnership for Peace training center (KAZTSENT) in the Republic of Kazakhstan for training personnel in the field of border security and combating the most dangerous types of contraband. In addition, Kazakhstan is ready to support a creation and development of EAPC office on the exchange of information and the interaction between special services of NATO countries and partners required for counter-terrorism activities and strengthening border security.

In 1997 Kazakhstan for the first time held in its territory the peacekeeping exercises called "Steppe Eagle" (Stepnoy Orel). Since 2003 these anti-terrorist exercises are held annually and contribute to the interoperability between KAZBRIG and Alliance forces. As a result of the exercises KAZBRIG has been certified in accordance with NATO standards and ready for possible deployment.

Cooperation perspectives

Sufficiently complicated situation in the region demonstrates that the states of Central Asia should prioritize in their foreign policy shaping of a valid security system. Particularly international assistance to stabilize the political and military situation in

центр «Партнерство во имя мира» (КАЗЦЕНТ) учебный центр ПРМ для подготовки кадров в сфере пограничной безопасности и борьбы с наиболее опасными видами контрабанды. Кроме того, Казахстан готов оказать поддержку в создании и становлении подразделения СЕАП по обмену информацией и взаимодействию между специальными службами стран НАТО и партнеров, необходимого для контртеррористической деятельности, и упрочение безопасности границ.

Казахстан впервые в 1997 г. провел на своей территории миротворческие учения «Степной орел» («Степ Игл»). С 2003 г. эти контртеррористические учения проводятся ежегодно и способствуют повышению оперативной совместимости КАЗБРИГ и сил Североатлантического союза. В результате учений подразделения прошли сертификацию НАТО для возможного развертывания.

Перспективы сотрудничества

Достаточно сложная ситуация в регионе показывает, что для государств Центральной Азии приоритетным направлением внешнеполитической деятельности должно стать формирование реально действующей системы безопасности. При этом ключевым моментом этой системы должно стать международное содействие стабилизации военно-политической ситуации в Афганистане, которая породила практически весь спектр вызовов и угроз не только странам Центральной Азии, но всего континента.

Afghanistan should become the key point of this system, since Afghanistan situation create virtually the whole range of challenges and threats not only to Central Asia, but the entire continent.

Central Asia is also important for NATO in the context of the Alliance's contribution to the stabilization and reconstruction in Afghanistan. Following issues are included into the main content of the Kazakhstan's dialogue with NATO both today and in the future: analysis and counter-action to existing threats and challenges, including terrorism, organized crime, uncontrolled migration, drug trafficking and the proliferation of weapons of mass destruction.

Kazakhstan, unlike many post-Soviet states, during the independence years managed to avoid any real threats to its sovereignty. Kazakhstan strives to maintain balance and harmony among its foreign policy partners. The geopolitical struggle around CA still has not abated, but starts in its new stage; and it might currently be exacerbating. An analysis of Kazakhstan's participation in regional associations revealed a tendency showing that the Republic of Kazakhstan greatly values combination of bilateral cooperation with the development of partnerships across a range of issues with Western institutions, like NATO, EU and OSCE.

Thus the priorities of Kazakhstan's cooperation

Центральная Азия также важна для НАТО в свете вклада, который альянс вносит в стабилизацию и восстановление в Афганистане. Анализ и противодействие существующим вызовам и угрозам, включающих терроризм, организованную преступность, неконтролируемую миграцию, торговлю наркотиками и распространение оружия массового поражения, становится основным содержанием в диалоге Казахстана с НАТО в настоящем и в будущем.

Казахстан, в отличие от многих постсоветских государств, смог за годы своей независимости не столкнуться ни с одной реальной угрозой суверенитету. Казахстан стремится сохранить баланс и равновесие среди своих внешнеполитических партнеров. Геополитическая борьба вокруг ЦА не утихла, а начинается в новой фазе, и возможно сейчас как раз идет фаза обострения. Анализ участия Казахстана в региональных объединениях позволил выявить тренды, свидетельствующие о том, что для РК наибольшую ценность представляет сочетание двустороннего сотрудничества с развитием партнерских отношений по ряду вопросов с западными структурами, такими как НАТО, ЕС, ОБСЕ.

Таким образом, приоритетными направлениями сотрудничества Казахстана с НАТО в оборонной сфере являются:

with NATO in the defense field are:

- deepening of cooperation within the framework of Individual Partnership Action Plan (IPAP);
- further cooperation in the framework of the "Planning and Review Process" (PARP), and exploiting this program to achieve interoperability of peacekeeping units of Kazakhstan's Armed Forces and consultation in the field of reforming of the Armed Forces;
- improving the quality of events and activities of Individual Partnership and Cooperation Programme to achieve more efficient implementation of the Partnership Goals;
- cooperation between the military educational institutions of Kazakhstan and partner countries, consultations with NATO in the field of training and education. Consultations on the reform of the military education system according to the international standards; assistance in the training of military personnel;

- углубление сотрудничества в рамках Индивидуального плана действий партнерства (ИПДП);
- дальнейшее взаимодействие в рамках «Процесса планирования и анализа» (ПАРП), использование данной программы для достижения оперативной совместимости миротворческих подразделений ВС РК и консультаций в области реформирования ВС РК;
- повышение качества мероприятий Индивидуальной программы партнерства и сотрудничества для наиболее эффективной реализации Целей партнерства;
- сотрудничество между военными учебными заведениями Казахстана и стран Партнеров, консультации со стороны НАТО в области профессиональной подготовки и образования. Консультации по реформе системы военного обучения с учетом международных стандартов, содействие в подготовке военных кадров;
- проведение учения «Степной орел» в духе

- holding exercises "Steppe Eagle" in the spirit of Partnership;
- training "Kazbat"/"Kazbrig" in accordance with the mechanisms of the Operational Capabilities Concept; inviting expert groups to assess the level of preparation followed by participation in NATO exercises for the practical application of theoretical skills and improving interoperability with NATO units;
- equipping with modern technical equipment the Airmobile troops and other units of Kazakhstan's Armed Forces.

Certainly, NATO can not claim complete geopolitical presence in the region. That can be explained by many reasons. However NATO is another alternative player. And we should have such a player out of geopolitical considerations. □

References

1. Послание Президента Республики Казахстан - Лидера нации Нурсултана Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» // <http://www.akorda.kz>
2. Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2014 – 2020 годы // www.mfa.kz
3. Пресс-конференция Генерального секретаря НАТО Андерса Фогга Расмуссена после заседания Североатлантического совета на уровне глав государств и правительств во время встречи НАТО в верхах в Уэльсе // www.nato.int
4. Заявление по итогам встречи на высшем уровне в Уэльсе обнародовано главами государств и правительств, участвующими в заседании Североатлантического союза в Уэльсе - 4-5 сентября 2014 // www.nato.int
5. NATO-Kazakhstan offers a comprehensive assistance for reforming of armed forces / APMC-TACC, 07.02.2007
6. Заявление по итогам встречи на высшем уровне в Уэльсе обнародовано главами государств и правительств, участвующими в заседании Североатлантического союза в Уэльсе - 4-5 сентября 2014 // www.nato.int
7. Ibid.
8. Экспертов призвали проверять данные о боевиках из РК в Сирии прежде, чем их оглашать // Казинформ. 6.06.2014.
9. Карин Е. Последнее видео о казахстанцах в Сирии помимо самой проблемы терроризма также актуализирует тему информационной безопасности // www.radiotochka.kz. 27.07.2014.

THE MAIN MECHANISMS OF COOPERATION OF KAZAKHSTAN WITH NATO ARE EURO-ATLANTIC PARTNERSHIP COUNCIL (EAPC) AND THE PROGRAM "PARTNERSHIP FOR PEACE" (PFP) TO WHICH THE COUNTRY JOINED IN 1995.

ОСНОВНЫМИ МЕХАНИЗМАМИ СОТРУДНИЧЕСТВА КАЗАХСТАНА С НАТО ЯВЛЯЮТСЯ СОВЕТ ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКОГО ПАРТНЕРСТВА (СЕАП) И ПРОГРАММА «ПАРТНЕРСТВО РАДИ МИРА» (ПРМ), К КОТОРОЙ СТРАНА ПРИСОЕДИНИЛАСЬ В 1995 ГОДУ.

Партнерства;

- подготовка «Казбата»/«Казбрига» в соответствии с механизмами Концепции оперативного потенциала, приглашение групп экспертов для оценки степени его подготовки с последующим участием в учениях НАТО для практической отработки теоретических навыков и повышения оперативной совместимости с подразделениями Альянса;
- оснащение современными образцами техники и оборудованием Аэромобильных войск, других подразделений ВС РК.

Безусловно, НАТО не может претендовать на полное геополитическое присутствие в регионе. Это объясняется многими причинами. Но НАТО – это еще один альтернативный игрок. А такого игрока нам иметь надо из геополитических соображений. □

Использованные источники:

1. Послание Президента Республики Казахстан - Лидера нации Нурсултана Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» // <http://www.akorda.kz>
2. Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2014 – 2020 годы // www.mfa.kz
3. Пресс-конференция Генерального секретаря НАТО Андерса Фогга Расмуссена после заседания Североатлантического совета на уровне глав государств и правительств во время встречи НАТО в верхах в Уэльсе // www.nato.int
4. Заявление по итогам встречи на высшем уровне в Уэльсе обнародовано главами государств и правительств, участвующими в заседании Североатлантического союза в Уэльсе - 4-5 сентября 2014 // www.nato.int
5. NATO-Kazakhstan offers a comprehensive assistance for reforming of armed forces / APMC-TACC, 07.02.2007
6. Заявление по итогам встречи на высшем уровне в Уэльсе обнародовано главами государств и правительств, участвующими в заседании Североатлантического союза в Уэльсе - 4-5 сентября 2014 // www.nato.int
7. Ibid.
8. Экспертов призвали проверять данные о боевиках из РК в Сирии прежде, чем их оглашать // Казинформ. 6.06.2014.
9. Карин Е. Последнее видео о казахстанцах в Сирии помимо самой проблемы терроризма также актуализирует тему информационной безопасности // www.radiotochka.kz. 27.07.2014.

LIANYUNGANG LOGISTICS TERMINAL: NEW TRADE OPPORTUNITIES FOR KAZAKHSTAN AND CHINA

AZHAR SERIKKALIYEVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ЛОГИСТИЧЕСКИЙ ТЕРМИНАЛ ЛЯНЬЮНЬГАН: НОВЫЕ ТОРГОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КИТАЯ И КАЗАХСТАНА

Despite the creation of the Eurasian Economic Union (EEU), China remains the major trade partner of Kazakhstan. Within the “One Belt, One Road” (OBOR) Initiative, the two countries are developing infrastructure facilities for bilateral trade. Consequently, the EEU, a regional organization, initially created aiming to protect itself from an excessive economic influence of China, has changed its direction toward the interface with the Chinese initiative. OBOR’s primary goal is to create a system to facilitate Chinese outbound investment, which is necessary in order to maintain country’s economic growth as it transitions into a more mature and developed economy.

As explained by Dr. Pang Zhongyin, currently the Dean of the School of International Studies at the Sun Yat-Sen University, an ultimate impact of China is to be a “Renewed World Order”, where the real-sector trade would replace financial control over the world economy and where strength is returned to multilateral institutions such as the UN and sovereign states, just as it was supposed to be after the World War II. Dr. Pang added more contextual clarity by describing OBOR’s economic genesis as being the natural progression from interdependency to globalization and now to connectivity, which he forecasts will ultimately lead to next generational global economic governance through the creation of a worldwide free trade road map.

Вопреки созданию Евразийского Экономического Союза (ЕАЭС), Китай остается важнейшим торговым партнером Казахстана. В рамках инициативы “Один пояс, один путь” страны разрабатывают объекты инфраструктуры для двусторонней торговли. Так, ЕАЭС региональная организация изначально созданная для защиты от чрезмерного экономического влияния Китая, переориентировалась на сотрудничество с китайской инициативой. Основной целью инициативы “Один пояс, один путь” является создание системы по содействию китайским внешним инвестициям, которые необходимы для поддержания экономического роста страны, поскольку страна переходит к более интенсивной и развитой экономике.

Согласно словам доктора Пан Чжониня, декана Школы международных исследований при Университете Сунь Ятсена, финальной точкой данного воздействия Китая должно стать создание “возобновленного мироустройства”, где торговля реального сектора заменила бы финансовый контроль над мировой экономикой и где рычаги управления были бы возвращены в многосторонние учреждения, такие как ООН, а также всем суверенным государствам, как это и должно было быть после Второй Мировой войны. Доктор Пан добавил больше ясности, описав экономическое происхождение инициативы “Один пояс, один путь”, являющейся естественной прогрессией от взаимозависимости до гло-

Most of the routes from China to Europe pass through Kazakhstan's broad territory, located strategically on the crossroads between Europe and Asia. As China is expanding its economic outreach to Europe, Kazakhstan wants to benefit beyond transit fees as it is trying to break away from oil dependence. China's rail system has long linked to the Trans-Siberian rail system through northeastern China and Mongolia. In 1990, China added a link between its rail system and the Trans-Siberian system via Kazakhstan. China calls its uninterrupted rail link between the port city of Lianyungang and Kazakhstan the New Eurasian Land Bridge or the Second Eurasian Continental Bridge. In addition to Kazakhstan, the railways connect with other countries in Central Asia and the Middle East, including Iran. Since the completion of the rail link across the Bosphorus under the Marmaray project in October 2013, the New Eurasian Land Bridge has been connecting to Europe via Central and South Asia. During the 12th meeting of Heads of Governments (Prime Ministers) of the Shanghai Cooperation Organization (SCO) member states on November 29, 2013 in Tashkent, the Prime Minister of the State Council of China, Li Keqiang, stated that Lianyungang city, located in the eastern beginning of the new Eurasian Continental Bridge, would give the member states of the SCO an access to logistics services and warehousing.

бализации, а теперь и к возможности соединения, которое по его мнению, в конечном счете приведет к новой системе глобального экономического управления посредством создания международной карты свободной торговли.

Большинство маршрутов от Китая до Европы проходит через обширную территорию Казахстана, стратегически расположенного на стыке Европы и Азии. Поскольку Китай расширяет свое экономическое присутствие в Европе, Казахстан стремится извлечь выгоду от транзитных сборов, поскольку страна пытается избавиться от нефтяной зависимости. Железнодорожная система Китая долгое время соединялась с Транссибирской железнодорожной системой через северо-восточный Китай и Монголию. В 1990 Китай ввел связующее звено между своей железнодорожной системой и Транссибирской системой через Казахстан. Китай называет непрерывное железнодорожное сообщение между портовым городом Ляньюньган и Казахстаном Новым Евразийским сухопутным мостом или Вторым Евразийским континентальным мостом. Наряду с Казахстаном, железные дороги соединяются и с другими странами Центральной Азии и Ближнего Востока, включая Иран. С завершения строительства железнодорожного сообщения через Босфор в соответствии с проектом Мармарей в октябре 2013, Новый евразийский сухопутный

мост соединялся с Европой через Центральную и Южную Азию. Во время 12-й встречи Глав правительств (премьер-министров) государств-членов Шанхайской Организации Сотрудничества (ШОС) 29 ноября 2013 в Ташкенте, премьер-министр Государственного совета Китая, Ли Кэцян утверждал, правительство Китая готово дать государствам-членам ШОС доступ к новым логистическим услугам и складированию в порту Ляньюньган, расположенном на восточной ветке Нового Евразийского континентального моста.

Figure 1. The first and the second Eurasian Land Bridges

Рисунок 1. Первый и Второй Евразийский сухопутный мост

Figure 2. Eurasian Land Bridges.

Рисунок 2. Евразийские сухопутные мосты.

The Lianyungang terminal, which is located at the Jiangsu Province in East China, is Kazakhstan's first exit to the Pacific Ocean. The Lianyungang joint terminal is aimed to increase the export and import, as well as transit potential of Kazakhstan by railways, providing the shortest way to the Asia-Pacific region and South East Asia. The project contributes to the development of trade relations in the region and creates the possibility of transit from these countries to Central Asia, the Gulf States, Russia, the Caucasus region and Europe through the territory of Kazakhstan. About 60% of Kazakhstan's trade with East and South-East Asia countries along the OBOR is carried out through the port of Lianyungang, through the new Eurasian continental bridge. Lianyungang is a key hub for Kazakhstan's trade with the East. Chinese "Lianyungang Port" Group and "Kazakhstan Temir Zholy EXPRESS" LLC jointly participated in the construction of the logistics cooperation project, where Kazakhstan shares 49% and China – 51%. In total, US \$ 99.4 billion were invested in the project. The construction of the first joint Kazakh-Chinese terminal was laid in 21 hectares territory on May 2014. Container terminal of 200 thousand square meters, 1763 Container Parks, warehouse-unpacking containers in the area of 23 thousand square meters and 3.8 km access road terminal were constructed. The average daily throughput is 10.2 trains. The highest annual truck capacity is 410 thousands of standard containers. Moreover, it is expected that by 2020, the terminal will process over 550 thousands of containers per year. The

Порт Ляньюньган, расположенный в провинции Цзянсу в Восточном Китае, является первым выходом Казахстана в Тихий океан. Терминал порта Ляньюньган нацелен на увеличение экспорта и импорта, а также железнодорожного транзитного потенциала Казахстана, обеспечив самый короткий путь к Азиатско-Тихоокеанскому региону и Юго-Восточной Азии. Проект способствует развитию торговых отношений в регионе и создает возможность транзита от этих стран до Средней Азии, стран Персидского залива, России, Кавказского региона и Европы через территорию Казахстана. Приблизительно 60% торговли Казахстана со странами Восточной и Юго-Восточной Азии вдоль «Одного пояса, одного пути» выполняются через порт Ляньюньган через Новый Евразийский континентальный мост. Ляньюньган – ключевой центр для торговли Казахстана с Востоком. Китайская «Группа компаний Порт Ляньюньган»

и ООО «Қазақстан темір жолы Экспресс», совместно участвовали в составлении проекта логистического сотрудничества, где Казахстан владеет 49% и Китай – 51%. В целом 99.4 миллиардов долларов США инвестировано в проект. Строительство первого совместного казахско-китайского терминала было развернуто на территории в 21 гектар в мае 2014 года. Были построены контейнерных терминалы площадью 200 тыс. квадратных метров, 1763 контейнерные стоянки, склад распаковки контейнеров площадью в 23 тыс. квадратных метров и подъездной путь терминала площадью в 3,8 км. Среднесуточная пропускная способность терминала составляет 10,2 поездов. Ежегодная наивысшая пропускная способность составляет 410 тысяч стандартных контейнеров. Кроме того, ожидается, что к 2020, терминал будет способен обработать более чем 550 тысяч контейнеров в год. Совместный логистический терминал Ляньюньган был создан с целью осуществления всесторонней международной транспортировки, распаковки контейнерных заказов, складирования и других услуг международных грузовых транспортировок.

С января по ноябрь 2016 года объем импорта и объем экспорта двусторонних товаров между Казахстаном и Китаем составил сумму в 7.08 миллиардов долларов США, понизившись на 24.7%. Таким образом, экспорт Казахстана в Китай составил 3.82 миллиарда долларов США, уменьшившись на 23.9%, составив в среднем 12.1% от

Lianyungang logistics cooperation project was created to implement a comprehensive international transportation, unpacking of the container orders, warehousing and other international cargo transportation.

From January to November 2016, import and export volume of bilateral goods between Kazakhstan and China in the amount of US \$ 7.08 billion declined by 24.7%. Thus, Kazakhstan's exports to China amounted to US \$ 3.82 billion, declining

общего объема экспорта; импорт Казахстана из Китая составил 3.16 миллиарда долларов США, упав на 31.2%, составив в среднем 23.1% от общего объема импорта. К ноябрю 2016 Китай стал вторым по величине экспортным рынком Казахстана и крупнейшим источником импорта. Казахстан, главным образом, импортирует одежду, электрическое и механическое оборудование, строительные материалы, мебель, сталь из Китая. Казахстан, прежде всего,

The Main Indicators of Kazakhstan's Foreign Trade with China
Главные показатели торговли Казахстана с Китаем

Trade for January-November 2016 Торговля за январь-ноябрь 2016	Amount in USD Объем в долларах США	Average Share in Total Amount Средняя доля в общем объеме в %
Export / Экспорт	3 820 515,6	11,7
Import / Импорт	3 262 873,6	14,5
Total / Всего	7 083 389,3	12,8

Source: Committee on statistics (Ministry of national economy of the Republic of Kazakhstan)

Источник: Комитет по статистике (Министерство национальной экономики Республики Казахстан)

by 23.9%, averaging 12.1% of its total export; Kazakhstan's imports from China amounted to US \$ 3.16 billion, down by 31.2%, averaging 23.1% of its total import. By November 2016, China has become Kazakhstan's second largest export market and the largest source of imports. Kazakhstan mainly imports clothes, electrical and mechanical equipment, construction materials, furniture, steel, etc. from China. Kazakhstan primarily exports oil and gas, non-ferrous metals, alluvial ore, grains, live leather, cotton, etc. to China. From January to November 2016, Kazakhstan's cargo import and export reached US \$ 4.8 billion, and increased by 21.7%. Among them, the export in the amount of US \$ 3.32 billion increased by 33.6%; imports totaling to US \$ 1.48 billion increased by 1.5%. Trade surplus amounted to US \$ 1.84 billion, increasing by 78.7%.

Cargo trains have already begun running from China to Iran through the territory of Kazakhstan and Astana is hoping to modernize its own available locomotives and repair 460 miles of rails. The project's total cost is to amount to \$2.7 billion; by making the upgrade, Kazakhstan aims to capture 10% of the \$600 billion trade volume between

экспортирует нефть и газ, цветные металлы, аллювиальную руду, зерно, кожу, хлопок в Китай. С января до ноября 2016 импорт и экспорт груза Казахстана достиг 4.8 миллиардов долларов США, увеличившись на 21.7%. В частности, экспорт составил сумму в 3.32 миллиардов долларов США, увеличился на 33.6%. Импорт, составляющий 1.48 миллиардов долларов США, увеличился на 1.5%. Положительный торговый баланс составил 1.84 миллиарда долларов США, увеличившись на 78.7%.

Грузовые поезда уже начали движение от Китая до Ирана через территорию Казахстана, и Астана надеется модернизировать свои собственные доступные локомотивы и восстановить 460 миль рельсов. Общая стоимость проекта должна составить 2.7 миллиардов долларов. Осуществив модернизацию железнодорожных путей, Казахстан стремится захватить 10% торгового оборота в размере \$600 миллиардов между Китаем и Европой. Правительство Казахстана начало ряд программ, включая "стратегию развития до 2050 года" и программу "100 конкретных шагов", которые подразумевают

railways.kz

“ LIANYUNGANG IS AMONG THE WORLD'S TOP 25 SEA-PORTS. THE MAIN PURPOSE OF THE TERMINAL IS TO HANDLE AND TO SHIP KAZAKHSTAN'S TRANSIT GOODS, TO DEPARTURE GOODS FROM SOUTHEAST ASIA AND AUSTRALIA. WITH A TOTAL AMOUNT OF INVESTMENTS OF US \$ 99, 4 MILLION, LIANYUNGANG HAS A PLANNED CONTAINER YARD OF 220,000 SQUARE METERS AND 3.8 KM OF RAILWAYS.

ЛЯНЬЮНГАН ВХОДИТ В ЧИСЛО 25 КРУПНЕЙШИХ МОРСКИХ ПОРТОВ В МИРЕ. ОСНОВНАЯ ЦЕЛЬ КАЗАХСТАНО-КИТАЙСКОГО ЛОГИСТИЧЕСКОГО ТЕРМИНАЛА – ЭТО ОБРАБОТКА И ТРАНСПОРТИРОВКА ГРУЗА КАЗАХСТАНА ИЗ И В ЮГО-ВОСТОЧНУЮ АЗИЮ И АВСТРАЛИЮ. ПРОЕКТ СТОИМОСТЬЮ 99.4 МЛН ДОЛЛАРОВ США, ЛОГИСТИЧЕСКИЙ ТЕРМИНАЛ РАПОЛАГАЕТ ПЛОЩАДЬЮ В 220000 КВАДРАТНЫХ МЕТРОВ И 3,8 КМ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ.

”

China and Europe. The government of Kazakhstan has launched several programs including the "2050 strategy" and the "100 concrete steps" that incorporate Chinese investments and goals for realignment with the OBOR Initiative. In effect, trade turnover between the two nations has surpassed \$20 billion and keeps growing, turning China into Kazakhstan's major strategic partner. Beijing has also already invested nearly \$30 billion in the country's mining, oil, transport, and agricultural sectors. These investments add to Astana's own \$9 billion stimulus plan for the nation's modernization. Furthermore, Astana is also constructing "special economic zones" that include the Khorgos "dry port" on the Kazakh-Chinese border. On November 25, 2011, the Kazakh government decided to establish the Khorgos-East Gate logistics center near the Khorgos "special economic zone".

Kazakh President Nursultan Nazarbayev and Chinese President Xi Jinping attended the opening ceremony of the first stage of the Kazakhstan logistics terminal in the Lianyungang port on May 19, 2014. The first train carrying 720 tons of wheat from Kazakhstan arrived in the Lianyungang

THE TERMINAL IS SEEN AS A PLATFORM FOR GOODS FROM THE CENTRAL ASIAN COUNTRIES THAT ARE TO GO OVERSEAS AND A BOOST TO THE CONSTRUCTION OF THE NEW SILK ROAD ECONOMIC BELT.

ТЕРМИНАЛ РАССМАТРИВАЕТСЯ В КАЧЕСТВЕ ПЛАТФОРМЫ ДЛЯ ТОВАРОВ ИЗ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ, КОТОРЫЕ, ПОПАВ В ЕВРОПУ, ДАДУТ ТОЛЧОК ПОСТРОЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОЯСА ШЕЛКОВОГО ПУТИ.

участие китайских инвестиций и задачи по реконструкции дорог в соответствии с инициативой «Один пояс, один путь». Фактически, товарооборот между двумя странами превзошел показатель в 20 миллиардов долларов США и продолжает расти, превращая Китай в крупного стратегического партнера Казахстана. Пекин также уже инвестировал почти 30 миллиардов долларов США в горную промышленность, нефть, транспорт и сельскохозяйственные секторы. Эти инвестиции помогают плану по стимулированию экономики Астаны с бюджетом в 9 миллиардов долларов США, нацеленный на национальную модернизацию. Кроме того, Казахстан совместно с Китаем также строит "особые экономические зоны", которые включают "сухопутный порт" Хоргос на казахско-китайской границе. 25 ноября 2011 года казахстанское правительство решило основать логистический центр «Хоргос-восточные ворота» рядом с "особой экономической зоной" в Хоргосе.

19 мая 2014 года Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев и Председатель КНР Си Цзиньпинь участвовали в цере-

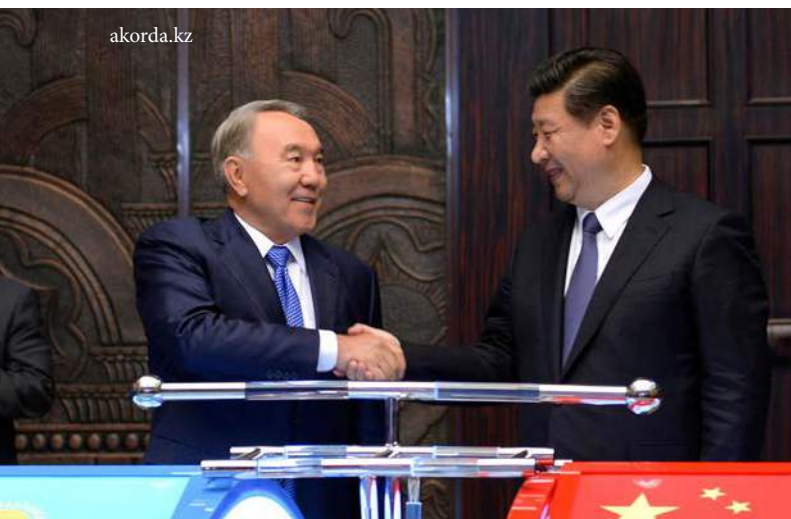
gang port on February 5, 2017. The first batch of wheat from Kazakhstan arrived in the Lianyungang port by a cargo train and was then shipped to Southeastern Asia, opening a new trade route. Transit cost of Kazakhstan's trade with East Asia significantly reduced, saving about US \$72 million per year. Thus, the distance to Japan shortened by 2500 km and by 3900 km to Singapore, comparing with the first Eurasian Continental Bridge route. Kazakhstan mainly imports vehicles and its parts, mechanical equipment, electrical appliances, plastic and rubber from East and Southeast Asia.

Chinese side made proposals on joint construction of the "Integrated Bonded Area New Area in Suwei district of Lianyungang". The Bonded Suwei New Area is supposed to join Kazakhstani and Chinese producers. In particular, the processing and modification of copper products, food, household goods, electronics, second-hand goods and vehicles are exported from Kazakhstan to North-East Asia. The Bonded Suwei New Area will supply exporters with technical support. Therefore, construction of the "Business complex", the "Asia-Europe trade and exhibition center", the "trade and service street" and other projects are planned. Among them, the total area of the SCO Countries Logistics Zone terminal will cover 450 hectares, where joint "State trading complex" will be constructed. According to the "Integrated Bonded Area New

мнии открытия первой линии Казахстанского логистического терминала в порту Ляньюньган. Первый поезд, перевозивший 720 тонн пшеницы из Казахстана, прибыл в порт Ляньюньган 5 февраля 2017 года. Первая партия пшеницы из Казахстана прибыла в порт Ляньюньган грузовым поездом и была отправлена в Юго-восточную Азию, открыв новый торговый маршрут. Транзитная стоимость торговли Казахстана с Восточной Азией значительно уменьшилась, сохраняя приблизительно 72 миллиона долларов США в год. Таким образом, расстояние до Японии сокращено на 2500 км и на 3900 км в Сингапур, по сравнению с маршрутом по Первому Евразийскому континентальному мосту. Казахстан, главным образом, импортирует автомобили и его комплектующие, механическое оборудование, электроприборы, пластмассу и резину из Восточной и Юго-Восточной Азии.

Китайская сторона внесла предложения на совместное строительство "Интегрированной области в районе Сувеи Ляньюньган". Эта зона должна будет объединить китайских и казахстанских производителей. В частности, предполагается обработка и модификация медных продуктов, пищевых продуктов, предметов домашнего обихода, электроники, подержанных товаров и транспортных средств, экспортируе-

Area in Suwei district of Lianyungang" plan, Special-Customs-Control-Area will be established by 2030. The Lianyungang Customs is located in harbor area of Lianyungang. Nowadays, it has set up 16 section offices, including supervision office, technological office, and customs clearance office and so on, and one functional office, one anti-smuggling branch comprised of eight offices. At present, its jurisdiction covers the whole city of Lianyungang.

China's elite have determined Lianyungang as an ultimate bridge linking the mainland with the maritime portions of the OBOR, thus, positioning it as one of Eurasia's most promising cities and making it a prime location for observers. Since it is also anticipated to play a bimodal (land and sea) role in linking the other regions of the extended supercontinent alongside its near limitless physical infrastructure development potential, Lianyungang is easily predicted to become the center of geo-economic gravity that holds the OBOR together, and likewise, one of the world's most critical economic fulcrums in the coming decades.

References

1. <https://sputniknews.com/columnists/201509251027546408-li-anyungang-new-silk-road-korybko/>
2. <http://ecrats.org/ru/news/2949>
3. <https://kapital.kz/economic/44060/port-lyanyungan-uvelic-hit-gruzopotok-tovarov-cherez-kazakhstan.html>
4. 2016年11月哈萨克斯坦贸易简讯. http://countryreport.mofcom.gov.cn/new/view110209.asp?news_id=52470
5. <http://thedi diplomat.com/2016/07/kazakhstans-china-choice/>
6. http://russiancouncil.ru/blogs/riacexperts/?id_4=1868
7. <http://www.at0086.com/Lianyungang-Customs/>

мых из Казахстана в Северо-Восточную Азию. Новая зона обеспечит снабжение экспортеров технической поддержкой. Следовательно, было запланировано строительство "Бизнес комплекса", "Торгового и выставочного центра Азия-Европа", "Торговой и сервисной улицы" и других объектов. Среди них общая площадь терминала Зоны логистики стран ШОС покроеет 450 гектаров, где будет построен совместный "Комплекс государственной торговли". В рамках "Интегрированной области в районе Сувеи Ляньюньган" специальная область таможенного контроля будет создана к 2030 году. Таможня Ляньюньган расположена в районе порта Ляньюньган. В настоящее время осуществляют свою деятельность 16 офисов, включая офис наблюдения, технологический офис, и пункт таможенной очистки, функциональный офис, отделение антиконтрабанды, состоящее из восьми офисов. В настоящее время его юрисдикция покрывает весь город Ляньюньган.

Правящая элита Китая определила Ляньюньган в качестве основного моста, связывающего материк с морскими частями "Одного пояса, одного пути". Таким образом, позиционирую порт в качестве одного из самых многообещающих городов Евразии, а также привлекательным объектом международной торговли. Поскольку ожидается, что он будет играть бимодальную роль (морскую и сухопутную) в соединении других регионов обширного континента, с учетом его безграничного физического потенциала развития инфраструктуры, можно утверждать, что Ляньюньган станет центром геоэкономической силы тяжести, которая объединяет "Один пояс, один путь", и соответственно, одним из самых важных экономических точек опоры в мире в ближайшие десятилетия.

Использованные источники

1. <https://sputniknews.com/columnists/201509251027546408-li-anyungang-new-silk-road-korybko/>
2. <http://ecrats.org/ru/news/2949>
3. <https://kapital.kz/economic/44060/port-lyanyungan-uvelic-hit-gruzopotok-tovarov-cherez-kazakhstan.html>
4. 2016年11月哈萨克斯坦贸易简讯. http://countryreport.mofcom.gov.cn/new/view110209.asp?news_id=52470
5. <http://thedi diplomat.com/2016/07/kazakhstans-china-choice/>
6. http://russiancouncil.ru/blogs/riacexperts/?id_4=1868
7. <http://www.at0086.com/Lianyungang-Customs/>

KAŞGAR ÖZEL EKONOMİK BÖLGESİNDEKİ SON GELİŞMELER

OMİRBЕК HANAYIAVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ,
ARAŞTIRMACIЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ, ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕР

ҚАШҚАР АРНАЙЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЙМАҒЫНДАҒЫ СОҢҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР

Giriş

Kaşgar, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin (SUÖB) batısında yer alan eski tarihi bir kenttir. Eski İpek Yolu'nun önemli güzergâhı üzerinde bulunan Kaşgar, tarihsel olarak bölgedeki etnik Uygurların ticari, dini ve kültürel merkezi konumundaydı. 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti (kısaca Çin) SUÖB'ni tamamen kontrole alınca, Kaşgar kenti Uygurların yoğun olarak yaşadığı Kaşgar ilinin siyasi merkezi oldu. Kaşgar ilinin siyasi merkezi olmasına ve Uygurların yoğun olarak yaşamasına rağmen, Kaşgar kenti tarihsel, dini ve kültürel önemini kaybetmeye başlamıştır. Bununla birlikte Kaşgar ili Çin'deki en yoksul 14 ilden biridir. Pekin yönetimi uzun yıllardır SUÖB'ne yönelik ekonomik politikasında ağırlığı Urumçi'ye, yani Kuzey Sincan'a vermiştir. Taklamakan Çölü ile Tanrı Dağları'nın ortasında yer alan Kaşgar'ın coğrafi konumu, ulaşım altyapısının yetersizliği ve nüfus yoğunluğunun fazla olması bölgedeki ekonomik ve sosyal sorunlara neden olmuştur.

SUÖB İstatistik Kurumu'nun 2016 yılındaki verilerine göre, Uygurların sayısı 4.488.201 nüfuslu Kaşgar ilinde 4.125.403, 607.051 nüfuslu Kaşgar kentinde ise 514.974'dir. [1] [2] İstatistik verilere göre, 2014 yılında Kaşgar ilinde 1.0559 milyon insan yoksulluk sınırında yaşamaktadır ki, bu rakam tüm SUÖB genelindeki yoksul insan sayısının %40.6'sına karşılık gelmektedir. [3] Uzun zaman-

Kіріспе

Қашғар - Шыңжаң Ұйғыр Автономиялық Районының (ШҰАР) батысындағы ескі тарих қала. Көне Жібек жолының бойында орналасқан Қашғар қаласы, тарихта аймақтағы этникалық ұйғырлардың ірі сауда-саттық, діни және мәдени орталығы болатын. 1949 жылы Қытай Халық Республикасы (ҚХР) Шыңжаңда өз билігін орнатқаннан кейін, Қашқар қаласы ұйғырлар тығыз қоныстанған Қашқар аймағының саяси орталығы болды. Алайда, Қашқар аймағының саяси орталығы және ұйғырлар тығыз қоныстанған қала болғанына қарамастан, Қашқар бұрыннан жалғасқан тарихи, діни және мәдени маңызын жоғалта бастады. Сонымен қатар, Қашқар Қытайдағы ең кедей 14 өңірдің бірі болып табылады. Өйткені Қытай билігі көп жылдан бері Шыңжаңға қаратқан экономикалық саясатында Үрімшіні негіз етіп, Солтүстік Шыңжаңға басымдылық беріп келген болатын. Сондай-ақ Такламакан шөлі мен Тәңір тауларының ортасында орналасқан Қашқардың географиялық жағдайы, көлік инфрақұрылымының дамымауы және халық тығыздығының жоғарылығы аймақтағы экономикалық және әлеуметтік мәселелерді туғызған еді.

ШҰАР Санақ комитетінің 2016 жылғы мәліметтері бойынша, жалпы 4,488,201 тұрғыны бар Қашқар аймағында 4,125,403, ал 607,051 тұрғыны бар Қашқар қаласында 514,974 ұйғыр тұрады. [1] [2] 2014 жылғы санаққа сәйкес, Қашғар аймағында

* Ідари yapısına göre, Sincan Uygur Özerk Bölgesi 10 il, doğrudan yönetilen 2 şehir ve 4 ilçeden oluşur.

* Басқару жүйесіне қарай, ШҰАР 10 облыс-аймақ, тіке қарасты 2 қала мен 4 ауданнан құралады.

дир Қашғар илинin орталама кіші бaшына GСYІH'cы, SUÖB'nin орталама кіші бaшына GСYІH'cына гөре дүшүк ve ишicлик opани icе SUÖB'nin ишicлик opани кaршисында үкceк oлмұcтyр. Öрнеғин, 2000 yылндaн 2015 yылнa кaдaр Қaшғaр илинin her 5 yыллнк oртaлaмa кіші бaшына GСYІH'cы ve ишicлик opани aшaғидaки Tаbлo 1'deн гөрүлeбилir. [4] [5]

1,0559 млн. aдaм кeдeйлiктe өмip cүрeтiн бoлып, бұл көрсеткіш ШҰАР-ндағы тұрмысы төмен жалпы халықтың 40,6%-ына сәйкес келеді. [3] Ұзақ жылдар бойы Қашғар аймағының жан басына шаққандағы ЖІӨ ШҰАР-ның жан басына шаққандағы ЖІӨ-мен салыстырғанда төмен, керісінше жұмыссыздық деңгейі ШҰАР-ндағы

Yıl Жылы	Қашғар илi Қашғар аймағы		SUÖB ШҰАР	
	Кіші бaшына GСYІH (\$) Жан басына шаққандағы ЖІӨ (\$)	Ішicлик opанн % Жұмыссыздық дең- гейі %	Кіші бaшына GСYІH (\$) Жан басына шаққандағы ЖІӨ (\$)	Ішicлик opанн% Жұмыссыздық деңгейі %
2000	266.5	2.75	891	3.8
2005	486.5	3.86	1600	3.8
2010	1439.4	3.86	3690	3.2
2015	2811.5	3.31	6428	3.3

Tablo 1: SUÖB ve Қашғар илинin yыллaр итiбapиeлe кіші бaшына GСYІH'cы ve ишicлик opанн

1 Кесте: ШҰАР және Қашғар аймағының жан басына шаққандағы ЖІӨ мен жұмыссыздық деңгейі

Sincan'ın güneyinde bulunan Қашғар илинin дш ticaret hacminin SUÖB дш ticaret hacmindeki payı дүшүк bir seviyededir. Örneğин, Қашғар илинin SUÖB'nin дш ticaret hacmindeki payı 2005 yылнда %1.08, 2010 yылнда %5.22 ve 2015 yылнда icе %8 oларaк гeрчeклeшмiштир. [5] [6] Özelde Қашғар, Genelde Güney Sincan'ın Kuzey Sincan'la kıyasla ekonomik sıkıntıları uzun yıllardır varlığını sürdürmektedir. Örneğин, Güney Sincan'ın SUÖB GСYІH'сindaki payı 2010 yылнда %27.2 ve 2015 yылнда %19.2 oлмұcтyр. [7] [8] Güney ve Kuzey Sincan arasında uzun yıllardır devam eden ekonomik eşitsizliklerin tüm bölgedeki ekonomik gelişmeyi aksattığı söylenebilir.

орташа жұмыссыздық деңгейінен жоғары болып келді. Мысалы, 2000-2015 жылдар арасындағы әр 5 жылдағы Қашғар аймағының жан басына шаққандағы ЖІӨ мен жұмыссыздық деңгейін төменде 1-кестеден көруге болады. [4] [5]

Қашғар аймағының сыртқы сауда көлемінің ШҰАР сыртқы сауда көлеміндегі үлесі де төмен деңгейде. Мысалы, Қашғар аймағының сыртқы сауда көлемінің ШҰАР сыртқы сауда көлеміндегі үлесі 2005 жылы 1,08%, 2010 жылы 5.22% және 2015 жылы 8%-ды құраған болатын. [5] [6] Қашқардың, жалпы алғанда Оңтүстік Шыңжаңның Солтүстік Шыңжаңмен салыстырғандағы экономикалық қиындықтары көп

Гүней ve Kuzey Sincan arasında yaşanan экономик ешiтсiзлiк sorununu чöзмек iчiн Kaшғар башта olmak üzere Gүней Sincan'ın kalkınmasına дөнük planlar 2004 yılından itibaren ачıklанmaya башлаmıştır. Örneğiн, 29-30 Haziran 2004 tarihinde Guangzhou'da gerçеkleşen "Kaшғар ve Orta Asya-Gүней Asya Ekonomik Bölgesi Kalkınma Stratejisi" başlıklı toplantılar sırasıyla 20-21 Temmuz Kaшғар'da, 22-23 Ağustos Hangzhou'da ve 15-16 Kasım Pekin'de devam etmiştir. [9] Toplantılarda net kararlar alınmamış olsa da "Kaшғар ve Orta Asya-Gүней Asya Ekonomik Bölgesi Kalkınma Stratejisi" çerçevesinde bölgenin kalkınmasına dayalı araştırmaların devam edilmesi karara bağlanmıştır.

Çin hükümeti esas itibarıyla Orta Asya ile olan ekonomik ilişkilerini arttırmaya ve Kazakistan ile olan Horgos Uluslararası Sınır Ötesi İşbirliği Merkezine yönelik anlaşmayı hayata geçirmeye önem vermektedir. Ayrıca, башта ABD olmak üzere Batı ülkelerinin 2001 yılında Afganistan'a müdahalesi ve Taliban'ın Pakistan'a çekilmesi sonucu 2004 yılından itibaren Pakistan'a bağlı Veziristan bölgesinde

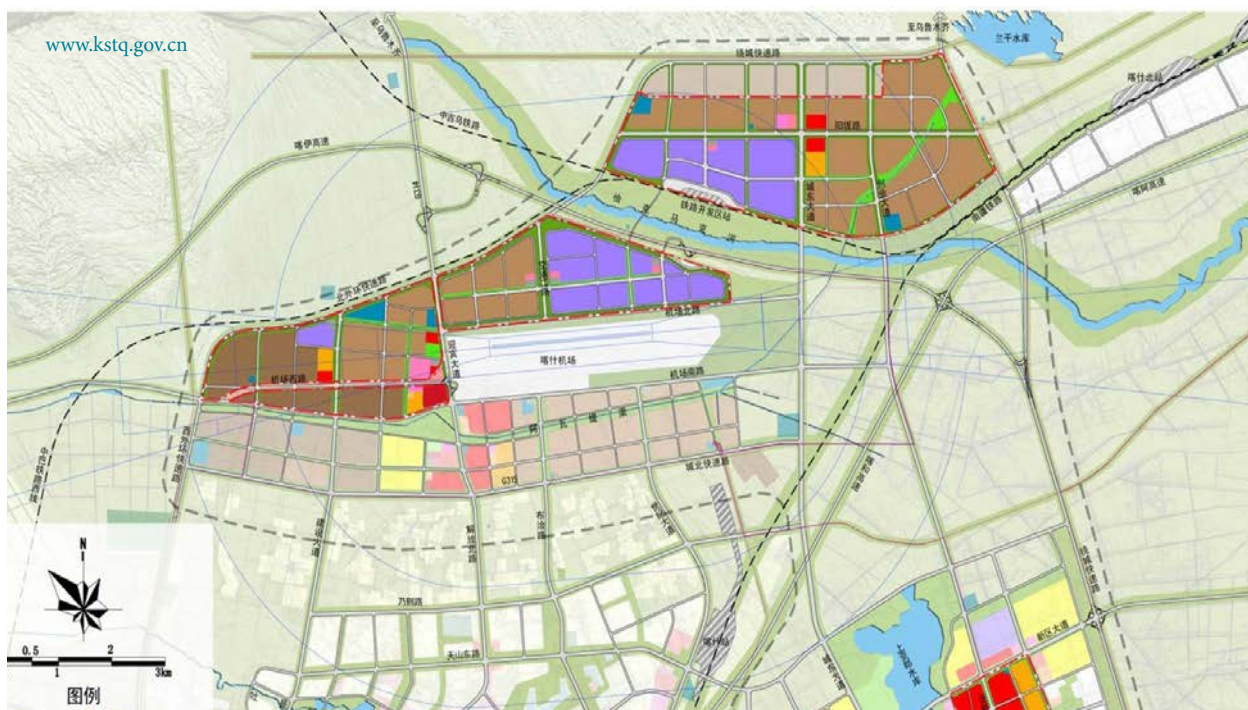
GÜNEY VE KUZЕЙ SINCAN ARASINDA YAŞANAN EKONOMİK EŞİTSİZLİK SORUNUNU ÇÖZMEK İÇİN KAŞGAR BAŞTA OLMAK ÜZERE GÜNEY SINCAN'IN KALKINMASINA DÖNÜK PLANLAR 2004 YILINDAN İTİBAREN AÇIKLANMAYA BAŞLAMISITIR.

ОҢТҮСТІК ЖӘНЕ СОЛТҮСТІК ШЫҢЖАҢНЫҢ АРАСЫНДАҒЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТЕҢСІЗДІКТІ ЖОЮ ҮШІН ҚАШҚАРДЫ НЕГІЗ ЕТКЕН БҮКІЛ ОҢТҮСТІК ШЫҢЖАҢДЫ ДАМУ ЖОСПАРЛАРЫ 2004 ЖЫЛДАН БАСТАП ОРТАҒА ШЫҚҚАН ЕДІ.

жылдар бойы жалғасып келеді. Мысалы, Оңтүстік Шыңжаңның бүкіл ШҰАР ЖІӨ-дегі үлесі 2010 жылы 19,2% ғана болса, 2015 жылы 27,2%-ды ғана құрады. [7] [8] Оңтүстік және Солтүстік Шыңжаң арасындағы көп жылдар бойы жалғасқан экономикалық теңсіздіктің жалпы ШҰАР-ның экономикалық дамуын тежеп келгенін айтуға болады.

Оңтүстік және Солтүстік Шыңжаңның арасындағы экономикалық теңсіздікті жою үшін Қашқарды негіз еткен бүкіл Оңтүстік Шыңжаңды дамыту жоспарлары 2004 жылдан бастап ортаға шыққан еді. Мысалы, 2004 жылы 29-30 маусым аралығында Гуанчжоуда өткізілген «Қашқар мен Орталық Азия - Оңтүстік Азия Өңірлік Экономикалық Даму Стратегиясы» атты жиналыс, сол жылы 20-21 шілде күндері Қашқарда, 22-23 тамыз күдері Ханчжоуда және 15-16 қараша аралығында Пекинде жалғасын тапқан болатын. [9] Аталған жиналыстарда нақты шешімдер қабылданбағанымен, «Қашқар мен Орталық Азия - Оңтүстік Азия Өңірлік Экономикалық Даму Стратегиясы» аясында аймақты дамытуға байланысты ғылыми зерттеу-

“

ESKİ İPEK YOLU'NUN ÖNEMLİ
GÜZERGÂHI ÜZERİNDE BULUNAN
KAŞGAR, TARİHSEL OLARAK BÖL-
GEDEKİ ETNİK UYGURLARIN TİCARİ,
DİNİ VE KÜLTÜREL MERKEZİ KONU-
MUNDAYDI.

КӨНЕ ЖІБЕК ЖОЛЫНЫҢ БОЙ-
ЫНДА ОРНАЛАСҚАН ҚАШҒАР
ҚАЛАСЫ, ТАРИХТА АЙМАҚТАҒЫ
ЭТНИКАЛЫҚ ҰЙҒЫРЛАРДЫҢ ІРІ
САУДА-САТТЫҚ, ДІНИ ЖӘНЕ МӘ-
ДЕНИ ОРТАЛЫҒЫ БОЛАТЫН.

”

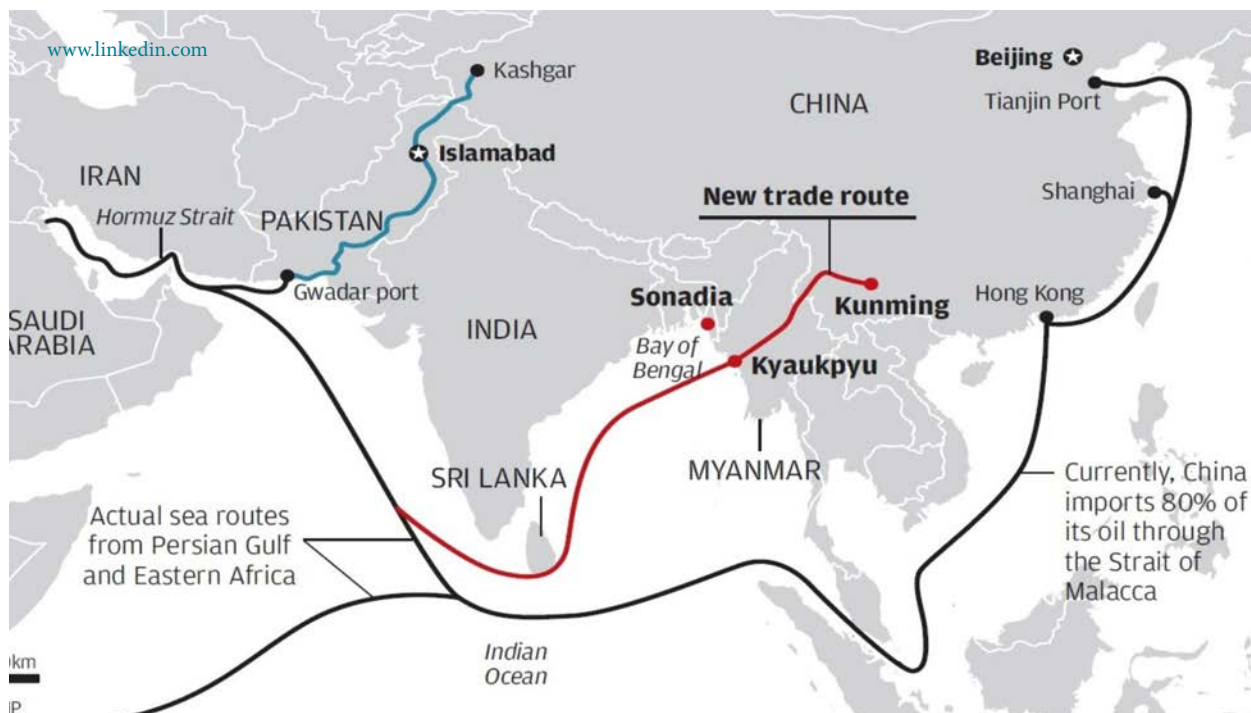
қауымаларын жоғулашмасы Чіні тедіргін етміштір. Нитекім Кашғар илі СУӨБ'декі етнік қауымалар иле терөр олауларынн ен чок ортауа чықтығы бир yerдiр. Örneğiн, 2008 Пекин Yaz Olimpiyatlarına sadece 4 гүн kala Кашғар kentinde olan терөр олауы бөлгедекі буюк терөр олауларынн бирисидiр. 5 Temmuz 2009 tarihinde Урумчи'де ortaya чыкан етнік қауыманн, sadece СУӨБ'нин sosyal ve ekonomik durumu için деğil, Чінін СУӨБ'не yönelik politikası için de bir dönüm noktası teşkil ettiği söylenebilir.

5 Temmuz olayı tüm СУӨБ ekonomisini olumsuz yönde etkilemiştir. Örneğiн, 2008 yılında %11 olan СУӨБ'nin ekonomik büyümesi 2009 yılında %8.1'e gerilemiş ve dış ticaret hacmi 2008 yılına göre %37.8 azalarak 13.82771 milyar dolar olmuştur. [10] Kашғар ilinin dış ticaret hacmi ise 2008 yılına göre %55.9 azalarak 876.05 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. [5] Dolayısıyla 2009 yılından sonra Пекин yönetimi, özellikle СУӨБ'nin güvenliği ve istikrarı açısından bölgeye yönelik yeni siyasi ve ekonomik önlemler almaya başlamıştır. Bu kapsamda 22-25 Ağustos 2009 tarihinde Çin Devlet Başkanı ve ÇKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri Hu Jintao СУӨБ'de denetlemede bulunmuştur. [11] 5 Kasım 2009 tarihinde Çin Devlet Konseyi, Çin Merkez Bankası, Kalkınma ve Reform Komis-

лерді жалғастыру туралы қарар қабылданды.

Шынын қуғанда, Қытай үкіметі Орталық Азиямен арадағы экономикалық қарым-қатынастарын жақсарту мақсатында ең алдымен Қазақстанмен болған «Қорғас» шекара маңы ынтымақтастық халықаралық орталығының тиімділігін пайдалануға баса мән беріп келген еді. Сонымен қатар, АҚШ бастаған Батыс елдерінің 2001 жылы Ауғанстан соғысына араласуы және Талибанның Пәкістанға ығысуы салдарынан 2004 жылдан бастап Пәкістанның Уәзірстан аймағында қақтығыстың ұлғаюы, Қытай алаңдатқан да болатын. Қашқар аймағы этникалық қақтығыстар мен террорлық шабуылдар көбірек туылатын жерлерден бірі. Мысалы, 2008 жылғы Пекин Жазғы Олимпиадасына тек 4 күн қалғанда Қашқар қаласында туылған террор шабуылы аймақтағы ең ірі лаңкестік оқиғалардың бірі болып табылады. 2009 жылы 5 шілдеде Үрімшіде туылған этникалық қақтығыс ШҰАР-ның әлеуметтік-экономикалық ахуалы үшін ғана емес, Қытайдың ШҰАР-на қаратқан саясаты үшін маңызды бетбұрыс болды деуге болады.

Өйткені 5 Шілде Оқиғасы бүкіл ШҰАР экономикасына кері әсерін тигізді. Мысалы, 2008 жылы ШҰАР-ның экономикасының өсімі 11% болса, 2009 жылы 8,1%-ға дейін төмендеді, ал сыртқы

yonu, Devlet Vergi İdaresi ve diğer bakanlıkların yetkililerinden oluşan 400 kişilik devlet heyeti SUÖB'deki mevcut ve olası sorunları ve çözüm yollarını araştırmak, özellikle bölgenin ekonomik kalkınması için gerekli incelemeler yapmak amacıyla bölgede bulunmuştur. [12] 30 Mart 2010 tarihinde Pekin'de düzenlenen SUÖB Çalışma Toplantısı'nda Çin Devlet Konseyi, Pekin, Tianjin, Shanghai, Guangdong, Liaoning ve Shenzhen gibi 19 gelişmiş eyalet ve şehir tarafından SUÖB'ye yönelik büyük çaplı ekonomik destek ve yatırım kampanyasının başlatılmasına karar vermiştir. Karara göre söz konusu 19 eyalet ve şehir 2011 yılından itibaren toplam 10 milyar yuan (yaklaşık 1.55 milyar dolar) yatırım desteğinde bulunmaları ve bu parasal miktarı 2020 yılı kadar arttırmaları öngörülmüştür. [13]

Jeopolitik açıdan bakıldığında 2008 yılının sonunda ABD Başkanı seçilen Barack Obama'nın 2009 yılında ilk dış ziyaretini Ortadoğu'ya yaparak dış politikasında Ortadoğu'ya önem vermeye başlaması, 2009 yılında Pakistan'ın Veziristan'da zafere kazanması ve 2010 yılında Arap Baharı'nın başlamasıyla başta ABD olmak üzere Batı ülkelerinin Orta Doğu'daki askeri çabalara daha çok ağırlık vermeleri gibi politikaların, SUÖB'in yakın çevre coğrafyasında jeopolitik anlamda bir boşluk doğurduğu söylenebilir. Çin bu boşluğu özellikle Güney Sincan'la komşu olan Pakistan, Afganistan, Tacikistan ve Kırgızistan'la hatta diğer Orta Asya ülkeleriyle ekonomik ilişkilerini genişleterek doldurmaya çalışmıştır. Örneğin, 2002 yılında Çin-Afganistan arasındaki ticaret hacmi 19.991 milyon dolar iken, 2015 yılında ise 376 milyon dolar olarak %178.1 artmıştır. Bu rakamla Çin Afganistan'ın en büyük ikinci ticaret ortağı haline gelmiştir. [14] [15] 2000 yılında Çin-Kırgızistan arasındaki ticaret hacmi yaklaşık 201 milyon dolar olurken, 2015 yılında 1.99 milyar dolara yükselerek, Kırgızistan'ın en büyük ikinci ticaret ortağı olmuştur. [16] [17] 2000'lerden sonra daha giderek artan

17-19 MAYIS 2010 TARİHİNDE PEKİN'DE ÇİN DEVLET KONSEYİ TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN SUÖB ÇALIŞMA TOPLANTISI'NDA KAŞGAR ÖZEL EKONOMİK BÖLGESİ'Nİ KURMA KARARI KABUL EDİLMİŞTİR.

2010 JYLY 17-19 MAMYR APALYFYH-DA PEKINDE QYTAYDYŇ MEMLEKETTK KEŇESI ŐYIMDASTYRFAN ŞŪAR TURALY MÄJİLİSTE QASHQAR ARNAIY EKONOMIKALYK AYMAFYH ŞŪRU TURALY ŞEŞİM QABYLDANDY.

MAYIS 2013'DE "KAŞGAR ÖZEL EKONOMİK BÖLGESİ'NİN GENEL KALKINMA PLANI" ONAYLANMIŞTIR.

2013 JYLDYŇ MAMYR AYYHDA «QASHQAR ARNAIY EKONOMIKALYK AYMAFYHNYŇ NEĞİZGI DAMY JOSPARY» BEKİTİLDİ.

sauda көлемі 2008 жылмен салыстырғанда 37,8% азайып, 13,82771 миллиард долларды құрады. [10] Қашқар аймағының сыртқы сауда көлемі 2008 жылмен салыстырғанда 55,9% төмендеп, 876,05 млн доллар ғана болды. [5] Сондықтан, ресми Пекин, 2009 жылдан бастап әсіресе ШҰАР-ның қауіпсіздігі мен тұрақтылықты тұрғысынан жаңа саяси және экономикалық шаралар қабылдай басталды. Осы тұрғыдан, 2009 жылы 22-25 тамыз аралығында ҚХР президенті әрі Қытай коммунистік партиясы (ҚКП) Орталық комитетінің бас хатшысы Ху Цзиньтао ШҰАР-на қызметтік тексеру жүргізді. [11] 2009 жылы 5 қарашада Қытайдың Мемлекеттік кеңесі, Орталық банк, Даму және реформалар комитеті, Мемлекеттік салық комитеті және басқа да министрліктерінің лауазымды тұлғаларынан құралған 400 адамдық мемлекеттік делегациясы өңірдегі өзекті мәселелер мен олардың шешу жолдарын қарастыру, әсіресе өңірдің экономикалық дамуы үшін қажетті зерттеулер жүргізу мақсатында ШҰАР-на келді. [12] 2010 жылы 30 наурызда Пекинде өткен ШҰАР туралы мәжілісте Қытайдың Мемлекеттік кеңесі, Пекин, Тяньцзинь, Шанхай, Гуандун, Ляонин және Шэньчжэнь қатарлы 19 дамыған өлкесі мен ірі қаласының ШҰАР-на бағытталған экономикалық және инвестициялық қолдау науқанын бастау туралы шешім қабылдады. Шешімге сәйкес, аталған 19 дамыған өлке мен ірі қала тарапынан 2011 жылдан бастап 10 млрд. юань (шамамен 1,55 млрд.) инвестиция салу және инвестиция көлемін 2020 жылға дейін жалғасты көбейту жоспарланды. [13]

Геосаяси тұрғыдан қарағанда, 2008 жылдың соңында билікке келген АҚШ Президенті Барак Обаманың 2009 жылы өзінің алғашқы сапарын Орта Шығыс елдерінен бастау арқылы сыртқы саясатында Орта Шығысқа басымдылық бере бастауы және 2009 жылы Пәкістанның Уәзірстандағы қақтығыстарда жеңіске жетуі, сондай-ақ 2010 жылы «Араб көктемі» деп аталған төңкерістерінің етек алуымен АҚШ бастаған Батыс елдерінің

Çin-Pakistan ikili ekonomik ilişkileri, 2005 yılında iki ülke arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmasıyla yeni bir aşamaya ulaşmıştır. 2000 yılında 1.16 milyar dolar olan Çin-Pakistan ticaret hacmi, yıllık %28.9 düzeyinde bir artış sağlayarak 2007 yılında 6.886 milyar dolar olmuştur. 2015 yılında ise bu rakam 18.93 milyar doları göstermiştir. [18] [19] 2000-2015 yılları arasında Çin'in söz konusu ülkelerle olan ekonomik ilişkilerinin gelişimi, Kaşgar başta olmak üzere Güney Sincan'ın ekonomik kalkınmasına katkı yapmıştır. Çünkü söz konusu ülkelerle Çin arasındaki 5 sınır geçidinin hepsi Kaşgar ilinde bulunmaktadır.

Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi

17-19 Mayıs 2010 tarihinde Pekin'de Çin Devlet Konseyi tarafından gerçekleştirilen SUÖB Çalışma Toplantısı'nda Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'ni kurma kararı kabul edilmiştir. Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi, Kaşgar kentinde 40 kilometrekarelik Kaşgar Endüstri Parkı ve Irkeştam Geçidinde 10 kilometrekarelik Irkeştam Geçidi Endüstri Parkı olmak üzere toplam 50 kilometrekarelik bir alanı kapsamaktadır. Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'n-

күш-жігерін Орта Шығыстағы әскери қимылдарға салуы ШҰАР-на жақын аймақтарда геосаяси бастық қалыптастырды деуге болады. Ал Қытай жағы болса, әсіресе Оңтүстік Шыңжаңмен көршілес Пәкістан, Ауғанстан, Тәжікстан және Қырғызстан, сондай-ақ басқа да Орталық Азия елдерімен экономикалық қарым-қатынасын кеңейту арқылы осы геосаяси бастықты толтыруға тырысты. Мысалы, Қытай мен Ауғанстан арасындағы сауда-саттық көлемі 2002 жылы 19,991 млн доллар болса, 2015 жылы 376 млн долларды құрап, 178,1% артты. Осылайша Қытай Ауғанстанның екінші ірі сауда әріптесі болып отыр. [14] [15] Қытай мен Қырғызстан арасындағы сауда айналымы 2000 жылы шамамен 201 млн долларды құраса, 2015 жылы 1.99 млрд. долларға жетіп, Қытай Қырғызстанның екінші ірі сауда әріптесіне айналды. [16] [17] 2000 жылдан кейін арта бастаған Қытай мен Пәкістанның екіжақты экономикалық қарым-қатынасы 2005 жылда екі ел арасында қол қойылған еркін сауда келісіміне байланысты жаңа бір кезеңге өтті. Қытай мен Пәкістан арасындағы сауда айналымы 2000 жылы 1,16 миллиард доллар болса, жыл сайын 28,9% артып 2007 жылы 6.886 млрд.

de öncelikle ticaret ve lojistik, elektrik malzemeleri, tarım ürünleri, tekstil, inşaat malzemeleri, metalürji, kaynak işleme, makine imalatı, turizm, kültürel ve etnik ürünler, biyoteknoloji, yenilenebilir enerji, temiz enerji, yeni malzemeler gibi üretim sektörlerinin geliştirilmesi öngörülmektedir. 40 kilometrekarelik Kaşgar Endüstri Parkı, bölgesel ticaret ve lojistik merkezi, finans merkezi ve kaynak işleme bölgesini oluşturmaya odaklanmıştır. 10 kilometrekarelik Irkeştam Geçidi Endüstri Parkı'nın ana işlevinde ise ithalat ve ihracat malları için işleme hizmetleri ile depolama ve nakliyat hizmetleri yer almaktadır. [20]

Çin hükümeti, 30 Eylül 2011 tarihinde "Kaşgar ve Horgos Özel Ekonomik Bölgesi ile İlgili Kalkınma Kararını" yayınlamıştır. [21] Karara göre Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin gelişimi genelde iki aşamadan oluşan bir süreç içinde gerçekleştirilme- si öngörülmüştür: 2015 yılında bölgenin GSYİH'sını 8 milyar yuana (yaklaşık 1.276 milyar dolar), 2020 yılında ise 26 milyar yuana (yaklaşık 4.147 milyar dolar) çıkarmak hedeflenmiştir. [22] Aynı zamanda 2011-2015 yılları arasında SUÖB'ne toplam 2 trilyon yuan (yaklaşık 310 milyar dolar) yatırım yapılması da öngörülmüştür. [23] Özellikle Kaşgar'ın ekonomik durumunu ele alarak bölgenin ekonomik kalkınmasına gerekli siyasi ve ekonomik önlemlerin incelenmesi hedefiyle, 15 Aralık 2011 tarihinde Pekin'de Kaşgar Strateji Geliştirme Enstitüsü kurulmuştur. [24]

Mayıs 2010'da Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin kurulma kararı kabul edildikten sonra Kaşgar iline yapılan sabit yatırımların hızla arttığı görülmektedir. Örneğin, 2010 yılında Kaşgar iline yapılan sabit yatırımlar %30.1 artışla 27.059 milyar yuana (yaklaşık 3.98 milyar dolar) ulaşmıştır. Özel olarak sanayi yatırımları 7.514 milyar yuan (yaklaşık 1.11 milyar dolar) olarak %53.8 artış ve gayrimenkul yatırımları 2.008 milyar yuan (yaklaşık 296.6 milyon dolar) olarak %85.4 artış sağlamıştır. [25] 2011 yılında ise Kaşgar iline yapılan sabit

2012 YILINDA 16 MİLYAR YUANLIK (YAKLAŞIK 2.535 MİLYAR DOLAR) YATIRIMLA KAŞGAR ÖZEL EKONOMİK BÖLGESİ'NİN ALT YAPI TESİSLERİ İNŞAATA BAŞLAMIS'TIR.

2012 ЖЫЛЫ ЖАЛПЫ 16 МЛРД. ЮАНЬ (ШАМАМЕН 2,535 МЛРД. ДОЛЛАР) ИНВЕСТИЦИЯМЕН ҚАШҚАР АРНАЙЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЙМАҒЫНДАҒЫНЫҢ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ НЫСАНДАРДЫҢ ҚҰРЫЛЫСЫ БАСТАЛДЫ.

долларды құрады. 2015 жылы бұл көрсеткіш бір 18,93 млрд. долларға жетті. [18] [19] 2000-2015 жылдар арасында Қытайдың аталған елдермен экономикалық қатынастарының дамуы, әсіресе Қашқар аймағын қамтыған Оңтүстік Шыңжаң өңірінің экономикалық дамуына үлес қосты. Өйткені Қытайдың аталған елдермен арадағы 5 шекаралық өткелінің барлығы Қашқар аймағында орналасқан болатын.

Қашқар Арнайы Экономикалық Аймағы

2010 жылы 17-19 мамыр аралығында Пекинде Қытайдың Мемлекеттік кеңесі ұйымдастырған ШҰАР туралы мәжілісте Қашқар арнайы экономикалық аймағын құру туралы шешім қабылданды. Қашқар арнайы экономикалық аймағының, Қашқар қаласындағы 40 шаршы шақырымдық Қашқар индустриялық паркі мен 10 шаршы шақырымдық Иркештам индустриялық паркін өз ішіне алған жалпы 50 шаршы шақырым алаңды қамтиды. Қашқар арнайы экономикалық аймағының негізінен сауда және логистикалық, электр жабдықтары, ауыл шаруашылық өнімдері, тоқыма, құрылыс материалдары, металлургия, қайта өңдеу, машина жасау, туризм, мәдени және ұлттық өнімдер, биотехнология, жаңартылатын энергия, экологиялық таза энергия және жаңа материалдар қатарлы өндірістік секторларды дамытуға бағытталған. 40 шаршы шақырымдық Қашқар индустриялық паркін аймақтығы сауда әрі логистикалық, қаржылық және қайта өңдеу орталығы ретінде құру қарастырылған. Ал 10 шаршы шақырымдық Иркештам индустриялық паркінің негізгі функциясы импорттық және экспорттық тауарлар үшін қайта өңдеу қызметтері, сақтау және тасымалдау қызметтер болып табылады. [20]

Қытай үкіметі, 2011 жылы 30 қыркүйекте «Қашқар және Қорғас арнайы экономикалық аймағын дамыту қарарын» жариялады. [21] Қарарға сәйкес, Қашқар арнайы экономикалық аймағын

yatırımlar 38.419 milyar yuana (yaklaşık 5.95 milyar dolar) ulaşarak %42 büyümüştür. Bu dönemde de özel olarak sanayi yatırımları ve gayrimenkul yatırımları yüksek artış göstermiş, yeni sanayi yatırımları 11.406 milyar yuan (yaklaşık 1.77 milyar dolar) olarak %51.8 artış ve gayrimenkul yatırımları 3.275 milyar yuan (yaklaşık 507.06 milyon dolar) olarak %63.1 artış sağlamıştır. Nitekim 2011 yılında Kaşgar iline Shanghai, Guangdong, Shandong ve Shenzhen tarafından verilen ekonomik destek 3.582 milyar yuana (yaklaşık 554.6 milyon dolar) ulaşmıştır. [26] Böylece tüm Kaşgar iline yapılan bu tür yatırımlar ve ekonomik destekler Kaşgar'ın ekonomik kalkınmasına katkı sağlayarak Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin altyapısı için uygun zemin oluşturmuştur.

2012 yılında 16 milyar yuanlık (yaklaşık 2.535 milyar dolar) yatırımla Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin altyapı tesisleri inşaata başlamıştır. [27] İlk olarak 26 Mart 2012 tarihinde Kaşgar Endüstri Parkı'nın ilk 3 büyük projesi olarak 700 milyon yuanlık (yaklaşık 110.9 milyon dolar) yatırımla Shenka Caddesi; 399 milyon yuanlık (yaklaşık 63.208 milyon dolar) yatırımla Kaşgar Yeni şehir Atıksu Arıtma Tesisi ve 59.47 milyon yuanlık (yaklaşık 9.421 milyon dolar) yatırımla Kaşgar Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi projeleri başlamıştır. [28] 23 Nisan 2012 tarihi itibarıyla Kaşgar Endüstri Parkı'nın 3.56 kilometrekarelik bir alanında Kaşgar Serbest Ticaret Bölgesi tesis edilerek toplam 2.9 milyar yuan (yaklaşık 459.41 milyon dolar) yatırım yapılmıştır. [29]

Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin kurulma kararının alınmasıyla birlikte Kaşgar uluslararası havalimanına da önem verilmeye başlanmıştır. Örneğin, 2010 yılında Pekin, Guangzhou ve Shanghai gibi 11 büyük şehirden Kaşgar'a direkt uçuşlar gerçekleştirilmiştir. [30] 2011-2012 yıllarında Kaşgar uluslararası havalimanının taşımacılık potansiyelini arttırmak amacıyla birkaç proje gündeme alınmıştır. Örneğin 8 Ağustos 2011 tarihinde Kaşgar uluslararası havalimanının güvenlik tesislerini yenileme projesi 9.0082 milyon yuanlık (yaklaşık 1.427 milyon dolar) yatırımla ele alınmıştır. 20 Ağustos 2012 tarihinde Kaşgar uluslararası havalimanının pist yenileme projesine 9.7 milyon yuan (yaklaşık 1.437 milyon dolar) yatırım, aynı zamanda Kaşgar uluslararası havalimanının güvenlik seviyesini arttırmak için 10 milyon yuanlık (yaklaşık 1.584 milyon do-

**2016 YILIN SONUNA
KADAR KAŞGAR ÖZEL
EKONOMİK BÖLGESİ
İNŞAATININ HAFRİYAT
ÇALIŞMALARI VE
SU, ELEKTRİK VE
DOĞALGAZ İLE
BİRLİKTE HABERLEŞME
VE ULAŞIM GİBİ
ALTYAPISI İÇİN
TOPLAM 16 MİLYAR
YUAN (YAKLAŞIK
2.58 MİLYAR DOLAR)
OLMUŞTUR.**

дамытуды екі кезеңге бөліп жүзеге асыру: 2015 жылы экономикалық аймақтың ІЖӨ-н 8 млрд. юанға (шамамен 1,276 млрд. доллар), 2020 жылы 26 млрд. юанға (шамамен 4,147 млрд. доллар) жеткізу жоспарланды. [22] Сонымен қатар 2011-2015 жылдары арасында ШҰАР-на жалпы 2 трлн. юань (шамамен 310 млрд. доллар) инвестиция салу көзделді. [23] 2011 жылы 15 желтоқсанда Пекинде арнаулы түрде Қашқар экономикалық жағдайын ескере отырып аймақтың экономикалық дамуы үшін қажетті саяси және экономикалық шараларды мақсатында Қашқар стратегиялық дамыту институты құрылды. [24]

2010 жылдың мамыр айында Қашқар арнайы экономикалық аймақ құру туралы шешім қабылдағаннан кейін, Қашқар аймағында негізгі капиталға салынған инвестиция көлемінің тез өскенін көруге болады. Мысалы, 2010 жылы Қашқар аймағында негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 30,1%-ға жоғарлап, 27,059 млрд. юанға (шамамен 3,98 млрд. доллар) жетті. Атап айтқанда, индустриялық инвестициялар 7,514 млрд. юань (шамамен 1,11 млрд. доллар) болып 53,8% және жылжымайтын мүлік инве-

**2016 ЖЫЛДЫҢ
СОҢЫНА ДЕЙІН,
ҚАШҚАР АРНАЙЫ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ
АЙМАҒЫНЫҢ
ҚҰРЫЛЫСТЫҚ ҚАЗУ
ЖҰМЫСТАРЫ МЕН СУ,
ЭЛЕКТР ЖӘНЕ ГАЗ-
БЕН ҚАМДАУ, СОН-
ДАЙ-АҚ БАЙЛАНЫС
ЖӘНЕ ТАСЫМАЛДАУ
ИНФРАҚҰРЫЛЫМДА-
РЫ ҮШІН ЖАЛПЫ 16
МЛРД. ЮАНҒА (ША-
МАМЕН 2,58 МЛРД.
ДОЛЛАР) ҚАРЖЫ
БӨЛІНДІ.**

lar) yatırım yapılmıştır. [31] Bu gelişmelerden sonra 21 Nisan 2012 tarihinde Hong Kong'dan Kaşgar'a direkt uçuşlar gerçekleştirilmiştir. [32] Ancak 2012 yılında Kaşgar uluslararası havalimanında yıllık uçak iniş-kalkış sayısının 8841 olarak gerçekleşmesi sonucuyla yolcu sayısı 1.09 milyon olarak ilk defa milyonu aşmıştır. [33]

Pekin ve SUÖB yönetimi Kaşgar'ın ulaşım altyapısının yetersizliğini çözmek hedefiyle diğer şehirlerden ve sınır geçitlerinden Kaşgar'a kesintisiz ulaşımın sağlanması için bölgedeki otoyol inşaatına hız vermiştir. Örneğin, 2008 yılında 532.9 milyon dolarlık yatırımla başlayan 230.26 km uzunluğundaki G315 Kaşgar-Kağılık otoyolu 20 Şubat 2012 tarihinde beklenenden bir yıl önce kullanıma açılmıştır. [34] 2010-2012 yılları arasında tüm Kaşgar ilinde köy karayollarının inşası için 3 milyar yuanlık (yaklaşık 474.57 milyon dolar) yatırım yapılmıştır. [35] 2010-2012 yılları arasında Kaşgar'dan diğer illere ve

стициялары 2,008 млрд. юань (шамамен 296,6 млн доллар) болып 85,4% өсті. [25] 2011 жылы Қашқар қаласында негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 38,419 млрд. юанға (шамамен 5,95 млрд. доллар) жетіп 42%-ға өсті. Осы кезеңде, негізінен индустриялық инвестициялар мен жылжымайтын мүлік инвестициялары жоғары қарқынмен өсті, нақтап айтқанда индустриялық инвестициялар 11,406 млрд. юань (шамамен 1,77 млрд. доллар) болып 51,8% және жылжымайтын мүлік инвестициялары 3,275 млрд. юань (шамамен 507,06 млн доллар) болып 63.1% өсті. Сондай-ақ, 2011 жылы Шанхай, Гуандун, Шаньдун және Шэньчжэнь қаласының Қашғар аймағына бөлген экономикалық көмегі 3,582 млрд. юанға (шамамен 554,6 млн доллар) жетті. [26] Осылайша Қашқар аймағына бағытталған инвестициялар мен экономикалық көмектер Қашқардың экономикалық дамуына үлес қосып, Қашқар арнайы экономикалық аймағының инфрақұрылымы үшін қолайлы орта қалыптастырды.

2012 жылы жалпы 16 млрд. юань (шамамен 2,535 млрд. доллар) инвестициямен Қашқар арнайы экономикалық аймағындағының инфрақұрылымдық нысандардың құрылысы басталды. [27] Ең алдымен 2012 жылы 26 наурызда Қашқар индустриялық паркінің алғашқы 3 ірі жобасы ретінде 700 млн юань (шамамен 110,9 млн доллар) қаржымен Шэнькы даңғылы; 399 млн юань (шамамен 63,208 млн доллар) қаржымен Қашғар жаңа қала лас су тазарту кешені және 59,47 млн юань (шамамен 9,421 млн доллар) қаржымен Қашқар кәсіптік және техникалық білім беру орталығы қатарлы жобалар бастады. [28] 2012 жылы 23 сәуірде, Қашқар индустриялық паркінің 3,56 шаршы шақырымдық бөлігінде Қашқар еркін сауда аймағы құрылып, жалпы 2,9 млрд. юань (шамамен 459,41 млн. доллар) инвестиция салынды. [29]

Қашқар арнайы экономикалық аймағының құрылуымен бірге Қашғар халықаралық әуежайына да барынша мән берілді. Мысалы, 2010 жылы Пекин, Гуанчжоу және Шанхай қатарлы 11 ірі қаладан Қашғарға тікелей әуе рейсі ашылды. [30] 2011-2012 жылдары Қашғар халықаралық әуежайының тасымалдау әлеуетін арттыру үшін бірқатар жобаларды іске қосты. Мысалы, 2011 жылы 8 тамызда Қашқар халықаралық әуежайы қауіпсіздік нысандарын жаңарту жобасына 9,0082 млн юань (шама-

сınır geçitlerine ulaşan 1053.89 km uzunluğundaki 4 otoyol toplam 5.9744 milyar dolarlık yatırımla yapılmaya başlamıştır. 2010-2012 yılları arasında yapılmaya başlayan otoyollar aşağıdaki tablodaki gibidir: [36] [37] [38] [39]

2011 yılının sonuna kadar, Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nde 200'den fazla dış ticaret şirketi kaydolmuştur. [40] 2012 yılında toplam 7 milyar yuanlık (yaklaşık 1.109 milyar dolar) yatırımla 14 sanayi şirketi ve toplam 3.2 milyar yuanlık (yaklaşık 507 milyon dolar) bir piyasa değerine sahip olan 9 sermaye yatırım şirketi kurulmuştur. [41] Irkeştam Geçidi Endüstri Parkı'nın GSYİH'si 2011 yılında 826.47 milyon yuan (yaklaşık 127.96 milyon dolar) olarak %31 ve 2012 yılında ise 1.02699 milyar yuan (yaklaşık 162.7 milyon dolar) olarak %28.6 artmıştır. 2011 yılında Irkeştam geçidinin transit sevkiyat miktarı 451 bin ton olarak %12.5 ve dış ticaret hacmi 2.37885 milyar dolar olarak %30.6 yükselmiştir. 2012 yılında ise transit sevkiyat miktarı 645 bin ton olarak %43 artış ve dış ticaret hacmi 2.484 milyar dolar olarak %4.4 artış sağlamıştır. Irkeştam geçidinden geçenlerin sayısı 2011 yılında 17883 olarak %58.5 artarken, 2012 yılında ise 49083 olarak %174.5 artmıştır. [42]

Genel olarak, Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'ndeki gelişmeler, Kaşgar kenti başta olmak üzere tüm Kaşgar ilinde ekonomik gelişmelere yol açmıştır. Örneğin, Kaşgar ilinin dış ticaret hacmi 2010 yılında %0.8 artışla 894.46 milyon dolar, 2011 yılında %12.6 artışla 1.00761 milyar dolar ve 2012 yılında %7.5 artışla 1.08297 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. [43] [44] [45] Kaşgar ilinin GSYİH'si 2010 yi-

men 1,427 млн доллар) инвестиция салында. 2012 жылы 20 тамызда Қашқар халықаралық әуежай ұшып-қону жолағын жаңарту жобасына 9,7 млн юань (шамамен 1,437 млн доллар), сондай-ақ Қашқар халықаралық әуежайының қауіпсіздік деңгейін арттыру үшін 10 млн юань (шамамен 1,584 млн доллар) инвестиция салынды. [31] Осы жетістіктердің арқасында 2012 жылы 21 сәуірде Гонконгтан Қашқарға тікелей рейс ашылды. [32] Осылайша, 2012 жылы Қашқар халықаралық әуежайынан жылдық ұшып-қонған ұшақ саны 8841-ге жітіп, жолаушылар саны 1,09 млн болып, алғаш рет миллионнан асты. [33]

Пекин мен ШҰАР билігі Қашқардың көлік инфрақұрылымындағы олқылықтарды шешу мақсатында, басқа аудан, қала және шекаралық өткелдерден Қашқарға дейінгі көлік қатынасын қамтамасыз ету үшін өңірдегі тас жол құрылысын барынша тездетті. Мысалы, 2008 жылы 532,9 млн доллар қаржымен құрылысы басталған ұзындығы 230,26 шақырымдық G315 Қашқар - Қағылық магистралы 2012 жылы 20 ақпанда белгілінген уақыттан бір жыл бұрын пайдалануға берілді. [34] 2010-2012 жылдар аралығында Қашқар аймағының ауылдық жолдарының құрылысына жалпы 3 млрд. юань (шамамен 474,57 млн доллар) инвестиция салынды. [35] 2010-2012 жылдар аралығында, Қашқар қаласынан басқа аудан, қала және шекаралық өткелдерге ұласатын жалпы 5,9744 млрд. доллар инвестиция салынған ұзындығы 1053,89 шақырымдық 4 үлкен автомагистралдың құрылысы басталды. 2010-2012 жылдары салына бастаған магистралдар төмендегідей: [36] [37] [38] [39]

2011 жылдың соңына дейін, Қашқар арнайы экономикалық аймағында тіркелген сыртқы сауда компаниялары 200-ден асты. [40] 2012 жылы жалпы капиталы 7 млрд. юань (шамамен 1,109 млрд. доллар) болатын 14 өнеркәсіптік компания және жалпы нарықтық құны 3,2 млрд. юань (шамамен 507 млн доллар) болатын 9 инвестициялық компания құрылды. [41] Иркештам индустриялық паркінің ІЖӨ 2011 жылы 826,47 млн юань (шамамен 127,96 млн доллар) болып 31%, ал 2012 жылы 1,02699 млрд. юань (шамамен 162.7 млн доллар) болып 28,6%-ға өсті. 2011 жылы Иркештам өткелінің транзиттік жүк тасымалы 451 мың тонна болып 12,5% және сыртқы сауда көлемі 2,37885 млрд. доллар болып 30,6%-ға өсті. Ал 2012 жылы транзиттік жүк тасымалы 645 мың тонна жетіп 43%-ға өсті және сыртқы сауда көлемі 2,484 млрд. доллар болып 4,4%-ға артты. Иркештам өткелінің

Otoyollar/ Магистралдар	Uzunluđu (km)/ Ұзындығы (км)	Yatırım (milyar \$)/ Қаржы (млрд. \$)
G3013 Kaşgar-Erkeştam otoyolu Қашқар - Иркештам магистралы	214	0.6658
S310 Kaşgar-Mekit otoyolu Қашқар - Мекіт магистралы	177.8	1.1690
S215 Sanchaku-Yarkent otoyolu Цаншаку - Яркент магистралы	233.6	1.8579
G3012 Kaşgar-Aksu otoyolu Қашқар - Ақсу магистралы	428.49	1.9044

Tablo 3: 2010-2012 yıllarında yapılmaya başlanan otoyollar
3 Кесте : 2010-2012 жылдары басталған магистралдар

lında %12 artışla 37.53 milyar yuan (yaklaşık 5.544 milyar dolar), 2011 yılında %15.8 artışla 42.015 milyar yuan (yaklaşık 6.505 milyar dolar) ve 2012 yılında %15.7 artışla 51.73 milyar yuana (yaklaşık 8.195 milyar dolar) ulaşmıştır. [46] [47] [48] Kaşgar kenti 2011 yılındaki 1. Çin – Asya - Avrupa Expo'sunda 4.03589 milyar yuan (yaklaşık 624.87 milyon dolar) tutarındaki 16 sözleşme ve 2012 yılındaki 2. Çin - Asya-Avrupa Expo'sunda 2.712 milyar yuan (yaklaşık 429.624 milyon dolar) tutarındaki 10 sözleşme imzalamıştır. [49] Nitekim 2011-2012 yılları arasında Kaşgar ilinde turizm sektörünün gelişiminin hızlandığı da görülmüştür. Örneğin, 2011 yılında turist sayısı 3.15 milyon ve turizm geliri 1.35 milyar yuan (yaklaşık 209.2 milyon dolar) olarak 2010 yılına göre ayrı ayrı %26 ve %33.7 artış sağlamıştır. [50] 2012 yılında ise turist sayısı 3.602 milyon ve turizm geliri 2.01 milyar yuan (yaklaşık 318.42 milyon dolar) olarak 2011 yılına göre ayrı ayrı %14.3 ve %55.6 artmıştır. [51]

Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'ndeki Son Gelişmeler

2013 yılı Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin gelişmesinde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Çünkü Mayıs 2013'de Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin konuşlandığı bölge bazında ekonomik merkez, ticaret ve lojistik merkez, finans merkezi ve uluslararası ekonomik ve teknik işbirliği merkezi olarak geliştirilmesini öngören "Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin Genel Kalkınma Planı" onaylanmıştır. Nitekim Mayıs 2013'de Çin ve Pakistan arasında Çin-Pakistan Ekonomik Koridorunun (CPEC) kurulmasına yönelik anlaşma imzalanmış, Kasım 2013'de Çin'in Tek Kuşak Tel Yol stratejisinin gündeme getirilmesiyle beraber, Pekin yönetimi tarafından İpek Yolu güzergâhı üzerinde bulunan

өткен жолаушылардың саны 2011 жылы 17883 болып 58,5% артса, 2012 жылы 49083 болып 174,5%-ға жоғарлады. [42]

Жалпы алғанда, Қашғар арнайы экономикалық аймағының дамуы, Қашқар қаласын қамтыған бүкіл Қашғар аймағының экономикалық дамуына түрткі болды. Мысалы, Қашқар аймағының сыртқы сауда көлемі 2010 жылы 0,8%-ға артып 894,46 млн долларды құраса, 2011 жылы 12,6%-ға артып 1,00761 млрд. доллар, 2012 жылы 7,5%-ға өсіп 1,08297 млрд. доллар болды. [43] [44] [45] Қашғар аймағының ЖІӨ 2010 жылы 12%-дық өсіммен 37,53 млрд. юань (шамамен 5,544 млрд. доллар) болса, 2011 жылы 15,8%-дық өсіммен 42,015 млрд. юань (шамамен 6,505 млрд. доллар) және 2012 жылы 15,7%-дық өсіммен 51,73 млрд. юаньға (шамамен 8,195 млрд. доллар) жетті. [46] [47] [48] Қашқар қаласында 2011 жылғы I Қытай - Азия - Еуропа Экспосында жалпы сомасы 4,03589 млрд. юань (шамамен 624,87 млн доллар) тұратын 16 келісім-шартқа және 2012 жылғы II Қытай - Азия - Еуропа Экспосында жалпы сомасы 2,712 млрд. юань (шамамен 429,624 млн доллар) тұратын 10 келісім-шартқа қол жеткізді. [49] Сонымен қатар, 2011-2012 жылдар аралығында Қашқар аймағында туризм секторының қарқынды дамуы барлыққа келді. Мысалы, 2011 жылы туристердің саны 3,15 млн және туризм кірістері 1,35 млрд. юань (шамамен 209,2 млн доллар) болып, 2010 жылмен салыстырғанда жеке-жеке 26% және 33,7% артты. [50] 2012 жылы туристердің саны 3602 млн және туризм кірістері 2.01 млрд. юань (шамамен 318,42 млн доллар) болып, 2011 жылмен салыстырғанда жеке-жеке 14,3% және 55,6% жоғарлады. [51]

Қашқар Арнайы Экономикалық Аймағындағы Соңғы Өзгерістер

2013 жылды Қашғар арнайы экономикалық

Қашғар'ın Орта Азия, Гүней Азия ve Орта Доғу'ya hatta дүньяға ачылмасына даға фаза өнөм гөстөрилмиштір.

Өнөкліккә 2013 ылının ilk аяларындан itibaren Қашғар Өзел Экономик Бөлгеси'nin іншаатында өнөмлі бір ашамаяа гечилмиштір. Örneğın, 2013 ылın Mart-Haziran аяларында Қашғар Өзел Экономик Бөлгеси'nin өнөмлі алтырапы іншаатлары, örneğın 1.2 мильар уанлык (yaklaşık 193.8 мильон долар) yatırımla 25.3 km uzunluğunda 4 büyük cadde; 260 мильон уанлык (yaklaşık 4.2 мильон долар) yatırımla 8300 metrekarelik Genel Servis Merkezi; 3.05 мильар уанлык (yaklaşık 483.2 мильон долар) yatırımla Қашғар Endüstri Parkı'ndaki 12 büyük ekonomik binası ve Irkeştam Geçidi Endüstri Parkı'nda 300 мильон уанлык (yaklaşık 48.44 мильон долар) yatırımla 106500 metrekarelik Çin-Kırgızistan Ticaret Merkezi inşa edilmeye başlamıştır. [52] [53] [54] [55] 2013 ылında başlatılan diğer 26 büyük inşaat projesi için toplam 15 мильар уан (yaklaşık 2.422 мильар долар) yatırım yapılmıştır. [56] 2014 ылında ise toplam 9.83 мильар уанлык (yaklaşık 1.6003 мильар долар) yatırımla 65 büyük inşaat projesi gündeme getirilmiştir. [57]

Қашғар Өзел Экономик Бөлгеси'nin temel altyapı inşaatı başlandığı 2012 ылından 2013 ылın sonuna kadar Қашғар Өзел Экономик Бөлгеси inşaatının hafriyat çalışmaları için toplam 2.7 мильар уан (yaklaşık 436 мильон долар) ve su, elektrik ve doğalgaz ile birlikte haberleşme ve ulaşım gibi altyapısı için toplam 3.5 мильар уан (yaklaşık 565.14 мильон долар) yatırım yapılmıştır. [58] 2015 ылın sonuna kadar Қашғар Өзел Экономик Бөлгеси inşaatının hafriyat çalışmaları ve su, elektrik ve doğalgaz ile birlikte haberleşme ve ulaşım gibi altyapısı için toplam 13 мильар уан (yaklaşık 2.1 мильар долар) yatırım gerçekleştirilmiştir. [59] 2016 ылın sonuna kadar bu miktar 16 мильар уан (yaklaşık 2.58 мильар долар) olmuştur. [60]

Pekin yönetimi, Қашғар Өзел Экономик Бөлгеси'nin temel altyapı inşaatı ve Қаш-

2016 ылın OCAK-HAZİRAN AYLARINDA QASHGAR ÖZEL EKONOMİK BÖLGESİ'NE ÇEKİLEN YATIRIM MİKTARI 1.101 MİLYAR YUAN (YAKLAŞIK 164.33 MİLYON DOLAR), SABİT YATIRIMLAR 1.55 MİLYAR YUAN (YAKLAŞIK 231.34 MİLYON DOLAR), KAMU BÜTÇE GELİRİ 127 MİLYON YUAN (YAKLAŞIK 18.96 MİLYAR DOLAR) VE GSYİH'Sİ 354 MİLYON YUAN (YAKLAŞIK 51.5 MİLYON DOLAR) OLMUŞTUR.

2016 жылдың қаңтар-маусым айларында қашқар арнайы экономикалық аймағына салынған инвестиция көлемі 1,101 млрд. юань (шамамен 164.33 млн доллар), негізгі капиталға салынған инвестиция 1,55 млрд. юань (шамамен 231,34 млн доллар), бюджет кірістері 127 млн юань (шамамен 18,96 млрд. доллар) және ЖІӨ 354 млн юань (шамамен 51,5 млн доллар) болды.

аймағының дамуындағы маңызды бетбұрыс кезеңі ретінде қарастыруға болады. Өйткені, 2013 жылдың мамыр айында Қашқар арнайы экономикалық аймағын өңірдегі ірі экономикалық, сауда-логистикалық, қаржылық және халықаралық экономикалық-техникалық ынтымақтастық орталығы ретінде дамыту мақсатында «Қашқар арнайы экономикалық аймағының негізгі даму жоспары» бекітілді. Сондай-ақ, 2013 жылы мамыр айында Қытай мен Пәкістан арасында қол қойылған Қытай-Пәкістан экономикалық дәлізін (CPEC) құру туралы келісімі мен 2013 жылдың қараша айында жарияланған Қытайдың Бір Белдеу Бір Жол стратегиясының аясында, ресми Пекин Жібек жолының бойында орналасқан Қашқардың Орталық Азия, Оңтүстік Азия және Орта Шығысқа, тіпті бүкіл әлемге ашылуына одан ары мән бере бастады.

Ең әуелі, 2013 жылдың алғашқы айларынан бастап Қашқар арнайы экономикалық аймағының құрылысы маңызды бір кезеңге аяқ басты. Мысалы, 2013 жылы наурыз-маусым айларында Қашқар арнайы экономикалық аймағының ең ірі инфрақұрылымдық құрылыстары, мәселен, 1,2 млрд. юань (шамамен 193,8 млн доллар) қаржымен жалпы ұзындығы 25.3 км болатын 4 негізгі көше; 260 млн юань (шамамен 4,2 млн доллар) қаржымен 8300 шаршы метрлік Бас қызмет көрсету орталығы; 3,05 млрд. юань (шамамен 483,2 млн доллар) қаржымен Қашқар индустриялық паркінің 12 ірі экономикалық ғимараты және Иркештам индустриялық паркінде 300 млн юань (шамамен 48,44 млн доллары) қаржымен 106500 шаршы метрлік Қытай - Қырғызстан сауда орталығының құрылыстары салына бастады. [52] [53] [54] [55] 2013 жылы басталған басқа 26 ірі құрылыс жобасына жалпы 15 млрд. юань (шамамен 2,422 млрд. доллар) инвестиция салынды. [56] 2014 жылы жалпы 9,83 млрд. юань (шамамен 1,6003 млрд. доллар) қаржымен 65 ірі құрылыс жобасы

ÖNÜMÜZDEKİ YILLARDA KAŞGAR ÖZEL EKONOMİK BÖLGESİ'NİN ÇİN-PAKİSTAN EKONOMİK KORİDORU VE TEK KUŞAK TEL YOL STRATEJİSİ KAPSAMINDA BÜYÜK ÖNEM TAŞIYACAĞI DA SÖYLENEBİLİR.

ҚЫТАЙ-ПӘКІСТАН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДӘЛІЗІ МЕН БІР БЕЛДЕУ БІР ЖОЛ СТРАТЕГИЯСЫНЫҢ АЯСЫНДА АЛДАҒЫ УАҚЫТТА ҚАШҒАР АРНАЙЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЙМАҒЫНЫҢ МАҢЫЗЫ АРТА ТҮСЕДІ ДЕУГЕ БОЛАДЫ.

www.starcapital.lofter.com

gar çerçevesindeki otoyol inşaatına son derecede önem vermesinin yanı sıra, denize çıkışı olmayan Kaşgar'ın diğer ülkelerle karayolu ve demiryolu üzerinden ticari kanallarının geliştirilmesi için de çaba harcamaktadır. Bu bağlamda Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC) kapsamındaki ulaşım altyapısı olarak Kaşgar'dan Pakistan'ın Gwadar limanına kadar ulaşan karayolu ve demiryolu projelerini ortaya koymuştur. Örneğin, Khunjerab Geçidi'nden geçerek Çin ve Pakistan'ı birbirine bağlayan Karakorum karayolunun bir parçası olan 702 km uzunluğundaki Oytak-Bulungkol otoyolu projesinin inşaatına Kasım 2013 yılında başlanmıştır. Çin'in 377.3 milyon dolar yatırım yaptığı Oytak-Bulungkol otoyolu 30 Eylül 2016 tarihinde tamamen kullanıma açılmıştır. [61] 28 Nisan 2016 tarihinde Çin Pakistan ile Karakorum karayolunun Pakistan üzerinden geçen 120 km uzunluğundaki Havelian-Thakot otoyolu projesine 1.315 milyar dolar yatırım yapılması için anlaşma yapmıştır. Ek olarak 6 Mayıs 2016 tarihinde Pakistan'ın 392 km uzunluğundaki Peşaver-Karaçi otoyolu projesine Çin tarafından 2.89 milyar dolar yatırım yapılması için anlaşma imzalanmıştır. [62] 20 Nisan 2016

bastaldı. [57]

Kaşkar arнайы экономикалық аймағының негізгі инфрақұрылымдық құрылыстары басталған 2012 жылдан 2013 жылдың соңына дейін, Қашқар арнайы экономикалық аймағының құрылыстық қазу жұмыстары үшін жалпы 2,7 млрд. юань (шамамен 436 млн доллар) және су, электр және газбен қамдау, сондай-ақ байланыс және тасымалдау инфрақұрылымдары үшін жалпы 3,5 млрд. юань (шамамен 565,14 млн доллар) қаржы салынды. [58] 2015 жылдың соңына дейін, Қашқар арнайы экономикалық аймағының құрылыстық қазу жұмыстары мен су, электр және газбен қамдау, сондай-ақ байланыс және тасымалдау инфрақұрылымдары үшін жалпы 13 млрд. юань (шамамен 2,1 млрд. доллар) қаржы бөлінді. [59] 2016 жылдың соңына дейін бұл сома 16 млрд. юанға (шамамен 2,58 млрд. доллар) жетті. [60]

Қытай үкіметі, Қашқар арнайы экономикалық аймағының негізгі инфрақұрылым құрылысы мен жоғары Қашқар төңірегіндегі көлік жолдарының құрылысына айырықша мән берумен қатар, теңізге шығар жолы жоқ Қашқардың басқа елдермен тас жол және теміржол арқылы сауда

тарихінде Çin ve Pakistan arasında Peşaver-Karaçi demiryolu projesine yönelik bir çerçeve anlaşması imzalanmıştır. Toplam 1726 km uzunluğundaki Peşaver-Karaçi demiryolu projesinin önümüzdeki yıllarda başlaması beklenmektedir. [63] Ayrıca Kaşgar'ı Kırgızistan ve Özbekistan'a hatta tüm Orta Asya'ya bağlayan Çin-Kırgızistan-Özbekistan demiryolu inşaatına yönelik en son toplantı 19-20 Aralık 2016 tarihinde Bişkek'te düzenlenmiş olup taraflar projenin 2017 yılından itibaren gerçekleştirilmesi hakkında fikir birliğinde bulunmuşlardır. [64]

Kaşgar'a ulaşan ulusal ve uluslararası karayolu ve demiryolu hatları için yapılan bu faaliyetlerin yanı sıra, Pekin yönetimi Kaşgar'ı hava kargo taşımacılığı bakımından da bölgesel hatta küresel bir lojistik merkez yapmayı hedeflemektedir. 2013'lerden itibaren ortaya çıkan Kaşgar üzerinden Hava İpek Yolu'nu oluşturma kavramı kapsamında, 2014 yılında Kaşgar Havaalanı Ekonomik Bölgesi Planı gündeme getirilmiştir. Üç temel aşamayı (2015-2025, 2026-2035, 2036-2050) içeren uzun vadeli bir gelişim sürecinde Kaşgar Havaalanı Ekonomik Bölgesi'nin geleneksel havacılık sanayi, hava kargo taşımacılığı, hava turizmi, havacılık güvenliği, sivil havacılık, hava ticareti, havacılık ve uzay teknolojisi ve havacılık fuarı gibi 8 temel sektörde faaliyet göstermesi öngörülmektedir. [65] Nitekim Çin'in Pekin ve Shanghai gibi büyük şehirlerinden ve Hong Kong'dan Kaşgar'a direkt uçuşlar gerçekleştirilmesinin yanı sıra, birkaç ülkeden de Kaşgar'a direkt uçuşlar düzenlenerek, Kaşgar üzerinden Hava İpek Yolu'nun oluşturulmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Örneğin, ilk olarak 14 Ağustos 2013 tarihinde Pakistan'ın başkenti İslamabad'dan, 7 Aralık 2015 tarihinde Birleşik Arap Emirlikleri'nin üçüncü büyük kenti Şarika'dan ve 19 Eylül 2016 tarihinde Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'ten Kaşgar'a direkt uçuşlar gerçekleştirilmiştir. [66] [67] [68] 2013 yılında Kaşgar uluslararası havalimanında yıllık uçak iniş-kalkış sayısı %15.44 artışla 10215, yıllık yolcu sayısı %5.81 artışla 1.15 milyon ve yıllık kargo miktarı %32.37 artışla 9281 ton olurken, 2015 yılında yıllık uçak iniş-kalkış sayısı 14 bin olarak %7.3 ve yıllık yolcu sayısı 1.73 milyon olarak %21.3 artmıştır ve yıllık kargo miktarı 7000 ton olarak %12.3 azalmıştır. [69] [70] 2016 yılın Ocak-Mayıs aylarında ise Kaşgar uluslararası havalimanında uçak iniş-kalkış

жолдарын дамыту үшін де барынша күш салды. Бұл тұрғыда, Қытай-Пәкістан экономикалық дәлізі (СРЕС) шеңберіндегі көлік инфрақұрылымы ретінде Қашқардан Пәкістанның Гуадар портына жалғасатын тас жол және темір жол жобаларын ортаға қойды. Мысалы, Хунджераб өткелі арқылы Қытай мен Пәкістанды байланыстыратын Қарақұрым тасжолының бір бөлігі болып табылатын 702 шақырымдық Ойтақ-Бұлұңкөл тасжолының құрылысы 2013 жылы қараша айында басталды. Қытай 377,3 млн доллар инвестиция салған Ойтақ-Бұлұңкөл тас жолы 2016 жылы 30 қыркүйекте толығымен пайдалануға берілді. [61]

2016 жылы 28 сәуірде, Қытай мен Пәкістан арасында Қарақұрым тасжолының Пәкістан жерінен өтетін 120 шақырымдық Хавелиан-Такот тасжолының жобасына Қытай жағы 1,315 млрд. доллар инвестиция салу туралы келісімге келді. Сонымен қатар, 2016 жылы 6 мамыр Пәкістанның 392 шақырымдық Пешавар-Карачи тас жол жобасына да Қытай жағы 2,89 млрд. инвестиция салатын болып келісімге қол қойылды. [62] 2016 жылы 20 сәуірде Қытай мен Пәкістан арасында Пешавар-Карачи теміржол жобасы бойынша алғашқы келісімге қол қойылды. Жалпы ұзындығы 1726 шақырым болатын Пешавар-Карачи теміржол жобасы жақынғы бірнеше жылда басталады деп күтілуде. [63] Сондай-ақ, Қашқарды Қырғызстан мен Өзбекстанға тіпті тұтас Орталық Азияға жалғайтын Қытай-Қырғызстан-Өзбекстан теміржол құрылысы туралы ең соңғы кездесу 2016 жылы 19-20 желтоқсанда Бішкекте өтіп, тараптар 2017 жылдан бастап бұл жобаны жүзеге асыруға келісті. [64]

Қытай үкіметі, Қашғарға жалғасатын ел ішіндегі және халықаралық автожол мен теміржол желілерін дамытумен қатар, Қашқарды әуе жолы тасымалы тұрғысынан өңірлік және халықаралық логистикалық орталық етуді де көздеп отыр. 2013 жылдары ортаға шыққан Қашқар арқылы «әуе жібек жолын» құру идеясы негізінде, 2014 жылы Қашғар әуежайы экономикалық аймағы жоспары күн тәртібіне шықты. Үш негізгі кезеңге бөлінетін (2015-2025, 2026-2035, 2036-2050) ұзақ мерзімді даму кезеңінде Қашқар әуежайы экономикалық аймағы дәстүрлі аэроғарыштық өнеркәсіп, әуе тасымалы, әуе туризмі, авиациялық қауіпсіздік, азаматтық авиация, әуе жолы саудасы, авиация және ғарыш технологиялары мен авиациялық көрмелер қатарлы сегіз негізгі

саны 5613, yolcu саны 0.73 миллион және кargo мик-тары 2173 тонна болып 2015 жылдың Ока-Майыс айлары-на көре айыры айыры %4.6, %7.7 және %2.2 артты. [71]

Жалпы, Қашғар Өзек Экономикалық Бөлгесі'нің дамытылуымен бірге, 2013 жылдан бастап Қашғар Өзек Экономикалық Бөлгесі'нде қаржыланатын шіркеттер саны да үздіксіз өсіп келеді. Мысалы, 2013 жылдан Қашғар Өзек Экономикалық Бөлгесі'нде 147 жаңа шіркет қаржыланды. [57] Март 2013'де Англия'ның Abundant Harvest шіркеті экономикалық бөлгедекі алғашқы шіркеті болып қаржыланды. [72] Қашғар Өзек Экономикалық Бөлгесі'нде қаржыланатын шіркеттер 2014 жылдан 527 болып жалпы 4.5 миллиард юань (жақынша 732.6 миллион доллар) және 2015 жылдан 682 болып жалпы 4.1 миллиард юань (жақынша 653.9 миллион доллар) қаржыланды. [73] [74] Бүгінгі күнге қарай Қашғар Өзек Экономикалық Бөлгесі'нде қаржыланатын шіркеттер саны 1582'ге өскен. [75] Қазіргі уақытта Қашғар Өзек Экономикалық Бөлгесі'нде жалпы 8.5 миллиард юань (жақынша 1.28 миллиард доллар) бір нарық бағамы және 1 миллиард юань (жақынша 150.6 миллион доллар) қаржыланатын шіркет бағамы болып 145 қаржыланды шіркеті қаржыланатын. [76]

2013 жылдан бастап жылдан жылға Қашғар Өзек Экономикалық Бөлгесі'нің негізгі құрылыс жұмыстары 2015 жылдан біткен. Сөз сұрағы экономикалық бөлгенің негізгі бір бөлігі болып Қашғар Сербест

салада қызмет көрсетеді деп күтілуде. [65] Сондай-ақ, Қытайдың Пекин, Шанхай сияқты үлкен қалаларынан және Гонконгтан Қашқарға тікелей рейстер ашылумен қатар, бірқатар елдерден Қашқарға тікелей рейстер ашылып, Қашқар арқылы «әуе Жібек жолын» құру бағытында маңызды қадамдар жасалды. Мысалы 2013 жылы 14 тамызда Пәкістанның астанасы Исламабадтан, 2015 жылы 7 желтоқсанда БАӘ-нің үшінші ірі қаласы Шарикадан және 2016 жылы 19 қыркүйекте Қырғызстан астанасы Бішкектен Қашқарға тікелей рейстер жүзеге асырылды. [66] [67] [68] 2013 жылы Қашғар халықаралық әуежайынан жылдық ұшып-қонған ұшақтар саны 15,44% артып 10215, жылдық жолаушы саны 5,81% артып 1,15 млн және жылдық жүк тасымалы 32,37% артып 9281 тоннаға жетсе, 2015 жылы жылдық ұшып-қонған ұшақтар саны 14 мың болып 7,3%, жылдық жолаушы саны 1,73 млн болып 21,3%-ға артты, ал жылдық жүк тасымалы 32,37% артып 7000 тонна болып 12,3% төмендеді. [69] [70] 2016 жылы қаңтар-мамыр айларында Қашғар халықаралық әуежайынан ұшып-қонған ұшақтар саны 5613, жылдық жолаушы саны 0,73 млн және жылдық жүк тасымалы 2173 тоннаға жетіп, 2015 жылдың қаңтар-мамыр айларына қарағанда жеке-жеке 4,6%, 7,7% және 2,2%-ға өсті. [71]

Жалпы алғанда, Қашқар арнайы экономикалық аймағының дамуымен бірігіп, 2013 жылдан бастап Қашқар арнайы экономикалық аймағында тіркелген компаниялардың саны үнемі артып

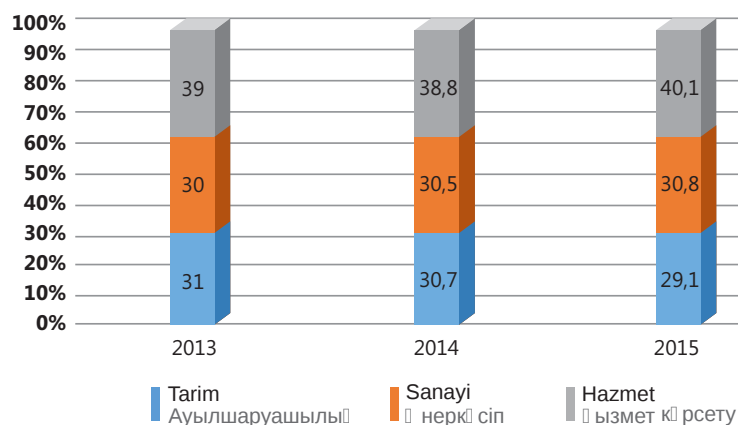
Ticaret Bölgesi'nin 20 Nisan 2015 tarihi itibarıyla resmen faaliyete başlaması, Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin inşaatı ve gelişimi adına atılan önemli bir adım olarak sayılabilir. [77] Dolayısıyla Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi, tüm yapısal gelişmelerinin neticesinde ciddi ekonomik gelişmeleriyle de göze çarpmaktadır. Nitekim 9 Ocak 2016 tarihinden itibaren Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nde sınır ötesi yuан kredileri programının yürürlüğe girmesi de bölgenin ekonomik gelişimine katkı sağlamaktadır. [78]. Örneğin, 2014 yılında Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'ne çekilen yatırım miktarı 2.12 milyar yuан (yaklaşık 345.12 milyon dolar), sabit yatırımlar 4.053 milyar yuан (yaklaşık 659.8 milyon dolar), kamu bütçe geliri 138 milyon yuан (yaklaşık 22.47 milyon dolar) ve GSYİH'si 807 milyon yuан (yaklaşık 131.4 milyon dolar) olurken, 2016 yılın Ocak-Haziran aylarında ise çekilen yatırım miktarı 1.101 milyar yuан (yaklaşık 164.33 milyon dolar), sabit yatırımlar 1.55 milyar yuан (yaklaşık 231.34 milyon dolar), kamu bütçe geliri 127 milyon yuан (yaklaşık 18.96 milyon dolar) ve GSYİH'si 354 milyon yuан (yaklaşık 51.5 milyon dolar) olmuştur. [79] [80]

Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin yapısal ve ekonomik gelişmeleri, başta Kaşgar kenti olmak üzere tüm Kaşgar ilinin ekonomik kalkınmasını sağlamıştır. Örneğin, Kaşgar ilinin GSYİH'si 2013 yılında %15.5 artışla 61.73 milyar yuан (yaklaşık 9.97 milyar dolar) olurken, 2014 yılında %10.2 artışla 68.8 milyar yuана (yaklaşık 11.2 milyar dolar) ve 2015 yılında %12.2 artışla 78 milyar yuана (yaklaşık 12.44 milyar dolar) çıkmıştır. 2016 yılının Ocak-Haziran aylarında ise 36.472 milyar yuан (yaklaşık 5.5 milyar

келеді. Мысалы, 2013 жылы Қашқар арнайы экономикалық аймағында 147 жаңа компания тіркелген. [57] 2013 жылы наурыз айында Британияның Abundant Harvest компаниясы арнайы экономикалық аймақтағы алғашқы шетелдік компания ретінде тіркеліп, балаларға арналған органикалық азық-түлік өнімдерін өндіру жобасына 644 мың доллар қаржы қосты. [72] 2014 жылы Қашқар арнайы экономикалық аймағында тіркелген компаниялардың саны 527 болып, жалпы 4,5 млрд. юань (шамамен 732,6 млн доллар), 2015 жылы 682 болып жалпы 4,1 млрд. юань (шамамен 653,9 млн доллар) инвестиция салды. [73] [74] Бүгінге дейін Қашқар арнайы экономикалық аймағында тіркелген компаниялардың саны 1582-ге жетті. [75] Қазір Қашқар арнайы экономикалық аймағында жалпы нарықтық құны 8,5 млрд. юань (шамамен 1,28 млрд. доллар) және айналымдағы бағалы қағаздарының құны 1 млрд. юанды (шамамен 150,6 млн доллар) құрайтын 145 инвестициялық компания жұмыс істейді. [76]

2013 жалдан бастап тездетілген Қашқар арнайы экономикалық аймағының негізгі құрылыс жұмыстары 2015 жылы аяқталды. Қашқар арнайы экономикалық аймағының негізгі бөлігі саналатын Қашқар еркін сауда аймағы 2015 жылы 20 сәуірде ресми жұмыс бастауы, Қашқар арнайы экономикалық аймағының негізгі құрылысы мен дамуы үшін маңызды қадам болып табылады. [77] Осылайша, Қашқар арнайы экономикалық аймағы, барлық құрылымдық жетістіктердің нәтижесінде қарқынды экономикалық дамуға қол жеткізді. Сондай-ақ, 2016 жылы 9 қаңтардан бастап Қашқар арнайы экономикалық аймағында Қытай юанының трансшекаралық кредиттік бағдарламасының енгізілуі, аймақтың экономикалық дамуына оң ықпал етті. [78] Мысалы, 2014 жылы Қашқар арнайы экономикалық аймағына салынған инвестиция көлемі 2,12 млрд. юань (шамамен 345,12 млн доллар), негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 4,053 млрд. юань (шамамен 659,8 млн доллар), бюджет кірістері 138 млн юань (шамамен 22,47 миллион доллар) және ЖІӨ 807 млн юань (шамамен 131,4 млн доллар) болса, ал 2016 жылдың қаңтар-маусым айларындағы инвестиция көлемі 1,101 млрд. юань (шамамен 164,33 млн доллар), негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 1,55 млрд. юань (шамамен

2013-2015 Қаşғар eyaletinin sektörel GSYİH dağılıмı
2013-2015 Қаşғар аймағы ЖІӨ-нің салалық бөлінісі

dolar) olarak %12.93 artmıştır ve büyüme hızı açısından tüm SUÖB'nde ilk sırada yer almıştır. [81] [82] [83] [84] 2013-2015 yılları arasındaki Kaşgar ilinin sektörel GSYİH dağılımına bakıldığında, sanayi ve hizmet sektörünün GSYİH içindeki payı sürekli yükseldiğini görebiliriz. Örneğin, 2013-2015 yılları arasındaki Kaşgar ilinin sektörel GSYİH dağılımı aşağıdaki grafikteki gibidir.

2013 yılında Kaşgar ilinin dış ticaret rakamları hem ithalat hem de ihracatın rekor seviyelere ulaşmasıyla dikkat çekmiştir. Kaşgar ilinin dış ticaret hacmi 2013 yılında %85.5 artışla 2.009394 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve SUÖB'nin dış ticaret hacmindeki payı %7,3 düzeyine ulaşmıştır. [85] Ama Kaşgar ilinin dış ticaret hacmi 2014 yılında %4.5 ve 2015 yılında %17.9 azalarak SUÖB'nin dış ticaret hacmindeki payı ayrı ayrı %7 ve %8 olarak gerçekleşmiştir. [86] [87] Çünkü Haziran 2014'den itibaren petrol fiyatlarının düşüşü nedeniyle Orta Asya ülkelerinin ekonomik olarak gerilemesi ve Rusya'da yaşanan finansal krizin derinleşmesi, Kaşgar ili dâhil olmak üzere tüm SUÖB'nin dış ticaretini olumsuz etkilemiştir. Fakat 2016 yılında Kaşgar ilinin dış ticaret rakamları tekrar belirgin bir artış göstermiştir. Örneğin, 2016 yılında Kaşgar ilinin dış ticaret hacmi 2015 yılına göre %81.8 gibi yüksek bir artışla 2.863175 milyar dolara ulaşmış ve SUÖB'nin dış ticaret hacmindeki payı %15.94'e karşılık gelmiştir. [6] 2013-2016 yılları arasında Kaşgar ilinin dış ticaret hacminin SUÖB'nin dış ticaretindeki payı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sonuç

SUÖB'nin ve tüm ülkenin güvenliğini ve istikrarını sağlamayı hedefleyen Çin hükümeti 2009 yılından sonra SUÖB'ne yönelik ekonomik politikalarına öncelik vermiştir. Çin SUÖB'nin ekonomik kalkınması için genelde Urumçi, Sancı, Aksu, Karamay,

231,34 млн доллар) бюджет кірістері 127 млн юань (шамамен 18,96 млрд. доллар) және ЖІӨ 354 млн юань (шамамен 51,5 млн доллар) болды. [79] [80]

Қашғар арнайы экономикалық аймағының құрылымдық және экономикалық дамуы Қашқар қаласын қамтыған бүкіл Қашқар аймағының экономикалық дамуын қамтамасыз етті. Мысалы, 2013 жылы Қашғар аймағының ЖІӨ 15,5%-дық өсіммен 61,73 млрд. юань (шамамен 9,97 млрд. доллар) болса, 2014 жылы 10,2%-дық өсіммен 68,8 млрд. юань (шамамен 11,2 млрд. доллар) және 2015 жылы 12,2%-дық өсіммен 78 млрд. юанға (шамамен 12,44 млрд. доллар) жетті. Ал 2016 жылдың қаңтар-маусым айларында 472 млрд. юань (шамамен 5,5 млрд. доллар) болып 12.93%-ға өсті және өсу қарқыны тұрғысынан бүкіл ШҰАР көлемінде бірінші орынды иеленді. [81] [82] [83] [84] 2013-2015 жылдар арасындағы Қашғар аймағының ЖІӨ-нің салалық бөлінісіне қарағанда, өнеркәсіп пен қызмет саласының ЖІӨ-дегі үлесі үздіксіз артқанын көре аламыз. Мысалы, 2013-2015 жылдар арасындағы Қашғар аймағының ЖІӨ-нің салалық бөлінісін төмендегі диаграммада көрсетілгендей.

Қорытынды

Қорытып келгенде, ШҰАР-ндағы және бүкіл Қытайдағы қауіпсіздік пен тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін, Қытай үкіметі 2009 жылдан кейін ШҰАР-на бағытталған экономикалық саясатында барынша басымдық берген болатын. ШҰАР-ның экономикалық дамуы үшін жалпы жақтан Үрімші, Цанжы, Ақсу Қарамай, Шихэцзы және Шиху қатарлы өнеркәсіптік қалалармен қатар, Солтүстік Шыңжаңда Қорғасқа және Оңтүстік Шыңжаңда Қашғар қаласының дамуына айырықша мән беріп келеді. Өйткені Қытай мен Қырғызстан шекарасындағы Торугарт өткеліне 165 км (Иркештам өткеліне тек қана 213 км), Қытай

Үл Жыл	Kaşgar ilinin dış ticaret hacmi (milyar \$) ve artışı (%)						SUÖB'nin dış ticaretindeki payı (%)	
	İhracat Экспорт	Artışı Артуы	İthalat Импорт	Artışı Артуы	Toplam Жалпы	Artışı Артуы	ШҰАР-ның сыртқы сауда көлеміндегі үлесі (%)	
2013	1.991713	85.5	0.017680	87.6	2.009394	85.5	7.3	
2014	1.891703	-5.0	0.027623	51.9	1.919326	-4.5	7	
2015	1.537930	-18.6	0.036873	32.6	1.574803	-17.9	8	
2016	2.823472	83.6	0.039704	7.1	2.863175	81.8	15.94	

Tablo 4 2013-2016 yılları ıda Kaşgar ilinin dış ticaret hacmi ve SUÖB dış ticaret indeki payı

4 Кесте : 2013-2016 Қашқар аймағының сыртқы сауда көлемі және ШҰАР-ның сыртқы сауда көлеміндегі үлесі

Xihou ve Shihezi gibi endüstri şehirlerin, Kuzey Sincan'da Horgos'un ve Güney Sincan'da ise Kaşgar kentinin gelişimine önem vermektedir. Çünkü Çin-Kırgızistan sınırındaki Torugart geçidine sadece 165 km (Irkeştam Geçidine sadece 213 km), Çin-Tacikistan sınırındaki Karasu Geçidine 225 km, Çin-Pakistan sınırındaki Khunjerab geçidine 420 km, Özbekistan başkenti Taşkent'e 700 km ve Afganistan başkenti Kabul'a 800 km uzaklıkta bulunan Kaşgar kentinin coğrafi konumu, Çin'in Orta Asya ve Orta Doğu pazarına ulaşımı açısından kilit konumdadır. Çin'in tüm SUÖB'nin ekonomik kalkınması için Kuzey Sincan'da Horgos'un, Güney Sincan'da Kaşgar'ın coğrafi konumunu kullanarak komşu ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini arttırması ve bu bağlamda son yıllarda Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin ekonomik gelişimi, tüm SUÖB'nin ekonomisini geliştirmesine katkı sağlayacak gibi görünmektedir. Önümüzdeki yıllarda Kaşgar Özel Ekonomik Bölgesi'nin Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru ve Tek Kuşak Tel Yol stratejisi kapsamında büyük önem taşıyacağı da söylenebilir. □

Kaynaklar / Пайдаланылған әдебиеттер

1. http://www.xjtj.gov.cn/sjcx/tjnj_3415/2015xjtjnj/rk-yjy_2015/201603/t20160315_492328.html
2. http://www.xjtj.gov.cn/sjcx/tjnj_3415/2015xjtjnj/rk-yjy_2015/201603/t20160315_492319.html
3. http://xj.cnr.cn/2014xjfw/2014xjfw_1/20161207/t20161207_523308324.shtml
4. <http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/>
5. <http://bbs.pinggu.org/lunwen/jingjixue/1044.html>
6. <http://urumqi.customs.gov.cn/publish/portal166/tab61996/info784716.htm>
7. 热扎克·铁木尔. 对新时期新疆经济结构战略性调整的思考. 新疆社会科学: 2003:2
8. http://www.xjtj.gov.cn/tjfx/201604/t20160407_494714.html
9. <http://www.ts.cn/GB/channel59/538/>
10. <http://www.kashi.gov.cn/Item/9363.aspx>
11. http://news.xinhuanet.com/politics/2009-08/25/content_11942815_1.htm
12. <http://finance.sina.com.cn/stock/hyyj/20091122/18456999025.shtml>
13. <http://xinjiang.baik.com/article-33803.html>
14. <http://af.mofcom.gov.cn/article/zxhz/200306/20030600103552.shtml>
15. <http://yzs.mofcom.gov.cn/artic->

мен Тәжікстан шекарасындағы Қарасу өткеліне 225 км, Қытай мен Пәкістан шекарасында Хунджераб өткеліне 420 км, Өзбекстан астанасы Ташкентке 700 км және Ауғанстан астанасы Кабулге 800 км қашықтықта орналасқан Қашқар қаласының географиялық орны, Қытайдың Орталық Азия және Орта Шығыс нарықтарына қол жеткізуі тұрғысынан өте маңызды болып табылады. Қытай үкіметінің бүкіл ШҰАР-ның экономикалық дамуы шүін Солтүстік Шыңжаңда Қорғастың, Оңтүстік Шыңжаңда Қашғар географиялық тиімділігін пайдаланып көрші мемлекеттермен экономикалық қарым-қатынастарын ұлғайтуы және осыған байланысты Қашқар арнайы экономикалық аймағының экономикалық дамуы, ШҰАР экономикасын дамытуға ықпал ететін маңызды фактор ретінде қарастырылады. Қытай-Пәкістан экономикалық дәлізі мен Бір Белдеу Бір Жол стратегиясының аясында алдағы уақытта Қашғар арнайы экономикалық аймағының маңызы арта түседі деуге болады. □

le/t/201602/20160201250094.shtml

16. <http://202.119.108.161:93/modules/showContent.aspx?title=&Word=&DocGUID=2ec4609c747f48cfbf7f4e790a1efab6>
17. http://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gj_676203/fz_677316/1206_677704/sbgx_677708/
18. 闫海龙. 中国与巴基斯坦贸易发展走向. 开放导报2015年6月第3期 总第180期:56-59.
19. <http://pk.mofcom.gov.cn/article/zxhz/hzjj/201606/20160601345356.shtml>
20. http://www.xjkszs.com/kszs/vip_doc/1373513.html
21. http://www.gov.cn/zwgk/2011-10/08/content_1963929.htm
22. <http://www.kashi.gov.cn/Item/15590.aspx>
23. <http://finance.people.com.cn/GB/11655032.html>
24. http://news.xinhuanet.com/2011-12/16/c_111249879.htm
25. <http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/27484.html>
26. <http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/23870.html>
27. http://paper.people.com.cn/rmrbhwb/html/2016-01/11/content_1646611.htm
28. http://www.xj.xinhuanet.com/2012-03/27/content_24963560.htm
29. http://www.xjkszs.com/kszs/wap_doc/1384911.html
30. <http://zw.xinjiangtour.gov.cn/info/1022/35753.htm>

31. <http://jiaotongjie.com/mh/jc/2014-06-09/879.html>
32. http://news.iyaxin.com/content/2012-04/23/content_3444960.htm
33. <http://leaders.people.com.cn/n/2013/0302/c355955-20653347.html>
34. www.lyjimiao.com/gl/gaosu/2014-07-01/5475.html
35. <http://www.xjsric.com/article/2014-8-27/art66032.html>
36. <http://baike.baidu.com/item/%E5%96%80%E4%B-C%8A%E9%AB%98%E9%80%9F%E5%85%AC%E8%B7%AF>
37. http://www.xj.xinhuanet.com/2014-11/12/c_1113221634.htm
38. <http://news.sina.com.cn/c/2014-07-02/061530454322.shtml>
39. http://news.ts.cn/content/2015-06/30/content_11633335.htm
40. <http://m.xuehuile.com/thesis/fcc8394325e246e08f8a8e-bfa8fd6a6e.html>
41. <http://xjyj.xjdr.gov.cn/info/1082/3983.htm>
42. <http://docin.com.cn/p-1205387607.html>
43. <http://urumqi.customs.gov.cn/publish/portal166/tab61996/info285896.htm>
44. <http://urumqi.customs.gov.cn/publish/portal166/tab61996/info348758.htm>
45. <http://urumqi.customs.gov.cn/publish/portal166/tab61996/info413667.htm>
46. <http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/27484.html>
47. <http://www.tjcn.org/tjgb/201203/23870.html>
48. <http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/26921.html>
49. <http://finance.sina.com.cn/china/dfjj/20130916/115716773985.shtml>
50. <http://www.xjks.gov.cn/Item/22792.aspx>
51. <http://qk.laicar.com/m/Content/37084>
52. <http://www.kstq.gov.cn/xwpd/tqwx/201303/00000206.html>
53. <http://www.kstq.gov.cn/xwpd/tqwx/201303/00000216.html>
54. http://www.xj.xinhuanet.com/2012-04/16/content_25072033.htm
55. <http://money.163.com/13/0428/16/8TIHM9RN-00254T15.html>
56. http://zt.xmnn.cn/a/2013tqh/z11_19/201309/t20130908_3487822.htm
57. <http://news.gog.cn/system/2014/02/28/013237934.shtml>
58. <http://www.kstq.gov.cn/xwpd/tqwx/201312/00001618.html>
59. <http://www.kstq.gov.cn/xwpd/tqwx/201303/00000326.html>
60. <http://www.kashi.gov.cn/Item/17432.aspx>
61. http://www.xj.xinhuanet.com/2015-11/10/c_1117095630.htm
62. <http://finance.sina.com.cn/china/gncj/2016-05-09/doc-ifxyhti4049052.shtml>
63. http://59.252.138.6/xwzx/xwdt/xwlb/201504/t20150422_13225.shtml
64. http://www.sdpc.gov.cn/gzdt/201612/t20161226_832684.html
65. http://www.fdi.gov.cn/1800000121_70_488_0_7.html
66. http://news.ts.cn/content/2013-08/14/content_8564473.htm
67. <http://www.dubairen.com/33584.html>
68. <http://www.scio.gov.cn/zhzc/8/2/document/1491942/1491942.htm>
69. <http://www.kstq.gov.cn/xwpd/tqwx/201402/00001830.html>
70. <http://baike.baidu.com/view/213068.htm>
71. <http://news.carnoc.com/list/347/347418.html>
72. <http://www.kashiqilu.com/cn/article/296.html>
73. http://news.xinhuanet.com/fortune/2015-08/25/c_1116364997.htm
74. http://news.iyaxin.com/content/2016-09/26/content_10132964.htm
75. http://news.ts.cn/content/2016-02/17/content_12011882.htm
76. <http://www.xjksl.com/Item/Show.asp?m=1&d=2952>
77. <http://www.chinanews.com/df/2015/04-20/7220298.shtml>
78. <http://rmb.xinhua08.com/a/20160110/1596888.shtml>
79. http://www.xj.xinhuanet.com/2015-04/01/c_1114834515.htm
80. <http://www.g999.com.cn/shehui/17084.html>
81. <http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/27798.html>
82. <http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/28155.html>
83. http://www.tjcn.org/tjgb/31xj/32930_3.html
84. <http://www.xinjiangnet.com.cn/2016/0817/1614014.shtml>
85. <http://urumqi.customs.gov.cn/publish/portal166/tab61996/info690614.htm>
86. <http://urumqi.customs.gov.cn/publish/portal166/tab61996/info730102.htm>
87. <http://urumqi.customs.gov.cn/publish/portal166/tab61996/info837160.htm>

СТРАТЕГИЯ ДЕЙСТВИЙ ПО РАЗВИТИЮ УЗБЕКИСТАНА НА 2017-2021 ГОДЫ

DR. ERKIN BAYDAROV

В условиях изменяющийся конъюнктуры мировой экономики, а также современных процессов глобализации, для многих государств мира требуются выработка и реализация кардинально новых идей и принципов дальнейшего устойчивого и опережающего развития. Узбекистан не исключение.

В связи с этим, новое поколение узбекских руководителей 2017 г. начало с опубликования проекта Стратегии действий по развитию Узбекистана. Проект указа Президента Республики Узбекистан о Стратегии действий по дальнейшему развитию

Узбекистана был опубликован на портале обсуждения нормативно-правовых актов (см.: <http://strategy.regulation.gov.uz/ru/document/2>) и сразу же привлек к себе внимание общественности, начавшей бурное обсуждение данного документа.

Цель стратегии, рассчитанной на 2017-2021 гг., подразумевает коренное повышение эффективности проводимых реформ, создание условий для обеспечения всестороннего и ускоренного развития государства и общества, реализации приоритетных направлений по модернизации страны и либерализация всех сфер жизни

узбекского социума.

Как отмечается в документе, обществу следует провести всесторонний анализ пройденного Узбекистаном этапа независимого развития - что было сделано и что еще следует сделать? Следует отметить, что многие положения Стратегии были начаты еще Первым Президентом Узбекистана Исламом Каримовым в 90-ые годы прошлого столетия. Однако, сегодня время неумолимо требует внесения изменений, чтоб сделать жизнь общества еще более комфортной. Поэтому проект указа Президента о Стратегии действий по дальнейшему развитию Узбекистана можно оценивать положительно, так как это созвучно с общественными настроениями и ожиданиями.

Стратегия включает в себя пять приоритетных направлений:

1. Совершенствование государственного и общественного строительства, направленное на дальнейшее усиление роли парламента в углублении демократических реформ и модернизации страны, развитие организационно-правовых основ государственного управления и государственной службы, сокращение государственного регулирования экономики, широкое внедрение системы оказания государственных услуг по принципу «одного окна», дальнейшую реализацию механизмов общественного контроля и усиление роли институтов гражданского общества и средств массовой информации;

2. Обеспечение верховенства закона и реформирование судебной-правовой системы, направленное на укрепление подлинной независимости судебной власти и гарантий надежной защиты прав и свобод граждан, повышение уровня доступа граждан к правосу-

ЦЕЛЬ СТРАТЕГИИ, РАССЧИТАННОЙ НА 2017-2021 ГГ., ПОДРАЗУМЕВАЕТ КОРЕННОЕ ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОВОДИМЫХ РЕФОРМ, СОЗДАНИЕ УСЛОВИЙ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВСЕСТОРОННЕГО И УСКОРЕННОГО РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВА И ОБЩЕСТВА, РЕАЛИЗАЦИИ ПРИОРИТЕТНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ ПО МОДЕРНИЗАЦИИ СТРАНЫ И ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ВСЕХ СФЕР ЖИЗНИ УЗБЕКСКОГО СОЦИУМА.

дию, совершенствование системы противодействия преступности и профилактики правонарушений, полную реализацию принципа состязательности в судебном процессе, совершенствование системы оказания юридической помощи и правовых услуг;

3. Развитие и либерализацию экономики, направленные на повышение ее конкурентоспособности и открытости, обеспечение свободы экономической деятельности, укрепление макроэкономической стабильности и сохранение темпов экономического роста, модернизацию и активную диверсификацию ведущих отраслей экономики, коренное реформирование финансово-банковской сферы, всемерную защиту частной собственности и предпринимательства, расширение внешнеэкономических связей, активное привлечение иностранных инвестиций, эффективное развитие туризма, проведение структурных преобразований в сельском хозяйстве;

4. Развитие социальной сферы, направленное на поэтапное повышение заработной платы, пенсий и пособий, эффективное решение

вопросов занятости населения, обеспечение граждан доступным современным жильем, модернизацию жилищно-коммунального хозяйства, объектов социальной инфраструктуры, совершенствование системы социальной защиты населения и здравоохранения, сферы образования и науки, государственной молодежной политики;

5. Обеспечение безопасности, межнационального согласия и религиозной толерантности, осуществление взвешенной, взаимовыгодной и конструктивной внешней политики, направленные на укрепление независимости и суверенитета государства, создание вокруг Узбекистана пояса безопасности, стабильности и добрососедства, продвижение положительно-го имиджа страны за рубежом.

Проектом предлагается образовывать Национальную комиссию по реализации Стратегии действий по

СТРАТЕГИЯ ДЕЙСТВИЙ БУДЕТ РЕАЛИЗОВАНА В ПЯТЬ ЭТАПОВ, КАЖДЫЙ ИЗ КОТОРЫХ ПРЕДУСМАТРИВАЕТ УТВЕРЖДЕНИЕ ОТДЕЛЬНОЙ ЕЖЕГОДНОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРОГРАММЫ В СООТВЕТСТВИИ С ОБЪЯВЛЯЕМЫМ НАИМЕНОВАНИЕМ ГОДА.

пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан в 2017-2021 годах, а также комиссию по реализации отдельных приоритетных направлений.

Стратегия действий будет реализована в пять этапов, каждый из которых предусматривает утверждение отдельной ежегодной Государственной программы в соответствии с объявляемым наименованием года.

Как известно, 2017 г. в Узбекистане был объявлен «Годом диалога с народом и интересов человека». То, что 2017 г. начался с обсуждения проекта указа Президента о Стратегии действий по дальнейшему развитию Узбекистана, вселяет уверенность, что страна сумеет решить и устранить имеющиеся проблемы в политической, экономической и социальной сферах и создать благоприятные условия жизни для своих граждан.

18 OCAK 2017 TARİHİNDE PEKİN'DE ÇİN DEVLET KONSEYİ 6. GENEL TOPLANTISI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

OMİRBЕК HANAYİ

Çin Devlet Konseyi'nin Başkanı Li Keqiang, 18 Ocak 2017 tarihinde Pekin'de Çin Devlet Konseyi 6. Genel Toplantısının açılışını yaptı. Toplantıda Başkan Li Keqiang, Çin'in 12. Ulusal Halk Kongresi 5. Genel Toplantısında sunulacak Hükümet Çalışma Raporu'nun (Taslak) yorumlanması için İllere (otonom bölgeler ve belediyeler) ve merkezi devlet dairelerine gönderilmesine karar verdi. Çin hükümetinin 2016 yılındaki çalışmalarını özetley-

ÇİN DEVLET KONSEYİ'NİN BAŞKANI Lİ KEQİANG, 18 OCAK 2017 TARİHİNDE PEKİN'DE ÇİN DEVLET KONSEYİ 6. GENEL TOPLANTISININ AÇILIŞINI YAPTI.

en Li Keqiang, Çin'in geçen yıl ulusal ve uluslararası düzeyde karmaşık

bir ortam ile karşı karşıya kalmasına rağmen, Çin hükümetinin Xi Jinping liderliğindeki Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin öncülüğüyle ülkenin reform ve açılımı için temel ekonomik ve sosyal kalkınma önlemlerini gündeme getirerek, istikrarlı bir ekonomik gelişmeyi elde etmek için ve toplumun güvenliğinin sağlanması ve sosyal yaşamın geliştirilmesi için çaba harcadığını ifade etti.

Li Keqiang konuşmasında, ülkenin istikrarlı büyüme hızının sağlanması, insan odaklı yeni kentleşme planlarının uygulanması, halkın gelirinin artırılması ve bu doğrultuda Çin bakanlarının halkla yakın ilişkiler kurarak, ortaya konan büyük hedeflerin gerçekleştirilmesi için devlet ile halkın hizmette bulunmaya hazır olmaları gerektiğinin de altını çizdi. Nitekim 2017 yılının Mart ayında açılması beklenen Çin'in 12. Ulusal Halk Kongresi 5. Genel

YILDA BİR KEZ DÜZENLENEN ÇİN DEVLET KONSEYİ GENEL TOPLANTISINDA Lİ KEQIANG'IN KONUŞMASINA BAKILDIĞINDA, ÖNÜMÜZDEKİ YIL ÇİN HÜKÜMETİNİN İÇ POLİTİKASINDA DAHA ÇOK ÜLKENİN EKONOMİK ÇIKARLARINA VE RÜŞVETLE MÜCADELE KONULARINA AĞIRLIK VERİLECEĞİ TAHMİN EDİLEBİLİR.

Toplantısı için gerekli hazırlıkların yapılmasının yanı sıra, 2017 yılının son aylarında açılması beklenen 17. Parti Kongresi Genel Kurul toplantısının üstün başarıları ile tamamlanmasının Çin hükümeti ile ÇKP'nin başlıca görevlerinden bir olduğunu vurguladı.

Yılda bir kez düzenlenen Çin Devlet Konseyi Genel Toplantısında Li Keqiang'ın konuşmasına bakıldığında, önümüzdeki yıl Çin hükümetinin iç politikasında daha çok ülkenin ekonomik çıkarlarına ve rüşvetle mücadele konularına ağırlık verileceği tahmin edilebilir. Başta Xi Jinping ve Li Keqiang olmak üzere 2013 yılının sonunda göreve gelen Pekin yönetimi hala yeni dönemde görevde olacaktır. Dolayısıyla, Çin hükümetinin iç ve dış siyasette daha çok ülkesinin ekonomik gelişmesine odaklanması söz konusu olabilir.

ABD'NİN YENİ BAŞKANI DONALD TRUMP'IN KONUŞMASINDAN İLK İZLENİMLER

CENGİZHAN CANALTAY

Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) 45. Başkanı Donald Trump göreve başlama konuşmasında seçim kampanyası süresince olduğu gibi ekonomi ağırlıklı ve özellikle orta sınıf işçi kesimine hitap eden bir konuşma yaptı. Konuşmasında öne çıkan ana başlıklar arasında ticaretten dış politikaya, göç konusundan vergilere kadar birçok konuda Amerikan halkının ve orta kesimin çıkarlarına öncelik vererek onların haklarını koruyacağını belirtti. Daha önce beyan ettiği fikirlere sadık kalarak korumacılığın ABD'yi ve Amerikan halkını büyük bir refaha ve güce ulaştıracağını ifade etti. Bunun yanı sıra yabancı ülkelerin ordularını güçlendirmek ve endüstrilerini ze-

ABD'NİN DÖRT BİR KÖŞESİNE YENİ ALTYAPI YATIRIMLARI YAPILACAĞINI VE ÜLKEYİ TEKRAR AMERİKAN İŞÇİLERİ İLE İNŞAA EDECEKLERİNİ DİLE GETİRDİ.

nginleştirmek yerine ABD'nin dört bir köşesine yeni altyapı yatırımları yapılacağını ve ülkeyi tekrar Amerikan işçileri ile inşaa edeceklerini dile getirdi.

ABD'nin yeni Başkanı Donald Trump konuşmasında özetle ekonomik milliyetçilik içeren sözler ile orta kesime vaat ettiği yerli firma ve işçileri koruyacağını belirtmiştir. Ancak Başkan Trump'ın bu sözleri kendi partisinin Ronald Reagan döneminden beri savunduğu fikirler ile örtüşmemektedir. Muhafazakâr Parti bugüne kadar Demokratların önermiş olduğu ülke çapında altyapı yatırımlarına ve orta kesimin yararına olan sosyal sağlık programlarının desteklenmesine karşı

www.bsmedia.business-standard.com

çıkıştır. Ayrıca Muhafazakâr Partinin önde gelen liderleri iş dünyası ile dost ve serbest ticareti desteklemektedirler.

Bu açıdan Başkan Trump'ın sözleri ele alındığında vaatlerini hayata geçirebilmek için kendi partisi ile çetin bir çatışmaya girmesi gerekmektedir. Bunun sonucunda iki taraftan birinin diğer tarafın politikalarına uyum sağlaması gerekecektir. Bu tarafın kim olacağını önümüzdeki süreçte izleyerek göreceğiz. Başkan Trump konuşmasında her ne kadar Amerikan ordusunun güçlendirilmesi konusuna değinse de Muhafazakâr Partinin Şahin kanadının beklediği gibi dış politikada sert ve savaşçı bir tutum sergileyip sergilemeyeceği konusuna hiç değinmemiştir.

ABD Başkanı Trump'ın hem seçim zamanında hem de görev devri konuşmasında değindiği konulara bakıldığında klasik bir Muhafazakâr Parti Başkanı portresinden daha çok ekonomi ağırlıklı değişik bir milliyetçi tutum sergileyeceğini ifade edebiliriz. Bunun örneklerini ise şimdiden

BAŞKANLIK KOLTUĞUNA POLİTİK BİR ŞAHİN YERİNE EKONOMİK BİR ŞAHİN'İN OTURDUĞUNU İFADE EDEBİLİRİZ.

görmekteyiz. Örneğin; Rusya ile ilişkileri iyileştirme ve geliştirme çabaları kendi partisindeki bazı delegeler tarafından tepki toplamakta ise de nükleer füzeleri karşılıklı azaltma anlaşmasını kabul ettiği takdirde Rusya'ya uygulanan ambargonun kaldırılmasını teklif etmiştir.

Dahası Tayvan Başkanı Tsai Ing-wen ile yaptığı telefon görüşmesi Amerika'nın 1970'lerden beri sürdürdüğü "Tek Çin" politikası ile uyumamaktadır ve dolayısıyla Pekin hükümeti tarafından ciddi şekilde eleştirilmiştir. Buna ek olarak, Beyaz Saray Ulusal Ticaret Konseyi'ni kurmakla beraber bu konseyin başına açıkça Çin'i eleştiren bir ekonomi profesörü olan Peter Navarro'yu getirmesi seçim sürecindeki Çin ile ticari ilişkilerin yeniden yapılandırılması konusunda ciddi olduğunu göstermektedir. Kısacası, ABD Başkanı Trump Başkanlık süresi boyunca birçok yeniliğe ve alışılmamış politik adımlara imza atacak gibi görünmektedir. Dolayısıyla, Başkanlık koltuğuna politik bir Şahin yerine ekonomik bir Şahin'in oturduğunu ifade edebiliriz.

www.mic.com

www.allpetro.ru

CURRENT DEVELOPMENTS IN THE AZERBAIJANI AZERI-CHIRAG-GUNASHLI OILFIELD BLOCK DEVELOPMENT

LIDIYA PARKHOMCHIK

According to the First Vice-President of the State Oil Company of Azerbaijan, SOCAR, Khoshtakht Yusifzade, Azerbaijan's share in profits of the Azeri-Chirag-Gunashli (ACG) oilfield block reached 59% becoming less profitable for Azerbaijan in 2016. It was reported that in 2016, over 32.7 million tons of oil was produced at the ACG oilfield block and 19.3 million tons accounted for Azerbaijan's profit oil. SOCAR's high-ranking official noticed that the peak of oil production at the ACG oilfield block accounted for 51 million tons in 2010, while Azerbaijan's profit oil amounted to 70-80% of production. It was also mentioned that since its commissioning in 1997, over 416.5 million tons of oil and 128.2 billion cubic meters of natural gas were extracted at the ACG oilfield block that 231.8 million tons

AZERBAIJAN'S SHARE IN PROFITS OF THE AZERI-CHIRAG-GUNASHLI (ACG) OILFIELD BLOCK REACHED 59% BECOMING LESS PROFITABLE FOR AZERBAIJAN IN 2016.

accounted for Azerbaijan's profit oil.

The production sharing agreement (PSA) on the development of the ACG oilfield block also known as the Contract of the Century was signed between SOCAR and its international partners in September 1994 for 30 years. It is not an exaggeration to say that the ACG's contract is the symbol of the Azerbaijani oil industry. Therefore, it is essential for Baku to keep the oil production at the ACG oilfield block stably and to enable future investments and projects within the framework of the contract. According to the geological research, the ACG's oil reserves amounted to 2 billion tons, 1.2 billion tons of which are recoverable. However, until 2024, which is the expiration date of the current 30-year PSA contract, only 623 mil-

lion tons of oil will be produced. Under these circumstances, it was important for the Azerbaijan International Operating Company (AIOC), which is an energy consortium operated by BP and responsible for the ACG project development, to guarantee further development of the oilfield block after 2024.

As a result of negotiations conducted by SOCAR with its contracting partners, in December 2016 the shareholders of the AIOC (BP, Chevron, INPEX, Statoil, ExxonMobil, TPAO, ITOCHU and ONGC) and SOCAR signed a letter of intent (LoI) on the main principles of the future contract. The LoI agrees the key commercial terms for the future development of the ACG oilfield block and enables the parties to finalize the Contract of the Century's extension until 2050 in the next few months.

Therefore, it could be concluded that launched negotiations over the contract extension for the period until 2050

RECENT NEGOTIATIONS CONDUCTED BY SOCAR WITH ITS CONTRACTING PARTNERS OVER THE CONTRACT OF THE CENTURY EXTENSION FOR THE PERIOD UNTIL 2050 WERE SUCCESSFULLY COMPLETED.

were successfully completed. However, there is still a number of issues needed to be solved by the AOIC in order to increase the oil production. For instance, the company needs to succeed in expanding existing platforms and drilling about 150 wells from these platforms, as well as building a new production platform for 48 wells.

www.bp.com

CRACKS IN THE ANTARCTIC ICE SHELF

SAULE AKHMETKALIYEVA

A crack spread fast across Larsen C, one of the largest ice shelves in Antarctica with a total area of 55 thousand square kilometers. NASA's Landsat satellite images have shown that the crack started rapidly spreading in 2014. The Gipps Ice Rise close to the edge of Larsen C hinders the movement of ice which starts cracking trying to move around the rise. Usually cracks spread only till the suture zone, a zone filled with relatively warm ice that holds the ice shelf together. One of the cracks spread past the suture zone which is less prone to cracks as it is softer and therefore less fragile. After breaking through the suture zone, the crack grew by 20 kilometers in nine months.

THE MAIN CONCERN IS THAT THE CRACK MIGHT REACH THE EDGE OF THE ICE SHELF WHICH WOULD LEAD TO THE CHIP OFF OF ICE MASSIVE AND WOULD DECREASE THE SIZE OF LARSEN C BY 10%.

The main concern is that the crack might reach the edge of the ice shelf which would lead to the chip off of ice massive and would decrease the size of Larsen C by 10%. If the crack is spread further, it will lead to snapping off of the peace of ice and the ice shelf will be at its smallest size on the record. Such a disaster might potentially cause disintegration of the shelf. The break off of the shelf would not rise the sea level immediately, however, if the whole shelf collapses, the ice would flow into the open sea.

Some scientists predict that Larsen C will be spread apart within the period of five years. Scientists do not know the exact reason behind the issue.

The main hypothesis is that increasing global temperatures have thinned the ice. If that is the case, far more serious consequences of global warming could be seen in the near future.

Elsewhere in Antarctica, 40 kilometers long crack appeared not far from the British research station "Halley-6" in Antarctica in October 2016. This is the second break in the Brunt Ice Shelf, where the station is located. The first one appeared a few decades ago and started rapidly growing in 2012. Nowadays it is only six kilometer away from the station. Scientists at the station are concerned with the fault cutting the station from the rest of the continent. In order to avoid such situation, the management of the British Antarctic survey has decided to shut the station down during Antarctic winter from March to November 2017. The station is to be transferred 23 kilometers away from the fault.

THE BREAK OFF OF THE SHELF WOULD NOT RISE THE SEA LEVEL IMMEDIATELY, HOWEVER, IF THE WHOLE SHELF COLLAPSES, THE ICE WOULD FLOW INTO THE OPEN SEA.

earthobservatory.nasa.gov
www.gizmodo.com.au

RUSYA FEDERASYONU CUMHURBAŞKANI'NIN FEDERAL KORUMA SERVİSİNİ GÜÇLENDİRME GİRİŞİMLERİ

DR. AIDARBEK AMIRBEK

11 Şubat 2017 tarihinde Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı Vladimir Putin "Federal Koruma Servisi" Kanun Tasarısı ile ilgili taslağı, incelenmesi için ülke parlamentosunun alt kanadı Devlet Duma'sına sunmuştur. Konu ile ilgili Rusya basın kaynaklarından alınan bilgilere göre "Federal Koruma Servisi" Kanun Tasarısı ile ilgili taslakta servisin yetkileri genişletilmektedir. Buna göre, yeni kanun tasarısı taslağıyla "Federal Koruma Servisi'ne" aşağıdaki ek yetkiler verilmektedir ve bazı ek yasaklamalar getirilmektedir:

RUSYA FEDERASYONU
"FEDERAL KORUMA
SERVİSİ" (FKS)
27 MAYIS 1996
TARİHİNDE "MERKEZİ
KORUMA YÖNETİMİ"
TEMELLERİ ÜZERİNE
KURULMUŞTUR.

Ek Yetkiler: 1) Ulaşım araçlarını ve yaya yolları ile geçitlerdeki faaliyetleri geçici olarak sınırlandırmak ya da durdurmak; 2) Karşılıksız olarak havaalanlarını, uçaklar ile helikopterlerin iniş, kalkış yerlerini, deniz ve nehir limanlarını ve yine gerektiğinde karşılıksız olarak havayolunu ve denizyolunu kullanmak; 3) Devletin güvenliği için kullanılan uçakların ve diğer ulaşım araçlarının mekânlarını korumak; 4) Fiziksel güç ve silah kullanmak ile ilgili ek yetkiler verilmiştir.

Ek Yasaklamalar: 1) Medya ve internette, çeşitli sosyal paylaşım sitelerinde "Federal Koruma Servisi'nde" çalışan kişinin kendisi hakkında, ayrıca diğer çalışanlar hakkında resim, video vb. belgeleri yayımlamamak; 2) Ticari faaliyetlerle ve siyasi partilerle bağlantısı olmamak; 3) Uyuşturucu vb. sağlığa zararlı maddeleri kullanmamak; 4) "Federal Koruma Servisi'nde" işe almak ve işten çıkarmak ile ilgili ek yasaklar getirilmiştir.

Rusya Federasyonu "Federal Koruma Servisi" (FKS) 27 Mayıs 1996 tarihinde "Merkezi Koruma Yönetimi" temelleri üzerine kurulmuştur. Bilindiği gibi, "Merkezi Koruma Yönetimi'nin" asıl görevi devlet yöneticilerini ve görev yaptıkları kurumları ve mekânları korumak, hatta gerektiğinde önlem alarak güvenliği sağlamaktır. Bu doğrultuda, FKS ek geniş yetkilerle donatılmıştır. Bununla birlikte, FKS çalışanlarına yönelik getirilen ek yasaklamalar kurumu daha içe kapalı hale getirmekte ve çalışanların şahsi kimliklerini saklı tutma hedefine yönelik olarak uygulanmaktadır. Ayrıca ek yasaklamalarla FKS'nin temizlenmesi ve daha sorumlu ve güvenilir çalışanlarla kurumun yeniden

“

**"FEDERAL
KORUMA SERVİSİ"
CUMHURBAŞKANI
TARAFINDAN
GÜÇLENDİRİLEREK,
YENİDEN
YAPILANMASI
SAĞLANABİLİR.**

”

şekillendirilmesi hedeflenmiş olabilir. Kısacası, FKS Cumhurbaşkanı tarafından güçlendirilerek, yeniden yapılanması sağlanabilir.

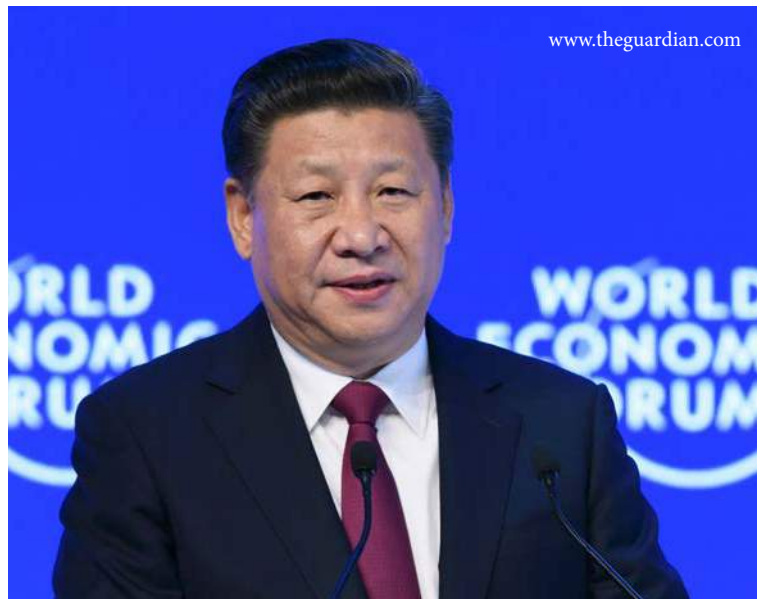
Diğer taraftan, FKS'nin güçlendirilmesi ve ek yetkilerle donatılması önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden bağımsız olarak yorumlanamaz. Bilindiği gibi, eğer bir değişiklik olmaz ise Mart 2018 tarihinde ülkede cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılması planlanmaktadır. Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı bir anlamda bu seçimlere hazırlandığını kendisine doğrudan bağımlı olan güvenlik kurumlarını ek yetkilerle güçlendirerek ve hatta bunların yönetimine güvenilir askerleri getirerek göstermek istemiş olabilir. Nitekim, bu doğrultuda Federal Ulusal Muhafız Askerleri Servisi (FUMAS) kurulmuştur. Aynı anlayış çerçevesinde FKS yeniden yapılandırılmak istenmiş olabilir. Yani FKS'nin yeni yetkileri için hedeflenen yasal değişiklikler, Cumhurbaşkanının ve siyasi rejimi koruma misyonu yüklenmiş güvenlik kurumlarının güçlendirilmesine yönelik atılan adımların devamı olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda FKS, FUMAS'a ek destek sağlayacak olan güvenlik kurumu zincirinin önemli bir halkasını teşkil edebilir.

CHINESE PRESIDENT XI JINPING'S SPEECH AND MEETING WITH THE UKRAINIAN COUNTERPART

DR. AZHAR SERIKKALIYEVA

Chinese President Xi Jinping made a speech defending an economic globalization at the World Economic Forum (WEF) in Davos, Switzerland on January 17, 2017. The Chinese leader visited the WEF for the first time. "There is no point in blaming economic globalization for the world's problems because that is simply not the case", he said. Xi also called on receding from the respective national positions and embarking on the right pathway towards economic globalization at the right pace. After entering the World Trade Organization (WTO), Chinese economy grew rapidly. By opening to the outside world and developing its economy since the end of the 1970s China has used globalization mechanisms and advantages in its favor and became the world's largest economy. The GDP value of China represents 17.75 % of the world economy. Thus, the integrational processes and agreements are mostly important. The economy of China is coming through complicated changes. After more than 30 years of rapid economic growth Beijing needs to implement the innovative and green modernization of the whole country. The long-term development plan is closely connected with the Chinese "Going Outside" strategy, clear direction of which is strengthening positions in the world economy and policy through an active participation at the globalization processes. However, today China is both receiving investments and investing into the foreign economies. Foreign direct

"THERE IS NO POINT IN BLAMING ECONOMIC GLOBALIZATION FOR THE WORLD'S PROBLEMS BECAUSE THAT IS SIMPLY NOT THE CASE", XI CHAIRMAN SAID.

investment in China amounted to \$ 1.2 trillion by the end of 2016, which almost as much as foreigners invested in the country. Xi Jinping called on promoting trade and investment, liberalization and facilitation through opening up, and rejecting protectionism. China is worried how potential trade barriers arising from the European protectionist movements in the U.S. and the U.K. will affect the country's economic growth, since export is still a major part of the Chinese economy. Therefore, after the world economic crisis, Chinese authorities are developing domestic market economy.

Xi held talks with the President of Ukraine, Petro Poroshenko, at the

WEF. The two leaders called for the intensification of economic cooperation between Ukraine and China and agreed to hold a meeting of the Chinese-Ukrainian intergovernmental commission on cooperation in 2017. According to the Ministry of Foreign Affairs of China, the Chinese leader said he was willing to accede to the solution of the crisis in Donbass. This is a landmark position. China will become one of the major powers in a multipolar world in the future. If the Chinese forces will cooperate with the others, it would be beneficial for all sides, however, competing in trade, political influence and leading could obviously rise conflicts.

400 BILLION TENGE OF THE INVESTMENTS OF THE UAPF IS INVESTED INTO BANKS' DEPOSITS

DANIYAR NURBAYEV

According to the Deputy Director of the Department of Monetary Operations of the National Bank of Kazakhstan (NBK), Nurzhan Tursunhanov, the Unified Accumulative Pension Fund (UAPF) invested 400 billion tenge into banking deposits, which is more than 6% of the value of the total assets of the fund as of the end of 2016. It was also noted that 200 billion tenge of this amount was invested in bank deposits in accordance with the instructions of the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, to lend this amount to second tier banks, which will further lend to small and medium enterprises. It is worth mentioning that these 200 billion tenge was lent with 14

THE TOTAL PENSION SAVINGS OF THE FUND INCREASED BY 14.7% TO 6.7 TRILLION TENGE IN 2016.

– 16.5% interest rates.

The UAPF also reported that the total pension savings of the fund increased by 14.7% to 6.7 trillion tenge in 2016. The net investment income

of the fund reached 472.4 billion tenge, which is by 37.95% less than in 2015. Moreover, in December 2016 the UAPF lost 12 billion tenge. According to Nurzhan Tursunhanov, the main reason of this loss was the appreciation of the national currency. Considering the fact that 23.1% of the fund's assets are in foreign currency, a small appreciation in national currency would result in losses in these assets. It is also important to note that the fees of the UAPF for 2016 decreased by only 0.5%.

According to the fund's report, the government securities of Kazakhstan accounted for 43.5% of total assets as of the end of 2016 and are followed by the bonds of Kazakh second-tier banks and bonds of quasi-public organizations, which accounted for 21.68% and 13.46% of total assets. The fund invested 5.46% of its assets into government securities of foreign countries while 1.29% and 2.06% were invested into bonds of international financial organizations and foreign corporate bonds.

Nurzhan Tursunhanov also stated that 2.9 billion tenge was invested

THE GOVERNMENT SECURITIES OF KAZAKHSTAN ACCOUNTED FOR 43.5% OF TOTAL ASSETS AS OF THE END OF 2016.

into the Kazinvestbank. The NBK withdrew the banking license of the Kazinvestbank in December of 2016, and currently it is on the process of liquidation. It was noted that during its bankruptcy process the bank firstly would pay back its deposits to individuals and then cover the deposit of the fund, while legal entities are only eighth in the line to get their investments back. Therefore, the citizens should not be afraid of safety of their deposits in the bank and should not be afraid of safety of their pension savings that are invested into the bank.

It is important to note that it is unexpected that in the future the fund will increase its investment into banking sector. The reason of that is the fact that it has already invested almost 22% of its assets into banking sector. In addition, the current instability in the banking sector, such as rumors about the problems in the Kazkommertsbank and the Delta Bank, and the withdrawal of the banking license of Kazinvestbank would discourage the fund from investing in this sector.

www.ukrop.news

NATO COUNTRIES PLAN TO CARRY OUT TRAINING MISSIONS IN UKRAINE

ZHULDUZ BAIZAKOVA

On January 26, 2017 President of Ukraine, Petro Poroshenko, signed a decree that would allow the NATO and the US troops to carry out training missions in Ukraine during 2017. The training missions will be held within the framework of Partnership for Peace program with Ukraine hosting up to 3000 troops, including the equipment. The decree signed by President Poroshenko also authorizes The Ukrainian Armed Forces to join the NATO exercises abroad, for instance in Bulgaria, Lithuania, Poland, Britain, Germany, Slovakia, Denmark, Jordan, Georgia and Romania.

**DECREE AUTHORIZES
UKRAINIAN ARMED
FORCES TO JOIN THE
NATO EXERCISES
ABROAD.**

Ukraine joined the NATO's North Atlantic Cooperation Council in 1991 immediately after the collapse of the Soviet Union and equally joined Partnership for Peace program in 1994. In 1997 the NATO-Ukraine Commission emerged with the adoption of the Charter on a Distinctive Partnership. Actually, the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine already reported that Kyiv already implemented 120 NATO standards in line with the modernization of The National Armed Forces.

Since the unravelling of the Russian-Ukrainian crisis over Crimea in 2014, the NATO has been expanding its involvement into development and reforming of Kyiv's security and defense fields. Back in June 2016,

during the NATO Summit in Warsaw, the Ukrainian Defense Minister, Stepan Poltorak, revealed the new roadmap designed to align Ukrainian army with the NATO standards by 2020 by conducting the relevant defense reforms. Since early 2015 Ukraine launched the process of reforming both its Ministry of Defense (until 2018) and its Armed Forces (until 2020), heavily relying upon NATO assistance in terms of consulting and advising.

Several NATO countries responded to the new policy by committing themselves to assist Ukraine's military both financially and by providing the consultations. One of the other plans announced officially was about joining the NATO patrol mission in the Black Sea alongside with Turkey, Bulgaria and Romania.

Thus, Ukraine plans to take part in the NATO's Sea Breeze exercises in the summer of 2017 for at most 25 days. That would involve over 2500 troops, 10 navy surface ships, five

**KIEV ALREADY
IMPLEMENTED
120 NATO
STANDARDS.**

submarines, few jets, helicopters and other. Another operation called Rapid Trident is being planned to be hosted by Ukraine as well.

Therefore, it is highly likely that defense and security cooperation and dialogue will increasingly continue after the adoption of the latest Ukrainian decree about hosting the NATO training missions. However, there are some concerns that the decree and following actions might further exacerbate complicated relationship between Russia and Ukraine, and even provoke some sort of Russian response.

www.nato.int

THE 48TH MEETING OF SPECIAL WORKING GROUP ON THE ELABORATION OF THE CONVENTION ON THE LEGAL STATUS OF THE CASPIAN SEA

LIDIYA PARKHOMCHIK

On January 25-26, 2017, the Deputy Foreign Ministers of the Caspian Sea littoral states took part in the 48th meeting of the Special Working Group on the elaboration of the Convention on the legal status of the Caspian Sea, which was held in Baku. After the meeting, the Deputy Foreign Minister for Asia and Pacific Affairs of Iran, Ebrahim

Rahimpour, reported that the Iranian and Kazakhstani delegations proposed some amendments to the draft of the Convention, which were considered during the morning meeting on January 25. Moreover, the Deputy Foreign Minister of Azerbaijan, Khalaf Khalafov, stated that during the me-

eting of the ad hoc working group on the Caspian Sea's legal regime, the parties focused on discussing other outstanding issues of baseline, seabed and sub-seabed. Actually, it should be highlighted that the parties also need to reach agreement on the aspects of the access of the Caspian countries to other seas and ocean, the right for passage of warships through the territorial waters of other countries and rules of laying cables and pipelines.

As a result of the meeting, the Iranian delegation mentioned that the ongoing discussions on the legal regime of the Caspian Sea can be considered as complicated technical talks. Actually, since no changes in Tehran's approach to the question of the Caspian Sea demarcation have been recorded during the current meeting of the Special Working Group in Baku, Iran's position on the issue of the Caspian basin delimitation could still be classified as a major obstacle towards achieving five-sized consensus over the Caspian seabed division. It is also worth mentioning that there seemed to be little chance of progress during the upcoming consultations if Iran make no significant change in its foreign policy towards the region.

www.astanatimes.com

THE DEPUTY FOREIGN MINISTERS OF THE CASPIAN SEA LITTORAL STATES TOOK PART IN THE 48TH MEETING OF THE SPECIAL WORKING GROUP ON THE ELABORATION OF THE CONVENTION ON THE LEGAL STATUS OF THE CASPIAN SEA.

Actually, other littoral states de-facto and de-jure recognized that the Caspian Sea basin delimitation should be based on a modified median-line method. However, without Iran's support it would be impossible to finalize the process of the Caspian Sea division which started in 1998 with the signing of the Russian-Kazakhstan agreement on the delimitation of the northern part of the Caspian Sea in order to exercise sovereign rights for subsoil. Therefore, in order to finish all necessary preparations before the fifth Caspian Summit, which is scheduled to take place in Kazakhstan's Astana, the countries of the Caspian Five should continue their attempts to influence Tehran's position regarding prospects of the Caspian Sea demarcation.

İRAN DEMİRYOLU HATLARINI GENİŞLETMEK İÇİN \$462 MİLYON YATIRIM YAPACAK

CENGİZHAN CANALTAY

Ülke çapında demiryolları ağının genişletilmesi İran'ın altıncı 5 yıllık kalkınma planının (2016-2021) en önemli hedeflerinden biridir. Bu bağlamda altıncı 5 yıllık kalkınma planı çerçevesinde petrol gelirlerinin %1'ini demiryollarını genişletme projelerine aktarma kararı alındı. Ayrıca, İran hükümeti devam

eden demiryolu projelerinin bitirilmesi için 18.5 trilyon rial (\$462 milyon) kaynak ayrılmasına yönelik tasarımı onayladı. Bu finansman kaynağının 4.7 trilyon rialinin (\$117 milyon) arazi satın alımı ile ekipman temini için geri kalan 13.8 trilyon rialinin ise (\$345 milyon) katılım tahvilleri için kullanılacağı

www.iran-daily.com

belirtildi. Bu sayede İran 5 demiryolu projesinin inşasının ilerlemesine yardımcı olacaktır. Bu projeler sırasıyla Tehran-Saveh-Hamedan, Mianeh-Bostanabad, Maragheh-Urmiye, Qazvin-Rasht ve Gharb (batı) demiryolu projeleridir.

Kalkınma planları hükümetin stratejisini de ortaya koymaktadır. İran hükümetinin gelirlerinin büyük bir kısmını petrol gelirleri oluşturmaktadır ve petrol fiyatlarının düştüğü bir dönemde petrol gelirlerinin bir kısmının düzenli olarak demiryolları ağının genişletme projelerine aktarılacak olması hükümetin bu konudaki kararlılığını göstermektedir. Yıllardan beri İranlı politikacılar devamlı demiryollarının geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler ve bu nedenle İran'da inşası başlamış ve hala devam eden birçok proje mevcuttur.

Demiryolu ağının geliştirilmesine gösterilen önemin ana sebeplerinden birisinin İran'ın şu anki petrole bağlı ekonomik yapısını transit ulaşım gelirlerine bağlı bir ekonomik yapıya dönüştürmeye çalışması olduğunu ifade edebiliriz. Bu doğrultuda İran, bölgede bir ulaşım merkezi haline gelmeyi amaçlamaktadır. Geliştirme projeleri arasında yeni raylı sistemler inşaa etmek, hızlı tren yolları inşa etmek ve hali hazırda bulunan bazı hatları yenilemek ve çift taraflı hatlar ile elektrikleştirme çalışmaları yapmak yer almaktadır.

ALTINCI 5 YILLIK KALKINMA PLANI ÇERÇEVESİNDE PETROL GELİRLERİNİN %1'İNİ DEMİRYOLLARINI GENİŞLETME PROJELERİNE AKTARMA KARARI ALINDI.

Buna ek olarak demiryolları arasındaki bağlantıları güçlendirecek projelerin planlanması söz konusudur.

İran Demiryolları Şirketi yakın gelecekte ülke çapında 1000 kilometre yeni demiryolu inşa etmeyi plandıklarını açıkladı. Bu açıklamadan da görülmektedir ki İran'da demiryolları ağının genişletme konusunda büyük bir atılım beklenmektedir. Gharb demiryolu projesi Arak şehri ile Irak sınırında bulunan Khosravi'yi birbirine bağlamayı amaçlamakta olup hattın ilk bölümünün %95'i tamamlanmış durumdadır. Uluslararası Kuzey-Güney Ulaşım Koridorunun bir parçası olan Qazvin-Rasht demiryolu projesi tamamlanmaya yakın olup mali kısıtlamalar nedeniyle hala tamamlanamamıştır. Bu yolun devamını oluşturan Rasht-Astara hattı ise bu koridor üzerindeki tek eksik bağlantı hattıdır. İran ile Azerbaycan arasındaki görüşmelerde Azerbaycan bu hattın inşası için İran'a \$500 milyon kredi vermeyi kabul etmiştir. İran önümüzdeki birkaç yıl içinde demiryolu ağını geliştirmek adına büyük adımlar atmaya hazırlanmaktadır. Bu alanda öncelikle başlatılan projelerin bitirilmesi ve sonrasında ise yeni demiryolu hatlarının inşa edilmesi hedeflenmektedir.

İRAN HÜKÜMETİ DEVAM EDEN DEMİRYOLU PROJELERİNİN BİTİRİLMESİ İÇİN 18.5 TRİLYON RİAL (\$462 MİLYON) KAYNAK AYRILMASINA YÖNELİK TASARİYİ ONAYLADI.

www.iranthisway.com

NEW DEVELOPMENTS IN TAX ADMINISTRATION OF KAZAKHSTAN

KANAT MAKHANOV

One of the important points that was mentioned in the States of the Nation Address by the President Nazarbayev delivered on January 31 is the necessity of new approaches in fiscal policy and tax administration. In general, from the content of the address it was clear that the economy is in a serious downturn and that a tighter budget control is needed in order to provide the effectiveness of countercyclical measures of the government. In this light, the necessity of fiscal decentralization was mentioned in the address. Particularly, it was pointed out that during previous years many state functions were transferred from the central government to local executive powers and that it was time to transfer fiscal responsibilities as well. However, it was also stated that we should avoid concentration of powers at regional level and transfer many functions downwards to local, district and rural executive administrations. The President also stated that we should gradually decrease the transfers from the National Fund to 2 trillion tenges by 2020.

Currently, the state budget is very dependent on budget transfers from the National Fund. In 2016, more than 35% of the budget revenue were from the National Fund transfers. This percentage has been steadily increasing since 2013. Nevertheless, the state budget deficit in 2016 reached 11% due to high public spending. Decreasing the amount

CURRENTLY, THE STATE BUDGET IS VERY DEPENDENT ON BUDGET TRANSFERS FROM THE NATIONAL FUND.

of transfers from the National Fund down to 2 trillion tenges would mean a more than 38% decrease in total transfer revenues. This would result in nearly a 13.4% decrease in total budget revenues. If to keep all the other revenues and expenses of the budget at the same level as in 2016, decreasing the transfers to 2 trillion tenges would further increase the budget deficit up to 13%.

Local budgets rely on National Fund transfers to a larger extent than the state budget. Thus, in 2016, 56.6% of total revenues of the local budgets were gained from these transfers.

www.razaoautomovel.com

A decrease in transfers to 2 trillion tenges would lead to approximately 21.6% decrease in the revenues of local budgets. If to keep all the other local revenues and expenses at the same level as in 2016, the deficit of the local budgets, which was 2.3% in 2016, would rise more than six fold.

The Nation Address also pointed out the relevance of an overall budget optimization. It was also mentioned that it is necessary to reconsider the existing tax administration mecha-

THE TARGETS SPECIFIED IN THE STATE OF THE NATION ADDRESS CONCERNING THE FISCAL POLICY, TAX ADMINISTRATION AND DECENTRALIZATION IMPLY SERIOUS AND COMPREHENSIVE CHANGES.

nisms and tax regimes. As we can see, the targets specified in the State of the Nation Address concerning the fiscal policy, tax administration and decentralization imply serious and comprehensive changes. Moreover, currently the state budget runs a 11% deficit, which will increase further as the transfers will go down gradually. Therefore, in order to restore the budget balance, the revenues other than transfers from the National Fund have to be increased.

www.kdm26.ru

2017
ГОД ЭКОЛОГИИ
В РОССИИ

2017 – THE YEAR OF ECOLOGY IN RUSSIA

SAULE AKHMETKALIYEVA

According to the speech of the President of Russia, Vladimir Putin, at the meeting of the State Council in December 2016, 50% of urban population suffer from air pollution mostly due to the emissions from vehicles (50%-90%). 7% of the population experience lack of clean drinking water. Moreover, environmental issues cost Russia 15% of GDP annually.

In order to overcome these and other environmental issues, a number of programs were initiated. For instance, Russia adopted the Declaration on the implementation of principles of green economy in Russia in 2013. According to the document, Russia is to transform the economy of the country to

**ENVIRONMENTAL
ISSUES COST RUSSIA
15% OF GDP
ANNUALLY.**

provide better quality of life in terms of the environment, rational use of natural resources and compliance with international environmental commitments. Moreover, according to the Declaration, in the next one and a half to two decades, there will be development and upgrade of infrastructure of the country due to the outdated technologies and taking into account that the green technologies are rapidly developing, the country is to shift towards the green economy.

According to the presidential decree # 392 of August 1, 2015 "On holding the year of specially protected natural reserves in Russia," 2017 was declared the Year of Ecology in Russia. On Ja-

<http://www.gruposoldatec.es>

www.ecology-of.ru

January 5, 2017, Putin signed a decree officially announcing 2017 as the Year of Ecology. The main purpose of this decision is improve the environmental wellbeing of the country. It is planned to improve legal and regulatory framework governing the environmental protection and the environmental performance, to develop natural reserves. 234 events with total funds in the amount of 194 billion rubles are to be held in the framework of the Year of Ecology in Russia.

At the beginning of 2015 the investment projects in the field of renewable energy in Russia amounted to more

IT IS PLANNED TO IMPROVE LEGAL AND REGULATORY FRAMEWORK GOVERNING THE ENVIRONMENTAL PROTECTION AND THE ENVIRONMENTAL PERFORMANCE, TO DEVELOP NATURAL RESERVES.

than 100 billion rubles. By 2025, the Ministry of the Environment of Russia is planning to attract about 3.5 trillion rubles in the field of development of renewable energy sources. Nature conservation programs are financed not only by the government of the country, but also by some businesses. Currently, 84% of the funds are investments of metallurgical, oil, mining and other enterprises. In this light, on January 25, 2017, Putin instructed to develop green financial instruments which is hopefully also to improve the environmental situation of the country.

KOOKMIN BANK INTENDS TO SELL ITS SHARE IN BANK CENTERCREDIT

DANIYAR NURBAYEV

According to the National Bank of Kazakhstan (NBK), the Kookmin Bank, which is the largest bank in South Korea, intends to sell its share in the Bank CenterCredit (BCC) to a consortium represented by the Tsesnabank, the financial holding Tsesna and the Chairman of the Board and main shareholder of the BCC, Baiseitov Bakhytbek. The NBK also notes that it will support the selling process if it is conducted in accordance with the law and protects interests of depositors, creditors and other clients and counterparty banks, including international financial obligations. Kazakhstan stock exchange shows that as for the end of 2016, the Kookmin Bank and Baiseitov Bakhytbek own 41.93% and 25.6% respectively,

THE KOOKMIN BANK BOUGHT ITS SHARE IN THE BCC IN 2008 IN A PERIOD OF THE WORLD FINANCIAL-ECONOMIC CRISIS FOR 59.9 BILLION TENGE OR \$500 MILLION.

while a subsidiary company of the World Bank, the International Financial Corporation (IFC), and other minority shareholders own 10% and 22.47%.

It is important to note that the Kookmin Bank bought its share in the BCC in 2008 in a period of the world financial-economic crisis for 59.9 billion tenge or \$500 million, and was going to increase its share up to 50.1% until 2010 by acquiring the shares of the IFC. However, the crisis had an adverse effect on the BCC, the price of its shares decreased almost twice, and the Kookmin Bank decided not to increase its share in the bank. Moreover, the managers and employees of the Kookmin Bank

www.mapio.net

were fined by the Financial Supervisory Service of Korea in 2010, because of the fact that they bought the shares of the BCC during the time of economic turbulences, which led to significant losses.

It is not unexpected that the Korean bank is leaving Kazakhstan. There are several reasons for that decision. First, the NBK has recently been focusing on the consolidation of the banking sector. For instance, to encourage the consolidation process, the NBK increased the minimum equity capital requirement from 10 billion tenge to 100 billion tenge in 2014, which forced most banks either to consolidate or to leave the country. In addition, it is expected that the

THE IFC, WHICH IS A SUBSIDIARY COMPANY OF THE WORLD BANK, OWNS 10% OF THE BCC.

banking sector of Kazakhstan will grow very slowly in near future, and because of that, most international financial institutions are losing their interests in the banking sector. For example, international financial institutions such as the HSBC, the Royal Bank of Scotland, the UniCredit, and the BankPozitiv Kazakhstan have left Kazakhstan during the last three years.

Therefore, we should not expect that in near future, some international financial institutions will open their subsidiaries in Kazakhstan. Moreover, we will not see any newly opened Kazakhstani banks, while we will surely see the further consolidation of small and medium banks.

THE RUSSIAN-BELARUSIAN BORDER TENSIONS

LIDIYA PARKHOMCHIK

On February 1, the Director of the Federal Security Service (FSB) of Russia, Alexander Bortnikov, ordered to establish the border zone on the borders of the Smolensk, Pskov and Bryansk regions of the country bordering Belarus. According to the press service of the Kremlin, this decision appears to be triggered by introduction of a visa-free regime for citizens of 80 countries, including the U.S. and the EU states, by the Belarusian Government. Actually, the decree on establishing a visa-free order of entrance and departure of foreign citizens signed by the President of Belarus, Alexander Lukashenko, introduces a visa-free entry for foreign citizens who arrive Belarus as tourists for up to five days via Minsk airport. Therefore, the Russian authorities consider the launching of the border zone as the preventive measure against possible border crossings by third country nationals stressing that the border zone regime will not be applied for citizens of Russia and Belarus.

However, the aforementioned decision has resulted in criticism from Alexander Lukashenko who stated that Russia has violated the bilateral agreement on transparent borders, which was inked by the parties in 1995. Moreover, the Belarusian side claimed that Russia introduced the border zone regime unilaterally and without prior notice. In response to the allegations made by the President of Belarus, the official representative of the State border Committee of Russia, Anton Bychkovsky, announced that the establishment of

**RUSSIA
ESTABLISHED THE
BORDER ZONE ON
THE BORDERS OF
THE SMOLENSK,
PSKOV AND
BRYANSK REGIONS
OF THE COUNTRY
BORDERING
BELARUS.**

the border zone is an internal affair of the country and there is no necessity for the Belarusian side to change the system security on the border.

Actually, in September 2014 the parties agreed to strengthen interaction of bodies of the border service and border authorities preventing illegal migration, drug and arms trafficking. However, the partners have not still unified concepts such as frontier territory and border area. Therefore, there could be still some misunderstanding on the procedure of entry and stay in the border area.

It should be noticed that Russia and

Belarus have been experiencing the border crossing problems since 2014 right after the introduction of Russia's restrictions on the import of the European goods. Since then, the parties entered the phase of "trade wars", which resulted in tightening border controls for truck traffic via the Russian-Belarusian border by Moscow, as well as the establishment of border zones in the areas adjacent

**RUSSIA AND
BELARUS HAVE BEEN
EXPERIENCING THE
BORDER CROSSING
PROBLEMS SINCE
2014.**

to the Russian border by Minsk.

However, it should be admitted that despite the existing tensions over the border-crossing issues, it should not be expected that the Belarusian-Russian conflict may lead to the restoration of full border controls within the Union state.

ABD BAŞKANI DONALD TRUMP'IN ÇİN POLİTİKASINDA YAPTIĞI REVİZYON

CENGİZHAN CANALTAY

Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, ABD Başkanı Donald Trump'ın Tek Çin Politikasına uyacağı belirtildi. Açıklama, 9 Şubat 2017 tarihinde Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ile ABD Başkanı Donald Trump'ın yapmış olduğu telefon görüşmesinin

**ABD BAŞKANI
DONALD TRUMP TEK
ÇİN POLİTİKASINA
UYACAĞI DUYURDU.**

ardından yapıldı. Basında yer alan haberlere göre, görüşme sırasında ABD'nin Tek Çin Politikası, her iki ülkenin de çıkarlarına uygun şekilde iki ülke arasındaki işbirliğinin artırılması konuları görüşüldü. ABD Başkanı Donald Trump'ın Tayvan

Başkanı Tsai Ing-wen ile telefonda görüşmesi ve ABD'nin Tek Çin Politikasına uymak zorunda olmadığı yönündeki demeçleri Pekin hükümeti tarafından ciddi şekilde eleştirilmiş olup iki ülke arasındaki ilişkileri kısa süreliğine gerginleşmesine neden olmuştur.

ABD Başkanı Donald Trump seçim vaatleri arasında Çin ile olan ticari ilişkilerin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Dahası, Trump ABD Başkanı olarak görevine başladıktan sonra Tayvan Başkanı Tsai Ing-wen ile telefonda görüşmüş ve Beyaz Saray Ulusal Ticaret Konseyi'ni kurarak başına Çin ile ticareti eleştiren ekonomi profesörü olan Peter Navarro'yu getirmiştir. Bu hamleler, yeni ABD Başkanı Donald Trump'ın Çin ile ilişkilerin tekrar gözden geçirilmesi konusunda ciddi olduğu ve Çin'in karşılık vermesi durumunda iki ülke arasında ticaret savaşlarının yaşanabileceği yorumlarının yapılmasına neden olmuştur.

ABD Başkanı Donald Trump Tek Çin Politikasını Çin ile ticarete bir pazarlık aracı olarak kullanmaya çalışmış olabilir ve Tek Çin Politikasına uyacağını belirtmesi ile ya istediğini

ABD BAŞKANI DONALD TRUMP ÇİN DEVLET BAŞKANI Xİ JİNPİNG İLE TELEFONDA TEK ÇİN POLİTİKASININ YANI SIRA İKİ ÜLKE ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİNİN ARTTIRILMASI KONULARINI GÖRÜŞTÜ.

elde etmiş ya da Çin için büyük önem taşıyan bu konuyu ekonomik ilişkilere karıştırmamayı tercih etmiş olabilir. Trump, benzer bir takas yöntemini Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e de önermiştir. Trump, Rusya'ya nükleer füzeleri karşılıklı azaltma anlaşmasını kabul ettiği takdirde uygulanan ambargonun kaldırılmasını teklif etmiş ancak Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin bu öneriyi kabul etmemiştir.

Trump'ın her iki inisiyatifinde de değişik politikalar izlediği belirtilmelidir. Rusya örneğinde Trump, politik bir teklif yaparak ekonomik bir çıkar elde etmeyi amaçladı ancak teklifi reddedildi. Çin örneğinde ise politik bir konuyu ekonomik ilişkilere malzeme olarak kullanarak bir sonuç elde etmeyi bekledi. Her iki hamlesinden de umduğunu bulamayan Başkan Trump dış politika konusunda kendisine has bir imaj çizerken, uluslararası camiadan beklediği prestiji kazanabilmek için benzer adımları diğer büyük ülkelerle olan ilişkilerinde de atmaya devam edecek gibi görünmektedir.

THE MINISTRY OF AGRICULTURE PLANS TO DIVERSIFY AGRICULTURAL EXPORTS OF KAZAKHSTAN

KANAT MAKHANOV

The Ministry of Agriculture of Kazakhstan aims to diversify the agricultural exports of Kazakhstan in the nearest future. This aim constitutes a part of the Program of Agro-Industrial Development of Kazakhstan for 2017-2020. The aim was also mentioned in the State of the Nation Address of the President delivered on January 31, 2017.

During the period of 2011-2016, the total area dedicated to wheat cultivation has decreased roughly by 2 million hectares. Nevertheless, Kazakhstan still firmly holds its position among the top ten wheat exporters of the world with the export rate ranging between 3% and 3.5% in the world's total wheat exports

IF THE YIELD OF LENTILS REACHES THE PROJECTED AMOUNTS, KAZAKHSTAN WILL BECOME THE FIFTH LARGEST EXPORTER OF LENTILS AFTER CANADA, INDIA, TURKEY AND AUSTRALIA.

due to substantial yield increase. For instance, during the marketing year of 2016-2017, Kazakhstan plans to export 8.9 million tons of wheat.

In the meantime, the Ministry of Agriculture has already started to implement its plans of switching from exports of wheat to exports of oilseeds. Moreover, there is an increasing number of farms that start to cultivate legumes such as lentils and chickpea. There are also positive perspectives of cultivation of the abovementioned legumes. For instance, the arable land area dedicated to lentils cultivation in Kazakhstan is projected to reach 200 thousand hectares in the short run. If the yield of lentils reaches the

projected amounts, Kazakhstan will become the fifth largest exporter of lentils after Canada, India, Turkey and Australia. Countries of the Middle East, India and Pakistan are the potential importers of lentils from Kazakhstan.

Currently, the wheat prices at spot market follow an ascending trend. In August 2016, it reached its minimum of \$390 per bushel. Now, it is around \$460 per bushel.

ANALYSTS AROUND THE WORLD STATE THAT STARTING FROM 2017, PRICES OF WHEAT AS WELL AS OF MANY LEGUMES INCLUDING LENTILS WILL START TO RECOVER.

The downturn in the patterns of the wheat prices is explained by a significant oversupply in the market in the past 2-3 years. However, analysts around the world state that starting from 2017, prices of wheat as well as of many legumes including lentils will start to recover.

The given objective is of great strategic importance for Kazakhstan because it allows solving several problems at a time. Firstly, increasing amount of exports of diverse cereals and legumes diversifies non-oil export revenues. Thus, it makes the economy less prone to market fluctuations and revenues that come from wheat exports currently are the largest non-oil revenues in the national economy. Secondly, the cultivation of certain crops domestically strengthens the national food security.

MEASURES TO COMBAT COAL DUST AT THE MURMANSK SEAPORT

SAULE AKHMETKALIYEVA

The Murmansk seaport is one of the largest seaports in Russia. The main export of the seaport is coal: 14 million out of 15 million tons of cargo that went through the port in 2016 was coal. However, despite the economic benefits, the coal exports are the main cause of environmental issues of the region.

Since 2012, people living in Murmansk have been complaining about black dust. A study conducted by the Russian Research Institute for Nature Conservation, identified two major sources of pollution: emissions from

DESPITE THE ECONOMIC BENEFITS, THE COAL EXPORTS ARE THE MAIN CAUSE OF ENVIRONMENTAL ISSUES OF THE REGION.

power-plant burning heavy fuel oil and coal handling in the center of Murmansk. Later on, in 2015, it was determined that the main reason behind the dust is coal. During the loa-

markradz.livejournal.com

ding of coal cargos coal dust picks up in the air, spreading over the region.

Even though, coal dust has been an environmental issue for a while, the measures were introduced only recently in 2015. Water-based fogging guns are used to humidify the air and to restrict the spread of the dust. At the moment, there are four stationary and three portable water guns. Since the introduction of the guns, the amount of dust in the air has gone down by almost 50%.

Unfortunately, there is no safe threshold for coal dust. Fine coal dust contains particles of toxic heavy metals such as lead, mercury, nickel, tin, antimony, and others, as well as radioactive isotopes of thorium and strontium. Exposure to coal dust is able to cause respiratory diseases and is a major risk for people working directly with coal. However, the damage caused by coal dust to the environment and human health is not restricted to mines, coal-fired plants and seaports, but also is harmful for people living nearby the coal production and handling centers.

In the light of aforementioned issues, the main focus of the environmental protection work of the Murmansk

**IT IS PLANNED
TO INVEST MORE
THAN 320 MILLION
RUBLES INTO THE
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
MEASURES IN 2017.**

Commercial Seaport in 2017 is to be combating the spread of coal dust. So, according to the general director of the port, Alexander Masko, usually the company spends about 30-35 million rubles annually for environmental protection. However, in 2014, this number increased to 90 million rubles and in 2015-2016, the sum reached 160 million rubles. It is planned to invest more than 320 million rubles into the environmental protection measures in 2017.

It is planned to install two more water-based fogging guns at the port. Also, in order to increase the efficiency of the system and to reduce consumption of fresh water sources storm-water collection system is to be installed. Besides, the storm-water sewage system is to stop contamination of the Kola Bay by different harmful substances by 98%. In addition, it is planned to install 20 meters high aluminum screens with 30% perforation along the perimeter of the port in order to restrict the spread of coal dust by the wind. Hopefully, the measures will be beneficial. However, critics argue that despite the measures aimed at restricting the spread of coal dust, it would be more feasible for the port to decrease the amount of coal trade.

THE KAZAGRO PLANS TO ALLOCATE 60 BILLION TENGE INTO THE AGRICULTURAL SECTOR IN 2017

DANIYAR NURBAYEV

According to the National Holding KazAgro, the holding plans to provide 60 billion tenge, which would be allocated from the state budget, to finance the sowing and harvesting campaign of 2017. In particular, 40 billion tenge will be allocated through second-tier banks, 15 billion tenge will be allocated directly to agricultural producers, while 5 billion tenge will be allocated through credit unions, microfinance institutions, and regional investment centers. In addition, the holding plans to allocate 35 billion tenge for financing the purchase of agricultural technique from extrabudgetary sources, which means that the total amount of funding allocated for sowing and harvesting campaign of 2017 would reach

THE HOLDING PLANS TO ALLOCATE 35 BILLION TENGE FOR FINANCING THE PURCHASE OF AGRICULTURAL TECHNIQUE FROM EXTRABUDGETARY SOURCES.

95 billion tenge. The holding notes that the allocation process has already started.

It was noted that the fund would finance agricultural producers according to the types of crops that they produce. If a farmer produces crops that are on the priority list of the Ministry of Agriculture, then the farmer will be funded on a priority basis. The producers that produce oilseeds (sunflower, canola, flax, soybeans) with cultivated areas that are at least 407.7 thousand hectares are on the top of the list. The second place on the priority list is dedicated to the producers that produce barley and have at least 407.7 thousand hectares of cultivated areas. These producers are followed by the farmers that produce sugar beet, rice, maize, cotton, oats, and potatoes.

In 2017, the holding plans to reduce the overall allocation compared to recent years. For instance, in 2015 and 2016, the holding allocated 101.3 billion tenge and 114.9 billion tenge respectively. The reason is that in 2016 the agricultural sector gathered a high amount of harvest (23.7 million tons), which was 19.7% higher than the amount of 2015 (19.8 million tons). This high amount of harvest increased the revenue of agricultural producers, because of which they need less financial support in 2017.

It is important to note that in 2016 the

“

IN 2015 AND 2016,
THE HOLDING
ALLOCATED 101.3
BILLION TENGE AND
114.9 BILLION TEN-
GE RESPECTIVELY.

”

www.newsworld.co.kr

agricultural sector gathered a high amount of harvest mostly due to good weather conditions not because of implementation of new technologies. Therefore, there is no guarantee that in

the coming year, the country will be able to gather the similar amount of harvest. The results will highly depend on the weather conditions.

www.regionplus.az

УЗБЕКИСТАН И РОССИЯ НА ПОРОГЕ НОВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

DR. ERKIN BAYDAROV

Смена политического руководства в любой стране всегда приводит к тем или иным изменениям как во внутренней, так и во внешнеполитической деятельности государства. Уход из жизни Первого Президента Республики Узбекистан Ислама Каримова естественно ставит перед ее стратегическими союзниками ряд вопросов,

“

**ПО ИТОГАМ 2016
Г. ТОВАРООБОРОТ
МЕЖДУ ДВУМЯ
СТРАНАМИ
СОСТАВИЛ \$4,2
МЛРД.**

касающихся их двустороннего сотрудничества. Одним из таких государств, безусловно, является Россия, с которой у Узбекистана сложились давние и тесные связи. Естественно, что оба государства заинтересованы в том, чтобы «открыть новую страницу» во взаимоотношениях друг с другом.

О том, что Узбекистан стоит на пороге нового экономического сотрудничества с Россией свидетельствует визит российской делегации во главе с заместителем председателя Правительства России Дмитрием Козаком. Так, 15 февраля 2017 г. в Ташкенте прошло заседание Межправительственной комиссии по экономическому сотрудничеству между двумя странами. В ходе заседания стороны обсудили перспективы торгово-экономического и инвестиционного сотрудничества, дальнейшего расширения договорно-правовой базы, а также развитие отношений в сфере транспорта, научно-технической области, охраны окружающей среды. Комиссия также подчеркнула значение нынешнего заседания в контексте необходимости качественной и тщательной подготовки предстоящего государственного визита Президента Узбекистана Шавката Мирзиёева в Российскую Федерацию в апреле 2017 г.

Следует отметить, что по итогам 2016 г. товарооборот между двумя странами составил \$4,2 млрд. На сегодняшний день в Узбекистане действуют 961 предприятие с российским участием, из них 810 совместных (СП) и 151 предприятий со 100% россий-

ским капиталом. В республике аккредитованы представительства более 60 российских фирм и компаний. В свою очередь, на территории Российской Федерации созданы 569 предприятий с участием резидентов Республики Узбекистан.

Узбекистан всегда придавал отношениям с Россией важное значение. Сегодня в Узбекистане проживает вторая по численности в регионе русская диаспора (по разным оценкам от 500 до 800 тыс. чел.), которая играет важную роль в социально-экономической жизни республики. Например, многие влиятельные лица в предпринимательской сфере являются русскими. Русские также составляют большую часть интеллигенции Узбекистана, и официальный Ташкент хорошо осознает, что без их поддержки и контактов ему не обойтись.

В то же время сегодня в России работает около 3 млн. граждан Узбекистана. В связи с этим, Правительства Узбекистана и России в апреле планируют подписать два соглашения в сфере трудовой миграции, процесс согласования текстов которых идет в настоящее время. В частности, планируется подписать соглашение об организованном привлечении и найме граждан Узбекистана для осуществления временной трудовой деятельности на территории РФ. Второе соглашение предусматривает взаимное учреждение представительств компетентных органов двух стран в сфере миграции. Данные документы планируется подписать в ходе визита в Россию (апрель 2017 г.) Президента Узбекистана Шавката Мирзиёева.

Таким образом, во взаимоотношениях двух государств действительно открываются новые перспективы. Экономическое взаимодействие Узбекистана и России безусловно окажет положительное влияние на экономическое и социально-политическое развитие центральноазиатского региона в целом.

**ПРАВИТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА И
РОССИИ ПЛАНИ-
РУЮТ ПОДПИСАТЬ
ДВА СОГЛАШЕНИЯ
В СФЕРЕ ТРУДОВОЙ
МИГРАЦИИ: ОБ
ОРГАНИЗОВАННОМ
ПРИВЛЕЧЕНИИ И
НАЙМЕ ГРАЖДАН
УЗБЕКИСТАНА
ДЛЯ ОСУЩЕСТ-
ВЛЕНИЯ ВРЕМЕН-
НОЙ ТРУДОВОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И
ВЗАИМНОМ УЧ-
РЕЖДЕНИИ ПРЕД-
СТАВИТЕЛЬСТВ
КОМПЕТЕНТНЫХ
ОРГАНОВ ДВУХ
СТРАН В СФЕРЕ МИ-
ГРАЦИИ.**

TÜRKMENISTAN-ŞİÖ: İŞBİRLİĞİNİ DERİNLEŞTİRMeye DAYALI ADIMLAR

DR. AIDARBEK AMIRBEK

Türkmenistan'ın resmi kaynaklarının dağıttığı haberlere göre 18 Şubat 2017 tarihinde Cumhurbaşkanı Gurbanguly Berdimuhamedov'un başkanlığında Genişletilmiş Bakanlar Kurulu toplantısı yapıldı. Berdimuhamedov toplantı konuşmasında özellikle dış politika üzerinde durarak, önümüzdeki 7 yıl içinde izlenecek temel öncelikleri dile getirdi. Bu doğrultuda günümüz dünyasının değişmeye doğru evrildiğini, yeni siyasi ve ekonomik yapıların oluşmaya başladığını ve yeni tehdit ile tehlikelerin ortaya çıkmaya başladığını dikkate alarak ülkenin tarafsız dış politikasını sürdüreceğini teyit etti. Özellikle yakın çevre ülkeleriyle ilişkileri geliştirmenin, Afganistan ile Orta Asya'da istikrarı

TÜRKMENİSTAN'IN ŞİÖ İLE İLİŞKİLERE YENİ BİR BOYUT KAZANDIRMASINI ENERJİ, ULAŞIM, AFGANİSTAN'DAKİ DURUM VE ENFORMASYON GÜVENLİĞİ KONULARINDAN AYRI DÜŞÜNMEK MÜMKÜN DEĞİLDİR.

arttırmanın önemine vurgu yapan Berdimuhamedov, Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ile işbirliğinin her türlü yollarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiği talimatını verdi.

Türkmenistan'ın ŞİÖ ile ilişkilere yeni bir boyut kazandırmasını enerji, ulaşım, Afganistan'daki durum ve enformasyon güvenliği konularından ayrı düşünmek mümkün değildir. Bilindiği gibi, 23-24 Haziran 2016 tarihinde Taşkent'te ŞİÖ'nün 15. dönem zirve toplantısı yapılmıştı. Berdimuhamedov zirveye onur konuğu statüsünde katılarak, ŞİÖ ile ilişkilerini enerji, ulaşım, ticaret ve haberleşme alanlarında geliştirmenin önemi üzerinde durmuştu. Enerji konusunu Orta

www.turkmenistan.gov.tm/

Asya boru hatlarının Güney Asya ve Asya-Pasifik bölgesine genişleyebilme potansiyeline bağlayan Berdimuhamedov, ulaşım alanında Kuzey-Güney ile Doğu-Batı karayolu güzergâhlarının Orta Asya ile daha sıkı bağlanarak, Pasifik Okyanusu'ndan Hazar ve Karadeniz'e, Avrupa'nın kuzey bölgesinden Hindistan Okyanusu'na kadar ulaşım ağlarının gerçekleştirilebileceğini söylemişti. Ayrıca ŞİÖ'nün uluslararası ve bölgesel güvenliği sağlamada ve XXI. asrın tehdit ile tehlikelerine karşı koymada büyük rol üstlendiğini sözlerine eklemişti.

Berdimuhamedov, iktidara geldiği günden bu yana ŞİÖ'ye ilgi duyarak, örgütün potansiyelini Türkmenistan'ın lehine kullanma politikasından yana olmuştur. Nitekim bunu Berdimuhamedov'un 2007, 2010, 2012 ve 2014 yıllarında katıldığı ŞİÖ Zirvelerindeki konuşmalarından okumak mümkündür. Fakat günümüze kadar ülke, doğrudan ŞİÖ ile ilişkileri geliştirmede somut adımlar atmadı, daha çok örgüte üye devletlerle ikili işbirliği

**ÖNÜMÜZDEKİ
YILLARDA ÜLKE
ŞİÖ İLE BAZI ALAN-
LARDA (GÜVEN-
LİK VE ÖZELLİKLE
ULAŞIM) DOĞRU-
DAN İŞBİRLİĞİNİ
GENİŞLETMEDE
SOMUT ADIMLARA
BAŞVURABİLİR.**

çerçevesinde ilişkileri geliştirmeye önem verdi. 18 Şubat 2017 tarihli Genişletilmiş Bakanlar Kurulu toplantısında Berdimuhamedov'un verdiği talimat üzere, önümüzdeki yıllarda ülke ŞİÖ ile bazı alanlarda (güvenlik ve özellikle ulaşım) doğrudan işbirliğini genişletmede somut adımlara başvurabilir. Nitekim 26-27 Kasım 2016 tarihinde ülkede yapılan Küresel Ulaştırma Konferansı'na katılan Berdimuhamedov, kara yollarıyla ulaşım ağlarını güçlendirip artırılmasında bölgedeki örgütlerin ve devletlerin önemini dile getirmişti. Kısacası Türkmenistan, yakın çevre ülkelerine karayollarıyla daha fazla bağlanması ve var olan ulaşım ağlarının uzak çevreye genişletilmesi alanlarında ŞİÖ ülkeleriyle yeni anlaşmalarla ilişkileri arttırabilir. Böylece önümüzdeki süreçte Türkmenistan'ın dış politika öncelikleri Doğu ülkeleriyle ilişkileri geliştirmeye doğru yönelebilir ve ulaşım (karayolları) alanında Türkmen-Çin ilişkilerinin artmasına neden olabilir.

SECOND PHASE OF THE SEVENTH CROSS-COUNTRY GAS PIPELINE OF IRAN

LIDIYA PARKHOMCHIK

In February 2017, it became known that the President of Iran, Hassan Rouhani, is expected to visit the inauguration ceremony for project of construction of a gas pipeline between the two south-eastern cities of Iranshahr and Chabahar. The groundbreaking ceremony, which would be held in the Sistan and Baluchestan province of Iran, will pay the way for the completion of the Iranian seventh cross-country pipeline projected to deliver natural gas produced at the South Pars gas field to Karachi in Pakistan.

It is worth mentioning that the Iran-Pakistan gas pipeline also known as the Peace Pipeline was placed on the energy agenda of the two governments since 1994. After signing a preliminary agreement in 1995, the parties agreed

IRAN HAS COMPLETED WORK ON AROUND 1,050 KILOMETERS OF THE IRAN-PAKISTAN GAS PIPELINE .

to construct a gas pipeline with a length of 2,775 kilometers and total capacity of 22 billion cubic meters of natural gas per year with possible extension to 55 billion cubic meters per year. It was initially planned that the pipeline will deliver natural gas from Iran to Pakistan and India. However, in 2009, India withdrew from the project over pricing and security issues. Therefore, as a bilateral project the Peace Pipeline would carry only 8.7 billion cubic meters of natural gas per year.

The construction of the Iranian section of the pipeline also called seventh cross-country gas pipeline with the length of 1,172 kilometers started in 2005. The first phase of the Iranian section runs for 902 kilometers

from Assalouyeh in southwest Iran to Iranshahr in the southeast, while the second phase of 270 kilometers runs from Iranshahr to the Iran-Pakistan border. The first phase of the seventh cross-country pipeline was commissioned in 2010. According to the Head of the Sistan-Baluchistan province, Mohammad-Ali Afshani, to date, Iran has completed work on around 1,050 kilometers of the Iran-Pakistan gas pipeline.

According to the earlier reached agreement, Pakistan was expected to start importing the Iranian natural gas in 2015. However, despite the fact that in February 2013, the construction of the Pakistani section of

THE IRANIAN GOVERNMENT WILL COMPLETE THE CONSTRUCTION OF THE SEVENTH CROSS-COUNTRY PIPELINE ANYWAY IN ORDER TO SUPPLY THE CHABAHAR ZONE IN SOUTHEASTERN IRAN WITH NATURAL GAS.

the Peace Pipeline was agreed, Pakistan failed to construct its part of the gas pipeline by 2014. The Pakistani side experienced problems with funding the project, which caused delays in its implementation. In order to solve the problem and overcome funding difficulties, Islamabad started talks with China.

Therefore, despite expressed willingness to import gas from Iran there is still uncertainties over the ability of Pakistan to commission the project. However, it is expected that the Iranian government will complete the construction of the seventh cross-country pipeline in order to supply natural gas to the Chabahar zone in southeastern Iran.

MODERNIZATION OF REFINERIES IN KAZAKHSTAN

www.vlast.kz

SAULE AKHMETKALIYEVA

According to the Minister of Energy of Kazakhstan, Kanat Bozumbayev, oil refineries in Kazakhstan are planned to be modernized and reconstructed. There are three refineries in the country: Atyrau, Pavlodar and Shymkent refineries, named according to their location. The Atyrau refinery is the oldest one (71 years). Initially, the refinery was processing a total of about 800 thousand tons of oil. Later on, the capacity of the refinery increased up to 5 million tons. The Pavlodar plant is 38 years old. The plant is known for being a pioneer of the KT-1 complex

ALL THREE REFINERIES ARE OUTDATED AND IN NEED OF MODERNIZATION PROJECTS.

aimed at deep processing of oil. The Shymkent refinery is a little over 30 years old. As it can be seen, all three refineries are outdated and in need of modernization projects.

In this light, the following modernization and reconstruction projects have taken place throughout all three refineries:

- At the Atyrau refinery mechanical work on the deep refining complex was completed and is planned to start operating in 2017;

- At the Pavlodar petrochemical plant, basic equipment was installed and currently, the plant is being commissioned. It is planned to be put into operation in 2017;

- At the Shymkent refinery basic equipment was installed. It is planned to perform mechanical modernization and reconstruction at the end of 2017 and to put the plant into operation by 2018.

In 2016, the volume of refined oil totaled to 14.5 million tons, exceeding the target by 2.3%. In 2017, it is also planned to refine 14.5 million tons of oil: 3 million tons of gasoline, 4 million tons of diesel oil, 3 million tons of fuel oil and about 300 thousand tons of aviation kerosene are to be produced. However, after the modernization of the three refineries in the country, the amount of refined products is expected to increase up to 17.5 million tons

by 2019. Besides, in the framework of the modernization projects it is planned to produce light oil products such as gasoline, diesel fuel and jet fuel, while the amount of production of heavy fuel oil is to be decreased. The volume of motor fuel is to increase by 3.8 million tons per year, while the amount of petrochemicals benzene is to reach up to 133 thousand tons per year and paraxylene up to 496 thousand tons per year. Increase from 63% to 83% in the depth of processing is expected throughout all three refineries. As for the ecological class of refined products, they are to meet K-4/Euro-4 and K-5/Euro-5 standards.

Hopefully, modernization and reconstruction projects will help the country to improve the quality of refined products and to meet domestic need for fuel consumption.

“

AFTER THE MODERNIZATION OF THE THREE REFINERIES IN THE COUNTRY, THE AMOUNT OF REFINED PRODUCTS IS EXPECTED TO INCREASE UP TO 17.5 MILLION TONS BY 2019.

”

S&P DOWNGRADED THE RATING OF THE DELTA BANK TO "D"

DANIYAR NURBAYEV

The Standard & Poor's Global Ratings (S&P) reported that the rating of the Delta bank, which is the 14th largest bank in Kazakhstan, was downgraded to "D" (default) from previous "CC". The rating agency notes that it lowered the rating due to the fact that the bank failed to repay 9.8 billion tenge on its domestic senior unsecured bonds following the end of the grace period on February 14, 2017. It was also noted that the Delta bank failed to repay some term deposits.

It is worth mentioning that it is the

THE BANK FAILED TO REPAY 9.8 BILLION TENGE ON ITS DOMESTIC SENIOR UNSECURED BONDS.

third consecutive cutback of the ratings of the bank in a month. On January 23, 2016, the rating agency downgraded the rating of the bank from "CCC+" to "CCC-" because the bank did not have enough liquidity to cover its current liabilities. However, S&P expected that the majority shareholders of the bank and the National Bank of Kazakhstan (NBK) would support the bank. It was expected that the major shareholder, Nurlan Tleubayev, would invest 15 billion tenge in January 2017, which should be enough to cover its obligations on its domestic senior

www.quotemaster.org

unsecured bonds. Later, on February 2, 2017, the agency downgraded the rating of the bank from "CCC-" to "CC", because the Delta bank failed to repay its domestic senior unsecured bonds, which was due on February 1, 2017. However, the bank had a grace period, which allowed it to postpone the payments for 10 days, and the agency expected that during that period, the bank would cover its obligation. The expectations were not realized, and the bank missed the bond payment.

The signals showing that the bank has problems started in November 2016, when the NBK suspended the licenses of the Delta bank and the Kazinvestbank to attract individuals' deposits and opening individuals'

**IT IS THE THIRD
CONSECUTIVE
CUTBACK OF
THE RATINGS OF
THE BANK IN A
MONTH.**

accounts. Unlike this situation, in the case of the Kazinvestbank, which is in a process of bankruptcy, the NBK renewed the license of the Delta bank in the end of December 2016.

However, despite the fact that the NBK renewed the license of the Delta bank, it decided not to help the second-tier bank with additional liquidity. The monetary authority could have provided a support to the Delta bank, as it was in the case of the Kazkommertsbank, but the NBK decided not to help. If the majority shareholders would not decapitalize or the NBK would not help in the future, it was quite possible that the Delta bank would start a process of bankruptcy.

EURASIAN ECONOMIC COMMISSION PREPARES A PROJECT OF COMMON GAS MARKET FOR THE EURASIAN ECONOMIC UNION

KANAT MAKHANOV

The project of Establishing the Common Gas Market for the Eurasian Economic Union (EEU) was presented on the European Gas Conference held in Vienna on 23-25 of January of 2017. Currently, the project is being evaluated by experts. The heads of the EEU member-states will sign it as soon as it will get the approval of the special group of experts. The project implies a creation of a highly developed infrastructure based on the principles of modern commodity exchange systems. It is designed to provide equal access to all market participants. This will provide conditions of a competitive market and ensure maximum transparency of market operations. The realization of the project implies the adoption of common laws and regulations concerning the gas market. It will also require common technical aspects to be reconsidered such as the implementation of common set of technical requirements, transparent mechanisms of distribution of gas transportation capacities etc. The establishment of the common gas market will be realized in three steps:

The first step will last until 31 December of 2019. During this period the EEU member-states will harmonize all the existing laws, regulations and standards concerning the gas market, establish national systems of information exchange and create unique set of rules and regulations of use of gas transportation inf-

“

FROM THE POINT OF VIEW OF THE EURASIAN UNION, THE REALIZATION OF THE PROJECT OF COMMON GAS MARKET IS OF MAJOR IMPORTANCE FOR INTERNAL AS WELL AS EXTERNAL PARTNERS.

”

www.arabianoilandgas.com

rastructure.

By the end of the second stage of the project (December 31 of 2020) one or several commodity markets will be launched.

The third stage of the project will be over by 1 January of 2025. By this time, the system will be capable of carrying out all the gas transaction in the EEU. The international agreement on the common gas market will be signed before the end of the given project.

The given project marks an important step in the development of the Eurasian Integration. Currently, the EEU produces around 6.8 billion cubic meters of natural gas, which makes it the second largest gas pro-

THE PROJECT IMPLIES A CREATION OF A HIGHLY DEVELOPED INFRASTRUCTURE BASED ON THE PRINCIPLES OF MODERN COMMODITY EXCHANGE SYSTEMS.

ducer in the world. More than 18% of the total natural gas deposits of the world belong to the EEU member-states. Although the major part of the gas produced in the EEU is exported, in 2015 the trade of gas within the union exceeded \$3.8 billion accounting for 8.3% of the total mutual trade between the EEU partners. The exports of natural gas from the EEU in the same year reached \$46.3 billion accounting for nearly 12.4% of the total exports. Thus, from the point of view of the EEU, the realization of the project of common gas market is of major importance for internal as well as external partners. Apart from a common gas market, by 2025 the EEU plans to create a common market for oil and financial market.

1 ŞUBAT 2017 TARİHİNDE ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ, İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FA-KÜLTESİ HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANI DR. FETHİ KILIÇ “İNSAN HAKLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE İNSAN HAKLARI KATEGORİLERİ” KONULU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛҒЫ 1 АҚПАНДА АБАНТ ИЗЗЕТ БАЙСАЛ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ МЕНЕДЖМЕНТ ФАКУЛЬТЕТІ ЗАҢ КАФЕДРАСЫНЫҢ МЕНГЕРУШІСІ, З.Ғ.Д. ФЕТХИ КЫЛЫЧ «АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫНЫҢ ТАРИХИ ДАМУЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ САНАТТАРЫ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

İnsan haklarının tarihi gelişimi ve insan hakları kategorileri seminerinde ana hatlarıyla insan hakları, insan hakları kategorileri, ve ülkelerin insan haklarına bakışı konularına değindi. İnsan haklarının tanımı konusunda detaylı bilgiler sundu. Bu bilgiler arasında insan haklarının doğuştan sahip olunan ve onur ve haysiyet ile özdeş haklar olduğunu belirtti. Hukuk düzeyinde ise insan haklarının kullanılması kişilerin iradesine bırakılarak toplum çıkarları ile sınırlandırılan kavrama insan hakları denildiğini ifade etti. Devletlerin bu hakları tanınması, koruması ve uygulaması gerektiğini sözlerine ekledi.

Seminerinin devamında insan hakları konusunda teorik tartışmalara değinerek burada güç hakkı yapar mı ve güçlü her zaman haklı mıdır sorularının tartışıldığını ifade etti. İnsan haklarına genel bir standart getirilmesi için Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Evrensel Sözleşmesini hazırladığını ve bunu Birleşmiş Milletlere üye ülkelerin imzaladığını belirtti. Bu sürecin ardından ortaya çıkan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Mahkemesi ve bundan sonraki antlaşmalarla

З.ғ.д. Фетхи Кылыч «Адам құқықтарының тарихи дамуы және олардың санаттары» атты семинарында адам құқықтары, адам құқықтарының санаттары және мемлекеттердің адам құқықтарына деген көзқарасы сияқты тақырыптарды қозғады. Адам құқықтары ұғымына толық сипаттама беріп шығып, оның адамға тумысынан берілетінін және абырой мен қадір-қасиетке парапар екенін атап өтті. Ал құқық тәртібінде адам құқықтарының пайдаланылуы адамдардың өз еркіне беріліп, қоғамның мүдделерімен шектелген ұғымның адам құқықтары деп аталатынын айтты. Мемлекеттер бұл құқықтарды тану, қорғау және жүзеге асыру қажет деп түйіндеді.

Семинар жалғасында адам құқықтары жөніндегі теориялық пікірталастарға тоқталып өтіп, күштілер әрқашан қақылы ма деген сұрақты талқылау қажеттігін айтты. Адам құқықтарына жалпы стандарт орнату үшін Біріккен Ұлттар Ұйымының Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясын әзірлегенін және оған Біріккен Ұлттар Ұйымына мүше елдердің қол қойғанын мәлімдеді. Адам құқықтары жөніндегі еуропалық конвенция, Адам құқықта-

рын genel bir insan hakları standardı oluşturma amacıyla düzenlendiklerini ifade etti.

İnsan haklarının üç kuşaktan oluştuğunu ilk kuşak içerisinde doğal haklar ile devlete karşı korunan hakların yer aldığını ikinci sırada ekonomik ve siyasal hakların bulunduğunu üçüncü sırada ise kendi kendini ifade etme hakkının olduğunu belirtti. Özgürlükler konusunda özgürlüğün tanımının iyi yapılmasını çünkü özgürlüğün her istediğini yapabilmek olmadığını özgürlüğün asıl tanımının kişinin kendisine bırakılan alanda istediğini yapabilmesi olduğunu vurguladı.

Devletlerin insan haklarını tanıması ve uygulamasını kolaylaştırmasının toplumda kaynaşma yaratacağını lakin bu koşulların sağlanmadığı takdirde problemler çıkabileceğini dile getirdi. İnsan haklarının herkez için gerekli olduğunu bu yüzden iyi bir sistem kurulması gerektiğini insanların insan hakları ihlalleri gördükleri zaman bu ihlallerin giderilmesi için çaba sarf etmesi gerektiğini belirtti. İnsan haklarına ülkelerin bakış açılarının değişik olabileceğini vurgulayarak Batı ülkelerinde siyasal ve sivil haklara, sosyalist ülkelerde ekonomik haklara ve üçüncü dünya ülkelerinde ulusal bağımsızlık ile ilgili haklara önem verildiğini ifade etti. Birleşmiş Milletlerin bu hakları tek metin haline getirdiğini ve İnsan Hakları Evrensel Sözleşmesini imzalayan ülkelerin bu hakların şartlarını yerine getirmekle zorunlu olduklarını dile getirdi. Konuşmasının sonunda insan haklarının ırk, renk, cinsiyet, dil, din ve statüye göre değişmediğini ve temennisinin insan hakları ihlalinin olmadığı günleri görebilmek olduğunu belirtti.

Seminerinin sonunda katılımcılar insan haklarının korunması konusunda görüş alışverişinde bulundular.

↑

ры жөніндегі еуропалық сот және одан кейінгі келісімдердің жалпы адам құқықтары стандартын құру мақсатында жасалғанын мәлімдеді.

Адам құқықтарын сипатына қарай үш топқа жіктеуге болатынын айтты. Бірінші топқа адамдардың табиғи және айырғысыз құқықтары, екінші топқа экономикалық және әлеуметтік құқықтар, ал үшінші топқа өзін-өзі білдіру құқығы жатады деп айқындады. Ал бостандықтарға келгенде, бұл ұғымға дұрыс анықтама беру қажеттігін, себебі бостандық дегеніміз көңілге келген нәрсені істей беру еместігін, бостандық дегеніміз адамның заң шеңберінде, қоғамдық тәртіпті бұзбай еркін іс-әрекет етуге мүмкіншілігінің болуы екенін тілге тиек етті.

Мемлекеттердің адам құқықтарының танылуы мен жүзеге асырылуын жеңілдетуі қоғамның бірігуіне әкеледі, ал бұл шарттардың орындалмауы көптеген мәселелердің туындауына себепкер болуы мүмкін деп атап өтті. Адам құқықтары баршаға қажет болғандықтан жақсы жүйе орнату керектігін, адамдар құқық бұзушылыққа куә болған жағдайда оны жоюға барынша атсалысу қажеттігін айтты. Мемлекеттердің адам құқықтарына көзқарастарының әртүрлі болуы мүмкін екенін атап өтіп, батыс елдерінде саяси және азаматтық құқықтарға, социалистік елдерде экономикалық құқықтарға және үшінші әлем елдерінде ұлттық тәуелсіздікке қатысты құқықтарға баса мән берілетінін айтты. Біріккен Ұлттар Ұйымының бұл құқықтарды бір мәтін түріне келтіргенін және Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясына қол қойған елдер бұл құқықтардың шарттарын орындауға міндетті екенін білдірді. Баяндама соңында адам құқықтарының адамның ұлтына, нәсіліне, жынысына, тіліне, дініне және мәртебесіне қарап өзгермейтінін айтып, болашақта адам құқықтары бұзылмайтын күнге жетейік деген тілек білдірді.

Семинар соңында қатысушылар адам құқықтарын қорғау мәселелері бойынша пікір алмасты.

2 ŞUBAT 2017 TARİHİNDE ŞOKAN VALİHANOV ADINDAKİ TARİH VE ETNOLOJİ ENSTİTÜSÜ ARAŞTIRMACILARINDAN DAULET JAYLIBAEV “KAZAK ORALMANLARIN GÜNÜMÜZDEKİ EKONOMİK VE KÜLTÜREL DURUMU” KONULU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛДЫҢ 2 АҚПАНЫНДА Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ ДӘУЛЕТ ЖАЙЛЫБАЕВ «ОРАЛМАНДАРДЫҢ МӘДЕНИ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Kazak oralmanların günümüzdeki ekonomik ve kültürel durumu adlı seminerinde ana hatlarıyla oralmanların topluma kültür, medeniyet ve ekonomi alanlarındaki katkıları konuları hakkında detaylı bilgiler verdi. Oralmanların anavatanlarına geri dönüşünü kolaylaştıran programın ana amacının Kazakistan'ın demografik yapısına katkı sağlama olduğunu dile getirdi. Oralmanların Kazakistan'a 1992 yılında çıkarılan kanun ile göç etmesinin kolaylaştırdığını ve 1991-2017 yılları arasında Kazakistan'a 957.772 oralmanın göç ettiğini ve gelenlerin 61%'nin Özbekistan dan, 14%'nün Çin den 9%'nun ise Moğolistan'dan geldiğini ifade etti.

UNESCO'nun 2003 yılında Somut Olmayan Kültür Varlıklarını da kültürel miraslar listesine kabul etmeye başladığını bu kapsamda oralmanların eski Kazak kültür ve adetlerini koruyarak günümüzde unutulmuş birçok kültürel zenginliğini tekrar canlandırılmasında büyük rol oynadıklarını altını çizdi. Oralmanların birer medeniyet taşıyıcıları olduğunu belirterek eski kültürel adetleri bozulmadan günümüzde de yaşatmaları sayesinde Kazak kültürel mirasına önemli katkılar sağladıklarını vurgu-

Дәулет Жайлыбаев «Оралмандардың мәдени және экономикалық әлеуеті» атты семинарда оралмандардың қоғамға мәдениет, өркениет және экономика саласындағы үлесі туралы толық ақпарат берді. Оралмандардың елге оралуын жеңілдеткен бағдарламаның негізгі мақсаты – Қазақстанның демографиялық құрылымына үлес қосу деп айтты. 1992 жылғы заңға сәйкес оралмандардың Қазақстанға көшуі жеңілдетілгенін, 1991-2017 жылдары Қазақстанға 957,772 оралманның келгенін және 61%-ының Өзбекстаннан, 14%-ының Қытайдан, ал 9%-ының Монғолиядан келгенін айқындады.

2003 жылы ЮНЕСКО-ның Материалдық емес мәдени мұраны да мәдени мұра тізіміне енгізе бастағанын, осы орайда оралмандардың ежелгі қазақ мәдениеті мен дәстүрлерін сақтау арқылы ұмытылып қалған көптеген мәдени мұраларды қайта жандандыруда маңызды рөл атқарғанын атап өтті. Оралмандардың бір өркениет тасушысы екенін айта отырып, бұрынғы мәдени дәстүрлерді сол күйінше сақтап қалудың арқасында қазақ мәдени мұрасына елеулі үлес қосты деп атап өтті. Мысалы, бұрынғы қазақ биі – «Қара жорға» биі оралмандардың арқасында қайта еске түсіп, танымал болды деп айтты. Сон-

ладı. Buna örnek olarak eski bir Kazak dansı olan Karajorga dansının oralmanlar sayesinde tekrar hatırlanıp popüler olmasını gösterdi. Ayrıca oralmanlara ait olup Kazak kültüründe önemli yere sahip olan birçok eşyanın müzelerde sergilenmesi ile birlikte eski kültürel zenginliklerin gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlandığını sözlerine ekledi.

Oralmanların arasında okuryazarlık oranının yüksek olduğunu ve değişik ülkelerden gelmeleri nedeniyle Çince, Arabca, Çağatayca gibi birçok dil bilmelerinin ve bazılarının eski Kazak alfabesini bilmesinin tarihsel akademik çalışmaların ilerletilmesinde birçok kolaylıklar sağladığını dile getirdi. Kültür, medeniyet ve akademik çalışmalara ek olarak yapmış olduğu birçok saha araştırmasına dayandırarak oralmanların birçok alanda küçük ve orta işletmeler açtıklarını gözlemlediğini belirtti. Oralmanların için düzenlenen projeler arasında toplu yaşam alanları gibi projelerin bulunduğunu ve bunların arasında en başarılı devam ettirilen projenin Asar Köyü projesi olduğunu dile getirdi. Kazakistan Cumhuriyeti

дай-ақ, оралмандардың қазақ мәдениетінде маңызды орын алатын көптеген заттарының мұражайларда сақталуы көне мәдени мұраларды болашақ ұрпаққа жеткізуге үлес қосты деп тілге тиек етті.

Оралмандар арасында сауаттылық деңгейінің жоғары екенін, түрлі елдерден келгендіктен қытай, араб, шағатай тілдерін және кейбіреулерінің ескі қазақ әліпбиін білуі тарихи ғылыми зерттеулердің алға басуына септігін тигізгенін айтты. Мәдениет, өркениет және академиялық зерттеулермен қатар, оралмандардың көптеген салаларда шағын және орта бизнес ашқанын айтты. Оралмандарға арналған жобалар арасында қоғамдық бірлестіктер сияқты жобалардың болғанын және олардың ішінде ең сәтті жобалардың бірі «Асар» қоғамдық бірлестігі екенін айтты. Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың орта тапты құру жайлы сөзіне негізделі отырып, оралмандардың орта тапты құруға экономикалық тұрғыда маңызды үлес қосатыны сенетінін айтты.

Оралмандардың негізінен ауыл шаруашылығы, құрылыс, көлік секторларында

баşканы Sayın Nursultan Nazarbayev'in орта сınıфın олуштурулмасы конусундаки бир демесине деғинерек орта сınıфın олуштурулмасында оралманларын економик оларак өнелми бир каткы сағлаясағина инандығын диле геитрди.

Оралманларын секторлер арасында ен чок тарым, инсаат, улашым секторлеринде чалышткларын и ве кучук ве орта олчекли деғишк ишетмелери уруттуклерини ifade etti. Оралманларын ичинде Чин ве Иран'дан gelen Kazakların ен чок тарым секторунде, Озбекстан ве Karakalpakstan'дан gelenlerin инсаат секторунде, Туркия'ден ве Чин'ден gelenlerin ise гıda ве hafif sanayi секторлеринде чалышткларын белитти. Конушмасынн sonunda Kazakistan'a донен оралманларын demografi sorununun yanında бешері sermaye bilgileri hesaba alınarak Kazakistan ekonomisine yardımcı olacak şekilde дағилымнын сағланмасынын геректиғи уонунде горушлерини bildirerek конушмасынн битирди.

жұмыс істейтінін, шағын және орта кәсіпкерлікпен айналысатынын атап өтті. Қытай мен Ираннан келген оралмандардың көбінесе ауыл шаруашылығы секторында, Өзбекстан мен Қарақалпақстаннан келгендер құрылыс секторында, ал Түркия мен Қытайдан келгендер азық-түлік және жеңіл өнеркәсіп салаларында жұмыс істейтінін айтты. Сөз соңында Қазақстанға келген оралмандардың таралуын әрі демография, әрі адам капиталы тұрғысынан Қазақстан экономикасына үлес қосатындай отырып қамтамасыз ету керектігін айтып, баяндамасын аяқтады.

Семинар соңында қатысушылар оралмандардың қоғамға мәдени және экономикалық үлесі бойынша пікір алмасты. □

Seminerin devamında katılımcılar оралманларын topluma kültүрел ве економик каткылары конусунда горуш алшверишинде булундулар. □

8 ŞUBAT 2017 TARİHİNDE AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI PROF. DR. MUSA YILDIZ VE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK TÜRK AKADEMİSİ ULUSLARARASI TEŞKİLATI'NIN BAŞKANI, "EGEMEN KAZAKİSTAN" GAZETESİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI PROF. DR. DARHAN KIDIRALI'YI ZİYARET ETTİLER.

2017 ЖЫЛЫ 8 АҚПАНДА АХМЕТ ЯСАУИ УНИВЕРСИТЕТИ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕСІНІҢ ТӨРАҒАСЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР МҰСА ЙЫЛДЫЗ ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ, Э.Ғ.Д., ДОЦЕНТ НЕВЗАТ ШИМШЕК ТҮРКІ АКАДЕМИЯСЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҰЙЫМЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ, «ЕГЕМЕН ҚАЗАҚСТАН» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ГАЗЕТІ» АҚ БАСҚАРМА ТӨРАҒАСЫ Т.Ғ.Д., ПРОФЕССОР ДАРХАН ҚЫДЫРӘЛІМЕН КЕЗДЕСТІ.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız ve Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek Türk Akademisi Uluslararası Teşkilatı'nın Başkanı, "Egemen Kazakhstan" gazetesi Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Darhan Kızıralı'yı ziyaret ettiler. Ziyaret kapsamında Ahmet Yesevi Üniversitesi ile Egemen Kazakhstan gazetesi arasındaki işbirliğini geliştirilmesi ile Kazakistan ve Türkiye arasındaki kültürel ilişkilerini derinleştirilmesi konuları hakkında görüş alışverişinde bulunuldu.

Ziyaret sırasında Prof. Dr. Musa Yıldız Egemen Kazakhstan gazetesi ile işbirliği olanaklarına değindi. Doç. Dr. Nevzat Şimşek ise Avrasya Araş

Ахмет Ясауи университеті Өкілетті кеңесінің төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз және Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек Түркі академиясы халықаралық ұйымының президенті, «Егемен Қазақстан» республикалық газеті» АҚ Басқарма төрағасы т.ғ.д., профессор Дархан Қыдырәлі мырзамен кездесті. Кездесу барысында Ахмет Ясауи университеті мен «Егемен Қазақстан» газеті арасындағы ынтымақтастықты дамыту, сондай-ақ Қазақстан мен Түркия арасындағы мәдени байланыстарды тереңдету мәселелері талқыланды. Сонымен қатар, Өкілетті кеңесінің төрағасы профессор Мұса Йылдыз «Егемен Қазақстан» газетімен ынтымақтастық мүмкіндіктерін тілге тиек етті. Ал доцент Невзат Шимшек Еуразия ғылыми-зерттеу институтының апталық электронды

tırma Enstitümüzün haftalık e-bültenlerinin Kazakçalarının ortak bir şekilde projelendirilerek Egemen Kazakistan gazetesinde yayınlanması konusunun görüşüldüğünü ifade etti. Prof. Dr. Darhan Kızıralı da Egemen Kazakistan gazetesinin çalışmaları hakkında bilgiler verdi. □

бюллетеньдерінің қазақ тіліндегі нұсқаларын «Егемен Қазақстан» газетінде жариялауды ұсынды. Профессор Дархан Қыдырәлі құрметті қонақтарға газеттің жұмысы жайлы әңгімелеп, алдағы жоспарлармен таныстырды. □

9 ŞUBAT 2017 TARİHİNDE DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ İKTİSAT BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. RECEP KÖK “KALKINMADA BEŞERİ SERMAYE OLGUSU VE REKABET GÜCÜNÜ ETKİLEYEN TEMEL UNSURLAR: KAZAKİSTAN ÖRNEĞİ” KONULU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 9 АҚПАНДА ДОКУЗ ЭЙЛЮЛЬ УНИВЕРСИТЕТІ ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ҒЫЛЫМДАР ФАКУЛЬТЕТІНІҢ ОҚЫТУШЫСЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР РЕДЖЕП КӨК «МЕМЛЕКЕТТІҢ ДАМУЫНДА АДАМ КАПИТАЛЫНЫҢ РӨЛІ ЖӘНЕ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІККЕ ӘСЕР ЕТЕТІН НЕГІЗГІ ФАКТОРЛАР: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Prof. Dr. Recep Kök “Kalkınmada beşeri sermaye olgusu ve rekabet gücünü etkileyen temel unsurlar: Kazakistan örneği” adlı seminerinde ana hatlarıyla, kalkınma ve refah yaratma stratejilerinin temel belirleyenlerini açıkladı. Rekabet olgusu üzerinden, zamanımızda beşeri sermayenin niteliğindeki değişimin önemine vurgu yaptı. Firmalar için de, devletler arasındaki rekabet düzeyi için de gerekli şart, etkinlik, istikrar ve sürdürülebilirlik olgularının birlikte sağlanması dedi.

Konunun bütüncül bir yapıyla açıklanması gerektiğini belirten Kök, öncelikle tarihi ve kültürel tecrübeye atıf yaptı ve Türkiye ile Kazakistan’ın medeniyet kodlarının aynı olduğuna dikkat çekti. Türkiye, Rusya ve Kazakistan gibi yükselen piyasalar içine dahil edeceğimiz tüm ülkelerde, demokratikleşme, gelir dağılımında iyileştirmeyi içeren “kapsayıcı büyüme” sürecindeki temel açık nedir? sorusuna cevap aradığını ifade eden

Профессор, доктор Реджеп Көк «Мемлекеттің дамуында адам капиталының рөлі және бәсекеге қабілеттілікке әсер ететін негізгі факторлар: Қазақстан мысалы» атты семинарында даму және халықтың әл-ауқатын арттыру стратегияларының шешуші факторларын анықтады. Бәсекелестік ұғымына тоқталып өтіп, бүгінгі күнде адам капиталының сапасын өзгерту маңыздылығын атап өтті. Компаниялар үшін де, мемлекеттер арасындағы бәсекелестік деңгейі үшін де қажетті шарт белсенділік, тұрақтылық және орнықтылықты бірге қамтамасыз ету болып табылады деп түйіндеді.

Тақырыпты тұтас құрылымымен түсіндіру керектігін айқындаған Көк әуелі тарихи және мәдени тәжірибеге тоқталып өтіп, Түркия мен Қазақстанның өркениет кодтары бірдей екенін атап өтті. Түркия, Ресей және Қазақстан сияқты дамушы нарықтар қатарына қосылатын барлық мемлекеттерде демократияландыру, табысты бөлуді жақсартуды қамтитын «инклюзивті өсу» үдерісіндегі негізгі тапшылық не? деген сұраққа жауап іздеген Көк баяндамасын былайша жалғастырды: дәстүрлі түрде дамыған елдердің дамуының маңызды қозғаушы күш XIX және XX ғасырда үстем болып, қазір көптеген тәуелсіз елдерде еңбек күші мен шикізат көзін иемдену түрінде жүзеге асырылып жатқан «отаршылдық» екенін атап өтті. XXI ғасырда жаңа заманауи даму тәсілдері аясында отаршылдық сипатының өзгергенін айтты. Әсіресе әлемдегі ресурстарды қайта бөлуді қамтамасыз ететін елдердің саясаты жақсы жүргізілетін болса, адам капиталы тұрғысынан аз дамыған елдер барлық өндіріс факторларында басым болады деп атап өтті. Ол сондай-ақ дамыған елдердің «жаңа отаршылдығы» «ақпараттық үстемдікке» айналғанын мысалдармен түсіндірді.

Қазіргі әлемдік ресурстарды пайдалану теңгерімсіздігінің негізгі себептерін тізіп болғаннан кейін «үштік тапшылық» тұжырымын анықтады. Реджеп Көктің пайымдауынша, осы негізгі тапшылықтардың біріншісі институттандыру жетіспеушілігі нәтижесінде пайда болған институционалдық тапшылық. Бұл тапшылықты тек заңдар қабылдау арқылы ғана емес, заң үстемдігін қамтамасыз ететін институционалдық үдеріс, ақыл мен тәжірибе, әл-ауқат пен әділ байлық арқылы, яғни

Kök, açıklamalarını şu şekilde sürdürdü: Geleneksel yaklaşıma göre gelişmiş ülkelerin kalkınmalarında en önemli itici gücün, 19. ve 20. yüzyılın geçerli yaklaşımı olan ve şimdi bağımsız olan bir çok ülkedeki emek gücü ve hammaddeye el koyma şeklindeki gerçekleşen “sömürgecilik” olduğunu belirtti. Ardından gelen 21. yüzyılda, yeni modern kalkınma yaklaşımları çerçevesinde, sömürgeciliğin nitelik değiştirdiğini söyledi. Özellikle dünyada kaynakların yeniden dağılımını sağlayan devletlerin politikası iyi izlenirse, beşeri/insan sermayesi üzerinden, az gelişmiş ülkelerin bütün faktör donanımlarına egemen olduğunu belirtti. Yine gelişmiş ülkelerin “yeni sömürgecilik” aracının “bilgiye egemenlik” şekline dönüştüğünü örneklerle açıkladı.

İçinde bulunulan dünya kaynak paylaşım dengesizliğinin ana kaynaklarını sıraladıktan sonra kendisinin kavramlaştırdığı “üçüz açıklar” tespiti yaptı: Recep Kök’e göre, bu temel açıklardan ilki, kurumsallaşma yetersizliğinin sonucu olan kurumsal açık. Nitekim bu açığı sadece kanun çıkararak değil, kanun hakimiyetini sağlayacak kurumsal süreçle, akıl ve deneyimle, refah ve adil zenginlik yaratmayla, yani yönetimler tarafından sağlanan güvenlik ihtiyacının yanı sıra sosyal barış ve bölüşüm mutluluğuna erişilecek yol

үкімет тарапынан қамтамасыз етілетін қауіпсіздік қажеттіліктерімен қатар әлеуметтік бейбітшілік пен бақытқа жеткізетін жолдар мен тәсілдер қалыптастыратын мекемелер дамыту арқылы жоюға болады деді.

Екінші тапшылық ғалымдар тапшылығы болып табылады. Яғни ақпарат өндіретін, халықаралық бәсекелестік деңгейі жоғары адам ресурстарының жеткіліксіздігі, адам капиталын әмбебап құндылықтар құруда жарыстыратын ғылым әлеуетінің болмауы, қысқаша айтқанда еңбек, білім, моральды мінез-құлық сияқты факторларға ие және технологиялық ілгерілеуді үздіксіз дамытатын адамдар тапшылығын атап өтті. Сонымен қатар, зияткерлік тапшылық тақырыбында функционалдыққа аса мән беріп, тек қана ақпарат жинаудың жеткіліксіз екенін, қоғамдық сананы өзгерту керек екенін атап өтті.

Семинар жалғасында жалпы әлемдік табыстың 85%-ын әлем халқының 15%-ы ғана иеленгенін; қалған 15%-ын халықтың 85%-ы бөлісіп алатынын мәлімдеді. Бұл жағдайдың әлемдегі тұрақтылық пен орнықтылықты қиындататынын және жанжалдасатын адамдардың немесе әлеуметтік топтардың туындауына себеп болатынын атап өтті. Нурксенің «Кедейліктің кемістік шеңбері» теориясы мен оның себептері жайлы баянда-

ve yöntem üreten kurumların geliştirilmesiyle giderileceğini ifade etti.

İkinci açık bilim insanı açığıdır ki bu, bilgi üreten, uluslar arası rekabet düzeyi yüksek insan kaynağındaki yetersizliği, insan sermayesini evrensel değer yaratmada yarıştıran bilim kapasitesindeki eksikliği, kısaca liyakat, ehliyet, erdemli davranış kazanan ve teknolojik ilerlemeyi sürekli kılan insan tipi açığını ifade eder. Ayrıca Entelektüel açık konusunda ise işlevselliğe vurgu yaparak bilginin sadece toplanmasının yeterli olmadığını, kitlesel davranış biçimiyle topyekûn bilinç sıçraması gerektiğini sözlerine ekledi.

Seminerinin devamında Dünya gelirinin 85%'nin toplam dünya nüfusunun 15%'ine gittiğini; geri kalan 15%'inde nüfusun 85%'i tarafından paylaşıldığını; bu durumun Dünyadaki istikrar ve sürdürülebilirlik olgusunu zorlaştırdığını ve çatışan insanlar veya sosyal kesimler yarattığını belirtti. Nurkse'nin düşük gelir döngüsü teorisi ile bunun sebepleri üzerine görüşlerini bildirdi. Düşük gelir düzeyinin düşük düzeyde tasarrufa, yatırıma, eğitime ve dolayısıyla düşük seviyede üretim gücüne ve çoğu insanın beslenme yetersizliğine neden olduğunu ve bu durumun gelişmekte olan ülkelerin ikna edilmesine yönelik, teorik bir argüman olarak kullanıldığını açıkladı. Bu çelişkinin/paradoksal ilişkisinin çözülmesi için gelişmekte olan ülkelerin belirtilen temel üç açığı gidermesi şarttır dedi. Bu konuda nitelikli eğitim olgusu çaresizliklerle baş etmenin ana aracı olduğuna, ancak bu konuda temel eğitim alanında ve üniversitelerde bilgi ve teknoloji üretme yetersizliğine dikkat çekti.

Rekabetin 3 temel dinamiğinden biri olan etkinlik, sürdürülebilirlik ve entelektüel sermaye temelli açıklamalarını sürdüren Kök, kaynakların, etkin kullanımı için doğru zamanda, doğru yerde ve doğru insana ihtiyaç duyulduğuna vurgu yaptı ve kendisi tarafından geliştirilen, "rekabet gücü kazanma stratejisi"nin kurumsal çatısını anlattı. Sürdürülebilirliği, var olan ekonomik kaynakların verimli kullanımının sonucu olan teknolojik yatırım, farklılaşmış ürün deseni ve yüksek teknolojiye erişme koşuluna bağlayan Kök, seminerin sonunda katılımcılar ile rekabet gücü ile üniversitelerin strateji üretmedeki ö

ды. Табыс деңгейінің төмен болуы капитал, инвестиция, білім беруге және соның нәтижесінде өндірістік қуат деңгейінің төмен болуына және көп адамдардың жеткіліксіз тамақтануына әкеліп соғатынын тілге тиек етті. Бұл жағдайды дамушы елдерді көндіруде теориялық дәлел ретінде қолданылғанын айтты. Бұл қайшылықты шешу үшін дамушы елдердің негізгі үш тапшылығын жою маңызды шарт болып табылады. Осыған байланысты сапалы білім беру шарасыздықпен күресудің негізгі құралы болып табылатынын айтып, негізгі білім беру саласында және жоғары оқу орындарында білім мен технологияны өндіру тапшылығына назар аударды.

Бәсекелестіктің үш негізгі динамикасы болып табылатын тиімділік, тұрақтылық және зияткерлік капиталдың жүйелі түсініктемелерін жалғастыра отырып, Көк ресурстарды тиімді пайдалану үшін қажетті уақыт, қажетті жер және қажетті адам керек екенін атап көрсетті және «бәсекеге қабілеттілікке ие болу стратегиясының» институционалдық негізін түсіндірді. Тұрақтылықты бар экономикалық ресурстарды тиімді пайдаланудың нәтижесі болып табылатын технологиялық инвестиция, сараланған өнім дизайны және жоғары технологияға қол жеткізу шартымен байланыстырған Көк семинар соңында қатысушылармен бірге бәсекеге қабілеттілік және университеттердің стратегия жасаудағы рөлі бойынша пікір алмасты.

**10 ŞUBAT 2017 TARİHİNDE
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ MALİYE BÖLÜMÜ
BAŞKANI PROF. DR. KÂMİL TÜĞEN
“CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME:
ÇEŞİTLİ ÜLKE ÖRNEKLERİ”
KONULU SEMİNER VERDİ.**

2017 ЖЫЛЫ 10 АҚПАНДА
ДОКУЗ ЭЙЛЮЛЬ УНИВЕРСИТЕТИ
ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК
ҒЫЛЫМДАР ФАКУЛЬТЕТИ ҚАРЖЫ
КАФЕДРАСЫНЫҢ МЕНҒЕРУШІСІ
ПРОФЕССОР, ДОКТОР КАМИЛЬ
ТЮГЕН «ГЕНДЕРЛІК БЮДЖЕТТЕУ:
ӘР ТҮРЛІ ЕЛ МЫСАЛДАРЫ» АТТЫ
СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Профессор, доктор Камиль Тюген «Гендерлік бюджеттеу: әр түрлі ел мысалдары» атты семинарда ерлер мен әйелдер арасындағы теңсіздік пен мемлекеттік бюджетте теңсіздікті жою үшін іске асырылатын іс-шаралар жайлы ақпарат берді. Мемлекеттік бюджеттің халықтан жиналған салықтан құралатынын және бұл ресурстарды дұрыс бөлу қажеттігін атап өтті. Кейбір елдерде мемлекеттік бюджет туралы

Prof. Dr. Kâmil Tüğen cinsiyete duyarlı bütçeleme çeşitli ülke örnekleri adlı seminerinde ana hatlarıyla cinsiyetler arasındaki eşitsizlik ve devlet bütçelerinde dengesizliği gidermek için yapılması gerekenler konuları hakkında bilgiler sundu. Devlet bütçesinin toplumdan toplanan

заңға жыныстар арасындағы теңсіздікті жоюға бағытталған барлық іс-шаралар туралы есептердің қоса тіркелетінін айтты. Бүгінгі күні көптеген елдерде ерлер мен әйелдер арасындағы теңсіздікте әйелдердің құқықтарына мән берілмегендіктен гендерлік бюджеттеуде әй-

vergiler ile oluştuğunu ve bu kaynakların doğru dağıtılmasının önemini belirtti. Bazı ülkelerde devlet bütçe kanununa cinsiyetler arası dengesizliği gidermek için yapılan ve yapılması gerekenler üzerine raporlar eklendiğini ifade etti. Günümüzde pek çok ülkede cinsiyetler arasındaki denge genelde kadınlar aleyhine bir durum gösterdiği için cinsiyete duyarlı bütçelemelerde kadın haklarını gözetken bir anlayışın öne çıktığını ve bu konudaki çalışmaların 1980'li yıllardan itibaren artmaya başladığını sözlerine ekledi.

Cinsiyetler arası eşitsizlik konusunda kadınların erkeklerden daha az maaş aldığını ve daha az mülkiyete sahip olduğunu dile getirdi. Bu alanda yapılan çalışmalar arasında uluslararası konferansların konuya dikkat çekmek adına etkili olduğunu belirtti. Düzenlenen bu konferanslar sayesinde Birleşmiş Milletler (BM), Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların konuya duydukları ilginin arttığını sözlerine ekledi. Avrupa Birliği Komisyonu'nun 2005 yılında bütçe sürecinde cinsiyete duyarlı bütçeleme ve dengesizliği giderme önlemlerinin girmesi gerektiği konusunun tartışıldığını belirtti.

Cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamasının ilk olarak Avustralya'da hayata geçirildiğini ve İngiltere ve Fransa'da benzer çalışmaların yürütüldüğünü ifade etti. Bu alanda yapılan çalışmalara baktığında 195 ülkeden 50'sinde bu alanda aktif olarak çeşitli çalışmaların yürütüldüğünü ve bazı ülkelerde Kadın Bakanlıklarının kurulmaya başlandığını dile getirdi. Kazakistan'da ise Kültür Bakanlığı, Bilgi ve İletişim Bakanlığı, Damu Fonu ile Samruk Kazına'nın kadın girişimciliğini geliştirmeye yönelik çalışmalarının olduğunu belirtti. Türkiye'den vermiş olduğu örnekler arasında Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 2013 yılından önce kurulduğunu belirtti. Buna ek olarak konuyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ilgilendiğini belirterek cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamasını hayata geçiren bazı bölgesel devlet kurumları hakkında bilgiler vererek konuşmasını bitirdi.

Seminerin sonunda katılımcılar değişik ülkelerdeki cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamaları konusunda görüş alışverişinde bulundu. □

елдердің құқықтарын қорғайтын түсініктің бірінші кезекке шыққанын және 1980 жылдардан бері бұл мәселеге қатысты зерттеулердің арта бастағанын қоса айтты.

Ерлер мен әйелдер арасындағы теңсіздік мәселесінде әйелдердің ерлерге қарағанда азырақ жалақы алатынын және азырақ меншік құқығына ие екенін айтты. Халықаралық конференциялардың бұл мәселеге назар аудару мақсатында қарқынды жұмыстар атқарып жатқанын айтты. Ұйымдастырылған конференциялардың арқасында Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Халықаралық валюта қоры мен Дүниежүзілік банк сияқты халықаралық институттардың мәселеге деген қызығушылығының арта түскенін тілге тиек етті. Еуропалық одақ комиссиясының 2005 жылы гендерлік бюджеттеу және теңсіздікті жою шараларын қабылдау қажеттілігінің талқылағанын айқындады.

Гендерлік бюджеттеудің алғаш рет Австралияда жүзеге асырылғанын және Англия мен Францияда ұқсас әрекеттердің жүзеге асырылғанын айтты. 195 елдің 50-інде осы сала бойынша түрлі жұмыстардың белсенді түрде атқарылып жатқанын және кейбір елдерде Әйелдер министрлігінің құрыла бастағанын атап өтті. Қазақстанда Мәдениет министрлігі, Ақпарат және коммуникациялар министрлігі, «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры мен «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қорының әйелдер кәсіпкерлігін дамыту бойынша жұмыстар атқарып жатқанын тілге тиек етті. Ал Түркияда 2013 жылдан бұрын Түркия Ұлы Ұлттық Мәжілісінде Ерлер мен әйелдердің тең мүмкіндіктері жөнінде комиссияның құрылғанын атап көрсетті. Сонымен қатар, бұл мәселеге Отбасы және әлеуметтік саясат министрлігінің қызығушылық танытқанын айтып, гендерлік бюджеттеуді жүзеге асыратын кейбір жергілікті мемлекеттік органдар туралы мәліметтер бере отырып, өз сөзін аяқтады.

Семинар соңында қатысушылар түрлі елдердегі гендерлік бюджеттеудің іске асырылуы туралы пікір алмасты. □

**16 ŞUBAT 2017 TARİHİNDE
SİYASET BİLİMCİ ZAMİR
KARAJANOV "DÜNYA EKONOMİK
GELİŞİM İLE DURGUNLUĞUN
ORTA ASYA ÜLKELERİNE ETKİLERİ:
OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLER"
KONULU SEMİNER VERDİ.**

2017 ЖЫЛЫ 16 АҚПАНДА
САЯСАТТАНУШЫ ЗАМИР
КАРАЖАНОВ «ЖАҢАНДЫҚ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ МЕН
БӘСЕҢДЕУДІҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ
ЕЛДЕРІНЕ ӘСЕРІ: ОҢ ЖӘНЕ ТЕРІС
АСПЕКТІЛЕРІ» АТТЫ СЕМИНАР
ӨТКІЗДІ.

Zamir Karajanov seminerinde ana hatları-
la dünya ekonomik düzenindeki değişimler ile
gelişmeler, ABD ile Çin arasındaki ekonomik iliş-
kiler, popülizm ve ekonomik güvenlik konula-
rı hakkında bilgiler sundu. Nouriel Roubini'nin

Замир Каражанов семинарында әлемдік эконо-
микалық жүйедегі өзгерістер мен дамулар,
АҚШ пен Қытай арасындағы экономикалық
қарым-қатынастар, популизм және экономи-
калық қауіпсіздік мәселелері жайлы ақпарат
ұсынды. Нуриэль Рубинидің әлемді 4 мотор-
лы ұшаққа ұқсату аналогиясына сілтеме жа-
сай отырып, осы 4 мотордың Қытай, АҚШ, ЕО
және дамушы елдер екенін айқындады және
осы төрт топ арасындағы қарым-қатынастар
мен ішкі динамикалардың әлемдік экономи-
каға әсері бар екенін айтты. Бүгін әлемдік са-
уда өсімі экономикалық өсуден артта қалып
отырғанын және инвестиция тартуда бәсеке-
лестіктің барған сайын арта бастағанын айта
отырып, инвестициялауға ыңғайлы жағдай жа-
сайтын елдердің пайда табатынына ерекше
көңіл бөлді.

Семинар жалғасында жақында кейбір демо-
кратиялық елдерде популист көшбасшылар-
дың үкімет басына келуі және бірнеше қатаң
шешімдер қабылдау арқылы алдыңғы үкімет-
тің саясаттарын өзгертуі халықаралық арена-
да саяси белгісіздікті арттырғанын және оның
экономикаға кері әсер тигізе алатынын айтты.
Мысал ретінде, АҚШ-тың жаңа президенті До-
нальд Трамптың «Транс-Тынық мұхиты серікте-
стігі» (ТТМС) келісімінің күшін жойғанын көр

Дүnya'ы 4 motorлу ұаға бензетме өрнегіне деінерек бу 4 motorун Чін, ABD, AB ve геліш-мекте олaн үлкелер олдуғуну беліртерек бу дөрт груп арасындакі ілішкелерін ve кенді іч днaмеклелерін дүnya еконoмисіні еткелідеігіні диле гетірді. Гүнүмүзде күресел тісaretтекі бүйүменін еконoмек бүйүменін герісінде калдігіні ve yатırım чекмеде рекaбетін гиттікче артмaя бaслaдігі іфaде едеркен бурaдa yатırıмлaрa колaылық сaғлaн үлкелерін кaзaнчлі чікaчaғынн алтını чізді.

Semіnerіnіn devaмında son zаmаnlаrdа popүліst lіderlerіn bазі demokратік үлкелерде hүкүмет бaшіа гелmesi ve aldıkları bir takım keskin kararlаr іle өнсекі hүкүметlerіn політікaлaрını деііштіrmelerіnіn uluslаrаrаsы arenaдa політік belіrsіzлігі artırdıgını ve bunun dа еконoміye negatіf yөnde yansıyаbіleceğіnі dіle гетірді. Buna өрnek olаrаk ABD'nіn yenі Bаshкanı Donald Trump'ın Trans Pасіfіk Ortаklığı (TPP) аnлашmаsını іptal etmesіnі gөsterді. Bu konuda аyrıca devlet kurumları gүчlü olаn үлкелеріn bазі popүліst аdımlаrы kısıtlаybіldіgіnі ve potаnsіyel negatіf etkіlerі hafіfletebіldіgіnі іfаde etti.

сетті. Сондай-ақ, мемлекеттік органдардың күшті елдердің популистік қадамдарын шектей алатынын және ықтимал теріс әсерлерін жеңілдете алатынын тілге тиек етті.

АҚШ Президенті Трамп іске асыруға уәде берген жекелеген экономикалық саясаттардың валюталық соғысқа түрткі бола алатынын және бұның көптеген елдер мен Дүниежүзілік банк және Халықаралық валюта қоры сияқты көптеген халықаралық ұйымдарға да кері әсер ету мүмкіндігін айтты. Экономикалық даму мәселесінде Трамптың Президенттік мерзімінде АҚШ-Қытай арасындағы экономикалық қатынастар нашарлай бастаған жағдайда Қытай өзіне баламалы нарық ретінде Орталық Азияға көбірек қызығушылық танытып, осы аймаққа инвестицияларды арттыруы мүмкін деп түйіндеді. Сондай-ақ, инвестициялармен қатар өңірге Қытай компанияларының өнімдері мен қызметкерлерінің ағылып келуі жағдайында өңірдегі елдердің қаншалықты дайын екендігін талқылау қажет деп атап өтті. Түрік компанияларының Қазақстанды түсіністік пен мәде-

ABD Başkanı Trump'ın hayata geçirmeyi vaat ettiği bazı ekonomi politikalarının döviz savaşlarını tetikleyebileceği ve bundan birçok ülke ile Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi birçok uluslararası kuruluşun da negatif yönde etkilenebileceğini sözlerine ekledi. Ekonomik gelişimler konusunda Başkan Trump döneminde ABD-Çin arasındaki ekonomik ilişkilerin bozulmaya başlaması durumunda Çin'in kendine alternatif pazarlar arayışında Orta Asya'ya daha fazla ilgi göstererek bölgeye yaptığı yatırımlarda belirli bir artışın yaşanabileceğini ifade etti. Buna ek olarak yatırımların yanında Çinli firmaların, ürünlerinin ve işçilerinin de bölgeye akın etmesi durumuna bölge ülkelerinin ne kadar hazırlıklı olduğu konusunun tartışılması gerektiğini belirtti. Türk şirketlerinin Kazakistan'ı anlayış ve kültürel açıdan yakın görmesinin yatırımların artmasında pozitif bir etkisinin olabileceği yorumunda bulundu. ABD'nin yatırımlar bağlamında özellikle enerji alanındaki yatırımları ile Kazakistan'ın önemli bir ortağı olduğunu belirtti.

ни тұрғыдан жақын тартуы инвестициялардың артуына оң әсерін тигізу мүмкін деп мәлімдеді. АҚШ-тың инвестициялар тұрғысынан әсіресе энергетика саласындағы инвестициялар бойынша Қазақстанның маңызды әріптесі болып табылатынын атап өтті.

Батыстың Ресейге қарсы санкцияларының Ресейге Батыстың күткеніндей көп әсер етпегеніне қарамастан, Беларусь сияқты елдердің сауда қарым-қатынастарына әсер ету салдарынан екіжақты қарым-қатынастардың шиеленіскенін мәлімдеді. Санкциялардың бір күнде енгізілуіне қарамастан, оларды алып тастауға бірнеше жыл кете алатынын атап өтті және ұзақ мерзімді перспективада санкциялар Ресейге әсер ету мүмкін деп айтты. Сауда қарым-қатынастарында аймақшылдықтың артатындығын және елдердің өздеріне географиялық жақтан жақын елдермен сауда қатынастарын дамытатындығын мәлімдеді. Осы орайда Орталық Азияда елдердің аймақтық ішкі саудасының әлсіз екенін айтты. Бұл жағдайды өзгерту үшін ресурстар мен еңбек күшінің бар екенін мәлім

Баты тарафтан Рустя'я угултанан җаптырмаларын Рустя'ы Батынын бекледігі катар еткілемедігін лакін Беларусь гібі үлкелерле тїарї ілішкїлерїнї еткілемесї себепїле ікїлі ілішкїлерін герїлдїгїнї діле гетїрдї. Җаптырмаларын бїр гүнде угултанма-я башладїгїнї лакїн калдїрїлмасїнын ылар алабї-легегїнї іfade ederek узун дөнемде Рустя'нын җаптырмалардан еткіленебїлегегїнї белїрттї. Тїарї ілішкїлерде бөлгеселчїлїгін артacaгїнї ve үлкелерін kendїсіне coғрафї ачїдан ыакїн үлкелерле даһа фазла тїарї ілішкїлерїнї гелїштїрегегї йөнүнде гөрүшлерїнї белїрттї. Бу ноктада Орта Асы'да үлкелерін бөлгесел іч тїаретїнїн ыайф олдуғуну белїртерек бу durumun деғїшмесї ічїн гереклї кайнактарын ve ішгүцүнүн mevcut олдуғуну be-

деп, осы мүмкіндіктерді дұрыс пайдаланған жағдайда аймақтың ішкі саудасы арту мүмкін деп атап өтті.

Семинар соңында қатысушылар аймақшылдық және экономикалық даму мәселелері бойынша пікір алмасты. □

лїртерек бу імкәнларын доғру кullанымında бөлге ічї тїаретїн артабїлегегїнї сөзлерїне екледї.

Семинарїн sonunda катїлмıcлар бөлгеселчїлїк ve економїк гелїшмелер конуларında гөрүш алїшверїшїнде булундулар. □

Akademik **Türkçe** Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu vermeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Mart 2017 Sayı: 15
Наурыз 2017 жыл №15